

3 RELIGIA

PORADNIK METODYCZNY
TRZECIA I CZWARTA KLASA
SZKOŁY BRANŻOWEJ
1. STOPNIA

DROGA
DO DOJRZAŁEJ
MIŁOŚCI

Święty Wojciech
wydawnictwo

DROGA DO DOJRZAŁEJ MIŁOŚCI

PORADNIK METODYCZNY
TRZECIA I CZWARTA KLASA
SZKOŁY BRANŻOWEJ
1. STOPNIA

pod redakcją
ks. dra Radosława Mazura

Autorzy katechez
Aleksandra Bryła
Maria Brzostowska
Beata Girzyńska
Dr Krzysztof Kamiński
Ks. dr Sebastian Kowal
Anna Koźlik
Łukasz Łukasiak
Grzegorz Pyrek
Paulina Skibiszewska

Koordynator prac zespołu autorskiego

Ks. dr Radosław Mazur

Koordynator projektu Nowe Podręczniki

Ks. dr Marcin Wojtasik

Poradnik metodyczny
do nauczania religii rzymskokatolickiej
według podręcznika nr **AZ-53-01/18-PO13/22**,
zgodnego z programem nauczania nr **AZ-5-01/18**.

Recenzenci

Ks. prof. dr hab. Paweł Mąkosa
Ks. mgr lic. Piotr Pierzchała

NIHIL OBSTAT

Poznań, dnia 18 maja 2022 roku
Ks. dr Adam Adamski COr. Cenzor

IMPRIMATUR

Poznań, dnia 19 maja 2022 roku
N. 2605/2022
Bp Grzegorz Balcerek, Wikariusz Generalny
Ks. prałat dr Ireneusz Dosz, Kanclerz Kurii

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne | 9

Część 1 | UMIEJĘTNOŚĆ DAWANIA ODPOWIEDZI

1. Sztuka słuchania | 13
2. Kiedy nie słycać Boga | 16
3. Słuchanie Boga w objawieniu i we własnym sercu | 20
4. Wolność jako odpowiedź (prawda i dobro) | 24
5. Sumienie jako przestrzeń wolności | 28
6. Jak kształtować zdolność dawania właściwej odpowiedzi? | 33
7. Po czym poznać, że to, co robimy, jest dobre? | 37
8. Grzech jako niewłaściwa odpowiedź | 41
9. Grzech grzechowi nierówny | 45
10. Grzech przeciwko Duchowi Świętemu | 50

Część 2 | NIKT NIE JEST SAMOTNĄ WYSPĄ

11. Szczęścia nie osiąga się w samotności | 57
12. Bóg nie jest samotny | 63
13. Jak budować dobre relacje? | 69
14. Kiedy pragnienie szczęścia nas niszczy | 75
15. Co buduje nas samych i nasze otoczenie? | 79
16. Chrześcijanin jako obywatel | 85
17. Jedni drugim brzemiona noście | 89
18. Równi w godności | 93
19. Ewangeliczna emancypacja | 102
20. Polityka jako troska o dobro wspólne | 105

Część 3 | ŻYJĘ, ABY KOCHAĆ

21. Miłość celem życia | 111
22. Uczucia w miłości | 120
23. Pracowitość jako owoc miłości | 128

24. Miłość jest konsekwentna | 134
25. Naśladowanie Boga jest możliwe dzięki miłości | 140
26. Modlitwa językiem miłości | 150
27. „Będziesz miłował...” | 157
28. Kochać siebie – ale jak? | 163

Część 4 | MIŁOŚĆ NIEJEDNO MA IMIĘ

29. Miłość. Dla niej warto żyć! | 173
30. Tak to się zaczęło... | 178
31. Mój obraz Boga | 184
32. Jak siebie samego! | 188
33. Kochać drugiego człowieka | 194
34. Nikt nie zbawi się sam | 199
35. Miłość do ojczyzny | 203
36. Od zauroczenia do decyzji | 209
37. W służbie komunii | 214
38. Dane pod opiekę | 219

Część 5 | A BLIŻNIEGO SWEGO JAK SIEBIE SAMEGO

39. Wdzięczność wobec rodziców | 229
40. Szacunek dla starszych i przełożonych | 234
41. Życie człowieka jest święte | 241
42. „Nie zabijaj” – co to właściwie oznacza? | 245
43. „Jesteście świątynią Ducha Świętego” | 248
44. Nie cuduj z miłością | 253
45. Troska o najbliższych bliźnich (rodzina) | 257
46. Między szacunkiem a wiernością Bożej Prawdzie | 261
47. Szacunek dla własności | 266
48. Nie muszę mieć wszystkiego | 270
49. Prawda was wyzwoli | 274
50. Krzywda uczyniona słowem | 279

CZĘŚĆ 6 | W MIŁOŚCI KU SZCZĘŚLIWEJ RODZINIE

51. Miłości trzeba się uczyć | 283
52. Jak odróżnić miłość od tego, co nią nie jest? | 287
53. Dlaczego sakrament małżeństwa? | 290
54. Kto jest zdolny do sakramentalnego małżeństwa? | 294

- 55. Świat kobiety i świat mężczyzny | 305
- 56. Rodzina w planie Bożym | 312
- 57. Dziecko darem i zadaniem | 316
- 58. Prawa i obowiązki w rodzinie chrześcijańskiej | 320
- 59. Liturgia Kościoła domowego | 328

Część 7 | BÓG ŹRÓDŁEM NADZIEI

- 60. Gdy nadeszła pełnia czasu | 337
- 61. Nadzieja dla świata | 341
- 62. Kiedy nadeszła godzina | 345
- 63. Maryja, Matka naszej nadziei | 350
- 64. Modlitwa uświęcaniem czasu | 356

Drodzy Katecheci,

oddajemy do Waszych rąk nowy pakiet edukacyjny do nauki religii w trzeciej i czwartej klasie szkoły branżowej 1. stopnia opracowany zgodnie z wymogami zawartymi w nowej Podstawie programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce z 9 czerwca 2018 roku, a skonkretyzowanymi w dokumencie Program nauczania religii w przedszkolach i szkołach.

Niniejszy poradnik metodyczny wraz z dołączonym do niego pakietem materiałów dodatkowych został przygotowany z myślą o Was, drodzy Katecheci. Liczymy, że znajdziecie tu wiele ciekawych pomysłów, które pozwolą Wam przeprowadzić interesujące zajęcia.

W poradniku metodycznym znajdziecie scenariusze lekcji do wszystkich katechez zawartych w podręczniku ucznia. Sprzyjają one dyskusjom – tak ważnym dla młodzieży w tym wieku i tak chętnie przez nią podejmowanym. Treści katechetyczne zintegrowane są z edukacją szkolną, dzięki czemu przekaz wiary jest bliski życiu młodego człowieka. Mogą one być punktem odniesienia do dyskusji na lekcjach innych przedmiotów i do pogłębionej refleksji w edukacji szkolnej. Przede wszystkim zainspirują do zastanowienia się nad własnymi wyborami. Wesprą w budowaniu mądrych i przemyślanych argumentów w dyskusjach o wierze, o kwestiach moralnych, społecznych, codziennych. Zachęcą uczniów do aktywnego poszukiwania odpowiedzi na pytania związane z wiarą, będą towarzyszyć w uzgadnianiu jej z nauką, pokażą świadectwa wiary innych ludzi, które są mocnym argumentem obecności Boga w świecie. Zaproponują prawdziwie chrześcijański styl życia, który nie jest jedynie zbiorem nawyków, przyzwyczajajeń i zwyczajów przekazywanych z pokolenia na pokolenie.

Każda jednostka katechetyczna realizowana jest w kilku krokach: odkrywam, spotykam, poznaję, odpowiadam, utrwalam, modlę się. Najpierw stawiamy problem (ta część lekcji nosi nazwę **ODKRYWAM**). Następnie proponujemy Wam i Waszym uczniom spotkanie z osobą, która z tym problemem się mierzyła. Albo z taką, która zaproponowała jakieś rozwiązanie. Trzeci krok – i trzecia część jednostki lekcyjnej: **POZNAJĘ** – to budowanie wiedzy. Krok czwarty to kształtowanie postaw ucznia i czas na jego osobistą odpowiedź – ta część jednostki nosi nazwę **ODPOWIADAM**. Dalej podpowiadamy, jak utrwalić wiadomości. Przy wielu tematach w podręczniku ucznia znajdziecie jeszcze

jeden krok: PODEJMUJĘ WYZWANIE. Proponujemy w nim jakieś działanie lub zostawiamy uczniom coś do przemyślenia, poukładania sobie w głowie. Zwieńczeniem każdej jednostki katechetycznej jest modlitwa. Mamy nadzieję, że uczniowie skorzystają z tej propozycji. Jest też sporo miejsca na notatki – ten podręcznik może służyć również jako zeszyt.

Do poradnika metodycznego przygotowano pakiet materiałów dodatkowych, które zamieściliśmy na portalu **STREFA KATECHETY**. Znajdziecie tam cytaty, prezentacje multimedialne, karty pracy, teksty do pracy indywidualnej i wspólnej, zdjęcia i ilustracje, które można wyświetlić (korzystając z komputera i rzutnika) bądź wydrukować, artykuły tematyczne wprowadzające w temat lub pogłębiające wiedzę katechety przygotowującego się do lekcji. Każdy krok scenariusza, w którym proponujemy skorzystanie z materiału zamieszczonego w Strefie Katechety, oznaczony jest stosowną ikoną. Oto one:

skorzystaj z materiału dostępnego w Strefie Katechety
(www.strefakatechety.pl)

zajrzyj do Pisma Świętego

wyświetl informacje z internetu

Życzymy satysfakcji zawodowej i przyjemności z pracy z naszymi podręcznikami.

Autorzy i Wydawca

CZĘŚĆ 1

**UMIEJĘTNOŚĆ
DAWANIA
ODPOWIEDZI**

1

SZTUKA SŁUCHANIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z zasadami i regułami aktywnego **słuchania**.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy potrzebę aktywnego słuchania,
- > uzasadnia, co trzeba rozwijać, by nauczyć się słuchać,
- > przekonuje, dlaczego zrozumienie jest siłą,
- > wyjaśnia, jak rozpoznać, nazwać i wyrazić emocje,
- > widzi korzyści płynące z aktywnego słuchania.

Postawy: uczeń rozwija w sobie sztukę słuchania.

Metody i techniki: praca w grupie, dyskusja prowadzona.

Środki dydaktyczne: podręcznik, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą św. Franciszka z Asyżu zamieszczoną w podręczniku.
2. Zapisz na tablicy hasła: SŁUCHANIE – KOMUNIKACJA i wprowadź w tematykę lekcji, np. korzystając z tekstu w podręczniku.
3. Powiedz: *W życiu ważną umiejętnością jest słuchanie. Posługujemy się pojęciami „słucham” i „słyszę”. Jest między nimi różnica, którą powinniśmy poznać. W obu przypadkach jest to proces. Aby usłyszeć, trzeba być aktywnym,*

tę umiejętność powinniśmy przez cały czas rozwijać. Słuchając, swoją uwagę skupiamy na rozmówcy, na tym, co on nam chce przekazać.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

4. Kontynuuj temat, wskazując na duże znaczenie umiejętności słuchania również w życiu duchowym. Można podkreślić, że i w Kościele są osoby, których posługa polega na umiejętnym słuchaniu i wspieraniu duchowym: przewodnik duchowy i stały spowiednik. Warto przedstawić uczniom różnice między tymi dwiema funkcjami i sposoby na to, jak znaleźć stałego spowiednika lub przewodnika duchowego. Można sięgnąć do podręcznika i skorzystać z zamieszczonego tam tekstu.
5. Podziel uczniów na cztery grupy. Każda z nich wybiera sobie miejsce w sali i dostosowuje układ stołów i krzeseł do swoich potrzeb. Zadaniem grup jest zainscenizowanie dwóch sytuacji z życia, w których pokażą różnicę między skutecznym wysłuchaniem drugiej osoby, a podejściem, w którym osoba słuchająca nie skupia się na rozmówcy i nie jest na niego uważna. Czas pracy uczniów około 20 minut. Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu i prezentują scenki. Sprowokuj do wspólnej dyskusji, w której omawiane są błędy w komunikacji. Wyniki, wnioski i obserwacje można zapisywać na tablicy.

| UTRWALAM |

6. Podsumowując temat, podkreśl, że do prawidłowego komunikowania potrzebne są:
  - > aktywne słuchanie
  - > empatia
  - > odpowiednie i dostosowane do rozmówcy określenia
  - > czytelny komunikat
  - > jasna informacja zwrotna
  - > znajomość zasad komunikacji niewerbalnej
  - > pozytywne nastawienie
  - > serdeczność

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

7. Kończąc katechezę, zaproponuj indywidualne przeczytanie tekstu modlitwy w podręczniku i poleć przemyślenie odpowiedzi na pytanie:

Czy pozwalasz sobie na dostrzeżenie tego, co w tobie dobre? Ile jest w tym wdzięczności wobec Boga, który jest inspiracją w codziennej realizacji przykazania miłości?

2 |

KIEDY NIE SŁYCHAĆ BOGA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, jakie życiowe sytuacje sprawiają, że nie słyszymy Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia, dlaczego Bóg zwraca się do nas po imieniu,
- > wskazuje, jak wejść w relację z Bogiem,
- > udowadnia, że Bóg mówi do nas przez Swoje słowa,
- > orzeka, dlaczego warto trwać przy Słowie Bożym.

Postawy: uczeń unika wszelkich form zniewolenia.

Metody i techniki: praca w grupie, kapsuła czasu, rybi szkielet, recepta, słowa kluczowe, tocząca się opowieść.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, samoprzylepne karteczki, flamastry.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą „Ojcze nasz”.
2. W nawiązaniu do wiadomości z poprzedniej lekcji poproś uczniów, aby wytłumaczyli różnicę między pojęciami: słucham i słyszę. Możesz powiedzieć: *Warto podkreślić, że ważne jest aktywne słuchanie, bo wówczas*

zrozumiemy przekaz, który do nas trafia. Wiadomości te można pogłębić za pomocą fragmentu z podręcznika.

3. Kontynuuj temat: *Jakże często mówimy, że nie **słyszemy** Pana Boga. Tyle się modłę, rozmawiam z Nim i nic. Dlaczego tak się dzieje? Co źle robię?*

Pozwól wyrazić się uczniom, podzielić się swoimi doświadczeniami i wątpliwościami.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I OPOWIADAM |

4. Podziel klasę na cztery grupy, z których każda będzie miała swoje zadanie.

Grupa I Kapsuła Czasu

Uczniowie zapisują na arkuszu papieru: *Co chcielibyśmy ważnego przekazać w temacie: Jak słuchać Boga, by nawiązać z Nim dobre relacje i żyć Jego nauką na co dzień pokoleniu, które za 50 lat odkryje kapsułę czasu. Swoje stanowisko mogą opracować na podstawie tekstów zamieszczonych w podręczniku. Czas pracy około 25 minut.*

Grupa II (załącznik 1)

W schemacie rybiego szkieletu w prostokątnych polach uczniowie wpisują motyw: *Dlaczego warto słuchać Boga?, a na rybach ościach to wszystko, co wspiera, rozbudowuje zapisany argument.*

Grupa III (załącznik 2)

Zwołano konsylium lekarzy, które pochyła się nad skomplikowanym przypadkiem.

Zadaniem medyków jest postawienie diagnozy i określenie terapii.

Jak świadomie wejść w relację z Bogiem? Wypiszcie na receptce zalecenia dla pacjenta.

Uczniowie mogą wspomóc się tekstem z podręcznika.

Grupa IV

Na podstawie tekstów zamieszczonych w podręczniku uczniowie mają wybrać słowa kluczowe związane ze słuchaniem, wypisują je na samoprzylepnych karteczkach. Następnie przyklejają je na papierze.

| UTRWALAM |

5. Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Zaznacz najważniejsze myśli – zarówno z prac uczniów, jak i z tekstów zawartych w podręczniku. Warto podkreślić:

Człowiek, w życiu którego obecny jest Bóg, żyje w Jego obecności. Pragnie otwierać się nie tylko na Słowo, ale i łaski, które otrzymujemy z woli Boga. Jesteśmy przepelnieni Bożą radością, Jego bezinteresowna miłość nas uskrzydla i codzienność przepelniona jest dobrymi uczynkami. Bariery sprawiającą, że nie słyszymy Boga, są nasze przyzwyczajenia, lenistwo, stres, skupianie się na tzw. przeszkodzaczach (telefon komórkowy, komputer), rzeczach, które odciągają nas od Boga. Zagłuszają to, co do nas wypowiada.

6. Dobrze by było, gdyby uczniowie doszli samodzielnie do wniosków:

Wiemy, że aby była prawidłowa relacja, musi być chęć z obu stron.

Bóg Ojciec cały czas do nas mówi, jest gotowy do dialogu, ale bym usłyszał to, co mówi do mnie mój Mistrz – Nauczyciel, muszę mieć chęć słuchania z mojej strony. Wierność Chrystusowi to mój sposób słuchania!

7. Podsumowując temat, podkreśl następujące wskazówki dla uczniów:

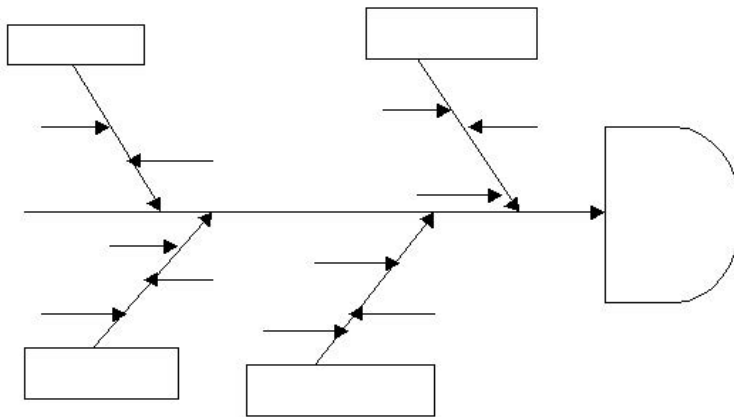
- > Bóg pragnie, abyś Go poznał i usłyszał, i daje obietnicę, że dzięki temu nie zginiesz (Oz 4,6),
- > w rozkładzie swojego dnia zaplanuj czas na spotkanie z Bogiem,
- > zatrzymaj się, spójrz na codzienność z Bożej perspektywy,
- > twoja siła rodzi się z ciszy i zaufania Bogu (Iz 30,15),
- > ważne jest to, co urzeczywistnia się między tobą a Bogiem,
- > dzięki relacji z Bogiem mamy lepszy komfort życia.

| MODLĘ SIĘ |

8. Zaproponuj indywidualne ułożenie modlitwy w nawiązaniu do tekstu ks. Jana Twardowskiego zamieszczonego w podręczniku lub chwilę wyciszenia się i odsłuchania pieśni „Tak mnie skrusz, Panie”.

Załącznik 1

Załącznik 2

Recepta	
Świadczeniodawca	
Pacjent	Oddział NFZ
PESEL	Uprawnienia dodatkowe
Rp	Odpłatność
Data wystawienia:	Dane i podpis lekarza
Data realizacji „od dnia”:	
Dane podmiotu drukującego	

3

SŁUCHANIE BOGA W OBJAWIENIU I WE WŁASNYM SERCU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, że Bóg objawiając się najpełniej w Jezusie Chrystusie, zaprasza każdego do udziału w Jego życiu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, czym jest Objawienie,
- > uzasadnia, dlaczego warto je poznać i zrozumieć,
- > wskazuje, w jaki sposób objawienie daje odpowiedź na nurtujące chrześcijanina pytania,
- > uzasadnia, że Bogu zależy, aby każdy poznał Prawdę i dostał Zbawienia,
- > interpretuje, w jaki sposób Kościół może strzec depozytu wiary.

Postawy: uczeń rozwija w sobie postawę wiary i zaufania Bogu.

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, skojarzenia, rozmowa kierowana, metaplan, 10 słów – znaki, burza pytań.

Środki dydaktyczne: **podręcznik**, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, flamastry, pisaki, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą:

Wierzę w Ciebie Boże żywy
w Trójcy jedyny, prawdziwy,

Wierzę w coś Objawił Boże,
Twe Słowo mylić nie może.

Po jej odmówieniu można zapytać uczniów, czy pamiętają dalsze jej słowa oraz czas w swoim życiu, kiedy uczyli się tej modlitwy? Czy ją odmawiają? Jeśli tak, to dlaczego? Podsumowując tę wstępną część lekcji, możesz powiedzieć:

Jest to pierwsza część aktu wiary nadziei, miłości i żalu, której to modlitwy uczyliście się na początku swojej edukacji. W niej mówimy Bogu o swojej wierze, zaufaniu, miłości i wzbudzonym żalu.

2. W nawiązaniu do zagadnień poruszanych na poprzednich lekcjach, warto dla przypomnienia poprowadzić rozmowę kierowaną dotyczącą kwestii słuchania Boga, siebie i innych. Powinniśmy pamiętać, że jest to umiejętność mająca wpływ na jakość naszego życia, której należy uczyć się codziennie.
3. Zaprosz uczniów, by napisali na tablicy skojarzenia ze słowem OBJAWIENIE. Przykładowe wypowiedzi uczniów: *odkrycie, ujawnienie, tajemnica, wizja, pokazanie, Bóg, Biblia, ekscytacja, sen, inspiracja, przemówienie do kogoś, odsłonięcie.*

Możesz dodać w podsumowaniu tej części katechezy: *Bóg objawiając się człowiekowi, objawia mu Tajemnicę, która najpełniej realizuje się w osobie Jezusa Chrystusa.*

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Kontynuuj temat, prosząc uczniów, by zastanowili się:
*Jaka postawa jest potrzebna, by zrozumieć Objawienie Boże?
Co należy zrobić, by je poznać?
Dlaczego mamy je pielęgnować w sercu?
Jak wprowadzić w życie poznane zasady?*

Zadanie można wykonać w formie dyskusji prowadzonej lub podczas pracy w grupach. Wówczas należy podzielić klasę na cztery zespoły i przydzielić im zadania:

Grupa I Twórcze połączenia

Jak urzeczywistnić Boże Objawienie w codziennym życiu?

Zadaniem grupy jest napisanie na podstawie tekstu z podręcznika jak największej liczby odpowiedzi – najlepiej kolorowymi pisakami na szarym papierze.

Grupa II Metaplan (załącznik 1)

Dlaczego mam słuchać Bożego Objawienia w sercu?

Zadaniem uczniów jest sformułowanie diagnozy, następnie ustalenie powodów obecnej sytuacji, by w końcowej fazie sformułować wnioski będące wskazówką, jak żyć Bożym Objawieniem. Pomocne będą teksty zamieszczone w podręczniku.

Grupa III Parafraza

Uczniowie ze zrozumieniem czytają podręcznik, następnie używając porównań, zwrotów i innych określeń, nowych słów – piszą swój tekst, który jednocześnie oddaje sens pierwowzorów.

Grupa IV

Zadaniem uczniów jest przeczytanie tekstów w podręczniku, a następnie narysowanie dziesięciu znaków na drodze wiary wskazujących, jak słuchać Boga.

Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

5. Podsumuj efekty pracy uczniów. Możesz nawiązać do wypowiedzi uczniów i tekstów zawartych w podręczniku. Warto podkreślić: *Życie człowieka, gdzie obecny jest Bóg, to wyzwanie, by poznać prawdę zawartą w Bożym Objawieniu. Otworzyć się na Słowo i przyjąć z pokorą łaski, które otrzymujemy z woli Boga. Boża radość, Jego bezinteresowna miłość wypełnia całego człowieka, uskrzydla do działania i wówczas codzienność przepiękna jest dobrymi uczynkami, pozytywnym nastawieniem do świata i człowieka.*
6. Jeden z uczniów może odczytać tekst zawarty w podręczniku. Można zaproponować uczniom, by zadali do niego jak największą liczbę pytań pozwalających zrozumieć:
Dlaczego warto przyjąć do serca Objawienie Boże? (metoda: burza pytań).

| UTRWALAM |

7. W podsumowaniu lekcji możesz wykorzystać poniższe wypowiedzi:
- > Objawiający się Bóg zaprasza nas do spotkania z Nim.
  - > Pamiętajcie, w dzisiejszych czasach jesteście apostołami Chrystusa.
  - > Starajcie się pielęgnować Słowo Boże, a wszystko inne będzie wam dane.
  - > Dążcie do tego, by przykazania Boże były kluczem do uczciwego, godnego życia.

| MODLĘ SIĘ |

8. Lekcję warto zakończyć modlitwą, można zaproponować podjęcie refleksji nad słowami wiersza J. Tuwima zamieszczonego w podręczniku. Można odsłuchać tekst z podkładem muzycznym.

Załącznik 1. Metaplan

Dlaczego mam słuchać Bożego Objawienia w sercu?	
Jak jest?	Jak być powinno?
Dlaczego nie jest tak, jak być powinno?	Co zrobić, by zmienić sytuację? Jakie podjąć działania?
Wnioski....	

4

WOLNOŚĆ JAKO ODPOWIEDŹ (PRAWDA I DOBRO)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że mając wolny wybór, dążą do poznania prawdy i życia w wolności.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia pojęcia: wolność, prawda, dobro,
- > uzasadnia, dlaczego wolność jest dążeniem do życia w prawdzie,
- > podaje przykłady, w jaki sposób powinien korzystać z wolności,
- > udowadnia, że wolność, prawda, dobro to uniwersalne wartości,
- > wyjaśnia relacje pomiędzy wolnością a odpowiedzialnością.

Postawy: Uczeń: stara się pracować nad sobą, kształtując postawę właściwego korzystania z daru wolności.

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, rozmowa kierowana, niedokończone zdania, połów wartościowych słów, artykuł prasowy, plakat.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, kolorowe gazety, flamastry, pisaki, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą (Ps 119). Można włączyć refleksyjną muzykę i poprosić uczniów, by usiedli wygodnie, zamknęli oczy,

wzięli głęboki oddech i wsłuchali się w tekst Psalmu czytanego przez prowadzącego.

Szczęśliwi, których droga nieskalana, którzy postępują według Prawa Pańskiego.

Szczęśliwi, którzy zachowują Jego upomnienia, całym sercem Go szukają którzy nie czynią nieprawości, lecz kroczą Jego drogami.

Ty na to dałeś swoje przykazania, by pilnie ich przestrzegano.

Oby moje drogi były niezawodne w przestrzeganiu Twych ustaw!

Wtedy nie doznam wstydu, gdy zważać będę na wszystkie Twe przykazania.

Chcę Ci dziękować szczerym sercem, gdy nauczę się wyroków Twej sprawiedliwości.

Przestrzegać będę Twych ustaw: nie opuszczaj mnie nigdy!

2. Po odczytaniu Psalmu, możesz poprosić uczniów, by zinterpretowali jego treść. Można zadać pomocnicze pytania:

Jakimi wartościami kierujecie się w życiu?

Co jest dla was ważne?

Czym jest dla was szczęście?

Warto podkreślić, że Psalm 119 to przesłanie o szczęściu, Słowie, które napędza wewnętrznym spokojem i radością. Uczy, jak żyć w prawdzie i wolności, uświadamia, że warto mieć nadzieję i nieść radość.

3. Wprowadzając w temat lekcji, zaprosz uczniów, by napisali na otrzymanych samoprzylepnych karteczkach:

Jestem wolny, bo ..... (np. mogę robić, co chcę).

Wolność jest, jak ..... (np. kwiat, który potrzebuje wody, by rozkwitać, a gdy jej zabraknie więdnie).

Wolność to ..... (np. reakcje bez przymusu).

4. Te same zdania można napisać na tablicy, wówczas uczniowie mogą przykleić wokół nich zapisane przez siebie karteczki. Katecheta może zainicjować krótką dyskusję, do której przydatne będą pytania:

Czym jest wolność dla każdego z nas?

Dlaczego jest nam dana?

Jakie wiążą się z nią zadania?

Na ile jesteśmy odpowiedzialni za to, jak żyjemy?

Podsumowując wypowiedzi uczniów i w nawiązaniu do tekstu z podręcznika, możesz podkreślić:

Wolność jest jak szlachetny kamień, któremu podczas obróbki nadaje się pożądaną kształt. Jubiler wkłada wiele pracy, by osiągnąć zamierzony kształt kamienia. Każdy z nas ma wewnętrzny głos podpowiadający, co w danej sytuacji może zrobić. I tylko od nas samych zależy, co z tym zrobimy, jakiego dokonamy wyboru zgodnego z naszym przekonaniem.

| POZNAJĘ, SPOTYKAM I OPOWIADAM |

5. Kontynuując temat, warto podkreślić, że wolność jest nam dana. Można zachęcić uczniów do odpowiedzi na poniższe pytania:

Dlaczego warto być wolnym?

Co to jest dobro, prawda?

6. Podziel uczniów na cztery grupy (lub mniej, w zależności od liczebności klasy). Każda z nich otrzymuje indywidualne zadanie:

Grupa I Plakat

Uczniowie otrzymują kolorowe gazety. Zadanie polega na tym, aby zaprojektować plakat na konkurs pt. Technika dowolna, uczniowie mogą skorzystać z podręcznika (dział POZNAJĘ).

Grupa II Połów wartościowych słów

Czytając teksty zamieszczone w części SPOTYKAM i POZNAJĘ, uczniowie mają odszukać słowa, które według nich najlepiej oddają sens słów: wolność – prawda – dobro.

Grupa III Gadająca ściana

Młodzież ze zrozumieniem czyta teksty w działach ODPOWIADAM i SPOTYKAM. Następnie na środku szarego papieru umieszczają napis „Gadająca ściana”, by potem do przeczytanych tekstów napisać opinie w postaci rysunków, symboli czy innych form graficznych.

Grupa IV Artykuł prasowy

Uczniowie wchodzą w rolę dziennikarzy. W nawiązaniu do słów piosenki Marka Grechuty ([załącznik](#)), mają napisać artykuł na zbliżające się Święto Niepodległości.

7. Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu. Podsumuj wypowiedzi uczniów, a następnie w nawiązaniu do tekstów zawartych w podręczniku podkreśl: *Wolność jest darem, o który należy dbać i zabiegać. Chcąc być wolnym, musimy stanąć w prawdzie. To zadanie do łatwych nie należy, wymaga wysiłku i pracy nad własnym charakterem. Stając w prawdzie z samym sobą, bez zewnętrznego nacisku, zdecydujemy o swoim życiu, zasadach, jakimi się będziemy w nim kierować. Powinniśmy na każdym etapie naszego życia zabiegać o to, by być wolnym, szanować wolność swoją i innych, mieć świadomość konsekwencji podejmowanych decyzji, a co za tym idzie – odpowiedzialnie do nich podchodzi.*

| UTRWALAM |

8. W podsumowaniu lekcji, możesz podkreślić następujące kwestie:
- > Być wolnym – to podejmować decyzje zgodnie z sumieniem.
  - > Życie w prawdzie daje nam wolność.
  - > Prawda wyzwala nas z niewoli grzechu – „Prawda was wyzwoli” (J 8,32).
  - > Wolność rodzi się z przewyciężenia lęku – „Nie lękajcie się” (Jan Paweł II).

| MODLĘ SIĘ |

9. Możesz zaproponować podjęcie refleksji nad słowami modlitwy zamieszczonej w podręczniku.

5 |

SUMIENIE JAKO PRZESTRZEŃ WOLNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że **sumienie** pozwala rozpoznać, co jest dobre, a co złe i dokonywać właściwych wyborów.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia pojęcie sumienia,
- > interpretuje zasady jego formacji,
- > uzasadnia, że w formacji sumienia konieczne jest pogłębianie więzi z Chrystusem,
- > tłumaczy, dlaczego jest to wewnętrzny głos w rozpoznawaniu dobra i zła,
- > wyjaśnia relacje między sumieniem a dobrem moralnym.

Postawy: uczeń właściwie korzysta z daru wolności

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, rozmowa kierowana, niedokończone zdania, labirynt decyzji, giełda definicji, piramida priorytetów, szczepionka.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, flamastry, pisaki, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą:

Boże, choć Cię nie pojmuję, jednak nad wszystko miłuję, nad wszystko, co jest stworzone, boś Ty Dobro nieskończone.

Po jej odmówieniu warto nawiązać do refleksji, które nasunęły się podczas ostatniej lekcji, szczególnie w kwestii wolności, dokonywania wyborów i ich konsekwencji. Można zaakcentować, że podczas tej katechezy będzie również mowa o wolności, ale w aspekcie sumienia.

2. Możesz poprosić uczniów, aby dokończyli zdanie, które wcześniej zapisałeś na tablicy:

Sumienie jest jak....., bo .....

Np.

latarnia

oświetla drogę

Jeden z uczniów zapisuje na tablicy odpowiedzi kolegów, tymczasem możesz w nawiązaniu do tych wypowiedzi, podać definicję sumienia w brzmieniu:

Sumienie to zdolność oceny postępowania własnego i innych ludzi w kategoriach dobra i zła oraz poczucie odpowiedzialności za swoje czyny.

3. Zachęć klasę do dyskusji. Możesz powiedzieć: *Każdy z nas ma zdolność rozpoznawania swoich czynów w konsekwencji dokonywania wyborów, ale czy są one zgodne z tym, co jest dla mnie wartościowe?*

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Kontynuując temat, zadaj uczniom pytania:

Jaka jest rola sumienia w życiu?

Dlaczego warto wejść w głąb samego siebie?

Co to znaczy „odkryć sanktuarium, które jest w nas”?

5. Następnie podziel uczniów na cztery grupy i przydziel każdej z nich zadania:

Grupa I labirynt decyzji (załącznik 1)

Uczniowie czytają teksty z podręcznika, następnie zastanawiają się, jak mogą postępować w życiu zgodnie z sumieniem. Metodą labiryntu grupa odszukuje najlepsze rozwiązanie problemu, kierując się słabymi i mocnymi stronami decyzji.

Grupa II giełda definicji

Kluczowym pojęciem podczas wspólnej pracy jest słowo sumienie. Zadaniem grupy będzie ułożenie jak największej liczby definicji, biorąc pod

uwagę różne aspekty tego pojęcia. Pomocą mogą być teksty zamieszczone w podręczniku.

Grupa III piramida priorytetów (załącznik 2)

Uczniowie czytają teksty w podręczniku, następnie wypisują, co jest dla nich ważne w omawianym temacie, wybierając te określenia, które są najważniejsze (wpisują na dole piramidy) i stopniowo do najmniej ważnych (wpisują w kolejnych piętrach piramidy).

Grupa IV szczepionka (załącznik 3)

Uczniowie zastanawiają się, co może być szczepionką – antidotum na pokusy, które pojawiają się w życiu i na decyzje, które są konsekwencją naszych słabości lub niewiedzy. Mogą korzystać z podręcznika.

Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

6. Podsumuj wypowiedzi uczniów, a następnie w nawiązaniu do tekstów zawartych w podręczniku, a także na podstawie własnych doświadczeń podkreśl: *Sumienie jest w człowieku po to, by miał on zdolność rozpoznawania, co jest dobre, a co złe. Jest miejscem na spotkanie z Bogiem, od którego słyszymy: „Czyń dobro, a unikaj zła”, „zachowuj się rozumnie”¹. Powinniśmy na każdym etapie naszego życia zabiegać o to, by być wolnym. Odpowiadać sobie, co w tej kwestii jest dla nas ważne. Szanować wolność swoją i drugiej osoby, bez względu na wiek. Mieć świadomość konsekwencji podejmowanych decyzji, a co za tym idzie, odpowiedzialnie do nich podchodzić. Sumienie jest „najtajniejszym ośrodkiem i sanktuarium człowieka, gdzie przebywa on sam z Bogiem”.* (KKK 1777)
7. Możesz nawiązać do wydarzenia z życia Jezusa: do modlitwy w Ogrodzie Oliwnym, gdzie prosi On: „Czuwajcie i módlcie się, abyście nie ulegli pokusie”. Spuentuj: *Czuwać to dostrzegać wszystko, co się wokół nas dzieje, czego doświadczamy.*

---

¹ kosciol.wiara.pl/doc/490593.Swiety-Tomasz-z-Akwinu-Akwinata, dostęp: 07.06.2021

| UTRWALAM |

8. Podsumowując temat, możesz podkreślić następujące kwestie:

Być człowiekiem sumienia, to wejść w głąb swojej świątyni i przebywać w niej ze swoim Nauczycielem.

Sumienie to przestrzeń wolności człowieka.

Sumienie to miejsce słuchania Boga i budowania z Nim relacji.

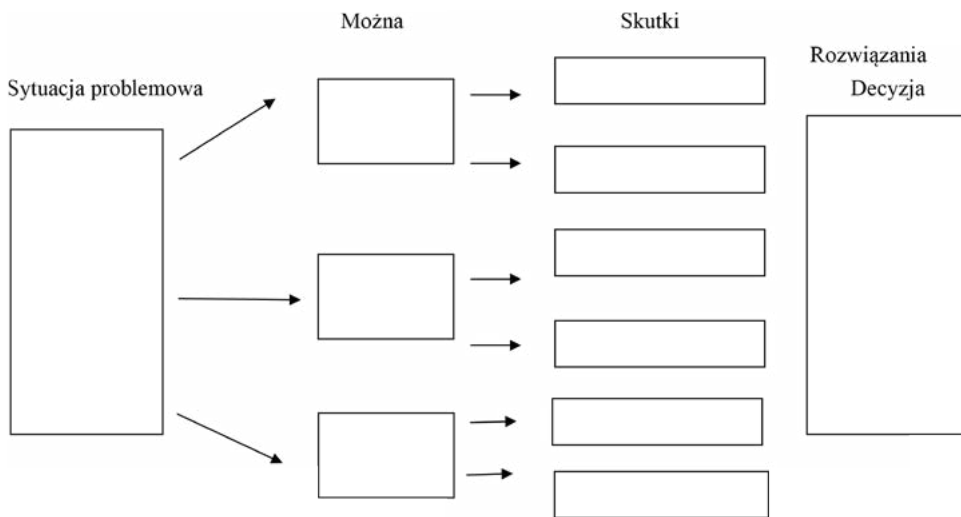
Sumienie pozwala rozeznąć czyny dobre i złe, pomaga dokonać właściwego wyboru.

Postępując zgodnie z sumieniem, żyjemy w jedności z zasadami, które wyznajemy.

| MODLĘ SIĘ |

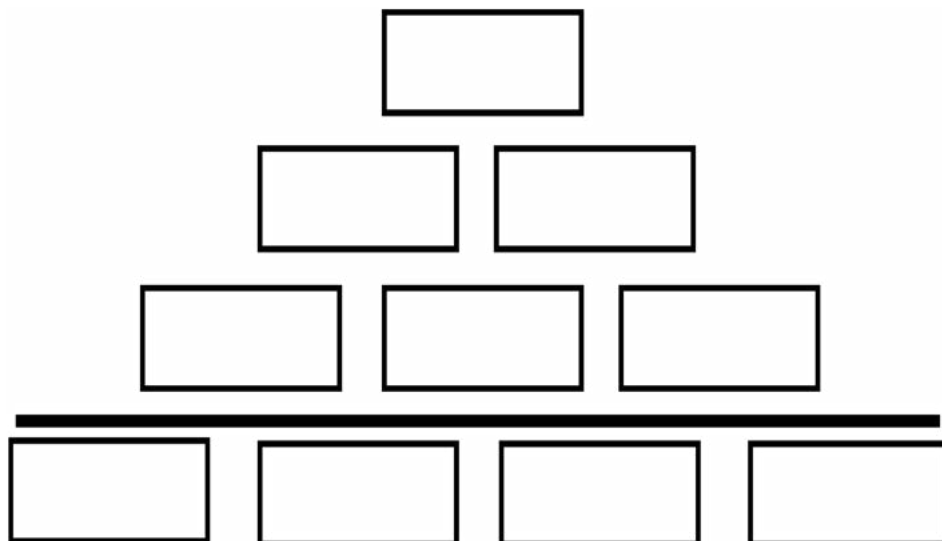
9. Katechezę należy zakończyć modlitwą. Można wykorzystać tekst z podręcznika.

Załącznik 1

Labirynt podejmowania decyzji

Załącznik 2

Piramida priorytetów

Załącznik 3

Pokusy

Szczepionka- antidotum

6

JAK KSZTAŁTOWAĆ ZDOLNOŚĆ DAWANIA WŁAŚCIWEJ ODPOWIEDZI?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, z czym związane jest udzielanie właściwej odpowiedzi.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, dlaczego warto zastanowić się, zanim damy odpowiedź,
- > zna obiektywne normy moralne,
- > wie, że normy moralne są fundamentem w udzielaniu odpowiedzi,
- > wskazuje, jak korzystać z daru wolności,
- > uzasadnia, jakie cechy są potrzebne, by nie ulegać złu.

Postawy: uczeń stara się podejmować czyny moralnie dobre; podejmuje wysiłek pracy nad formacją własnego sumienia.

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, rozmowa kierowana, list, antytemat, kolaż, parafraza.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, flamastry, pisaki, klej, kolorowe gazety.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu i wspólnej modlitwie rozpoczynającej katechezę, poproś uczniów, aby na samoprzylepnych karteczkach napisali:
Dlaczego udzielacie odpowiedzi?

Czym się kierujecie przy wyborze argumentów?

Jak kształtujecie umiejętność udzielania właściwej odpowiedzi?

Każdy z uczniów przykleja swoją odpowiedź pod napisanymi wcześniej na tablicy pytaniami. Następnie odczytuje zapisaną przez siebie karteczkę.

Przykładowe odpowiedzi:

osoby, z którymi się kontaktujemy, oczekują od nas odpowiedzi;

analizujemy określoną sytuację;

spoglądamy przez pryzmat własnych wartości;

sytuacje, w których udzielamy odpowiedzi i ich treści są różne – wiąże się to z osobowością, charakterem, poglądami i zasadami, jakie reprezentuje odpowiadająca osoba.

2. Rozwiń dyskusję, zadając klasie pytania:

Jak rozumieć pojęcie odpowiedzi?

Co zrobić, by mieć pewność, że jest ona właściwa?

3. Kontynuując temat, możesz zapowiedzieć klasie, że podczas lekcji wspólnie postaracie się rozwikłać, dlaczego ważne jest kształtowanie umiejętności dawania prawidłowych odpowiedzi.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Podziel klasę na cztery grupy, którym przydziel zadania:

Grupa I Antytemat

Uczniowie otrzymują kartki z pytaniami:

Co należy zrobić, aby udzielać niewłaściwych odpowiedzi?

Co zrobić, aby udzielić właściwej odpowiedzi?

Swoje pomysły najpierw zapisują indywidualnie na samoprzylepnych karteczkach. Odczytują je i po dyskusji, wybrane zapisują na kartce. Podobnie robią z drugim pytaniem. Podczas pracy mogą skorzystać z podręcznika.

Grupa II List

Uczniowie wczuwają się w rolę psychologa, który pisze list do młodzieży o potrzebie kształtowania zdolności udzielania właściwych odpowiedzi.

Tłumaczy im, na czym mają się skoncentrować i co wziąć pod uwagę. Podczas pracy uczniowie powinni zwrócić uwagę na swoje emocje i również skupić się na nich. W trakcie pracy można korzystać z tekstów zamieszczonych w podręczniku.

Grupa III Kolaż

Uczniowie otrzymują kolorowe gazety wraz z pytaniem zapisanym na karteczce:

Jakie cechy powinna mieć osoba, która kształtuje w sobie potrzebę udzielania prawidłowej odpowiedzi?

Zadaniem uczniów jest zilustrowanie odpowiedzi z wykorzystaniem fotografii zamieszczonych w gazetach. Wypowiedzi mogą zostać uzupełnione rysunkami.

Można też skorzystać z tekstów zamieszczonych w podręczniku.

Grupa IV Parafraza

Zadaniem uczniów jest sparafrazowanie tekstu znajdującego się w podręczniku. Młodzież pisze swoimi słowami nowy tekst, przekazując zawarte w oryginale przesłanie.

Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

5. Podsumuj pracę uczniów, następnie w nawiązaniu do materiałów zawartych w podręczniku podkreśl: *W momencie, kiedy odpowiadamy, warto skorzystać z daru wolności, bo „ku wolności wyswobodził nas Chrystus” (Gal 5,1). Takie podejście sprawi, że kształtujemy w sobie umiejętność dawania odpowiedzi adekwatnej do sytuacji. Ważne jest, byśmy żyli zgodnie z wyznawanymi wartościami. Po to mamy rozum i serce, by dokonywać właściwych wyborów. Miejmy w świadomości fakt, że sami sobie nie poradzimy z różnymi sytuacjami, które mogą nas przerosnąć. Starajmy się w takich okolicznościach zwracać do Boga o pomoc w udzielaniu właściwych odpowiedzi i w podejmowaniu stosownych decyzji. By nasze działania na różnych płaszczyznach były zgodne z wyznawanymi wartościami moralnymi. Możemy zawołać słowami Psalmu (Ps 51,12): „Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste i odnów w mojej piersi ducha niezwyciężonego”.*

| UTRWALAM |

6. Poproś chętnych uczniów, aby głośno przeczytali podsumowanie katechezy zamieszczone w podręczniku. Na zakończenie lekcji uczniowie mogą podzielić się swoimi przemyśleniami na temat poszczególnych punktów.

„Cel nie uświęca środków” (KKK 1759)

Decyzje powinny być podejmowane bez zewnętrznego przymusu.

Warto kształtować umiejętność dawania prawidłowych odpowiedzi.

Jestem wiarygodny w swoich działaniach.

Biorę odpowiedzialność za siebie.

| MODLĘ SIĘ |

7. Można zaproponować uczniom odsłuchanie **piosenki** „Tolerancja” Stanisława Sojki i przemyślenie słów tego utworu.

7

PO CZYM POZNAĆ, ŻE TO, CO ROBIMY, JEST DOBRE?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: rozwijanie umiejętności rozpoznania dobrego działania i patrzenia na jego owoce.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > argumentuje, dlaczego warto rozpoznawać, co jest dobre, a co złe,
- > wyjaśnia, jaki jest związek między działaniem i jego konsekwencjami,
- > uzasadnia na podstawie tekstów biblijnych, że Bóg jest dobry,
- > tłumaczy, że uczynki podlegają ocenie moralnej,
- > charakteryzuje kryteria oceny moralnej czynu ludzkiego.

Postawy: uczeń stara się podejmować czyny moralnie dobre.

Metody i techniki: praca w grupie, podręcznik, rozmowa kierowana, forma wykładu, gadająca ściana, mówiące kartki, recepta, opowiadanie na podstawie kluczowych pytań.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, flamastry, pisaki, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą:

Duchu Święty, natchnij mnie,
Miłości Boża, pochłoń mnie,

na właściwą drogę zaprowadź mnie.

Maryjo, Matko, spójrz na mnie,

z Jezusem błogostaw mi.

Od wszelkiego złego, od wszelkiego złudzenia,

od wszelkiego niebezpieczeństwa zachowaj mnie. Amen.

2. Zachęć uczniów, by w nawiązaniu do wiadomości z poprzednich lekcji odpowiedzieli na pytania:

*Dlaczego w wielu sytuacjach nie mamy pewności, że to, co robimy, jest **dobrze**?*

Gdzie leży tego przyczyna?

Przykładowe odpowiedzi: lęk, który sprawia, że nie potrafimy racjonalnie postępować; czynniki zewnętrzne, którym nie umiemy się przeciwstawić (naciski społeczne); brak własnego zdania – działanie pod presją; skłonność do ulegania manipulacjom.

Po wysłuchaniu wypowiedzi uczniów, możesz podsumować je w ten sposób:

Podstawową kwestią w ocenie wyboru jest odpowiedzenie sobie, co jest dla mnie ważne? Czym kieruję się w życiu? Na ile moja osobowość potrafi przeciwstawić się zewnętrznym bodźcom? Jestem w stanie przewidzieć konsekwencje? Co z wewnętrznym spokojem? Refleksja taka powinna towarzyszyć nam zawsze, wówczas można mówić o świadomych i odpowiedzialnych – dobrych działaniach.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

3. Kontynuując temat, zaakcentuj, że podczas katechezy postarasz się wspólnie z uczniami omówić przyczyny pojawiających się wątpliwości. Pomocne do przemyśleń będą pytania:

Jak wybierać, aby odpowiedzialnie żyć?

Co jest kierunkowskazem na drodze naszego życia? (wartości moralne).

Podziel uczniów na cztery grupy, następnie przydziel każdej z nich zadania:

Grupa I Opowiadanie na podstawie kluczowych pytań

Uczniowie piszą opowiadanie na podstawie fragmentów wybranych tekstów źródłowych i kluczowych słów. Zespół otrzymuje karteczki, a po

przeczytaniu tekstów z podręcznika, każdy członek grupy zapisuje słowo-klucz i odkłada na wyznaczone miejsce. Następnie cała grupa wspólnie pisze opowiadanie na otrzymanym arkuszu papieru, dodając zdania ze słowami z kartek. Kontekst opowiadania musi być spójny.

Grupa II Gadająca ściana

Uczniowie zapoznają się z tekstami zamieszczonymi w podręczniku. W centralnym miejscu kartki lub na kawałku szarego papieru umieszczają napis „Gadająca ściana” i piszą krótkie wypowiedzi – opinie dotyczące przeczytanej treści. Wypowiedzi mogą zilustrować w wybranych formach graficznych.

Grupa III Mówiące kartki

Uczniowie czytają ze zrozumieniem tekst w podręczniku, następnie na otrzymanych samoprzylepnych karteczkach wypisują pytania, które pojawiają się w ich myślach w momencie czytania. Następnie przyklejają je na otrzymanym arkuszu papieru.

Grupa IV Recepta

Uczniowie wczuwają się w rolę lekarza, który ma zaaplikować swojemu pacjentowi leki, mające pomóc mu w rozeznaniu czynów, które z nich są dobre. Pomocne w wystawieniu recepty będą teksty z podręcznika.

Po wykonaniu zadań liderzy poszczególnych grup przedstawiają efekty pracy swoich zespołów.

| UTRWALAM |

4. Podsumuj wypowiedzi uczniów, następnie w nawiązaniu do materiałów zawartych w podręczniku podkreśl: *Wartości moralne to drogowskaz, dzięki któremu wiemy, co jest dobre, a co złe. W konsekwencji wybieramy dobro. W sytuacji, kiedy stoicie przed podjęciem decyzji, musicie przemyśleć, czym kierujecie się w życiu. Odpowiedziawszy sobie na pytanie, co jest priorytetem, stańcie przy Bogu i działajcie w Jego imię.*
5. Warto zapisać na tablicy poniższe zdania: Przykazania Boże i prawdy moralne są podstawą w rozeznawaniu działań. Z Bogiem znajdziemy odpowiedź, jaki w życiu obrać kierunek. Przykazania Boże prowadzą do doskonałości moralnej. Stworzony jesteś na obraz Boga. „Dobroć jest kluczem do serca ludzkiego” (Rebeka Smith)

Można poprosić uczniów, by zechcieli podzielić się swoimi refleksjami odnośnie do tych sentencji.

| MODLĘ SIĘ |

- Kończąc katechezę, możesz przeczytać uczniom tekst z podręcznika i zachęcić uczniów do przemyślenia w ciszy treści słów św. Augustyna.

Załącznik (grupa IV)

Recepta	
Świadczeniodawca	
Pacjent	Oddział NFZ
PESEL	Uprawnienia dodatkowe
Rp	Odpłatność
Data wystawienia:	Dane i podpis lekarza
Data realizacji „od dnia”:	
	Dane podmiotu drukującego

8

GRZECH JAKO NIEWŁAŚCIWA ODPOWIEDŹ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: Ukazanie, że podstawą grzechu jest niewłaściwe korzystanie z wolności.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że grzech to powiedzenie Bogu „nie” przez szatana,
- > rozumie, dlaczego ma współpracować z łaską Bożą,
- > wie, że ojcem grzechu jest szatan,
- > rozumie, że szatan stara się przeciągnąć człowieka na swoją stronę.

Postawy: uczeń jest przekonany o konieczności respektowania obiektywnych norm moralnych.

Metody i techniki: dialog, analiza Pisma św, dyskusja, praca w grupach z tekstem.

Środki dydaktyczne: katechizm, Pismo św., wydrukowane teksty z KKK.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą. Następnie pokrótce przypomnij treść poprzednich katechez, możesz poprosić uczniów, by podzielili się swoimi refleksjami i zagadnieniami związanymi z klasyfikacją czynów ludzkich, normami moralnymi, sumieniem. Przejdź do wprowadzenia w tematykę najbliższych katechez, które będą dotyczyły różnych aspektów grzechu.

2. Można zacząć od swobodnej dyskusji, w której uczniowie mogą podzielić się własnymi definicjami pojęcia grzechu.

| SPOTYKAM |

3. Pokaż klasie **zdjęcia** ilustrujące wojnę, niewolnictwo, niesprawiedliwość i poproś uczniów, by opisali swoje uczucia, kiedy spoglądają na te zdjęcia. Jednocześnie zachęć ich do odpowiedzi na pytania:

Skąd zło się wzięło na świecie?

Czy Bóg chce zła?

Warto pokierować dyskusją, przypominając biblijny opis stworzenia świata z Księgi Rodzaju, w którym po każdym akcie stwórczym czytaliśmy zdanie: „wszystko, co Bóg uczynił, było dobre”. Możesz wraz z uczniami przeanalizować tekst Ewangelii św. Mateusza (Mt 21, 28-31a), jeśli zaistniałaby taka konieczność, można spróbować osadzić opowieść w czasach współczesnych, aby uczniowie zrozumieli, że takie zdarzenia mogą dzieć się w ich życiu.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Poinformuj uczniów o przejściu do kolejnego zadania, które będzie wykonywane w czterech grupach. Zadaniem będzie znalezienie odpowiedzi na pytanie:

Co mówi Kościół na temat zaistnienia zła w świecie?

Każda z grup otrzymuje jeden zapis z Katechizmu, zadaniem uczniów będzie przeanalizowanie tego zapisu i sporządzenie wniosku. Wyniki pracy każdej z grup zapisujemy na tablicy i to stanowić będzie notatkę z katechezy, czas pracy – 25 minut.

Grupa I – KKK 310

Grupa II – KKK 311

Grupa III – KKK 385

Grupa IV – KKK 386

5. Podsumowując pracę uczniów, możesz powiedzieć: *Zaistnienie zła w świecie było efektem wolnej woli stworzonych przez Boga Aniołów, które podjęły ostateczną decyzję, że nie będą Bogu służyły, a teraz starają*

się wpłynąć na decyzje człowieka tak, aby i on powiedział Bogu **non serviam**, co znaczy: „nie będę służył”. Jednak należy pamiętać, że Bóg nie pozostawia człowieka samemu sobie. „Tak umiłował świat, że Syna swego oddał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie umarł, ale miał życie wieczne” (por. J3.16).

| MODLĘ SIĘ |

6. Katechezę można zakończyć modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

Teksty do wydruku:

Mt 21, 28-31a

Przypowieść o dwóch synach

Co myślicie? Pewien człowiek miał dwóch synów. Zwrócił się do pierwszego i rzekł: „Dziecko, idź dzisiaj i pracuj w winnicy!” Ten odpowiedział: „Idę, panie!”, lecz nie poszedł. Zwrócił się do drugiego i to samo powiedział. Ten odparł: „Nie chcę”. Później jednak opamiętał się i poszedł. Któryż z tych dwóch spełnił wolę ojca?» Mówią Mu: «Ten drugi».

Grupa I (KKK 310)

Dlaczego jednak Bóg nie stworzył świata tak doskonałego, by żadne zło nie mogło w nim istnieć? W swojej nieskończonej mocy Bóg zawsze mógłby stworzyć coś lepszego. W swojej nieskończonej mądrości i dobroci Bóg chciał jednak w sposób wolny stworzyć świat „w drodze” do jego ostatecznej doskonałości. To stawianie się dopuszcza w zamyśle Bożym pojawianie się pewnych bytów, a zanikanie innych; dopuszcza obok tego, co najdoskonalsze, także to, co mniej doskonałe; obok budowania natury, również zniszczenia. Obok dobra fizycznego istnieje zatem także zło fizyczne, tak długo, jak długo stworzenie nie osiągnie swojej doskonałości.

Grupa II (KKK 311)

Aniołowie i ludzie – stworzenia rozumne i wolne – muszą zdążyć do swego ostatecznego przeznaczenia przez wolny wybór, a przede wszystkim przez miłość. Mogą więc błędzić. Istotnie, popełnili oni grzech. W ten właśnie sposób zło moralne weszło w świat; jest ono nieporównanie większe od zła fizycznego. Bóg w żaden sposób ani bezpośrednio, ani pośrednio, nie jest

przyczyną zła moralnego. Dopuszcza je jednak, szanując wolność swego stworzenia i w sposób tajemniczy potrafi wyprowadzić z niego dobro.

Grupa III (KKK 385)

Bóg jest nieskończenie dobry i wszystkie Jego dzieła są dobre. Nikogo jednak nie omija doświadczenie cierpienia i zła obecnego w naturze, które jawią się jako związane z ograniczeniami właściwymi dla stworzeń, a przede wszystkim zagadnienie zła moralnego. Skąd pochodzi zło? „Zmagałem się z zagadnieniem pochodzenia zła. I nie znajdowałem rozwiązania” – mówi św. Augustyn; jego bolesne poszukiwanie zakończy się dopiero wraz z nawróceniem do Boga żywego. „Tajemnica bezbożności” (2 Tes 2, 7) wyjaśnia się bowiem tylko w „tajemnicy pobożności” (1 Tm 3, 16). Objawienie miłości Bożej w Chrystusie pokazało równocześnie zasięg zła i nadzwyczajną obfitość łaski. Musimy więc rozważać zagadnienie początku zła, kierując spojrzenie naszej wiary na Tego, który sam jest jego Zwycięzcą.

Grupa IV (KKK 386)

Grzech jest obecny w historii człowieka; na próżno ktoś chciałby go nie zauważać lub nadawać inne nazwy tej mrocznej rzeczywistości. Usiłując zrozumieć grzech, trzeba najpierw uznać głęboką więź człowieka z Bogiem, ponieważ poza tą relacją zło grzechu nie ujawnia się w swojej prawdziwej istocie jako odrzucenie Boga i przeciwstawienie się Mu, ciągnąc w dalszym ciągu na życie człowieka i na historię.

9

GRZECH GRZECHOWI NIERÓWNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: umożliwienie uczniom poznania ciężaru grzechu i zaznajomienie z podstawowym podziałem grzechów.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, na czym polega grzech ciężki i lekki,
- > potrafi rozróżnić grzech ciężki od lekkiego,
- > wie, co to takiego materia grzechu,
- > rozumie, na czym polega grzech cudzy.

Postawy: uczeń unika sytuacji do popełniania grzechu.

Metody i techniki: burza mózgów, analiza tekstu, praca w grupie.

Środki dydaktyczne: Pismo św., wydrukowane teksty KKK, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po wspólnej modlitwie rozpoczynającej katechezę, poproś uczniów, aby bazując na wiadomościach z poprzednich katechez i na swojej wiedzy, spróbowali odpowiedzieć na pytanie:

*Czym jest **grzech**?*

Co leży u źródeł grzechu?

Zaproponuj swobodną wymianę myśli. Na koniec dyskusji, poproś jednego z uczniów, aby przeczytał wydrukowany przez ciebie zapis 1849 z KKK.

Grzech jest wykroczeniem przeciw rozumowi, prawdzie, prawemu sumieniu; jest brakiem prawdziwej miłości względem Boga i bliźniego z powodu niewłaściwego przywiązania do pewnych dóbr. Rani on naturę człowieka i godzi w ludzką solidarność. Został określony jako „słowo, czyn lub pragnienie przeciwne prawu wiecznemu”.

Podsumuj: *Widać, jak bardzo grzech psuje harmonię wewnętrzną, relacje z Bogiem i relacje międzyludzkie. Można powiedzieć, że grzech jest nie-ludzki, a jednak człowiek jest jego podmiotem i przedmiotem.*

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

2. Warto zachęcić uczniów do krótkiej dyskusji na temat wagi czynu zabronionego, aby doprowadzić ich do konkluzji, że nie wszystkie grzechy mają jednakową wagę. Pomocne będzie przy tym przypomnienie podziału grzechów (lekkie i ciężkie). Podkreśl, że to jest najprostszy podział i zapraszając uczniów do pracy w grupach, zapowiedz, że wspólnie ustalicie, jakie katalogi grzechów wylicza Pismo św.
3. Uczniowie zostają podzieleni na trzy grupy, każda z nich dostaje do analizy osobny tekst. Na tablicy można umieścić napis: Katalog Grzechów – po zakończonej pracy liderzy każdej z grup zapisują na tablicy nowe rodzaje grzechów niewymienione wcześniej.

Grupa I – Ga 5,19-23

Grupa II – 1 Kor 5,10nn

Grupa III – 2 Tm 3,2-5

Katalog można uzupełnić wnioskami z analizy tekstu biblijnego zawartego w podręczniku:

(Rz 1,21; Rz 13,13; 2Kor 12,20).

4. Następuje druga część pracy w grupach, gdzie uczniowie na podstawie wskazanych przepisów katechizmu (po dwa na grupę), analizują treść pod kątem podziału grzechów na śmiertelne i powszednie, czas pracy – 15 minut. Po rozdaniu tekstów do analizy, możesz narysować na tablicy tabelę z podziałem:

Grzech śmiertelny	Grzech powszedni
-------------------	------------------

Grupa I

KKK1855

KKK 1857

Grupa II

KKK 1858

KKK 1859

Grupa III

KKK 1862

KKK 1863

5. Podsumowując pracę uczniów, możesz powiedzieć: *Taki jest podstawowy podział grzechów, których katalog stworzyliście w pierwszej części katechezy. W drugiej części opisaliście skutki grzechów, warunki ich zaistnienia oraz materię, której dotyczą. Czy istnieją grzechy innej kategorii? Zajrzyjcie do katechizmu i przeczytajcie, jaka jeszcze istnieje kategoria grzechów.*

| UTRWALAM |

6. Podaj numery przepisów KKK – 1867 i 1868, a po przeczytaniu ich omów wspólnie z uczniami tę kategorię grzechów. Możesz też to podsumować: *Powiedzieliśmy sobie dzisiaj bardzo wiele na temat grzechu, jego istoty, materii. Dostyc dokładnie określiliśmy skutki, jakich dokonuje w nas i w naszej chrześcijańskiej wspólnotie grzech.*
7. Można zachęcić uczniów do przeczytania fragmentu Ewangelii Św. Łukasza zawartego w podręczniku tak, aby przeanalizowali tekst pod kątem własnych, indywidualnych wyborów.

| MODLĘ SIĘ |

8. Na zakończenie lekcji można zaproponować uczniom modlitwę aktem strzelistym.

Wierzę w Ciebie, Boże żywy, w Trójcy Jedyny prawdziwy.

Wierzę, coś objawił, Boże, Twe słowo mylić nie może.

Ufam Tobie, boś Ty wierny, Wszechmocny i miłosierny.

Dasz mi grzechów odpuszczenie, łaskę i wieczne zbawienie.

Boże, choć Cię nie pojmuję, jednak nad wszystko miłuję.
Nad wszystko, co jest stworzone, boś Ty Dobro nieskończone.

Ach, żałuję za me złości, jedynie dla Twej miłości.

Bądź miłościw mnie grzesznemu, dla Ciebie odpuszczam bliźniemu.

Teksty do wydruku:

Ga 5,19-23

Jest zaś rzeczą wiadomą, jakie uczynki rodzą się z ciała: nierząd, nieczystość, wyuzdanie, uprawianie bałwochwalstwa, czary, nienawiść, spór, zawzięć, wzburzenie, niewłaściwa pogoń za zaszczytami, niezgoda, rozłamy, zazdrość, pijaństwo, hulanki i tym podobne. Co do nich zapowiadam wam, jak to już zapowiedziałem: ci, którzy się takich rzeczy dopuszczają, królestwa Bożego nie odziedziczą. Owocem zaś ducha jest: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie. Przeciw takim [cnatom] nie ma Prawa.

1 Kor 5,10 nn

Nie chodzi o rozpustników tego świata w ogóle ani o chciwców i zdzierców lub bałwochalców; musielibyście bowiem całkowicie opuścić ten świat. Dlatego pisałem wam wówczas, byście nie przestawali z takim, który nazywając się bratem, w rzeczywistości jest rozpustnikiem, chciwcem, bałwochwalcą, oszczercą, pijakiem lub zdziercą. Z takim nawet nie siadajcie wspólnie do posiłku.

2 Tm 3,2-5

Ludzie bowiem będą samolubni, chciwi, wyniośli, pyszni, bluźniący, nieposłuszni rodzicom, niewdzięczni, niegodziwi, bez serca, bezlitośni, miotający oszczerstwa, niepohamowani, bez uczuć ludzkich, nieprzychylni, zdrajcy, zuchwali, nadęci, miłujący bardziej rozkosz niż Boga. Będą okazywać pozór pobożności, ale wyrzekną się jej mocy. I od takich stroń.

KKK1855

Grzech śmiertelny niszczy miłość w sercu człowieka wskutek poważnego wykroczenia przeciw prawu Bożemu; podsuwając człowiekowi dobra niższe, odwraca go od Boga, który jest jego celem ostatecznym i szczęściem.

KKK 1857

Aby grzech był śmiertelny, są konieczne jednocześnie trzy warunki: „Grzechem śmiertelnym jest ten, który dotyczy materii poważnej i który nadto został popełniony z pełną świadomością i całkowitą zgodą”.

KKK 1858

Materię ciężką uściśla dziesięć przykazań zgodnie z odpowiedzią, jakiej Jezus udzielił bogatemu młodzieńcowi: „Nie zabijaj, nie cudzołóż, nie kradnij, nie zeznawaj fałszywie, nie oszukuj, czcij swego ojca i matkę” (Mk 10, 19). Ciężar grzechów jest większy lub mniejszy: zabójstwo jest czymś poważniejszym niż kradzież. Należy uwzględnić także pozycję osób poszkodowanych: czymś poważniejszym jest przemoc wobec rodziców aniżeli wobec kogoś obcego.

KKK 1859

Grzech śmiertelny wymaga pełnego poznania i całkowitej zgody. Zakłada wiedzę o grzesznym charakterze czynu, o jego sprzeczności z prawem Bożym. Zakłada także zgodę na tyle dobrowolną, by stanowił on wybór osobisty. Ignorancja zawiniona i zatwardziałość serca nie pomniejszają, lecz zwiększają dobrowolny charakter grzechu.

KKK1862

Grzech powszedni jest popełniony wtedy, gdy w materii lekkiej nie przestrzega się normy prawa moralnego lub gdy nie przestrzega się prawa moralnego w materii ciężkiej, lecz bez pełnego poznania czy całkowitej zgody.

KKK 1863

Grzech powszedni osłabia miłość; jest przejawem nieuporządkowanego przywiązania do dóbr stworzonych; uniemożliwia postęp duszy w zdobywaniu cnót i praktykowaniu dobra moralnego; zasługuje na kary doczesne. Grzech powszedni świadomy i pozostawiony bez skruchy usposabia nas stopniowo do popełnienia grzechu śmiertelnego. Grzech powszedni nie czyni nas jednak przeciwnymi woli i przyjaźni Bożej; nie zrywa przymierza z Bogiem. Może być naprawiony po ludzku z pomocą łaski Bożej. „Nie pozabawia łaski uświęcającej, przyjaźni z Bogiem, miłości ani, w konsekwencji, szczęścia wiecznego”.

10 |

GRZECH PRZECIWKO DUCHOWI ŚWIĘTEMU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniów, na czym polega grzech przeciwko Duchowi Świętemu i dlaczego nie może być on odpuszczony.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że do odpuszczenia grzechu jest potrzebna skrucha i Boża łaska, bez której nie ma mowy o zbawieniu,
- > wie, w jakich kategoriach mówimy o grzechu przeciwko Duchowi Świętemu,
- > wie, jak chronić własną wiarę w życiodajnej mocy Ducha Św.

Postawy: uczeń jest posłuszny natchnieniom Ducha Świętego.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, katechizmem i Pismem Św.

Środki dydaktyczne: Pismo Św., Katechizm Kościoła Katolickiego, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po modlitwie rozpoczynającej katechezę, poproś uczniów, aby podzielili się swoimi przemyśleniami na temat grzechu przeciwko Duchowi Św. Może zadać im pytania pomocnicze:

Jak rozumiecie grzech przeciwko Duchowi św.? Czy tak samo jak chciwość czy morderstwo?

Jakie macie skojarzenia związane z tym grzechem?

Następnie poproś uczniów o otwarcie Pisma Św. na tekście z Ewangelii (Łk 12,10).

Każdemu, kto mówi jakieś słowo przeciw Synowi Człowieczemu, będzie przebaczone, lecz temu, kto bluźni przeciw Duchowi Świętemu, nie będzie przebaczone.

Zachęć do swobodnej dyskusji, zadając pytania naprowadzające:

Co takiego charakterystycznego jest w tym tekście?

Czy zwróciliście uwagę na słowa Pana Jezusa, że ten grzech nigdy nie zostanie odpuszczony? Czy to waszym zdaniem kwestionuje Wszechmoc Boga i Jego miłosierdzie?

| SPOTYKAM |

2. Poproś uczniów, aby otworzyli podręczniki i przyjrzeni się uważnie zamieszczonemu tam obrazowi przedstawiającemu scenę ukrzyżowania Chrystusa. Następnie zachęć uczniów, aby opisali ten obraz, warto zwrócić uwagę klasie na dwie postawy osób umierających razem z Jezusem.
3. Możesz przeczytać uczniom fragment Ewangelii św. Łukasza.

Łk. 23, 39-43

Jeden ze złoczyńców, których [tam] powieszono, urągał Mu: «Czy Ty nie jesteś Mesjaszem? Wybaw więc siebie i nas». Drugi, karcąc go, rzekł: «Ty nawet Boga się nie boisz, chociaż tę samą karę ponosisz? My przecież – sprawiedliwie odbieramy bowiem słuszną karę za nasze uczynki, ale On nic złego nie uczynił». I dodał: «Jezu, wspomnij na mnie, gdy przyjdiesz do swego królestwa». Jezus mu odpowiedział: «Zaprawdę, powiadam ci: Dziś ze Mną będziesz w raju».

4. Można zaprosić uczniów do dyskusji, w której skupią się na postawie łotra, który drwi i nie chce uznać swojej winy.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Podziel klasę na sześć zespołów, którym przydzielisz teksty do analizy. Zadanie brzmi:
Spróbujcie w kilku zdaniach opisać, jak rozumiecie te teksty.

Czy znacie sytuacje ze współczesnego życia codziennego, kiedy podobne sytuacje mogą wystąpić? (przykłady).

Grupa I

O łasce Bożej – rozpaczać; grzech ten popełnia człowiek, który świadomie popada w rozpacz, mówiąc sobie, że nie ma już dla niego ratunku, że Bóg nie może kochać tak wielkiego grzesznika, jak on. Jest to wątplenie w Boże miłosierdzie, którego przyjęcie jest związane z podjęciem pokuty.

Grupa II

Przeciwko miłosierdziu Bożemu zuchwale grzeszyć; często tę postawę przyjmują ludzie w młodym wieku, którzy mówią tak: „Po co teraz będę się spowiadał? Poczekam, aż będę stary – wówczas będzie czas na pokutę, a teraz się wyszaleję”. Kościół przestrzega, że nie znamy dnia ani godziny odejścia z tego świata.

Grupa III

Uznanej prawdzie chrześcijańskiej się sprzeciwiać; chodzi o stałe i świadome mówienie „nie” oficjalnej nauce Kościoła. Może mieć ono również charakter wybiórczy.

Grupa IV

Blížniemu łaski Bożej zazdrościć; za każdą łaskę Bożą człowiek winien jest dziękczynienie, nawet jeśli czasowo Bóg wystawia nas na próbę, a naszym znajomym udziela rozlicznych łask, np. szczerego nawrócenia.

Grupa V

Na zbawienne napomnienia zatwardziałe mieć serce; chodzi o stałe sprzeciwianie się pobożnym natchnieniom (np. do dobra) lub upomnieniom zatroskanych osób (rodziców, przyjaciół, księży), o nasze trwanie w grzechu.

Grupa VI

Rozmyślnie trwać w niepokucie; może się przejawiać przez świadomość tego, że ktoś będąc w stanie grzechu śmiertelnego, a mimo to grzeszy nadal, nie widząc różnicy między jednym, a wieloma popełnionymi grzechami.

Po zakończonej pracy przedstawiciele wszystkich grup zapisują swoje wnioski na tablicy, staną się one jednocześnie notatką z katechezy.

| UTRWALAM |

6. Możesz podsumować katechezę w następujący sposób: *Bóg pragnie nawrócenia nawet największych grzeszników. Choć miłosierdzie Boże jest nieskończone, to jednak trzeba pamiętać, że Bóg szanuje naszą wolę, nasze wybory. Może się zdarzyć, że człowiek prosi Boga o pojednanie, ale zarazem tego pojednania nie chce. Z miłosierdzia Bożego nie można sobie żartować ani się na nie zamykać. Grzechy przeciwko Duchowi Świętemu narażają nas na zatwardziałość serca, a więc na stan, w którym człowiek nie jest zdolny żałować za własne grzechy albo z rozpacz, albo z niewiary, albo z cynizmu.*

| MODLĘ SIĘ |

7. Katechezę kończy wspólna modlitwa, można wykorzystać tekst znajdujący się w podręczniku.

Panie Boże, boję się, że tym razem już na pewno Ciebie straciłam.

Zrobiłam wiele złego.

Zobacz, jak mi trudno z Tobą rozmawiać.

Unikam Cię.

Ale Twoje Miłosierdzie wciąż budzi we mnie nadzieję.

Przecież Ty jesteś Bogiem!

Ty możesz mi przebaczyć, każdy grzech, o którym Ci powiem!

Panie, spójrz, tu jestem.

Przebacz mi.

Weź mnie proszę w swoje ukrzyżowane ramiona.

Podnieś mnie.

Pozwól mi spojrzeć Ci w oczy.

To z Twojego powodu żałuję tego, w czym wybrałam coś innego niż Twoją miłość.

Jezu, znam swoją słabość i dlatego boję się, że znów zgrzeszę.

Ale wiem, że Ty też znasz moje słabe punkty.

I kochasz mnie razem z Nimi.

I ta Twoja miłość uzdrawia mnie.

Nie chcę, by w moim życiu było coś ważniejszego niż bliskość z Tobą.

Oddaję się w Twoje ręce.

Uczyń moją winę błogostawioną.

Przelej przez moją ranę rzekę Miłosierdzia.

Ufam Ci Jezu.

CZĘŚĆ 2

**NIKT NIE JEST
SAMOTNĄ WYSPĄ**

11 |

SZCZĘŚCIA NIE OSIĄGA SIĘ W SAMOTNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: kształtowanie postawy otwartości na drugiego człowieka jako daru Boga; ukazanie wartości relacji międzyludzkich; ukazanie chrześcijańskiej koncepcji szczęścia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia zamysł Boga wobec człowieka w kontekście stworzenia,
- > ukazuje wartość relacji międzyludzkich w różnych aspektach życia,
- > odkrywa dar drugiego człowieka,
- > przyjmuje postawę wdzięczności za spotkane osoby.

Postawy: uczeń dąży do szczęścia zgodnie z jego chrześcijańską wizją.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, list, praca w grupach (parach).

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, koperta, w której będzie przygotowana pusta kartka, (poprosić uczniów, żeby przynieśli na katechezę), **załącznik**.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij od modlitwy do Ducha Św. „Duchu Święty, który oświecasz...”
2. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie tekstu z podręcznika.

W 1998 roku, profesor Martin Seligman, wezwał psychologów do zmiany podejścia i koncentracji na ludzkiej sile, a nie na słabościach. Jego wystąpienie dało początek psychologii pozytywnej, której celem jest budowanie i rozwijanie osobistego potencjału ludzi. Ta nowa dyscyplina naukowa zaczęła skoncentrować się na pojęciu szczęścia i satysfakcji z życia. Dla Seligmana szczęście to dobrostan, składający się z następujących elementów: pozytywne emocje, podwyższają odczuwaną przyjemność z życia, która wpływa na polepszenie się samopoczucia, a tym samym stanu zdrowia fizycznego; zaangażowanie w czynność, która jest ważna dla osoby i do tego osoba jest w tym biegła; relacje – człowiek został stworzony do życia z innymi ludźmi, dbałość o bliskie relacje wpływa na budowanie wokół siebie sieci wsparcia i poczucia bezpieczeństwa; poczucie sensu własnego życia zaspakaja potrzeby egzystencjalne oraz osiągnięcia czyli posiadanie celów i ich realizacja.

3. Daj uczniom chwilę na zastanowienie się i zadaj im pytania:
Czym jest szczęście? Co sprawia, że jesteśmy szczęśliwi?
4. Uczniowie otrzymują katalog szczęścia (najlepiej jeden tekst na dwie osoby, można również wyświetlić na rzutniku), a następnie wybierają określenia szczęścia, które są im bliskie. Po krótkiej rozmowie możesz powiedzieć: *Dziś skoncentrujemy się na jednym aspekcie szczęścia, mianowicie na byciu w relacji z drugą osobą.*

| SPOTYKAM |

5. Bazując na podręczniku, podaj dwa przykłady relacji: Św. Klary i św. Franciszka, a także przykład małżeństwa Idy Nowakowskiej:

Nikt nie może osiągnąć szczęścia w osamotnieniu, szczęście jest efektem spotkania z drugą osobą, wejściem z nią w relację i w konsekwencji zbudowaniem więzi. Tylko w takiej relacji doświadczamy przyjaźni i miłości. Przestrzeń, miejsce, czas nie są istotne, ale świadomość, że czerpiemy ze źródła miłości jakie jest w Bogu. Najmocniejsze więzi tworzą najwięksi przyjaciele Boga. Piękną ilustracją takiej relacji jest przyjaźń Klary i Franciszka, która stanowi formę wyjątkowej, bezinteresownej miłości. Przyjaciół to skarb, kto go znalazł znalazł. Przykładem więzi dającej szczęście jest miłość małżeńska, o której chętnie mówi znana tancerka, jurorka „Dance, Dance, Dance” Ida Nowakowska. Szczęście nie zależy od fizycznej bliskości, ale od dojrzałej miłości. Czasami spotykamy w życiu, osoby które pomogą

nam osiągnąć świętość. Szczęśliwi są kapłani i siostry zakonne, oni znaleźli szczęście w relacji z Bogiem. Miłości doświadcza się będąc w relacji, dlatego szczęście osiąga się z drugą osobą.

„Trudno jest rozdzielić imiona Franciszka i Klary, te dwa niezwykle zjawiska, dwie legendy, legendy świętości. Jest to jakaś głęboka tajemnica. (...) Dwa imiona: Franciszek i Klara oznaczają rzeczywistość, którą można zrozumieć tylko w kategoriach chrześcijańskich, duchowych, w kategoriach Nieba. (...) Nie mówimy o czystym duchu; nie były to czyste duchy: byli ciałem, byli osobami, byli duchem. (...) Nie pozostaje [po nich] tylko legenda. Pozostaje sposób, w jaki Franciszek patrzył na swoją siostrę, sposób, w jaki on poślubił Chrystusa: widział on samego siebie na Jej obraz, Jej – oblubienicy Chrystusa, mistycznej oblubienicy, z którą kształtował własną świętość. Widział samego siebie jako brata, jako Biedaczynę na wzór świętości tej autentycznej oblubienicy Chrystusa, w której znajdował obraz najdoskonalszej Oblubienicy Ducha Świętego. Najświętszej Maryi Dziewicy”.

Jan Paweł II do Sióstr Klarysek w Asyżu, 1982 r.

„Mój mąż jest moim najlepszym przyjacielem, bratnią duszą. On jest dla mnie tak fascynujący! Stale mnie zaskakuje. Bardzo się zmienia, czasem mam wrażenie, że to inna osoba niż ta, za którą wyszłam. Zawierzam Bogu, że tak miało być, by ten nasz związek był dobry”, mówiła gwiazda w wywiadzie dla viva.pl w kwietniu. „Mamy ten jeden wspólny cel: marzy nam się dom i dzieci. Na razie cieszymy się tym szalonym czasem. A gdzie osiadziemy? Będę biegła tam, gdzie mój mąż. Jack bardzo kocha Polskę. Nadal jest dla niego egzotyczna, nowa, ale już trochę taka „jego”. Wszystko zmierza ku temu, że będzie tu pracować w firmie amerykańskiej. Gdybym miała decydować i myśleć, co by było najlepsze dla nas, to nie wiem. Myślę, że ostatnie wydarzenia pokazały nam, jak wszystko jest kruche i ulotne. A najważniejsze w życiu jest to, co dajemy z siebie innym”.

Olga Fiszevska, 26 stycznia 2021 r., Viva

6. Podziel klasę na zespoły i poleć uczniom: *Na podstawie podanych przykładów przedyskutuj w grupie i odpowiedz, dlaczego przedstawione osoby były dla siebie darem?* Uczniowie mogą skorzystać zarówno z Internetu, jak i podręcznika.

7. Podsumuj: *Św. Klara i św. Franciszek – historia przyjaźni dwojga świętych*
Ida Nowakowska – szczęście odnalazła najpierw w relacji przyjacielskiej,
a później małżeńskiej.

| POZNAJĘ |

8. Wprowadź uczniów do kolejnego etapu lekcji i przeczytaj poniższy fragment z Księgi Rodzaju, (Rdz 2.18).

Bóg stwarzając Adama i Ewę obdarował ich wzajemnie sobą. Tak więc człowiek od początku jest dany drugiemu człowiekowi przez Boga. Człowiek jako mężczyzna czuje się samotny wśród stworzeń. Odnajduje w stworzonej przez Boga kobiecie odpowiednią dla siebie pomoc. Kobieta dana jest mężczyźnie, ażeby mógł zrozumieć siebie, i wzajemnie, mężczyzna jest dany kobiecie w tym samym celu. Adam i Ewa wchodzi w relację, budują szczególny rodzaj więzi, który sprawia, że rodzi się między nimi miłość, jednocząca ich w wymiarze zarówno psychicznym, jak i fizycznym. Księga Rodzaju wymownie oddaje istotę tej więzi słowami: „stają się jednym ciałem”. Świadomość, że zarówno kobieta odnajduje siebie w relacji z mężczyzną jak i mężczyzna z kobietą, sprawia, że oboje w tej relacji odnajdują szczęście.

„Bóg mi ciebie dał». Jak widać, nie były przypadkowe słowa, które usłyszałem w młodości. Pan Bóg istotnie obdarowuje nas ludźmi, braćmi i siostrami w człowieczeństwie, poczynając od naszych rodziców. A potem, w miarę jak dorastamy, stawia na drodze naszego życia coraz to nowych ludzi. I każdy z nich w jakiś sposób jest dla nas darem, o każdym i każdej można powiedzieć: «Bóg mi ciebie dał...». Z medytacji Jana Pawła II na temat „bezinteresownego daru”.

9. Zadaj uczniom pytania:

Jak zatem należy zrozumieć słowa Boga „uczynię dla niego odpowiednią pomoc”? W jaki sposób Bóg obdarowuje nas drugim człowiekiem?

Po kilku wypowiedziach uczniów dokonaj interpretacji tego fragmentu Biblii zwracając uwagę na rozumienie słowa „pomoc”. „Pomoc” to wzajemne obdarowanie, które sprawia, że kobieta i mężczyzna odkrywają w sobie podobieństwo, czyli potwierdzają tym samym swoje człowieczeństwo. Bóg od początku naszego istnienia obdarowuje nas drugim człowiekiem, otrzymujemy rodziców, rodzeństwo, przyjaciół, aż po kres naszego życia.

10. Rozdaj koperty i poproś, aby uczniowie wyjęli pustą kartkę. Podaj polecenia:

Napisz list do osoby, dzięki której jesteś szczęśliwy, o której możesz śmiało powiedzieć: „Bóg mi ciebie dał” i podziękuj za ten dar. Mogą to być rodzice, dziadkowie, ktoś z rodziny, przyjaciel, osoba, którą spotkałeś/spotkałaś być może raz w życiu, a wiele jej zawdzięczasz.

11. Zachęć uczniów, aby po napisaniu listu zaadresowali kopertę i przekazali adresatowi. Można zasugerować z ogromną delikatnością napisanie listu do osoby, która już odeszła, np. babci, dziadka, być może jej/jemu wiele zawdzięczają, a nie zdążyli podziękować.

| UTRWALAM |

12. Podsumuj lekcję, korzystając z podręcznika:

- > „Nie jest dobrze, aby człowiek był sam...”, szczęście osiąga się w relacji z drugą osobą.
- > Bóg stawia na naszej drodze osoby, które są dowodem Bożej miłości.
- > Każdy człowiek spotkany w twoim życiu jest dany i zadany.

| MODLĘ SIĘ |

13. Na zakończenie katechezy wszyscy wspólnie się modlą, korzystając z tekstu zamieszczonego w podręczniku:

Proszę Cię, Boże dobry i łaskawy, za tych,
którzy mnie miłują w Tobie, i za tych,
których ja miłuję; w Tobie. Kochaj ich
wszystkich, o źródło miłości, bo Ty dajesz im
i mnie łaskę; miłowania. Spraw, aby i oni
z całego serca byli wierni Tobie.
Niech mówią i czynią tylko to,
co się Tobie podoba i jest dla ich dobra.
I Ty, Panie, czyn dla nich i w nich to,
co może być im pożyteczne wedle Twojej
woli.

Niech będą zawsze w Twojej opiece,
aż dojdą kiedyś do chwały
i do wiecznego bezpieczeństwa w Tobie.

12 |

BÓG NIE JEST SAMOTNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie boskiego pochodzenia pragnienia szczęścia, ukazanie chrześcijańskiej koncepcji szczęścia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie relacje w Trójcy Świętej, które są oparte na miłości,
- > odkrywa, że miłość w rodzinie jest odbiciem miłości Trójcy Świętej,
- > przyjmuje prawdę, że jesteśmy powołani do miłości.

Postawy: uczeń świadomie rozwija cnoty boskie i kardynalne w relacjach z Bogiem i ludźmi.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach, praca z Pismem Świętym, analiza obrazu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, **tekst źródłowy**, dostęp do Internetu, Pismo Święte, zdjęcie ikony Rublowa, rzutnik z wyświetlaczem.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij od modlitwy.
2. Wyświetl na rzutniku ikonę Rublowa i wprowadź w temat lekcji, zwracając uwagę na fakt, że Rublow zmierzył się z jednym z najtrudniejszych dogmatów wiary chrześcijańskiej – Bóg jest jeden, pozostając jednością, istnieje jako Trzy równe Osoby Boskie: Ojciec i Syn i Duch Święty.

Słynna ikona Rublowa przedstawia w sposób symboliczny Trójcę Świętą. Ukazana przez malarza scena oparta jest na historii biblijnej zawartej w Księdze Rodzaju. Abrahama i jego żonę odwiedziło trzech aniołów, którzy przepowiedzieli, że Sara urodzi pierworodnego syna. Te trzy postacie są do siebie podobne, przy pierwszym spojrzeniu trudno odczytać kto kim jest, Bóg to przecież nie starzec, Duch święty – nie gołębica. Z pomocą przychodzą nam symbole, znajdujące się obok postaci. Postać środkowa jest zwykle utożsamiana z Synem Bożym. Ma o tym świadczyć znajdujący się nad nim dąb – symbol krzyża (i utraconego drzewa rajskiego, odzyskiwanego przez Krzyż), oraz ruch ręki w stronę kielicha – symbolu Eucharystii. Postać po lewej stronie jest opisywana jako Bóg Ojciec, za którego plecami znajduje się dom-Kościół. Nad postacią z prawej strony widać górę – aluzję do skały, z której trysnęła na pustyni woda. Duch Święty ma bowiem być dla Ziemi tym, czym woda na pustyni. Gdy kontemplujemy tę ikonę, szczególną uwagę zwracamy na relacje, jakie dokonują się pomiędzy Trzema Osobami. Kontemplujący nie ma wątpliwości jak odpowiedzieć na pytanie: czy Bóg jest samotny?

3. Zadaj uczniom pytanie:

Co możemy powiedzieć o Trzech Osobach przedstawionych na ikonie Rublowa?

Po krótkich wypowiedziach uczniów, przejdź do pracy z tekstem biblijnym

4. Podziel uczniów na zespoły i przydziel im zadanie:

Odszukaj w Piśmie Świętym następujące teksty i odpowiedz na pytanie: jaka jest relacja między osobami Trójcy Świętej? Co jest podstawą tych relacji?

„A gdy Jezus został ochrzczony natychmiast wyszedł z wody. A oto otworzyły się Mu niebiosa i ujrzał Ducha Świętego zstępującego jak gołębicę i przychodzącego na Niego. A głos z nieba mówił: „Ten jest mój Syn umiłowany, w którym mam upodobanie”.

Mt 3,16-17

„Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”.

Mt 28, 19

„Ja i Ojciec jedno jesteśmy”.

J, 10,30

„Odpowiedział mu Jezus: „Filipie, tak długo jestem z Wami, a jeszcze Mnie nie poznałeś? Kto Mnie zobaczył, zobaczył także i Ojca. Dlaczego więc mówisz: „pokaż nam Ojca”.

J 14,9

„Ja zaś będę prosił Ojca, a innego Pocieszyciela da wam, aby z wami był na zawsze – Ducha Prawdy, którego świat przyjąć nie może, ponieważ Go nie widzi ani nie zna. Ale wy Go znacie, ponieważ u was przebywa i w was będzie. (...) W odpowiedzi rzekł do niego Jezus” Jeśli Mnie kto miłuje, będzie zachowywał moją naukę, a Ojciec mój umiłuje go, i przyjdziemy do niego, i będziemy u niego przebywać”.

J 14, 16-17.23

„A kto Mnie widzi, widzi tego, który Mnie posłał”.

J 12,45

„Wy jednak nie żyjecie według ciała, lecz według Ducha, jeśli tylko Duch Boży w was mieszka. Jeżeli zaś kto nie ma Ducha Chrystusowego, ten do Niego nie należy”.

Rz 8,9

„Gdy powziął tę myśl, oto Anioł Pański ukazał mu się we śnie i rzekł: Józefie, synu Dawida, nie bój się wziąć do siebie Maryi, twej Małżonki, albowiem z Ducha Świętego jest to, co się w Niej poczęło”.

Mt 1,20

„Duch Święty zstąpi na Ciebie i moc Najwyższego osłoni Cię. Dlatego też święte, które się narodzi, będzie nazwane Synem Bożym”.

Łk 1,35

Podsumowanie pracy w grupach:

Podstawą tych relacji jest wzajemna miłość. Trzy Osoby Boskie – w relacji i zjednoczeniu. Miłość jest relacją i nie istnieje sama w sobie. Bóg jest Miłością – relacją Trzech Osób. Miłość Boga Ojca, która stworzyła świat, posyła Syna. Syn – Jezus, który dokonuje dzieła odkupienia człowieka przez oddanie się na Krzyżu. Duch Święty, który uświęca człowieka, aby człowiek mógł osiągnąć niebo.

| SPOTYKAM |

5. Poproś jednego z uczniów o głośne przeczytanie tekstu z podręcznika.

W naszym codziennym życiu poszukujemy miejsc, w których odbija się miłość, jaką widzimy w Trójcy Świętej. Z pewnością takim miejscem jest rodzina, w niej odnajdujemy relacje zbudowane na więzi zarówno między małżonkami, jak i dziećmi. Posłuchajmy, co o miłości, jakiej doświadczamy w rodzinie, powiedział podczas jednej z konferencji ks. P. Pawlukiewicz.

„Co to jest miłość? Najbardziej niezrozumiałe słowo świata. Jechałem kiedyś pociągiem podmiejskim w Warszawie w drugi dzień świąt Wielkanocy, trochę zmęczony już świątami, ludzi było niewiele. Zauważyłem małżeństwo z dzieckiem i stała się rzecz niesamowita: żona położyła mężowi na ramieniu głowę. Do ślubu to się zdarza, nawet często – ale po ślubie? Dziecko powiedziało więc do rodziców: „ja też tak chcę”. Ojciec wziął więc tego dzieciaka i tak jechali we trójkę. Podglądałem ich bezczelnie, odbijali mi się w szybie: jak ten pan patrzył, jak jego żona kocha jego dziecko, a jego dziecko kocha jego żonę. Jak ona patrzyła na męża, który kocha jej dziecko, a jej dziecko – jego. Jak dziecko patrzyło na rodziców, jak oni się kochają. I olśniło mnie: żeby była miłość, muszą być trzy osoby. Dwie to za mało. Jeśli jakiś chłopak z dziewczyną chcą zawrzeć małżeństwo, ale mówią, że dzieci to oni nie będą mieli, to jest do niczego, nieważne. Nie można wykluczyć dzieci. Przepisy mówią, że w każdym domu zakonnym muszą być przynajmniej trzy siostry. Bo miłość polega na tym, że ja się cieszę, iż ktoś, kogo ja kocham, kocha kogoś innego”.

Tam, gdzie jest miłość, nie ma miejsca na samotność, miłość realizuje się poprzez bycie w relacji, dlatego, gdy kochamy i jesteśmy kochani, nie doświadczamy samotności. Jesteśmy podobni do Boga w miłości, zostaliśmy przecież stworzeni na Jego obraz i podobieństwo. Miłość sprawia, że obdarowujemy się obecnością, służymy sobie wzajemnie pomocą, doświadczamy zrozumienia i wsparcia. Jest jeden Bóg, ale w Trzech Osobach, odkrywając tajemnicę Trójcy Świętej poznajemy Ich wzajemną miłość.

6. Po przeczytaniu powyższego tekstu zadaj uczniom pytanie:

Dlaczego rodzina jest odbiciem relacji miłości, jaka istnieje w Trójcy Świętej?

Uczniowie krótko odpowiadają na pytanie.

| POZNAJĘ |

7. Poproś uczniów, aby spróbowali uzasadnić tezę, że Bóg nie jest i nie może być samotny.

Po krótkich wypowiedziach uczniów, odnosząc się do tekstu w podręczniku, przywołaj tekst z Księgi Rodzaju, w którym Bóg stwarzając człowieka, wypowiada słowa: „Uczyńmy człowieka na nasz obraz podobnego nam...”. Bóg nie może być samotny, ponieważ jest doskonałą wspólnotą.

8. Następnie wyświetl jeszcze raz na rzutniku ikonę Rublowa i poproś, aby uczniowie ponownie spojrzeli na wolne miejsce znajdujące się między postaciami.

Jezus mówi dziś do ciebie: **Oto stoję u drzwi i kołaczę; jeśli kto posłysz mój głos i drzwi otworzy, wejść do niego i będę z nim wieszerał, a on ze Mną**”. (Ap 3,20) Otworzysz Jezusowi drzwi swojego serca? Jezus pragnie obdarować ciebie swoim życiem. On pragnie twojego szczęścia. Nie chce twojej samotności, bo sam nie jest samotny. Spójrz jeszcze raz na ikonę Rublowa, zauważ, że obok Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego znajduje się jeszcze jedno wolne miejsce. To miejsce zostało przygotowane dla ciebie. Jaka będzie twoja odpowiedź?

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Zachęć uczniów, by napisali w zeszycie krótką refleksję na pytanie:

Czy wyjaśniając jedność Trójcy Św., można posłużyć się analogią związku chemicznego, jakim jest woda? Uzasadnij swoją odpowiedź.

| UTRWALAM |

10. Podsumowując katechezę, możesz skorzystać z podręcznika i pokrótce omówić poniższe zagadnienia:

Bóg jest wiecznym szczęściem, nieśmiertelnym życiem.

Bóg jest Miłością: Ojciec, Syn i Duch Święty.

Bóg jest jeden, ale nie jest samotny. Osoby Boskie pozostają we wzajemnych relacjach, rzeczywiste rozróżnienie Osób polega jedynie na Ich relacjach.

| MODLĘ SIĘ |

11. Lekcję możesz zakończyć modlitwą:

Dobry Boże
czasami czuję się tak bardzo samotny i wydaje mi się,
że cały jestem ogarnięty tymi uczuciami.
Im więcej myślę o tym, tym bardziej grzęznę w tym wszystkim.

Pozwól mi doświadczyć Twojej głębokiej miłości do mnie,
abym został pokrzepiony w moim jestestwie.
Pozwól mi znaleźć moje bezpieczeństwo w Tobie,
tak abym nawet wtedy, gdy jestem sam,
nie odczuwał tej okropnej samotności.

Wiem, że jeśli przekonanie o byciu kochanym przez Ciebie
głęboko zakorzeni się w moim sercu,
będzie mi łatwiej z ufnością stawić czoła wielu sytuacjom życiowym,
które często omijam, a co prowadzi mnie do tego,
że czuję się coraz bardziej samotny.

Ufam Tobie - proszę Cię nie zawieź mojej nadziei.

Amen.

13 |

JAK BUDOWAĆ DOBRE RELACJE?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, na czym polega realizowanie w życiu drogi błogosławieństw.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > zna treść kazania na Górze,
- > interpretuje 8 błogosławieństw,
- > przyjmuje, że Bóg powołuje nas do swojego własnego szczęścia.

Postawy: uczeń dąży do szczęścia zgodnie z jego chrześcijańską wizją.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, formularz z możliwością wyboru, praca w grupie, praca w parach, praca indywidualna, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, tekst formularza z możliwością wyboru, Pismo Święte – tekst Kazania na Górze Mt 5, 3-11.

PRZEBIEG KATECHEZY

| UTRWALAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, zachęć uczniów do przywołania w myślach osób, które są dla nich ważne i wspólnie odmówcie modlitwę do Ducha Świętego.
2. Wprowadź w temat zajęć, zaprosz uczniów, aby przeczytali wiersz umieszczony w podręczniku i zastanowili się nad przesłaniem tego tekstu:
Jaką prawdę o człowieku ujawnia ten wiersz?

Co stanowi o sile budowania relacji międzyludzkich „pomimo wszystko”?

Co jest ważne w budowaniu tych relacji?

Uczniowie wyrażają swoje opinie podczas rozmowy kierowanej.

3. Zachęć do wypełnienia formularza. Uczniowie pracują indywidualnie.

Co jest ważne dla budowy relacji między ludźmi?

Wybierz pięć najważniejszych według Ciebie rzeczy.

Możesz zaproponować do listy dwie Twoje propozycje. Wybrane podkreśl.

1. Wspólne zainteresowania
2. Poczucie humoru
3. Dzielenie się swoimi trudnościami
4. Wspólne sekrety, tajemnice
5. Mieszkanie niedaleko siebie
6. Uważne słuchanie
7. Wspólni znajomi
8. „pokrewne dusze” „nadawanie na tej samej fali”
9. Podobne cechy charakteru
10. Wzajemna pomoc
11. Chodzenie na te same imprezy
12. Wybaczanie sobie
13. Bycie wobec siebie szczerym
14. ....
15. ....

4. Zaproś uczniów do uzasadnienia swoich wyborów.

Czy możecie uzasadnić wybór konkretnych punktów, dlaczego uznaliście je za najważniejsze?

| SPOTYKAM |

5. W dalszej części katechezy warto podać przykład Matki Teresy z Kalkuty, nawiązując do treści wiersza, a także odnieść się do treści umieszczonych w podręczniku, krótko przedstawiając sylwetkę Matki Teresy. Można podkreślić:

Na przestrzeni lat pomimo licznych nagród, które otrzymała na arenie międzynarodowej Matka Teresa, jej działalność niejednokrotnie była poddawana krytyce. Realizowała w swoim życiowym powołaniu przede wszystkim drogowskazy zawarte w Kazaniu na Górze, których wspólnym mianownikiem jest miłość wobec Boga i drugiego człowieka.

| POZNAJĘ |

6. Zaprosz do posłuchania lub obejrzenia utworu „Osieć błogosławieństw”
www.youtube.com/watch?v=AKOiq5VhgrY
lub przeczytania tekstu Kazania na Górze, korzystając ze strony biblijni.pl.
7. Uczniowie po wysłuchaniu wypisują błogosławieństwa w zeszytach, następnie korzystając z Pisma Świętego, uzupełniają ewentualne braki i porównują z tekstem umieszczonym w podręczniku.

Szczęśliwi ubodzy w duchu, ponieważ do nich należy królestwo niebieskie. Szczęśliwi, którzy cierpią udrękę, ponieważ będą pocieszeni. Szczęśliwi łagodni, ponieważ oni posiadają ziemię. Szczęśliwi, którzy są głodni i spragnieni sprawiedliwości, ponieważ oni będą nasyceni. Szczęśliwi miłośnicy, ponieważ oni dostąpią miłosierdzia. Szczęśliwi, którzy mają czyste serce, ponieważ oni będą oglądać Boga. Szczęśliwi, którzy zabiegają o pokój, ponieważ oni zostaną nazwani synami Bożymi. Szczęśliwi, którzy są prześladowani za sprawiedliwość, ponieważ do nich należy królestwo niebieskie. Jesteście szczęśliwi, gdy was znieważają, prześladowają i oczerniają z mojego powodu. Ciescie się i radujcie, bo wielka jest wasza zapłata w niebie.

YC 283

Wyjaśnij uczniom, że błogosławiony znaczy szczęśliwy. Następnie podziel klasę na cztery grupy i przydziel każdej z nich konkretne pytanie:

Do czego zachęca Jezus w Kazaniu na Górze?

Co jest źródłem prawdziwego szczęścia?

W jaki sposób można osiągnąć szczęście?

Jakich rad udziela Jezus w budowaniu relacji międzyludzkich?

Przedstawiciele grup udzielają odpowiedzi na forum (można poprosić, aby przedstawiciel każdej grupy odpowiedział tylko na jedno pytanie).

8. Możesz podsumować:

Ewangeliczne błogosławieństwa opierają się na prawie miłości wpisanym w każde ludzkie serce. Dają gwarancję prawdziwego i trwałego szczęścia wynikającego z czystości i pokoju serca, które są skutkiem pojednania z Bogiem i ludźmi.

9. Jeśli czas na to pozwoli, możesz nawiązać do formularza, który uczniowie wypełnili na początku zajęć:

Które ze wskazówek ośmiu błogosławieństw znajdują się w formularzu wyboru, dotyczącego budowania relacji?

To polecenie uczniowie wykonują w parach.

| ODPOWIADAM |

10. Zachęć uczniów do wykonania zadania z podręcznika:

Przyporządkuj do odpowiednich postaw błogosławieństwa, które przyczyniają się do budowy relacji międzyludzkich:

Rozwiązywanie konfliktów, problemów.

Pomaganie, wspieranie, towarzyszenie innym.

Przebaczenie urazów, nie noszenie żalu w sercu.

Cierpliwe znoszenie krzywd.

Łagodne usposobienie wobec innych.

Dążenie do naprawienia krzywd.

Stawanie w obronie słabszych.

Dzielenie się tym, co posiada się, z innymi.

Błogosławieni miłosierni, błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, błogosławieni, którzy cierpią prześladowania, błogosławieni ubodzy w duchu, błogosławieni cisi.

Rozwiązywanie konfliktów, problemów – błogosławieni wprowadzający pokój

Pomaganie, wspieranie, towarzyszenie innym - błogosławieni miłosierni

Przebaczanie urazów, nie noszenie żalu w sercu - błogosławieni, którzy cierpią prześladowania

Cierpliwe znoszenie krzywd – błogosławieni cisi

Łagodne usposobienie wobec innych – błogosławieni cisi

Dążenie do naprawienia krzywd – błogosławieni szukający sprawiedliwości

Stawanie w obronie słabszych – błogosławieni, którzy pragną sprawiedliwości

Dzielenie się tym, co się posiada, z innymi – błogosławieni ubodzy w duchu

| UTRWALAM |

11. W ramach utrwalenia uczniowie piszą list do Pana Jezusa.

Napisz list do Pana Jezusa. Niech to będzie twoja odpowiedź na Jego wezwanie? Opisz, które wezwanie z ośmiu błogosławieństw, wydaje ci się najtrudniejsze i dlaczego?

12. Podsumuj lekcję, możesz użyć punktów z podręcznika.

- > Kazanie na Górze wytacza mapę drogi. Osiem błogosławieństw to drogowskazy ukazujące kierunek, w którym mamy podążać.
- > Błogosławieństwa to nowy program życia, pomaga uwolnić się od fałszywych wartości świata i otworzyć się na prawdziwe dobra.
- > Błogosławieństwa zawsze prowadzą do radości, ponieważ odpowiadają wpisaniem przez Boga w serce człowieka pragnieniu szczęścia.
- > W centrum kazania na Górze jest wezwanie do miłości i pokory. Tylko taka postawa buduje relacje z innymi.

| MODLĘ SIĘ |

13. Na zakończenie katechezy jeden z uczniów może głośno i uroczyście odczytać zamieszczony w podręczniku cytat św. Augustyna. Zachęć do indywidualnej modlitwy o otrzymanie tego, czego się nie potrafi.

14 |

KIEDY PRAGNIENIE SZCZĘŚCIA NAS NISZCZY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie Boskiego pochodzenia pragnienia szczęścia; ukazanie chrześcijańskiej wizji szczęścia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wskazuje we współczesnej kulturze zafałszowane wizje szczęścia,
- > dąży do szczęścia zgodnie z jego chrześcijańską wizją.

Postawy: uczeń odrzuca postawy materialistyczno-konsumpcyjne.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach, praca z Pismem Świętym.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, Pismo Święte, rzutnik z wyświetlaczem, tabela do uzupełnienia dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Poprowadź modlitwę z uczniami i zachęć ich do przywołania osób, które są dla nich ważne, wspólnie odmówcie w ich intencji modlitwę do Ducha Św. „Duchu Święty, który oświecasz...”.
2. Wprowadź w temat: *Celem dzisiejszej katechezy będzie uświadomienie prawdy, że każdy z nas nieustannie poszukuje szczęścia. To poszukiwanie wynika z naszego głębokiego pragnienia bycia szczęśliwym.*

3. Zadaj uczniom pytania: *Czym są waszym zdaniem **pragnienia**? Jak je zdefiniujecie?*

| SPOTYKAM |

4. Po krótkich wypowiedziach uczniów, zaproś do zapoznania się z historiami dwóch kobiet. Uczniowie pracują w parach; połowa uczniów analizuje historie Samarytanki, a druga Anna Nobili, włoskiej tancerki, obecnie siostry zakonnej. Do zapoznania się z historią Samarytanki uczniowie korzystają z Pisma Świętego oraz komentarzem, umieszczonym poniżej fragmentu Ewangelii Św. Jana. Przy analizie historii Anny Nobili mogą skorzystać z podręcznika lub Internetu, w linku poniżej znajduje się cały wywiad z siostrą zakonną.

pl.aleteia.org/2018/09/30/jak-striptizerka-zostala-zakonnica-wywiad-z-s-anna-nobili/

Ks. Przemek „Kawa” Kawecki SDB

www.biblijni.pl/J,4,1-26 (link do odsłuchania)

Podaj pytania do pracy w parach:

Co wiemy o Annie Nobili?

Jak wyglądało jej życie, gdy była nastolatką?

Jakie motywy skłoniły ją do prowadzenia „nocnego życia”?

Co wpłynęło na zmianę jej życia?

Co odnalazła w relacji z Jezusem?

Kim była Samarytanka?

Dlaczego do studni przyszła w samo południe?

Dlaczego była zaskoczona propozycją Jezusa?

Co Jezus wiedział o jej życiu?

Co odnalazła w relacji z Jezusem?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Po zakończonej pracy zaproś uczniów do udzielenia odpowiedzi, a następnie podsumuj ich pracę, możesz odwołać się do treści zawartych

w podręczniku oraz dokonać rozróżnienia na szczęście prawdziwe i pozorne. Poleć uczniom, aby uzupełnili tabelkę.

Szczęście prawdziwe	Szczęście pozorne

Przykładowe rozwiązania:

Szczęście prawdziwe	Szczęście pozorne
Daje radość, wolność	Przynosi cierpienie
Trwa	Jest chwilowe, ulotne
Jest procesem	Łatwo, szybko można je osiągnąć
Pomaga przetrwać trudności	Przyjemność
Łączy się z odpowiedzialnością	Iluzja
Oparte jest na prawdzie	Prowadzi do uzależnień, rozczarowań
Osiągane przez miłość	Potęguje niedosyt
Pomaga realizować marzenia, cele życiowe	Prowadzi do grzechu

6. Zaprosz uczniów do krótkiej medytacji. Możesz włączyć refleksyjną muzykę i bardzo powoli zadawać uczniom pytania pomocne przy medytowaniu:
- Czego tak naprawdę pragniesz, w odniesieniu do siebie, innych?*
- W jaki sposób szukasz spełnienia swoich pragnień?*
- Czy drogi, które wybierasz, aby zaspokoić swoje potrzeby, służą twojemu dobru?*
- A może pragniesz, żeby twoje życie miało dla kogoś jakieś znaczenie?*
- Pragniesz być dla kogoś ważny, nawet gdy go rozczarujesz?*

*Pragniesz być wolnym od lęku, że ktoś pozna twoją słabość i odrzuci cię?
Pragniesz, by ktoś interesował się tobą, spędzał z tobą czas?
Pragniesz, by ktoś zaangażował się w relację z tobą i nie zostawił cię?*

| UTRWALAM |

7. Zaproś do pracy indywidualnej:

*Odszukaj w słowniku następujące pojęcia i zapisz ich definicje:
konsumpcjonizm, hedonizm, materializm*

8. Podsumuj lekcję:

Bóg jest wiecznym szczęściem, nieśmiertelnym życiem. Tylko w Bogu człowiek znajdzie prawdę i szczęście. Szczęście jest konsekwencją życia opartego na miłości, prawdzie i odpowiedzialności. Jeśli zapominamy o tym, pragnienie szczęścia może niszczyć.

| MODLĘ SIĘ |

9. Katechezę warto zakończyć wspólną modlitwą, np. zamieszczoną w podręczniku.

Modlitwa w rozeznawaniu pragnień

Udziel mi, najłaskawszy Jezu łaski Twojej, by ze mną była i ze mną pracowała i ze mną aż do końca dotrwała. Daj mi tego zawsze pragnąć i chcieć, co Tobie jest bardziej miłe i podoba Ci się jako droższe. Twoją i jak najlepiej niech się z nią zgadza. Niech mam „to samo chcieć” i „tego samego nie chcieć”, co Ty. Niech nie będzie we mnie innego „móc”, „chcieć” lub „nie chcieć”, jak tylko to, co chcesz i czego nie chcesz.

15 |

CO BUDUJE NAS SAMYCH I NASZE OTOCZENIE?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie nauczania Kościoła na temat cnót kardynalnych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > analizuje związki pomiędzy cnotami boskim i kardynalnymi,
- > wskazuje praktyczne możliwości ich nabywania,
- > rozumie potrzebę troski o wspólne dobro.

Postawy: uczeń świadomie rozwija cnoty boskie i kardynalne w relacjach z Bogiem i ludźmi.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca z tekstem biblijnym, praca w grupach, parach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, Pismo Święte, KKK.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą.
2. Wprowadzając w temat lekcji, zacytuj św. Augustyna, wykorzystując tekst z podręcznika i zadaj uczniom pytania:

Co zdaniem św. Augustyna oznacza „żyć dobrze”?

Co pomagają człowiekowi, aby żył w zgodzie z Bogiem, z drugim człowiekiem i samym sobą?

3. Odwołaj się do pracy domowej. Uczniowie mieli za zadanie odszukać przykłady osób, które mogą być wzorem męstwa, roztropności, sprawiedliwości oraz umiarkowania. Przykłady mogą być zaczerpnięte z Biblii, literatury, filmu, z życia codziennego. Zaproś do swobodnych wypowiedzi uczniów. Warto, abyś miał przygotowanych kilka postaci: Salomon, ks. Jerzy Popiełuszko, bł. Karolina Kózkówna, Maximus z filmu „Gladiator”, William Wallace z filmu „Braveheart”.
4. Zachęć uczniów do uzasadnienia dokonanych wyborów.

| SPOTYKAM |

5. Przywołaj historię rodziny Ulmów, a jeśli uczniowie nie znają szczegółów, zachęć jednego z nich, aby przeczytał tekst znajdujący się w podręczniku, następnie zadaj pytania:

Czego dowiedzieliśmy się o rodzinie Ulmów?

W jakich czasach przyszło im żyć? Jakie konsekwencje mogli ponieść za ukrywanie Żydów? Na czym polega heroizm postawy rodziny Ulmów?

Warto zwrócić uwagę uczniów na fakt, że rodzina posiadała sześcioro dzieci i kolejne miało za chwilę się urodzić.

6. Wprowadź uczniów do kolejnego etapu lekcji, którego celem jest wyjaśnienie terminu „cnota”, a także omówienie charakterystyki cnót kardynalnych i teologalnych.

| POZNAJĘ |

7. Uczniowie zostają podzieleni na cztery grupy, każda otrzymuje do scharakteryzowania jedną z cnót. Mogą korzystać z dostępnych źródeł, z Internetu, KKK, z podręcznika.

8. Zadaj uczniom pytania:

Czym jest cnota?

Jakie cnoty wyróżniamy?

Jaka jest relacja między cnotami ludzkimi i boskimi?

Co zapewniają nam poszczególne cnoty?

W jakich sytuacjach przychodzą nam z pomocą?

| ODPOWIADAM |

9. Podsumowując zadanie, zwróć uwagę, że dzięki praktykowaniu cnót człowiek żyje w harmonii z Bogiem, z drugim człowiekiem oraz samym sobą. Osiąga w ten sposób upragnione szczęście. Taka **postawa** buduje nas i nasze otoczenie. Następnie zachęć do indywidualnej pracy. Uczniowie mogą wykonać zadania z podręcznika:

- a. Przygotuj plan dnia: uwzględnij swoje działania dotyczące zarówno tego, co jest twoim obowiązkiem, co jest pożyteczne, a co przyjemne.
- b. Zastanów się, co powinieneś oddać Panu Boga (być może nie poświęcasz wystarczającej ilości czasu na modlitwę?) Co powinieneś oddać swoim bliźnim? (zastanów się, kiedy ostatni raz rozmawiałeś z rodzicami, rodzzeństwem, babcią, dziadkiem? A co należy się tobie?)
- c. Pomyśl, czy nie nazbyt łatwo ulegasz zniechęceniu, rezygnacji w sytuacjach, gdy nie od razu widzisz efekty swego zaangażowania?
- d. Przeanalizuj swoje pragnienia i potrzeby. Nie wszystko, czego pragniesz, jest ci potrzebne. Może warto zrezygnować z czegoś? Czy udaje ci się we wszystkim znaleźć właściwą miarę? Czy wyznaczasz granice sobie i innym? Czy żyjesz „tu i teraz”, czy raczej – przeszłością lub przyszłością?

10. Uczniowie po pracy indywidualnej pracują w parach, otrzymują na kartkach adresy biblijne nawiązujące do jednej cnoty kardynalnej:

Przyporządkuj teksty biblijne do odpowiedniej cnoty kardynalnej, uzasadnij wybór:

- a. Roztropność
- b. Sprawiedliwość
- c. Męstwo
- d. Umiarkowanie

Mt 7, 24-27; Prz 14, 15; 1P 4, 7; Mt 5, 6; 1Tm 6, 11-12; Dz 10, 34-35; J16, 33; Fpl 4,13; 1 Kor 16,13; Rz 13,14; Tt 2, 11-12; Syr 18,30

Odpowiedzi:

Mt 7, 24-27   Roztropność

Prz 14, 15

1P 4,7

Mt 5,6   Sprawiedliwość

1Tm 6, 11-12

Dz 10, 34-35

J16, 33   Męstwo

Fpl 4,13

1 Kor 16,13

Rz 13,14   Umiarkowanie

Tt 2, 11-12

Syr 18,30

Mt 7, 24-27 „Każdego więc, kto tych słów moich słucha i wypełnia je, można porównać z człowiekiem roztroptym, który dom swój zbudował na skale. Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i uderzyły w ten dom. On jednak nie runął, bo na skale był utwierdzony. Każdego zaś, kto tych słów moich słucha, a nie wypełnia ich, można porównać z człowiekiem nierozsądnym, który dom swój zbudował na piasku. Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i rzuciły się na ten dom. I runął, a upadek jego był wielki”.

Prz 14, 15 „Wszystko, co mówią , przyjmuje niemądry, a człowiek rozumny na kroki swe zważa”.

1P 4,7 „Wszystkich zaś koniec jest bliski. Bądźcie więc roztroptni i trzeźwi, abyście się mogli modlić”.

Mt 5,6 „Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni będą nasyчени”.

1Tm 6, 11-12 „Ty natomiast o człowiecze Boży, uciekaj od tego rodzaju rzeczy, a podążaj za sprawiedliwością , pobożnością, wiarą, miłością, wytrwałością, łagodnością! Walcz w dobrych zawodach o wiarę, zdobądź życie wieczne: do niego zostałeś powołany i o nim złożyłeś dobre wyznanie wobec wielu świadków”.

Dz 10, 34-35 „Wtedy Piotr przemówił w dłuższym wywodzie: Przekonuję się, że Bóg naprawdę nie ma względu na osoby> Ale w każdym narodzie miły jest Mu ten, kto się Go boi i postępuje sprawiedliwie”.

J16, 33 „To Wam powiedziałem, abyście pokój we mnie mieli. Na świecie doznacie ucisku, ale odwagi! Ja zwyciężyłem świat”.

Fpl 4,13 „Wszystko mogę w Tym, który mnie umacnia”.

1 Kor 16,13 „Czuwajcie, trwajcie mocno w wierze, bądźcie mężni i umacniajcie się”.

Rz 13,14 „Ale przyobleczcie się w Pana Jezusa Chrystusa i nie troszczcie się zbyt o ciało, dogadzając żądom”.

Tt 2, 11-12 „Ukazała się bowiem łaska Boga, która niesie zbawienie wszystkim ludziom i poucza nas, abyśmy wyrzekłszy się bezbożności i żądz światowych, rozumnie i sprawiedliwie, i pobożnie żyli na tym świecie”.

Syr 18,30 „Nie idź na twymi namiętnościami, powstrzymaj się od pożądań”.

| UTRWALAM |

11. Podsumowując katechezę, możesz sięgnąć do podręcznika i odczytać zdania umieszczone w tym dziale.

- > Cnota to wewnętrzna postawa, pozytywne przyzwyczajenie, wyrażające się w dążeniu do czynienia dobra.
- > Cnotami teologalnymi (boskimi) są wiara, nadzieja i miłość; źródło swoje mają w Bogu. Człowiek dzięki łasce Bożej może te dyspozycje rozwijać i przekształcać.
- > Cnotami kardynalnymi są: roztropność, sprawiedliwość, męstwo i umiarkowanie.

| MODLĘ SIĘ |

12. Jako modlitwę końcową możesz zaproponować tekst modlitwy zamieszczony w podręczniku:

Modlitwa do Św. Filomeny o doskonalenie cnoty

„O cudowna Dziewico, które chwałę Bóg ku swej radości uczynił znana przez poszczególne cuda, zwracamy się do Ciebie i oddajemy Tobie ze szczególnym zaufaniem. Prosimy uzyskaj dla nas łaskę: - abyśmy przez twój przykład mogli odważnie walczyć przeciwko wszystkiemu, co jest w sprzeczności z panowaniem Jezus Chrystusa w naszych sercach

- abyśmy mogli ofiarować nasze dusze w cnocie i tak rozpaleni w miłości Jezusa, prowadzeni byli drogą, która nam wyznaczył - abyśmy do końca mogli iść i osiągnąć wieczne szczęście. Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, który z Ojcem i Duchem Świętym żyje i króluje, Bóg w Trójcy Świętej Jedyny, teraz i na wieki wieków”.

16 |

CHRZEŚCIJANIN JAKO OBYWATEL

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie zasad chrześcijańskiej władzy w społeczeństwie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia na czym polega patriotyzm,
- > wyjaśnia i wskazuje jakie niebezpieczeństwa niesie szowinizm, ksenofobia, antysemityzm, rasizm, kosmopolityzm,
- > definiuje działalność polityczno-społeczną jako dążenie do dobra wspólnego.

Postawy: uczeń okazuje szacunek wobec rządzących oraz swoich przełożonych.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach, praca z Pismem Świętym.

Środki dydaktyczne: podręcznik, **tekst źródłowy**, dostęp do Internetu, Pismo Święte, rzutnik z wyświetlaczem, tabela do uzupełnienia dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy.
2. Przywołaj utwór „Nie pytaj o Polskę” oraz inne tytuły piosenek, które mogą być nazwane piosenkami patriotycznymi, np. „Nie pytaj o nią” Eldo, czy też „Wychowanie” T.LOVE. Zadaj uczniom pytania:

Co to jest *patriotyzm*?

Co znaczy być patriotą?

| SPOTYKAM |

3. Po krótkich wypowiedziach uczniów możesz nawiązać do znanej produkcji filmowej Mela Gibsona „Przełęcz ocalonych”. Zaproś do zapoznania się z sylwetką Desmonta Dossa (tekst może przeczytać jeden z uczniów), który stał się symbolem męstwa i poświęcenia jeszcze w czasie II wojny światowej.

4. Zadaj uczniom pytania:

Jak Desmond Doss pojmował służbę dla ojczyzny?

Co było źródłem jego siły?

Warto podkreślić niezachwianą postawę moralną Desmonda Dossa, ogromną determinację i konsekwencję w działaniu, które przełożyły się na niezwykle męstwo i poświęcenie w celu ratowania życia: *Doss nie zrezygnował z własnych przekonań, ale udowodnił, że dla człowieka głębokiej wiary nie ma rzeczy niemożliwych. Udowodnił, że można służyć ojczyźnie w każdej sytuacji i w każdym położeniu.*

| POZNAJĘ |

5. Następnie odwołując się do treści zawartych w podręczniku podkreśl, że miłość do ojczyzny jest wartością w pełni chrześcijańską.

6. Możesz zadać uczniom pytania:

Jaki był związek Pana Jezusa z ojczyzną?

Jak pojmował patriotyzm Jan Paweł II?

Po krótkich wypowiedziach uczniów, można kontynuować temat: *Zapewne słyszeliście pojęcie „nowoczesny patriotyzm”. Nowoczesny patriotyzm nie polega na pominięciu tradycyjnych form patriotyzmu i sposobów ich pielęgnowania, ale na uzupełnianiu ich o nowe, współczesne spojrzenie.*

7. Uczniowie zostają podzieleni na 3, 4 grupy, w zależności od liczby osób w klasie. Każda grupa otrzymuje katalog różnych form patriotyzmu.

Uporządkuj je, przypisując każdej kategorii właściwą liczbę: od 1 do 17, w zależności od ważności, uzupełnij katalog o nowe formy.

Katalog form patriotyzmu:

Odbywanie służby wojskowej

Płacenie podatków

Udział w wyborach

Kibicowanie polskim sportowcom

Przestrzeganie prawa

Wypełnianie obowiązków zawodowych

Gotowość do walki i oddanie życia za ojczyznę

Dbanie o wychowanie religijne swoich dzieci

Zaangażowanie w działalność publiczną (w tym działalność charytatywną)

Okazywanie szacunku godła, fladze, hymnowi narodowemu

Dbanie o mowę ojczystą

Troska o miejsca upamiętniające historię kraju

Promowanie lokalnych produktów

Dbanie o środowisko, szeroko pojętą ekologię

Dbanie o mienie wspólne

Znajomość historii i kultury własnego kraju

Wspieranie Polaków żyjących poza granicami naszego kraju (na Wschodzie)

| ODPOWIADAM |

8. Uczniowie prezentują efekty swojej pracy, wskazując na nowe formy patriotyzmu wypracowane podczas dyskusji w grupie. Podsumowaniem będzie tekst zawarty w podręczniku.

| UTRWALAM |

9. Postaw uczniom pytanie:

Jakie postawy zagrażają właściwie rozumianemu patriotyzmowi?

Posumowaniem wypowiedzi uczniów niech będzie wykonanie polecenia z podręcznika.

Przyporządkuj odpowiednie hasła do definicji, poniżej napisz jakie niebezpieczeństwa niosą ze sobą.

Kosmopolityzm, szowinizm, ksenofobia, antysemityzm, rasizm

- a. Postawa społeczna zakładająca, że ojczyzną człowieka jest cały świat. (Kosmopolityzm)
  - b. Wynikająca z różnego rodzaju uprzedzeń postawa niechęci, wrogości wobec Żydów i osób pochodzenia żydowskiego; prześladowania i dyskryminacja Żydów jako grupy wyznaniowej, etnicznej lub rasowej. (Antysemityzm)
  - c. Skrajny nacjonalizm wyrażający się w bezkrytycznym stosunku do własnego narodu oraz pogardzie i nienawiści do innych narodów. Postawa charakteryzująca brak tolerancji i przyznawanie uprzywilejowanej pozycji własnej płci, rasie lub grupie. (Szowinizm)
  - d. Postawa wyrażająca się w niechęci lub wrogim usposobieniu do cudzoziemców. (Ksenofobia)
  - e. Zespół poglądów, według których istnieją naturalne i wrodzone różnice między rasami ludzkimi, co musi prowadzić do dominacji jednej nad pozostałymi. (Rasizm)
10. Podsumuj lekcję, możesz wykorzystać tekst z podręcznika, może posłużyć się podręcznikiem.
- > Chrześcijanin jako obywatel jest zobowiązany czwartym przykazaniem Dekalogu do miłowania Ojczyzny.
  - > Miłość do ojczyzny polega na poświęceniu swych sił i starań dobru wspólnoty.
  - > Działania na rzecz wspólnoty mają różne wymiary: pomnażanie zasobów gospodarczych, rozwój intelektualny, moralny i kulturalny.

| MODLĘ SIĘ |

11. Po podsumowaniu głośno odczytaj **Psalm** 137 zamieszczony w podręczniku.

17 |

JEDNI DRUGICH BRZEMIONA NOŚCIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie nauczania Kościoła na temat solidarności w społeczeństwie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje zasadę solidarności i pomocniczości,
- > kształtuje postawę sprawiedliwości i solidarności społecznej.

Postawy: uczeń wykazuje wrażliwość na potrzeby ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, metoda projektu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat zajęć, korzystając z podręcznika, następnie zaproś uczniów, aby opowiedzieli o sytuacjach, w których otrzymali pomoc lub wyciągnęli do kogoś pomocną dłoń.

| SPOTYKAM |

3. Możesz zaprosić uczniów do zapoznania się z działalnością sióstr dominikanek z Broniszewic. Można wykorzystać materiał umieszczony w podręczniku lub poszukać dostępnych informacji na ich temat – siostry prowadzą stronę internetową.

4. Zadaj uczniom pytania:

Jaką działalność prowadzą siostry dominikanki?

Czym charakteryzują się ich podopieczni?

Z jakimi trudnościami zmagają się siostry?

Co mówią na temat swojej posługi?

Po wypowiedziach uczniów podkreśl, że podopieczni sióstr nie potrafią poradzić sobie bez opieki, rodziny nierzadko nie zajmują się swoimi niepełnosprawnymi dziećmi. Jedyną szansą dla nich jest pobyt w takiej placówce, gdzie nie tylko są zaopiekowani, ale również otrzymują bezinteresowną miłość.

5. Przejdź do kolejnej części katechezy, mówiąc, że siostry dominikanki w sposób doskonały realizują słowa Św. Pawła zawarte w **Liście** do Galatów.

| POZNAJĘ |

6. Korzystając z podręcznika, poproś uczniów, aby odpowiedzieli na pytania:

Jak papież Jan Paweł II zinterpretował zdanie: „Jedni drugich brzemiona noście”?

Do jakiej idei się odwołuje?

Po krótkich wypowiedziach uczniów, możesz podsumować w ten sposób: *Kościół w trosce o relacje międzyludzkie, zwłaszcza ludzi potrzebujących, przywołuje dwie zasady życia społecznego: zasadę solidarności i zasadę pomocniczości.*

Pytanie do uczniów: *Jak należy rozumieć zasadę solidarności i zasadę pomocniczości?*

7. Klasa zostaje podzielona na dwie grupy, (można odliczyć do dwóch). Jedynki przygotowują definicję zasady solidarności, dwójki definicję zasady pomocniczości.

Najlepiej przygotować dwa kolory karteczek i rozdać uczniom, zaprosić chętnych do przeczytania wypowiedzi, a następnie zweryfikować definicje z tekstem w podręczniku.

| ODPOWIADAM |

8. Odczytaj cytat zawarty w podręczniku i zaprosz uczniów do krótkiej dyskusji.

„Nie mogę pomóc wszystkim, ale mogę pomóc niektórym. Nie mogę pomagać zawsze, ale mogę pomagać czasami. Nie mogę zrobić wszystkiego, co trzeba zrobić, ale mogę zrobić coś, co ma znaczenie”.

9. Uczniowie na lekcji wstępnie przygotowują projekt akcji charytatywnej. Zostają podzieleni na grupy, a następnie każda grupa ma za zadanie przygotować akcję charytatywną.

Ustalają, komu chcą pomóc: wybierają osobę lub grupę osób której pomogą.

Wyznaczają cele działania.

Określają w jaki sposób, jakie metody wykorzystają?

Dokonają przydziału obowiązków.

Wskazują miejsce przeprowadzenia akcji.

Podsumowanie akcji. Wnioski do dalszej działalności.

Zachęć do prezentacji projektów.

10. W ramach podsumowania zwróć uwagę na jeszcze jeden czynnik, a mianowicie pozyskiwanie środków materialnych. Uczniowie korzystając z dostępnych źródeł np. Internetu, mają dowiedzieć się, w jaki sposób organizacje czerpią środki na swoją działalność.

(podpowiedzi: darowizna, odpis 1% podatku, publiczna zbiórka pieniędzy, dotacje ze środków publicznych)

| UTRWALAM |

11. Podsumuj lekcję, możesz wykorzystać w tym celu podręcznik.

- > Wszyscy ludzie mają taką samą godność, jednak z powodu niesprawiedliwego podziału dóbr nie wszyscy żyją w podobnych warunkach, ten rodzaj niesprawiedliwości nie jest zgodny z Ewangelią.
- > Istnieje nierówność wśród ludzi polegająca na nierówności talentów i możliwości, która jest zgodna z wola Bożą, abyśmy z miłością otwierali się na drugich, dzielili się z nimi i pomagali im.
- > Chrześcijanie kierują się zasadą pomocniczości i solidarności. Zasada pomocniczości powinna być realizowana przez władzę państwową wobec swoich obywateli. Zasada solidarności dotyczy również relacji międzyludzkich.

| MODLĘ SIĘ |

12. Zakończ katechezę modlitwą, możesz wykorzystać tekst z podręcznika.

18 |

RÓWNI W GODNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie powołania mężczyzny i kobiety oraz ich roli w stworzonym i odkupieńczym planie Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia sens ludzkiej płciowości,
- > wskazuje różnice prowadzące do integralności płciowej,
- > akceptuje i docenia własną **płciowość**.

Postawy: uczeń odpowiedzialnie kształtuje swoją seksualność jako dar Boży.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, praca z tekstem, praca w grupach, diagram wektorowy, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, lista cytatów (załącznik 1), fragmenty do pracy z tekstem – *Pamiętniki Adama i Ewy*¹ (załącznik 2), fragmenty do pracy z tekstem – *Świat osób i świat rzeczy* (załącznik 3)².

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

---

¹ Opracowano na podstawie: *Z pamiętnika Adama i Ewy*, Mark Twain, s. 4-5; 18-19; 28-29, [https://pl.wikisource.org/wiki/Pamiętnik_Adama_w_raj_\(Twain,_1925\)](https://pl.wikisource.org/wiki/Pamiętnik_Adama_w_raj_(Twain,_1925)) (dostęp: 10.05.2021).

² Opracowano na podstawie: ks. Marek Dziewiecki, *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/db201406_plciowosc.html (dostęp: 08.07.2021).

2. Rozdaj uczniom wydrukowane listy cytatów (załącznik 1). Spytaj: *Która z przytoczonych myśli najlepiej oddaje istotę bycia kobietą oraz mężczyzną? Wysłuchaj kilku propozycji i poproś, by uczniowie, którzy zabierają głos, uzasadnili swoje wybory.*

| SPOTYKAM |

3. Powiedz: *Wszystkie przytoczone myśli ukazują kobietę i mężczyznę jako osoby, które różnie postrzegają otaczający je świat, ale wzajemnie się uzupełniają. Teraz przyjrzymy się historii Adama i Ewy. Została ona przedstawiona w sposób poetycki w „Pamiętnikach Adama i Ewy” Marka Twaina.*

4. Rozdaj uczniom materiały z załącznika 2 i poproś, by chętni uczniowie odczytali tekst na głos – najlepiej z podziałem na role.

5. Zadaj uczniom pytania:

Jakie były początki relacji Adama i Ewy?

Co było trudnością dla Adama? Jakie trudności miała Ewa?

| POZNAJĘ |

6. Zapytaj uczniów: *Jak myślicie, dlaczego Bóg, stwarzając mężczyznę i kobietę, nie stworzył ich jako „niekompletnych” i „połowicznych”?*

7. Powiedz, że odpowiedź na to pytanie można znaleźć w KKK. Poproś, by uczniowie zapoznali się z fragmentami przytoczonymi w podręczniku.

8. Podsumuj: *Mężczyzna i kobieta zostali stworzeni na obraz Boży, mają taką samą godność, są równi jako osoby ludzkie. Bóg stworzył ich do wspólnoty osób, w której jedno może być „pomocą” dla drugiego, uzupełniają się więc jako mężczyzna i kobieta.*

9. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły. Zadaniem każdej grupy będzie określenie cech charakteryzujących kobiecość i męskość na podstawie tekstu *Świat osób i świat rzeczy* (załącznik 3). Dwie grupy pracują nad cechami męskimi (1 i 2), a dwie nad cechami kobiecymi (3 i 4). Rozdaj uczniom teksty i przeznacz kilka minut na pracę. Podsumujcie tę część lekcji.

Grupa 1 – wybiera 7 liter z zakresu od A do K i do każdej dopisuje jedną cechę męską.

Grupa 2 – wybiera 7 liter z zakresu od L do Z i do każdej dopisuje jedną cechę męską.

Grupa 3 – wybiera 7 liter z zakresu od A do K i do każdej dopisuje jedną cechę kobiecą.

Grupa 4 – wybiera 7 liter z zakresu od L do Z i do każdej dopisuje jedną cechę kobiecą.

Przykładowe rozwiązanie:

Cechy kobiece:

E – emocjonalność, empatia

W – wrażliwość, widzenie szczegółów

P – podzielność uwagi

Cechy męskie:

W – widzenie tunelowe

S – siła fizyczna

R – reakcja na bodźce wzrokowe

| ODPOWIADAM |

10. Poproś, by uczniowie zapoznali się z pytaniami zanotowanymi w podręczniku. Następnie zapowiedz, że za chwilę odczytasz fragment artykułu ks. Marka Dziewieckiego *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*:

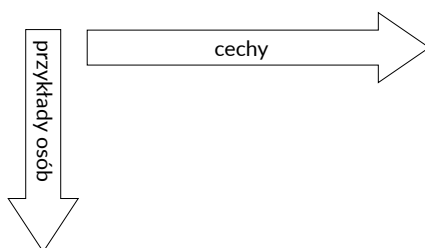
Bycie kobietą lub bycie mężczyzną to całościowy sposób przeżywania i komunikowania człowieczeństwa.

Płciowość przypomina nam o tym, że nikt z nas nie jest pełnią. Warunkiem pełnego rozwoju jest kontakt z osobami płci odmiennej. (...) Płciowość nie tylko pomaga nam odkryć nasze ograniczenia, ale jest też zaproszeniem do wychodzenia na spotkanie z osobami drugiej płci. Kobiety i mężczyźni szukają ze sobą kontaktu właśnie dlatego, że różnią się od siebie, zachowując tę samą naturę oraz identyczną godność. Zarówno mężczyzna, jak i kobieta stworzeni są „na obraz i podobieństwo Boga” (Rdz 1,26). Pierwszy w historii ludzkości hymn mężczyzny na cześć kobiety wyśpiewuje Adam w obliczu piękna Ewy: „Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała!” (Rdz 2,23)³.

³ Ks. Marek Dziewiecki, *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*, artykuł z 13 czerwca 2014 roku, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/db201406_plciowosc.html (dostęp: 10.05.2021).

Sensem płciowości jest nie tylko odkrycie własnych ograniczeń i ubogacanie się odmiennością, ale także wspólne uczenie się miłości. Do miłości najłatwiej dorasta się we dwoje. Wiedzą o tym ludzie zakochani, którzy dzień i noc tęsknią za wielką miłością, a także ci, którzy poprzez spotkania z osobami drugiej płci dorosli już do miłości wielkiej i wiernej. Każdy też z nas przyjmuje i komunikuje miłość na sposób właściwy swojej płci. Dorastanie do miłości – lub oddalanie się od miłości – zależy głównie od tego, co dzieje się między mężczyzną a kobietą. Właśnie dlatego pierwsze polecenie, jakie Bóg kieruje do ludzi, brzmi: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (por. Rdz 1,28). W świetle Biblii płodność fizyczna jest błogosławiona jedynie w małżeństwie i dlatego pierwszą formą płodności kobiety i mężczyzny są narodziny ich wzajemnej miłości. Nic tak nie cieszy, jak miłość, która rodzi się między kobietą a mężczyzną i nic tak nie boli, jak brak miłości między nim a nią. (...) Biblia wyjaśnia, że kobieta została stworzona jako pomoc dla mężczyzny. (...) to znaczy, że mężczyzna potrzebuje pomocy i że kobieta jest mu w stanie tej pomocy udzielić. Chodzi tu zwłaszcza o pomoc w dorastaniu do miłości, a także do wrażliwości moralnej, duchowej i religijnej.

11. Narysuj na tablicy diagram wektorowy (por. rysunek poniżej) i poproś, by uczniowie przerysowali strzałki w podręczniku w części przeznaczony na notatki. Ich zadaniem jest wypisać cechy, które chcieliby w sobie rozwinąć, by w przyszłości być dobrą żoną i dobrym mężem, a także wymienić osoby, które są dla nich przykładem realizacji tych cech.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Podsumuj katechezę. Uczniom, którzy mają dziewczynę lub chłopaka, możesz zaproponować ćwiczenie z części „podejmuję wyzwanie”. Odczytaj wnioski z lekcji:

- > *Bóg nie stworzył mężczyzny i kobiety jako „połowicznych” i „niekompletnych”, powołał ich do wspólnoty osób, w której jedno może być „pomocą” dla drugiego.*
- > *Mężczyzna odkrywa kobietę jako inne „ja” tego samego człowieczeństwa.*
- > *Podstawowa różnica między mężczyznami a kobietami wynika z faktu, że kobiety są bardziej wrażliwe na świat osób, podczas gdy mężczyznom łatwiej jest funkcjonować w świecie rzeczy.*

| MODLĘ SIĘ |

13. Na koniec wspólnie odczytajcie z podręcznika *Modlitwę zakochanych*:

Panie, Boże zakochanych,
 Obdarz nas łaską, abyśmy wzrastali w miłości.
 Daj nam radość dzielenia się uczuciem.
 Daj nam pokój, owoc miłości.
 Daj nam szalone pragnienia,
 abyśmy nigdy nie przestali się kochać.
 Daj nam niepewność,
 gdyby kiedykolwiek oziębło w nas uczucie.
 Spraw, abyśmy zawsze nienawidzili zła,
 co także jest formą miłości,
 i abyśmy szukali prawdziwych dóbr:
 Twoich skarbów, Twojego królestwa.
 Abyśmy stali się podobni do Ciebie,
 który jesteś największym z zakochanych⁴.

Załącznik 1

Bóg także był autorem: jego proza to mężczyzna, jego poezja to kobieta. (Napoleon Bonaparte)

Język kobiety rozumieją tylko kobiety. (Lew Tołstoj)

Kobiecość odnajduje siebie w odbiciu męskości, podczas gdy męskość potwierdza się przez kobiecość. (Jan Paweł II)

⁴ *Modlitwa zakochanych*, stacja7.pl/modlitwa/7-modlitw-dla-zakochanych/ (dostęp: 10.05.2021).

Kobiety lubią wiedzieć, że są kochane. (Andre Maurois)

Mężczyzna ma jedną miłość – świat; kobieta ma jedyny świat – miłość. (Piotr Altenberg)

Aby być szczęśliwym z mężczyzną, trzeba go bardzo dobrze rozumieć i trochę kochać. Aby być szczęśliwym z kobietą, trzeba ją bardzo kochać i w ogóle nie próbować zrozumieć. (Witold Zechenter)

Załącznik 2

Adam

Poniedziałek: To nowe stworzenie o długich włosach ciągle staje mi na drodze. Czatuje wciąż w pobliżu i podąża moimi śladami. Nie lubię tego, nie przywykłem do towarzystwa. Wolałbym, aby przebywało wśród innych zwierząt. Chmurno dzisiaj, wiatr wieje ze wschodu, będziemy mieli chyba deszcz. My? Skąd wziąłem to słowo? Już sobie przypominam – nowe stworzenie go używa. **Środa:** Wybudowałem sobie szałas dla ochrony przed deszczem, lecz nie mogłem cieszyć się nim w spokoju. Nowe stworzenie już tam wtargnęło, a gdy próbowałem je wypchnąć, zaczęło wylewać wodę z otworów, którymi patrzy, ocierało je wierzchem łap, wydając przy tym takie odgłosy jak niektóre zwierzęta, kiedy cierpią. Chciałbym, żeby przestało tyle mówić, bo gada bez przerwy. Brzmi to jak zaczepka lub niesprawiedliwy przytyk w stosunku do tego biednego stworzenia, nie miałem jednak tego na myśli. Nigdy dotąd nie słyszałem ludzkiego głosu, a więc każdy nowy i obcy dźwięk wdzierający się tutaj, w uroczyste milczenie tej sennej samotności, razi moje ucho jak fałszywa nuta. A ten nowy dźwięk rozlega się tak blisko mnie, tuż przy moim ramieniu, tuż przy moim uchu, najpierw z jednej, potem z drugiej strony, ja zaś przyzwyczaiłem się do odgłosów dobiegających z pewnego oddalenia.

Ewa

Niedziela: On wciąż siedzi tam na drzewie. Niby wypoczywa, lecz to podstęp. Niedziela nie jest dniem wypoczynku, tylko sobota. Sprawia na mnie wrażenie stworzenia ponad wszystko lubiącego odpoczynek. Zmęczyłoby mnie takie ciągłe leniuchowanie. Przykre jest też dla mnie przebywanie w pobliżu tego drzewa i obserwowanie go. Zastanawiam się, po co to stworzenie istnieje, gdyż nigdy nie widziałam, aby cokolwiek robiło. Ma pospolity gust i jest bez serca. Kiedy

poszłam tam wczoraj o zmroku, zeszło z drzewa i próbowało złowić igrające w jeziorze małe cętkowane rybki. Musiałam obrzucić płaza grudkami ziemi, aby zmusić go do wejścia na drzewo i pozostawienia ich w spokoju. Zastanawiam się, czy po to właśnie istnieje? Czyż nie ma współczucia dla tych małych żyjątek? Czy jest możliwe, że stworzono je dla tak niewdzięcznego zadania? Z chwilą, gdy odkryłam, że stworzenie to potrafi mówić, jeszcze bardziej zainteresowałam się nim, ponieważ sama lubię dużo mówić – mówię przez cały dzień, a nawet we śnie – dlatego jestem tak interesująca. Gdybym jednak miała kogoś, z kim mogłabym rozmawiać, byłabym znacznie ponętniejsza i mówiłabym tyle, ile dusza zapragnie. Sądzę więc, że kocham go jedynie dlatego, że jest mężczyzną i należy do mnie. Nie ma chyba innego powodu. Jest tak, jak myślałam – ten rodzaj miłości nie jest wynikiem rozumowania ani statystyki. Po prostu zjawia się nie wiadomo skąd, bez udzielania wyjaśnień. I wcale to nie jest konieczne. Tak myślę. Jestem jednak pierwszą osobą, która dociekała tych spraw i być może z nieświadomości, z braku doświadczenia nie zrozumiałam tego jak należy.

Po czterdziestu latach

Ewa: Modłę się o to, abyśmy zeszli z tego świata razem – to pragnienie nie zniknie z tej ziemi – lecz przetrwa w sercu każdej kochającej żony po kres dni, i przezwą je moim imieniem. Lecz jeśli jedno z nas musi odejść pierwsze, modłę się, abym to była ja, gdyż on jest silny, a ja słaba, nie jestem mu tak niezbędna, jak on mnie – życie bez niego już nie będzie życiem, jak je zniosę? Ta modlitwa jest również nieśmiertelna i tak długo będzie zano-szona, jak długo przetrwa mój ród. Jestem pierwszą żoną, a ostatnia żona będzie moim odbiciem.

Na grobie Ewy:

Adam: Gdziekolwiek była ona, tam był Raj.

Załącznik 3

Jestem kobietą, jestem mężczyzną – uczę się miłości Podstawowa różnica między mężczyznami a kobietami wynika z faktu, że kobiety są bardziej wrażliwe na świat osób i mają w tym kierunku zwykle większe predyspozycje, podczas gdy mężczyznom łatwiej jest funkcjonować w świecie rzeczy i czasem nawet osoby traktują jak przedmioty. Wszystko, co jest w kobiecie – ciało, postrzeganie

rzeczywistości, emocje, sposoby komunikowania, przeżywanie więzi – ułatwia nastawienie na świat osób i kontakt z osobami. (...) Kobiety z reguły troszczą się najbardziej o osoby, o więzi, o wychowanie. Mężczyźni natomiast w większym stopniu poświęcają się pracy zawodowej, działalności **społecznej, hobby. Kobiety oceniają siebie głównie na podstawie sukcesów w świecie osób**: na ile kochają i są kochane, na ile tworzą harmonijne więzi z rodzicami, z małżonkiem, z dziećmi, z Bogiem. **Natomiast mężczyźni oceniają siebie głównie na podstawie sukcesów w świecie rzeczy**: w pracy zawodowej, w życiu społecznym, w zarabianiu pieniędzy. **W sferze cielesnej różnice między kobietą i mężczyzną nie ograniczają się do różnic anatomicznych.** Aktywność w świecie osób wymaga innych cech fizycznych niż aktywność w świecie rzeczy. Osoby wymagają zwykle stałej obecności, stałej troski, rozmowy, pomocy. W świecie osób trzeba być zawsze na „dyskurze”. Nie jest natomiast konieczne dysponowanie dużą siłą fizyczną. Osoby nie oczekują ode mnie wielkiej siły fizycznej, lecz zdolności do wysiłku długofalowego, czasem dosłownie dzień i noc, jak w przypadku matki troszczącej się o małe dzieci. I taki właśnie jest organizm kobiety: słabszy od organizmu mężczyzny, gdy chodzi o zdolność do jednorazowego wysiłku, ale silniejszy, gdy chodzi o zdolność do stałej obecności i długotrwałej aktywności. Mężczyzna jest z reguły silniejszy fizycznie, ale wysiłek ten musi być ograniczony w czasie. Czasem trzeba podnosić duże ciężary, ale po kilku godzinach pracy można świat rzeczy zamknąć na kłódkę (np. warsztat czy fabrykę) i przez wiele godzin odpoczywać. **Różnice między kobietą a mężczyzną dotyczą także odmiennego funkcjonowania narządów zmysłów.** Gdy chodzi o wzrok, to statystycznie kobieta widzi więcej, barwniej i jaśniej. Jest to związane m.in. z tym, że w siatkówce gałki ocznej znajduje się więcej światłoczułych pręcików u kobiet niż u mężczyzn. Z tego względu kobiety łatwiej dostrzegają wiele szczegółów, które uchodzą uwadze mężczyzn. Łatwiej im też o gustowny dobór ubrań czy kolorów. Kobieta nie tylko widzi lepiej fizycznie, ale też psychicznie, w głąb. Z reguły łatwiej niż mężczyzna zauważy drobne nawet zmiany w mimice twarzy drugiej osoby czy w spojrzeniu. **Kobiety dysponują zwykle lepszym słuchem niż mężczyźni.** Na ogół chętniej i lepiej śpiewają niż mężczyźni. Z reguły żona łatwiej niż mąż usłyszy w nocy płacz dziecka. Kobieta lepiej słyszy też „w głąb”. Jeśli mąż wraca z pracy z jakimś problemem i – nie chcąc niepokoić żony – mówi na powitanie, że wszystko jest w porządku, to dziwi się, gdy słyszy: „Mężu, co ci się stało?”. Różnice we wrażliwości słuchowej mogą prowadzić do nieporozumień. Załóżmy, że to nie mąż, lecz żona ma jakieś zmartwienie. Nie chcąc niepokoić męża, nie mówi o tym wprost, lecz jest przekonana, że mąż i tak dostrzeże jej

cierpienie w niespokojnym wyrazie twarzy czy tonie głosu. Gdy przekonuje się, że tak nie jest, może zwątpić w jego miłość. Kobiety dysponują z reguły lepszym powonieniem i smakiem. Dlatego właśnie dla kobiet ważne są kosmetyki, a także smaczne przyrządzanie potraw. Jeszcze większe różnice występują w dotyku. Badania potwierdzają, że w tej dziedzinie skala między mężczyznami a kobietami w ogóle na siebie nie zachodzą: statystycznie najmniej wrażliwa z badanych kobiet odznacza się i tak większą wrażliwością w dotyku niż najbardziej wrażliwy mężczyzna.

19 |

EWANGELICZNA EMANCYPACJA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie nauczania Kościoła na temat równości między mężczyzną a kobietą.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia sens ludzkiej płciowości,
- > wskazuje różnice prowadzące do integralności płciowej.

Postawy: uczeń akceptuje i docenia własną płciowość.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, **tekst źródłowy**, małe kolorowe kartki, dostęp do Internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat zajęć, korzystając z podręcznika i poproś uczniów, aby na małych kartkach wypisali pięć kobiet, które miały ich zdaniem znaczący wpływ na czasy, w których żyły. Mogą to być kobiety żyjące współcześnie lub postaci historyczne. Po zebraniu wypowiedzi, zaproś do uzasadnienia swoich wyborów. Zapewne pojawią się różne przykłady – możesz mieć przygotowanych kilka własnych: Margaret Thatcher, Maria Skłodowska Curie, Św. Jadwiga, Matka Teresa z Kalkuty, Joanna D'Arc.

Żyły w różnych czasach, zmagaly się z trudnościami, to, co je łączy to determinacja w założonych celach, odwaga i siła. Kobiety przez wieki zmagaly się z przejawami nierównego traktowania, biorąc pod uwagę fakt, iż w większości krajów, prawa wyborcze otrzymały dopiero w XX wieku. Często słyszy się, że religia utwierdza i sankcjonuje różne przejawy dyskryminacji kobiet. Jednak gdy przyjrzymy się opisom spotkań Jezusa z kobietami, dochodzimy do odmiennych wniosków.

„Ta dopiero jest kością z moich kości, ciałem z mego ciała” z zachwytem powiedział Adam, gdy ujrział Ewę. Nasz wieszcz narodowy, Adam Mickiewicz, tak pisał o kobiecie: „Kobieto! puchu marny! Ty wietrzna istota. Postaci twojej zazdrozczą anieli, a dusze gorszą masz niżeli... Przebóg tak Ciebie osłepiło złoto...”. Alicja Majewska wyśpiewała „Być kobietą w dobrym stylu, Boże daj mi”. Niewątpliwie kobiecość stanowi tajemnicę, również dla samych kobiet, poszukujących swojego miejsca w życiu. Uchylmy zatem rąbka tajemnicy, patrząc na kobietę oczami Jezusa, być może odkryjemy geniusz kobiecości i przestrzeń, w której kobiety są bezkonkurencyjne.

3. Następnie uczniowie pracują w parach, każda z nich otrzymuje jeden fragment tego tekstu.

4. Zadaj uczniom pytania:

Jak Jezus traktował kobiety?

Co charakteryzowało spotkania Jezusa z kobietami?

Na czym polega siła kobiecości?

Po krótkich wypowiedziach uczniów wskaż, że Jezus zarówno poprzez słowa, jak i czyny podkreśla równość kobiety i mężczyzny wobec spraw Bożych.

| SPOTYKAM |

5. Następnie zaprosz uczniów do przeczytania w podręczniku słów, które powiedziała Ida Nowakowska na temat kobiecości. Katecheta zachęca do dyskusji. Pomocne ku temu mogą być pytania:

Czym według Idy Nowakowskiej jest kobiecość?

Jak ją definiuje?

Czy możemy dostrzec podobieństwo między Idą, a kobietami ewangelicznymi?

| POZNAJĘ |

6. Warto skorzystać z podręcznika, który przywołuje biblijny tekst z Księgi Rodzaju potwierdzający równość między kobietą, a mężczyzną: „zostali stworzeni na obraz i podobieństwo Boże”. Możesz zadać pytania:

Na czym polegał geniusz kobiety według Jana Pawła II?

Jak papież pojmował pojęcie: „nowy feminizm”?

Po krótkich wypowiedziach uczniów, podsumuj, że „nowy feminizm” polega na wyrażaniu autentycznego geniuszu kobiety, który najpełniej ujawnia się w potędze jej miłości.

7. Zaprosz do refleksji, a następnie do swobodnych wypowiedzi uczniów, na temat wpływu, jaki miały lub mają ważne kobiety w ich życiu.

| UTRWALAM |

8. Posumowaniem pracy uczniów na lekcji niech będzie wykonanie polecenia z podręcznika. Uczniowie mogą korzystać z dostępnych źródeł np. Internetu.

Napisz, czym jest feminizm i czym różni się od „nowego feminizmu”?

9. Warto podsumować lekcję, możesz wykorzystać punkty zawarte w podręczniku.
- > Człowiek od początku został stworzony jako „mężczyzna i niewiasta”. Kobieta jest dopełnieniem mężczyzny jak i mężczyzna dopełnieniem kobiety.
  - > Kobieta i mężczyzna są równi, ale zarazem inni, aby wzajemnie obdarowywać się sobą.
  - > „Geniusz” kobiety wyraża się potęgą miłości.

| MODLĘ SIĘ |

10. Lekcję można zakończyć modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

20 |

POLITYKA JAKO TROSKA O DOBRO WSPÓLNE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie nauczania Kościoła na temat dobra wspólnego w **społeczeństwie**.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, czym jest dobro wspólne,
- > definiuje działalność polityczno-społeczną jako dążenie do dobra wspólnego,
- > troszczy się o dobro wspólne.

Postawy: uczeń szanuje, pomnaża dobro wspólne.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, test luk, test zdań niedokończonych, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, KKK, Pismo Święte, kartki ze zdaniem niedokończonym.

PRZEBIEG KATECHEZY

| SPOTYKAM |

1. Lekcję warto rozpocząć modlitwą indywidualną we własnych intencjach.
2. Przeczytaj głośno tekst:

Arystoteles politykę łączył ściśle z etyką. Człowiek jest z natury istotą społeczną, państwową, dlatego też państwo jest nie tyle dla człowieka pożyteczne, ale i konieczne. Władza społeczna jest dla społeczeństwa tym,

czym jest dusza dla ciała, czym rozum dla niższych władz. Rządzący powinni dbać o dobro podwładnych. Polityka jest więc rozumiana przez niego jako rodzaj sztuki rządzenia państwem, której celem jest dobro wspólne.

Zadaj uczniom pytanie: *Jak pojmował politykę Arystoteles?*

| SPOTYKAM |

3. Podziel uczniów na trzy grupy, zadaniem każdej z nich jest znalezienie jak najwięcej informacji na temat ojców założycieli Unii Europejskiej, mogą skorzystać z Internetu lub z podręcznika:

- a) Robert Schuman
- b) Alcide de Gasperi
- c) Konrad Adenauer

4. Dokonaj krótkiej charakterystyki R. Schumana, Alcide de Gasperi, K. Adenauera. Następnie poleć uczniom znalezienie odpowiedzi na pytanie:

Jaki wpływ na prowadzoną przez nich politykę miała wiara w Boga? Co łączy te trzy postaci?

Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy, podsumuj:

Przedstawione sylwetki ojców założycieli wspólnoty Europejskiej wyraźnie pokazują, że u podstaw idei zjednoczonej Europy leżały wartości chrześcijańskie. Zarówno R. Schuman jak i Gasperi czy też Adenauer upatrywali w tej idei osiągnięcie pokoju i postępu gospodarczego, nie tylko dla swoich krajów, ale dla dobra wspólnego całej Europy. Ich celem było pogłębienie wspólnoty narodów i krajów. Podkreśla, że kierowali się przede wszystkim dobrem wspólnym.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Wprowadź uczniów do kolejnego etapu lekcji, którego celem jest wyjaśnienie terminu „dobro wspólne”. Uczniowie pracują metodą zdań niedokończonych, rozdaj wszystkim kartki ze zdaniem, które uczniowie mają dokończyć:

Dobro wspólne to _____

Po przeanalizowaniu wypowiedzi uczniów, podsumuj ich pracę, odwołując się do definicji umieszczonych w podręczniku.

6. Następnie zadaj uczniom pytanie:

W jaki sposób możesz troszczyć się o dobro wspólne?

Uczniowie w trakcie krótkiej rozmowy kierowanej podają przykłady, a następnie uzupełniają tekst luk na podstawie KKK i Pisma Świętego.

Dobro wspólne opiera się na trzech istotnych elementach: poszanowaniu i.....; dobrobycie, czyli ..... i .....; pokoju i ..... i .....

Godność osoby ludzkiej zakłada .....
..... Każdy powinien troszczyć się o .....
i ..... które .....

„Nie ma władzy, która by nie pochodziła od ....., a te, które są, ... przez .....”

Dobro wspólne opiera się na trzech istotnych elementach: poszanowaniu i popieraniu podstawowych praw osoby; dobrobycie, czyli rozwoju dóbr duchowych i ziemskich społeczności; pokoju i bezpieczeństwa społeczności i jej członków.

Godność osoby ludzkiej zakłada poszukiwanie dobra wspólnego. Każdy powinien troszczyć się o budowanie i wspieranie instytucji, które poprawiają warunki życia ludzkiego.

„Nie ma władzy, która by nie pochodziła od Boga, a te które są, zostały ustanowione przez Boga”.

7. Podsumowując lekcję, możesz skorzystać z podręcznika i wspólnie z uczniami omówić krótko poniższe punkty:

- > Zgodnie z naturą społeczną człowieka, dobro każdego pozostaje w relacji z dobrem wspólnym.
- > Do państwa należy obrona i popieranie dobra wspólnego społeczności cywilnej.
- > Dobro wspólne całej rodziny ludzkiej domaga się organizacji o charakterze międzynarodowym.

| MODLĘ SIĘ |

8. Katechezę warto zakończyć modlitwą o pokój Tomasza Mertona. Jej tekst znajduje się w podręczniku.

Wszchemogący i miłosierny Boże, Ojczy wszystkiego,
Stwórcy i Władco Wszchświata, Panie Dziejów,
którego dzieła są bez skazy,
którego współczucie dla błędów ludzkich jest niewyczerpane,
w Twojej woli nasz pokój.

Wysłuchaj miłosiernie tej modlitwy,
która wznosi się do Ciebie spośród zgiełku i rozpaczy świata,
w którym zapomniano o Tobie,
w którym nie wzywa się Twojego imienia,
w którym drwi się z Twoich praw i ignoruje Twoją obecność.
Albowiem nie znając Ciebie, nie żyjemy w pokoju.

(...)Naucz nas wytrwałości w bólu, męce i niepewności.

Naucz nas jak czekać i jak ufać.

Obdarz światłem, obdarz siłą i cierpliwością wszystkich, którzy pracują na rzecz pokoju.

CZĘŚĆ 3

**ŻYJĘ,
ABY KOCHAĆ**

21 |

MIŁOŚĆ CELEM ŻYCIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie z chrześcijańską wizją szczęścia, jaką jest dążenie do miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa, że pragnienie szczęścia, kochania i bycia kochanym są wpisane w serce każdego człowieka,
- > odkrywa, że źródłem miłości jest sam Bóg (1 J 4, 8.16), który przez krzyż Jezusa Chrystusa objawił pełnię miłości (Rz 5, 8),
- > tłumaczy, dlaczego powinniśmy odpowiedzieć na tę miłość Chrystusa i jak w praktyce ją realizować,
- > rozumie sens słów św. Matki Teresy z Kalkuty: „Rób małe rzeczy z wielką miłością”.

Postawy: uczeń dąży do szczęścia zgodnie z jego chrześcijańską wizją.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, „burza mózgów”, rozmowa kierowana, praca z tekstem w grupach, mapa myśli, dyskusja, wysłuchanie utworu muzycznego.

Środki dydaktyczne: karta pracy – orędzie papieża Benedykta XVI, podręcznik, plakat, piosenka „Nikt Cię nie kocha tak jak ja”.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą za wszystkich wątpiących, zagubionych, nie-szczęśliwych – o umocnienie naszej wiary, nadziei i miłości.

2. Po modlitwie zapytaj: *Czy idąc ulicą, spotykacie ludzi szczęśliwych? Po czym poznajecie, że ktoś jest szczęśliwy? Zachęć uczniów do swobodnych wypowiedzi.*
3. Po wysłuchaniu odpowiedzi uczniów, kontynuuj: *Gdy spotykacie człowieka szczęśliwego, od razu widzicie, że wyróżnia się na tle innych smutnych, zmęczonych. Często ktoś szczęście ma „wymalowane na twarzy”, nie umie tego ukryć, wręcz „zaraża” nim innych. Wrażliwe oko (i serce) zauważy również nieszczęśliwego człowieka. Patrząc na fotografię smutnej dziewczyny, spróbujcie dopowiedzieć, co się stało? Dlaczego ta dziewczyna wygląda na nieszczęśliwą?*
4. Uczniowie w parach metodą burzy mózgów zapisują możliwe powody smutku kobiety. Po wyznaczonym czasie (ok. 2 minuty) prosimy kilka grup o odczytanie swoich propozycji.

Podsumuj pracę w parach: *Co jest największym nieszczęściem człowieka? Co najczęściej pojawiało się w waszych wypowiedziach? (najprawdopodobniej: choroba, śmierć bliskiej osoby, zła wiadomość, rozstanie z chłopakiem).*

Kontynuuj: *Św. Matka Teresa z Kalkuty powiedziała kiedyś: „Gruźlica i rak nie są najgorszymi chorobami. Myślę, że o wiele gorszą chorobą jest bycie niechcianym i niekochanym”.*

Zapytaj, jak uczniowie rozumieją to zdanie. Czy się z nim zgadzają?

| SPOTYKAM |

5. Zaproponuj uczniom wysłuchanie **świadczenia Dobromira Makowskiego**. Jego dzieciństwo było bardzo trudne, ale odnalezienie Jezusa dało mu siłę, by przebaczyć i kochać.

Po wysłuchaniu omów z uczniami historię Dobromira i znajdź w niej najważniejsze momenty.

| POZNAJĘ |

6. Powiedz: *Każdy z nas nosi w sobie pragnienie kochania i bycia kochanym. Przypomniał o tym papież Benedykt XVI zwracając się do młodzieży w specjalnym orędziu na XXII Światowy Dzień Młodzieży: „Abyście się wzajemnie*

miłowali, tak jak Ja was umiłowalem” (J 13, 34). Za chwilę w mniejszych grupach pochylicie się nad tym orędziem, próbując odczytać jego główne przesłanie. Pomocą będą służyć pytania zamieszczone pod tekstem.

7. Podziel klasę na zespoły czteroosobowe. Rozdaj grupom tekst orędzia i poproś o znalezienie odpowiedzi na zamieszczone poniżej pytania. W podręczniku znajdują się fragmenty orędzia, z których według uznania i potrzeby również można skorzystać.

Grupa A:

Czy można kochać?

Każda osoba odczuwa pragnienie, by kochać i być kochaną. Jednakże jak trudno jest kochać, ileż błędów i niepowodzeń wydaje się być wpisanych w miłość! Są i tacy, którzy powątpiewają czy miłość jest w ogóle możliwa. Ale jeśli nawet braki emocjonalne czy uczuciowe rozczarowania mogą doprowadzać do myślenia, że miłość jest jakąś utopią, jakimś nieosiągalnym snem, to czy można się z tym pogodzić? Nie! Miłość jest możliwa i celem tego mego orędzia jest rozbudzenie w każdym z was, którzy jesteście przyszłością i nadzieją ludzkości, ufności w miłość prawdziwą, wierną i silną; miłość, która rodzi pokój i radość; miłość, która łączy osoby, sprawiając, że czują się one wolne we wzajemnym szacunku. Pozwólcie więc, że razem z wami rozważę trzy momenty szlaku „odkrywania” miłości.

Bóg źródłem miłości

Pierwszy moment dotyczy jedyne go źródła prawdziwej miłości: jest nim Bóg. Wyraźnie ukazuje to św. Jan, stwierdzając, że „Bóg jest miłością” (1 J 4, 8.16); nie chce on tym samym powiedzieć jedynie, że Bóg nas kocha, lecz że sama istota Boga jest miłością. Znajdujemy się tutaj wobec najbardziej jasnego objawienia źródła miłości, którym jest tajemnica trynitarna: w Bogu, jednym a w trzech Osobach, gdzie istnieje odwieczna wymiana miłości pomiędzy osobami Ojca i Syna, miłość nie jest jakąś energią czy uczuciem, lecz Osobą, jest Duchem Świętym.

Krzyż Chrystusa objawia całkowicie miłość Boga

W jaki sposób objawia się nam Bóg-Miłość? Jesteśmy tutaj w drugim momencie naszego rozważania. Nawet, jeśli w dziele stworzenia znaki Bożej miłości są jasne, to pełne objawienie wewnętrznej tajemnicy Boga dokonuje się poprzez Wcielenie, kiedy to sam Bóg staje się człowiekiem.

W Chrystusie, prawdziwym Bogu i prawdziwym Człowieku, poznaliśmy miłość w całej jej okazałości (...). Całkowite i doskonałe objawienie miłości Bożej dokonuje się na Krzyżu, gdzie, jak stwierdza św. Paweł „Bóg okazuje nam swoją miłość właśnie przez to, że Chrystus umarł za nas, gdyśmy byli jeszcze grzesznikami” (Rz 5, 8). Każdy z nas może przeto bez ryzyka błędu powiedzieć, że „Chrystus mnie umiłował i samego siebie wydał za mnie” (por. Ef 5, 2). Żadne ludzkie życie, odkupione przez Jego krew, nie jest bezużyteczne czy mało wartościowe, gdyż wszyscy jesteśmy osobiście przez Niego kochani miłością żarliwą i wierną, miłością bez granic (...). Chrystus jest Barankiem Bożym, który bierze na siebie grzech świata i z serca człowieka wykorzenia nienawiść. Oto Jego prawdziwa „rewolucja”: miłość.

Kochać bliźniego jak Chrystus nas kocha

Tak oto dotarliśmy do trzeciego momentu naszego rozważania. Na krzyżu Chrystus wydaje okrzyk: „Pragnę” (J 19, 28): objawia tym samym gorące pragnienie miłowania i bycia kochanym przez każdego z nas. Tylko, jeśli zrozumiemy głębię i intensywność tego misterium, uświadomimy sobie konieczność bezzwłocznego ukochania Boga tak, „jak” On nas ukochał. Wymaga to od nas, gdy zajdzie potrzeba, oddania swego życia za braci, wsparci Jego miłością. Już w Starym Testamencie Bóg powiedział: „Będziesz miłował bliźniego jak siebie samego” (Kpł 19, 18), lecz nowość Chrystusa polega na tym, że kochać tak, jak On nas ukochał, znaczy kochać wszystkich, bez różnicy, także wrogów, „do końca” (por. J 13, 1).

Pytania do tekstu:

- > Co jest celem orędzia papieża Benedykta XVI?
- > Czego dotyczy pierwszy moment szlaku „odkrywania” miłości?
- > W jaki sposób objawiła nam się miłość Boga?
- > Jak mamy naśladować miłość Chrystusa?

Grupa B:

Świadkowie miłości Chrystusa

Chciałbym teraz, drodzy młodzi, zatrzymać się na trzech płaszczyznach życia codziennego, gdzie szczególnie jesteście wezwani, by doświadczyć miłości Boga. Pierwszą płaszczyzną jest Kościół, który jest naszą duchową rodziną złożoną ze wszystkich uczniów Chrystusa. Pomni

na Jego słowa: „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13, 35), napełniajcie waszym entuzjazmem i waszą miłością działalność parafii, wspólnot, ruchów kościelnych i grup młodzieżowych, do których należycie. Bądźcie gorliwi w poszukiwaniu dobra dla innych i wierni podjętym obowiązkom. Nie wahajcie się wyrzekać z radością niektórych waszych przyjemności, podejmujcie chętnie konieczne ofiary, dawajcie świadectwo waszej wiernej miłości do Jezusa, głosząc Jego Ewangelię, zwłaszcza wśród waszych rówieśników.

Przygotować się do przyszłości

Drugą płaszczyzną, na której jesteście wezwani, by wyrażać miłość i w niej wzrastać, jest wasze przygotowanie do przyszłości, która na was czeka. Jeśli jesteście narzeczonymi, Bóg ma plan miłości dla waszej przyszłości jako pary i jako rodziny; istotne jest więc, abyście go z pomocą Kościoła odkryli, wolni od rozpowszechnionych przesądów, że chrześcijaństwo ze swoimi przykazaniami i zakazami, rzuca przeszkody wobec radości kochania i zabrania szczególnie doświadczenia pełnego szczęścia, jakiego mężczyzna i kobieta szukają we wzajemnej miłości. Miłość mężczyzny i kobiety jest podstawą ludzkiej rodziny a związek stworzony przez mężczyznę i kobietę ma swój fundament w pierwotnym Bożym planie (por. Rdz 2, 18-25). Uczyc się kochać jako para jest cudowną drogą, która wymaga jednak zaangażowanych ćwiczeń. Okres narzeczeństwa, zasadniczy w tworzeniu pary, jest czasem oczekiwania i przygotowania, który winien być przeżywany w czystości gestów i słów. To pozwala dojrzewać w miłości, w z troskaniu i uwadze skierowanej w stronę drugiego; pomaga ćwiczyć panowanie nad sobą, rozwijać szacunek wobec drugiego, wszystkie cechy prawdziwej miłości, która nie szuka najpierw własnego zaspokojenia ani własnego dobra. We wspólnej modlitwie proście Pana, aby strzegł i wzbogacał waszą miłość oraz oczyszczał ją z wszelkiego egoizmu. Nie wahajcie się szczerze odpowiedzieć wołaniu Pana, by małżeństwo chrześcijańskie stało się prawdziwym i własnym powołaniem Kościoła. Jednocześnie, drodzy chłopcy i drogie dziewczęta, bądźcie gotowi powiedzieć „tak”, jeśli Bóg wezwie was na drogę kapłaństwa służebnego lub życia konsekrowanego. Wasz przykład będzie odważnym umocnieniem dla wielu innych waszych rówieśników, którzy poszukują prawdziwego szczęścia.

Wzrastać w miłości każdego dnia

Trzecia płaszczyzna zaangażowania, która pociąga za sobą miłość to życie codzienne, razem z jego licznymi relacjami. Odnoszę się tu w szczególności do rodziny, szkoły, pracy oraz czasu wolnego. Drodzy młodzi, pielęgnujcie wasze talenty nie tylko, aby zdobyć pozycję społeczną, ale także, aby innym pomagać „wzrastać”. Rozwijajcie wasze zdolności nie tylko, aby stać się „konkurencyjni” i „produktywni”, ale by być „świadkami miłości” (...). Duch Święty niechaj uczyni was twórczymi w miłości, wytrwałymi w zadaniach, które podejmujecie i odważnymi w waszych inicjatywach, byście mogli wnieść wasz wkład w tworzenie „cywilizacji miłości”. Horyzont miłości jest rzeczywiście bez granic: jest nim cały świat.

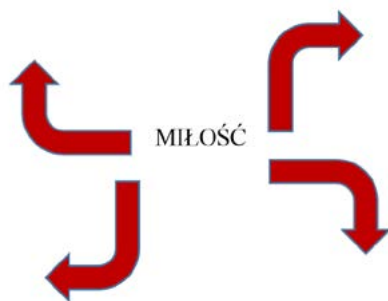
Pytania do tekstu:

- > W czym ma się realizować bycie świadkiem miłości Chrystusa w Kościele?
- > Czym powinien się charakteryzować czas narzeczeństwa?
- > Jaka decyzja może stać się odważnym umocnieniem dla rówieśników poszukujących prawdziwego szczęścia?
- > Jak tworzyć „cywilizację miłości” na co dzień?

| ODPOWIADAM |

8. Po wyznaczonym czasie (ok. 10 minut) na zapoznanie się z tekstem orędzia oraz odnalezienie odpowiedzi na pytania zaproponuj podsumowanie w postaci stworzenia wspólnej „mapy myśli”.

Uczniowie zgłaszają się i odpowiednio uzupełniają graf.

| UTRWALAM |

9. Zachęć do ułożenia notatki do zeszytu z rozsypanki:

„Bóg stworzył / każdej istoty ludzkiej”./ i podobieństwo;/ Miłość jest podstawowym/ powołał go jednocześnie / na swój obraz; / powołując go do istnienia /do miłości /i wrodzonym powołaniem / człowieka /z miłości,

Rozwiązanie: „Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo; powołując go do istnienia z miłości, powołał go jednocześnie do miłości. Miłość jest podstawowym i wrodzonym powołaniem każdej istoty ludzkiej”.

(z adhortacji apostołskiej Ojca świętego Jana Pawła II „Familiaris Consortio” o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym (nr 11)

Lub w wersji **krótkiego zadania** na platformie LearningApps:

Lub

9. Poleć uczniom przeczytanie krótkiego opowiadania Bruno Ferrero pt. „Sąd ostateczny” z podręcznika.

„Po wypełnieniu prostego i pogodnego życia zmarła pewna kobieta i znalazła się natychmiast w długiej i uporządkowanej procesji osób, które przesuwały się powoli w stronę Najwyższego Sędziego. Przesunawszy się do połowy kolejki coraz bardziej przysłuchiwała się słowom Boga. Słyszała jak Bóg mówił do kogoś:

- Ty, co pomogłeś, kiedy miałem wypadek na drodze i zawiozłeś mnie do szpitala, wstąp do mojego Raju.

Potem mówił do kogoś innego:

- Ty, co bez żadnego zysku pożyczyłeś wdowie pieniądze, wstąp, aby otrzymać wieczną nagrodę.

A potem znów:

- Ty, który wykonywałeś bezpłatnie bardzo skomplikowane operacje chirurgiczne, pomagając mi przynosić wielu ludziom nadzieję, wstąp do mego Królestwa.

I tak dalej.

Uboga kobieta przeraziła się bardzo, bowiem – choć wysilała się jak tylko mogła – nie była w stanie przypomnieć sobie żadnego szczególnego dokonania czy czynu w swoim życiu.

Przepuściła nawet kolejkę, by mieć więcej czasu na penetrowanie swojej pamięci, ale nie wymyśliła niczego ważnego. Pewien uśmiechnięty, ale stanowczy anioł nie pozwolił jej ponownie przepuścić długiej kolejki.

Z bijącym sercem i z wielkim strachem dotarła przed oblicze Boga. Ogarnął ją natychmiast swoim uśmiechem.

- Ty, która prasowałaś wszystkie moje koszule... Dziel się moją Radością!

Czasem jest nam bardzo trudno wyobrazić sobie rzeczy nadzwyczajne w sposób zwyczajny”.

10. Zachęć uczniów, by w ramach zadania domowego wydrukowali, korzystając z kodu QR, wzór plakatu z myślą św. Matki Teresy z Kalkuty „Rób małe rzeczy z wielką miłością” i ozdobili go według własnego pomysłu.

| MODLĘ SIĘ |

11. Włącz piosenkę „Nikt Cię nie kocha tak jak Ja” w ramach katechezy lub zachęć uczniów do indywidualnej modlitwy wieczornej w domu sam na sam z tym utworem.

Niech będzie to zachętą do indywidualnej odpowiedzi na miłość Jezusa.

Ile czekałem na tę chwilę
Ile czekałem byś zechciał przyjąć Mnie
Ile czekałem, byś się odezwał
Byś w me ramiona w końcu wtulił się

Ja wiem dobrze co przeżywasz
Wiem też dobrze czemu płaczesz
I znam dobrze Twe cierpienie
Bo nigdy nie opuściłem Ciebie

Nikt Cię nie kocha tak jak Ja
Nikt Cię nie kocha tak jak Ja
Popatrz na krzyż oto dowód mej miłości

Nikt Cię nie kocha tak jak Ja
Nikt Cię nie kocha tak jak Ja

Nikt Cię nie kocha tak jak Ja

Ja wiem co chcesz Mi powiedzieć
Chociaż czasem nic nie mówisz
Wiem też dobrze to co czujesz
Choć tym ze Mną się nie dzielisz

Przy Twym boku wciąż kroczyłem
W trudnych chwilach niosłem Ciebie
Wiedz, że robię to bo Jestem
Twym najlepszym przyjacielem!

Autor tekstu: Martin Valverde

Wykonanie coveru: zespół Guadalupe

22 |

UCZUCIA W MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie oceny moralnej uczuć ludzkich.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje i opisuje uczucia ludzkie,
- > wykazuje, że uczucia to naturalne elementy psychiki każdego człowieka,
- > wyjaśnia, kiedy uczucia nabierają wartości moralnej.

Postawy: uczeń rozwija umiejętność panowania nad własnymi emocjami; kształtuje w sobie postawę bezinteresowności i odpowiedzialności.

Metody i techniki: praca z tekstem biblijnym, burza mózgów, praca w grupach „wędrujące kartki”.

Środki dydaktyczne: ankieta, **karta pracy**, teksty biblijne oraz fragmenty KKK.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaczynij spotkanie modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w tematykę zajęć. Wyznacz ucznia do przeczytania informacji w podręczniku na temat inteligencji emocjonalnej.

Na pewno spotkałeś się z pojęciem inteligencji emocjonalnej (inaczej mówiąc: ilorazu emocjonalnego albo EQ). Zwolennicy tej koncepcji twierdzą, że zdolność do rozpoznawania własnych i cudzych emocji oraz do wykorzystywania ich jako wskazówek przy podejmowaniu decyzji w równym stopniu

przyczynia się do powodzenia jednostki co tradycyjna miara jaką jest iloraz inteligencji. Wykazano, że świadomość emocji jest silnie skorelowana z większą odpornością w sytuacjach stresowych, z osiąganiem lepszych wyników w pracy, z większymi umiejętnościami zarządzania i negocjowania, z budowaniem trwalszych relacji w rodzinie.

(na podstawie książki Tiffany Watt Smith „Księga ludzkich uczuć”, Warszawa 2017, s. 27)

3. Powiedz: *Skoro tak ważna jest inteligencja emocjonalna, będziemy chcieli dziś przyjrzeć się naszym uczuciom. Po to, by umieć je nazwać, docenić je i ocenić. Spróbujemy poszukać odpowiedzi na pytanie: Kiedy odczuwany przeze mnie gniew (obojętny moralnie) może przerodzić się w grzech?*

| SPOTYKAM |

4. Zaproponuj „burzę mózgów” na temat ludzkich uczuć.

Wersja A – tradycyjnie na tablicy do słowa UCZUCIE uczniowie dopisują swoje pomysły.

Wersja B – korzystając z aplikacji MENTIMETER i swoich telefonów komórkowych uczniowie mają wpisać pięć znanych sobie emocji/uczuć. Powstanie mapa uczuć, która wyróżni te, które najczęściej się powtarzały w odpowiedziach uczniów.

Wejście do sondy przez [link](#)

lub przy użyciu kodu QR

5. Po zakończeniu pracy odczytaj wszystkie hasła i podsumuj tę część lekcji przy pomocy tekstu z podręcznika.

Niektóre uczucia są przyjemne, inne mniej. Ale nie ma uczuć dobrych i złych. One po prostu są. Można je porównać do znaków drogowych, które przekazują nam ważne informacje. Nie trzeba tłumaczyć, co może się stać, gdy jadąc samochodem, zignorujemy znaki ostrzegawcze.

O czym może nas informować odczuwany gniew? Może właśnie ktoś przekroczył nasze granice prywatności (np. brat przeczytał twój pamiętnik) i po prostu nie zgadzamy się na to.

Jaką funkcję pełni w nas strach? W niektórych sytuacjach może nas uchronić przed utratą zdrowia, życia (gdy pada np. propozycja sięgnięcia po narkotyki lub jady z pijanym kierowcą).

Co dobrego możemy powiedzieć o zazdrości? Może odczuwając zazdrość z powodu zdania przez kolegę prawa jazdy, zmobilizuje cię to do ponownienia próby zdania tego egzaminu? Niech to uczucie wywoła w tobie energię do działania, a nie powód do narzekania.

Warto docenić nasze uczucia. Łatwiej nam się oczywiście spotykać z przyjemnymi dla nas odczuciami. Chcielibyśmy ich często doświadczać, ale i te mniej przyjemne uczucia są po coś. Jak nimi mądrze pokierować?

6. Ćwiczenie: Emocje i ich funkcje.

Przyjrzyj się poniższym opisom. Przyporządkuj odpowiednią nazwę emocji do jej funkcji.

A. Pojawia się w sytuacji, kiedy nasze przewidywania nie spełniają się lub po prostu spotyka nas coś niespodziewanego. W połączeniu z radością daje zachwyty, a ze smutkiem – rozczarowanie. Może mieć różne natężenie, od lekkiego zdziwienia po panikę.

B. Jest to jedna z emocji najbardziej zbliżonych do rezygnacji i pogodzenia się z losem. Ogarnia nas, kiedy wydarza się coś nieodwracalnego: kiedy tracimy coś lub kogoś.

C. W XVII wieku filozof Benedykt Spinoza powiązał tę emocję z tym, co przypadkowe i nieprzewidziane. Ogarnia nas, kiedy coś jest lepsze niż mogło nam się wydawać.

D. Ta emocja informuje, że zostaliśmy potraktowani nie fair, naruszono nasz system wartości, zasady, czasem własność materialną; mobilizuje do działania, wyzwala energię.

E. Informuje nas o niebezpieczeństwie. Wysłał sygnał: uciekaj albo walcz; pojawia się w sytuacji realnego zagrożenia.

Odpowiedzi:

a – zaskoczenie

b – smutek

c – radość

d – złość

e - strach

Podsumuj: *Warto docenić nasze uczucia. Łatwiej nam się oczywiście spotykać z przyjemnymi dla nas odczuciami. Chcielibyśmy ich często doświadczać, ale i te mniej przyjemne uczucia są po coś. Właśnie to odkryliście. Cała sztuka polega na tym jednak, by mądrze nimi kierować. By to nie one trzymały naszą kierownicę życia, ale żebyśmy to my dobrze nimi kierowali. Jak tego dokonać? Odpowiedzi poszukamy m.in. w Piśmie Świętym.*

| POZNAJĘ |

7. Podziel uczniów na 4 grupy. Będą pracować metodą „wędrującej kartki”.

Każda grupa otrzymuje kartkę A4 podzieloną na 4 części. Po uzupełnieniu pierwszego pola każda grupa przekazuje kartkę do grupy siedzącej obok, w drugim i kolejnych zadaniach również, aż po wykonaniu przez grupy 4 zadań, kartka wróci do „właścicieli”.

Zad. 1	Zad. 2
Zad. 3	Zad. 4

Zad. 1 Narysujcie dane uczucie/emocję:

Grupa 1: gniew

Grupa 2: lenistwo

Grupa 3: strach

Grupa 4: zazdrość

Zad. 2 Kiedy dane uczucie może nam się „wyrwać spod kontroli”? Kiedy nabiera wartości moralnej, czyli kiedy przekracza granicę grzechu, zaniedbania? Wpiszcie przykłady.

[np. gdy kogoś w gniewie pobijemy lub słowem wyrządzimy mu krzywdę; gdy przez lenistwo zaniedbujemy nasze obowiązki; gdy ze strachu nie rozwijamy swoich talentów, pasji; gdy przez zazdrość kradniemy komuś jakąś rzecz itp.].

Zad. 3 Jak panować nad tym uczuciem, żeby ono nami nie zawładnęło? Wypiszcie przesłanie w formie dobrej rady z danego cytatu pochodzącego z Biblii (niektóre z cytatów umieszczono również w podręczniku).

Grupa 1

Ef 4, 26: Gniewajcie się, ale nie grzeszcie: niech nad waszym gniewem nie zachodzi słońce!

Rada: [np. niech szybko dojdzie do zgody, nie trzymaj urazy w sobie]

Prz 25, 28: Miastem odkrytym, bez murów, jest człowiek nieopanowany.

Rada: [panuj nad sobą, a będziesz dobrze chroniony przed złem]

Prz 22, 24 – 25: Nie wiąż się z człowiekiem gniewliwym, nie obcujuj z człowiekiem porywczym, byś do dróg jego nie przywykł i nie zgotował pułapki na swe życie.

Rada: [np. unikaj złego towarzystwa, kto z kim przestaje...]

Grupa 2

Prz 10,4: Ręka leniwa sprowadza ubóstwo, ręka zaś pilnych wzbogaca.

Rada: [np. Bez pracy nie ma kołaczy/ chcesz osiągnąć bogactwo – pracuj]

Prz 6, 6- 8: Do mrówki się udaj, leniwco, patrz na jej drogi - bądź mądry: nie znajdziesz u niej zwierzchnika ni stróża żadnego, ni pana, a w lecie gromadzi swą żywność i zbiera swój pokarm we żniwa.

Rada: [nie czekaj na rozkazy, sam od siebie wymagaj]

Prz 18, 9: Nawet ten, kto w pracy niedbały, jest bratem niszczyciela.

Rada: [twoja praca jest ważna, przykładaj się do niej]

Grupa 3

Iz41, 10: Nie lękaj się, bo Ja jestem z tobą; nie trwóż się, bo Ja twoim Bogiem. Umacam cię, jeszcze i wspomagam, podtrzymuję cię moją prawicą sprawiedliwą.

Rada: [Bóg Ci pomaga, pamiętaj o tym]

Ps 56,12: Bogu ufam, nie będę się lękał: cóż może mi uczynić człowiek?

Rada: [zaufaj Bogu]

Joz 1, 9: Czyż ci nie rozkazałem: Bądź mężny i mocny? Nie bój się i nie lękaj, ponieważ z tobą jest Pan, Bóg twój, wszędzie, gdziekolwiek pójdziesz

Rada: [Bóg chce byśmy byli mężni, On jest z nami, nie masz się czego bać]

Grupa 4

Ga 5, 26: Nie szukajmy próżnej chwały, jedni drugich drażniąc i wzajemnie sobie zazdroszcząc.

Rada: [nie szukajmy próżnej chwały]

Hbr 13, 5: Postępowanie wasze niech będzie wolne od chciwości na pieniądze: zadowolajcie się tym, co macie. Sam bowiem powiedział: Nie opuść cię ani pozostawię.

Rada: [cieszymy się z małych rzeczy, Bóg się o nas troszczy]

Jk 3, 16: Gdzie bowiem zazdrość i żądza sporu, tam też bezład i wszelki występki.

Rada: [chcesz uniknąć grzechu, unikaj żądz]

Zad. 4. Przedstaw w formie rysunkowej wybrany pomysł, jak panować nad danym uczuciem.

Po wykonanej pracy (ok. 15 min.) zespoły dzielą się swoimi pomysłami, przedstawiają sposoby – jak pokierować danym uczuciem, żeby nami nie zawiądnęło.

| ODPOWIADAM |

8. Poproś uczniów o przeczytanie fragmentów biblijnych oraz z Katechizmu Kościoła Katolickiego na temat uczuć ludzkich.

Uczucia są naturalnymi składnikami psychiki ludzkiej, stanowią obszar przejściowy i zapewniają więź między życiem zmysłowym a z życiem ducha. Nasz Pan wskazuje na serce człowieka jako na źródło, z którego rodzą się uczucia.

KKK 1764

Z wnętrza bowiem, z serca ludzkiego pochodzą złe myśli, nierząd, kradzieże, zabójstwa, cudzołóstwa, chciwość, przewrotność, podstęp, wyuzdanie, zazdrość, obelgi, pycha, głupota. Całe to zło z wnętrza pochodzi i czyni człowieka nieczystym.

Mk 7, 21

„Kochać znaczy chcieć dla kogoś dobra” (Św. Tomasz z Akwinu, *Summa theologiae*, I-II, 26, 4). Wszystkie inne uczucia mają swoje źródło w tym pierwotnym poruszeniu serca człowieka ku dobru.

KKK 1766

Uczucia same w sobie nie są ani dobre, ani złe. Nabierają one wartości moralnej w takiej mierze, w jakiej faktycznie zależą od rozumu i od woli. Doskonałość dobra moralnego lub ludzkiego wymaga, by rozum kierował uczuciami (Por. Św. Tomasz z Akwinu, *Summa theologiae*, I-II, 24, 3).

KKK 1767

Miłość cierpliwa jest, łaskawa jest. Miłość nie zazdrości, nie szuka pokłasku, nie unosi się pychą; nie dopuszcza się bezwstydu, nie szuka swego, nie unosi się gniewem, nie pamięta złego; nie cieszy się z niesprawiedliwości, lecz współweseli się z prawdą. Wszystko znosi, wszystkiemu wierzy, we wszystkim pokłada nadzieję, wszystko przetrzyma.

1 Kor 13, 4-7

Uczniowie na podstawie tekstów z podręcznika tworzą krótką notatkę do zeszytu. Jeśli mają pytania, wątpliwości – podejmij z nimi rozmowę.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Poproś uczniów, by w chwili ciszy każdy z nich pomyślał o jednym uczuciu, nad którym powinien bardziej panować i nad którym podejmie pracę.

Zastanów się, nad jakim uczuciem brakuje ci kontroli? Które uczucie przeszkadza ci w codziennym funkcjonowaniu wśród bliskich, znajomych. Podjmij wyzwanie i spróbuj od dziś kierować swoimi uczuciami w sposób kontrolowany. Jest to praca nie na jutro, nie za tydzień, ale na całe życie. Pamiętaj, że Bóg jest z tobą i chce ci pomagać. Powiedz mu o tym w chwili ciszy.

| MODLĘ SIĘ |

10. Za modlitwę mogą posłużyć słowa zapisane w *Dzienniczku św. Faustyny Kowalskiej*.

23 |

PRACOWITOŚĆ JAKO OWOC MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie wartości pracy człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia sens pracy ludzkiej,
- > zauważa zagrożenie jakim dla rodziny jest pracoholizm, bezrobocie, nieuczciwość w pracy,
- > wymienia przykłady akcji charytatywnych, społecznych zwalczających ubóstwo i głód.

Postawy: uczeń szanuje ludzką pracę, troszczy się o dobro wspólne, kształtuje postawę sprawiedliwości i solidarności społecznej.

Metody i techniki: pogadanka, praca w grupach, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: tekst przemówienia Jana Pawła II, cytaty o pracy, opowiadanie Bruno Ferrero *Rachunek dla mamy*.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Modlitwa za tych, których kochamy i tych, których kochamy jeszcze za mało.
2. W formie pogadanki z uczniami, spróbuj wyjaśnić dzisiejszy temat lekcji. Nie pisz go jeszcze na tablicy.

Pytania:

Kto zrobił ci dziś kanapkę do szkoły? Kto wyprasował twoje ubrania?

Kto cię podwiózł do szkoły/dał pieniądze na bilet?

Kto opłaca Internet/ koszty telefonu/odzieży itp.?

Ile płacisz za nocleg/zużycie wody/ prądu w domu itp.?

Pytania wydają ci się dziwne? Rzeczywiście! Dlaczego? Bo troska rodziców/rodzica o ciebie jest darmowa, wypływa z miłości, poczucia odpowiedzialności. Wiadomo, że mama/tata pracuje w domu, nie oczekując od nas zapłaty. To naturalne. Co jednak może być naszą formą wdzięczności? (okazana miłość, przytulenie, słowo „dziękuję”, „doceniam to co robisz”, pomoc w domowych obowiązkach)

We wprowadzeniu może pomóc również tekst z podręcznika.

Dopiero teraz zapisz temat katechezy.

3. Poproś uczniów, aby każdy wybrał cytat, który odpowiada jego spojrzeniu na pracę. Chętni uczniowie uzasadniają swój wybór.

„Coś jest nie tak z moim wzrokiem. Jakoś nie widzę siebie w pracy”.

Teddy Bergerson

„Wybierz pracę, którą kochasz, a nie będziesz pracować ani jednego dnia przez całe życie”.

Konfucjusz

„Choć człowiek niejednokrotnie narzeka na pracę, nie może się bez niej obejść”.

Antoni Kępiński

„Osoba pracująca powinna również mieć czas na odświeżenie się, przebywanie z rodziną, zabawę, czytanie, słuchanie muzyki, uprawianie sportu. Kiedy praca nie pozostawia miejsca na zdrowy wypoczynek, odpoczynek regenerujący, wówczas staje się niewolnictwem”.

Papież Franciszek

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by w grupach czteroosobowych zrealizowali zadania:

Grupa 1

Wypisz codzienne problemy rodziny, gdzie jeden z rodziców jest pracoholikiem. Co może być konsekwencją takiego podejścia do pracy?

Grupa 2

Wypisz codzienne problemy rodziny, gdzie występuje bezrobocie. Co może być konsekwencją takiego utrzymującego się stanu?

Grupa 3

Wypisz codzienne problemy rodziny, gdzie sposobem „zarabiania” są kradzieże, oszustwa. Jakie konsekwencje mogą spotkać taką rodzinę?

Podsumuj: *Aby rodzina dobrze funkcjonowała, potrzeba pracy, która pozwala utrzymać rodzinę. Nie można jednak popadać w skrajność – pieniądze, to nie wszystko. Trzeba dbać o odpoczynek, mieć czas dla rodziny, przyjaciół, rozwijanie swoich pasji. Pisał o tym m.in. Jan Paweł II w liście skierowanym do Światowego Ruchu Chrześcijańskich Ludzi Pracy.*

| POZNAJĘ |

5. Po wprowadzeniu w biblijną myśl dotyczącą pracy i wypoczynku, poproś uczniów o przeczytanie fragmentu listu Jana Pawła II (podręcznik) oraz odpowiedz na pytania umieszczone poniżej. Podsumuj odpowiedzi uczniów.

List do uczestników zgromadzenia generalnego Światowego Ruchu Chrześcijańskich Ludzi Pracy

Misja ludzi polega na tym, że mają przez pracę budować świat sprawiedliwy i braterski, w którym ludzie pracy doczekają się uznania swojej godności i należnego im miejsca w społeczeństwie. Troszcząc się o rzeczywistość stworzoną, chronią i rozwijają dobra ziemi. W ten sposób praca zwraca ich ku Bogu, bo kontynuują oni Jego stwórcze dzieło (por. *Laborem exercens*, 25) i przyczyniają się do realizacji Bożego zamysłu w dziejach (por. *Gaudium et spes*, 34). Praca zwraca też człowieka ku braciom, ponieważ jest praktyką miłości bliźniego oraz daje całemu społeczeństwu możliwość korzystania z trudu każdego człowieka.

Chociaż praca zajmuje ważne miejsce w życiu człowieka, nie jest dla niego wszystkim. W trosce o zachowanie równowagi w ludzkim życiu należy przywiązywać odpowiednie znaczenie do czasu wolnego, do życia osobistego i rodzinnego, do odpoczynku niedzielnego, który pozwala człowiekowi zwrócić się ku Bogu, aby mógł intensywniej przeżywać każdą chwilę swego życia. Troska ta nie powinna się koncentrować na nabywaniu i niepohamowanej konsumpcji dóbr, zbyt często uważanych za podstawową

motywację ludzkiej pracy, ale powinna zwracać ludzkie życie także w innych kierunkach.

Pytania do tekstu:

Wymień cele pracy ludzkiej.

Kiedy można powiedzieć, że człowiek przez pracę kontynuuje stwórcze dzieło Boga?

Podaj przykłady zawodów, dzięki którym całe społeczeństwo czerpie dobro (zawody w służbie innym).

Jak troszczyć się o równowagę między pracą a życiem osobistym?

6. Pogadanka: *Jak w waszym przysłym zawodzie możecie praktykować miłość bliźniego?* Pozwól na swobodne wypowiedzi uczniów.

Możesz podsumować w ten sposób: W każdej pracy możemy praktykować miłość bliźniego. Każdy kto dobrze wykonuje swoje obowiązki przyczynia się do budowania dobra wspólnego. Począwszy od pani sprzątającej klatkę schodową, poprzez mechanika, listonosza, kierowcę autobusu, nauczyciela, lekarza, adwokata, po naukowca, polityka itp. Od odpowiedzialności i rzetelności innych zależy nasze zdrowie, często życie. Podobnie będzie kiedyś z Wami. Od Waszego podejścia do pracy będzie zależała przyszłość najbliższych, ale i społeczeństwa wokół nas. Warto ćwiczyć w sobie już teraz takie cechy jak: odpowiedzialność, rzetelność, cierpliwość. To jest mile widziane w każdej pracy, kimkolwiek będziecie.

| ODPOWIADAM |

7. Jak czytamy w Biblii, „godzien jest robotnik swojej zapłaty” (1Tm 5, 18). *Nic dziwnego, że jednym z grzechów wołających o pomstę do nieba jest odmowa zapłaty należnej za pracę. Ale istnieje jeszcze inna, bardzo szlachetna forma pracy, gdzie nie oczekujemy wynagrodzenia. Jest nią wolontariat. Wiele osób młodych działa w różnego rodzaju grupach wolontariatu. Czy możecie wymienić formy pomocy, które możecie praktykować bezinteresownie, z miłości do bliźnich?*

[możliwe odpowiedzi: zbiórki żywności, pomoc dzieciom w odrabianiu lekcji na świetlicy, wolontariat misyjny, pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, w hospicjach]

8. Wyjaśnij zadanie do pracy w grupach:

Stwórzcie zarys akcji charytatywnej na rzecz wybranej jednostki/osoby potrzebującej. Wyobraźcie sobie, że wasza grupa ma zająć się organizacją tej akcji.

Jaka będzie formuła akcji charytatywnej, kto i za co będzie odpowiedzialny?

Po wyznaczonym czasie (ok. 10 minut), grupy przedstawiają na forum swoje pomysły.

Wyróżnij aktywność uczniów na dzisiejszej katechezie ocenami.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Zaproponuj uczniom jedno z dwóch poniższych zadań:

Zadziałaj tak, by choć jeden z pomysłów zrealizować w szkole. Będzie to faktyczne potwierdzenie, że pracowitość jest owocem miłości.

lub

Przeczytaj i zastanów się nad przesłaniem opowiadania Bruno Ferrero (podręcznik).

Któregoś wieczoru, gdy mamusia przygotowywała kolację, jedenastoletni syn stanął w kuchni, trzymając w ręku kartkę. Z oficjalną miną, dziecko podało kartkę matce, która wytarła sobie ręce w fartuch i przeczytała, co było napisane:

Za wyrwanie chwastów na ścieżce: 5000 lirów,

za uporządkowanie mojego pokoju: 10.000 lirów,

za kupienie mleka: 1000 lirów,

za pilnowanie siostrzyczki (3 popołudnia): 15.000 lirów,

za otrzymanie dwukrotnie najlepszego stopnia: 10.000 lirów,

za wyrzucanie śmieci co wieczór: 7000 lirów.

Razem: 48.000 lirów.

Mama spojrzała czule w oczy syna. Jej umysł pełen był wspomnień. Wzięła długopis i na drugiej stronie kartki napisała:

Za noszenie ciebie w łonie przez 9 miesięcy: 0 lirów,

za wszystkie noce spędzone przy twoim łóżku, gdy byłeś chory: 0 lirów,

za te wszystkie chwile pocieszania ciebie, gdy byłeś smutny: 0 lirów,
za wszystkie osuszone twoje łzy: 0 lirów,
za to wszystko, czego ciebie nauczyłam dzień po dniu: 0 lirów,
za wszystkie śniadania, obiady, kolacje, podwieczorki i śniadania do szkoły:
0 lirów,
za życie, które ci daję każdego dnia: 0 lirów.

Gdy skończyła, matka z uśmiechem podała kartkę synowi. Ten przeczytał to, co napisała i otarł sobie dwie duże łzy, które pojawiły się w jego oczach. Odwrócił kartkę i na swoim rachunku napisał: Zapłacono. Potem chwycił mamę za szyję i obsypał ją pocałunkami.

Bruno Ferrero, *Czasami wystarczy promyk słońca. Krótkie opowiadania dla ducha*, Warszawa 2001, s. 46-47.

| MODLĘ SIĘ |

10. Modlitwa za wstawiennictwem św. Josemarii

O Boże, który za przyczyną Najświętszej Maryi Panny udzieliłeś niezliczonych łask świętemu księdzu Josemarii, obierając go za swoje najwierniejsze narzędzie do założenia Opus Dei, drogi do świętości przez pracę zawodową i wypełnianie codziennych obowiązków chrześcijanina, spraw łaskawie, żebym ja także potrafił każdą chwilę i sytuację w moim życiu wykorzystać jako sposobność do miłowania Ciebie i służenia Kościołowi, Papieżowi i wszystkim duszom z radością i prostotą serca, oświeclając drogi ziemskie światłem wiary i miłości. Przez wstawiennictwo świętego Josemarii udziel mi łaski, o którą Cię proszę... (wymień swoją prośbę). Amen.

Św. Josemaria Escriva – znany nie tylko z tego, że założył *Opus Dei*, ale również z tego, że jest specjalistą od znajdowania dobrej pracy i radości z wykonywania obowiązków.

24 |

MIŁOŚĆ JEST KONSEKWENTNA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie modlitwy jako drogi przemiany człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > ukazuje wartość modlitwy w kształtowaniu dojrzałej miłości,
- > dowodzi konieczności związku modlitwy z czynami i czynów z modlitwą,
- > potrafi dostrzec związek poszczególnych części przykazania miłości.

Postawy: uczeń kształtuje postawę pokory, ufności i wytrwałości w zwracaniu się do Boga na modlitwie.

Metody i techniki: pogadanka, wysłuchanie świadectwa nawrócenia, praca w grupach, tworzenie pytań do rachunku sumienia.

Środki dydaktyczne: podręcznik, **film** na YouTube, fragmenty Pisma Świętego, **utwór** „Biada” zespołu NiemaGOtu.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zaprosz uczniów do zastanowienia się nad znaczeniem słów polskiego poety okresu międzywojennego – Jerzego Lieberta:
„Uczyniwszy na wieki wybór, w każdej chwili wybierać muszę”.
Źródło: *Jeździec w: „Gusła”*, wyd. Księgarnia F. Hoesicka, Warszawa 1930, s. 50.

Co autor miał na myśli?

Uczniowie dzielą się swoimi spostrzeżeniami, warto zaznaczyć, że: Wiarę przekazali nam rodzice, ale w pewnym momencie „wyrastamy” z wiary dziecięcej, bezkrytycznej. Jako młodzi ludzie sami chcemy poszukiwać odpowiedzi na ważne pytania, weryfikujemy czy wiara rodziców jest też naszą wiarą; czy się identyfikujemy z wiarą otrzymaną poprzez religijne wychowanie? Czy wartości i tradycje chrześcijańskie odczytujemy jako „nasze” , „swoje” czy dalekie nam, „narzucone” z góry przez rodziców, katechetę, Kościół? Potrzeba osobistej decyzji pójścia za Jezusem; chrzest jest początkiem; bierzmowanie rozgrzewką; od ciebie zależy czy twoja wiara będzie się rozwijać, czy niestety obumrze; decyzji dokonujemy również w codziennych sytuacjach: czy będę wierny Bożym przykazaniom, czy to co robię podoba się Bogu itd.

Wiara jest jak program komputerowy. Którą wersję Windowsa posiadasz? Czy mógłbyś pracować dziś na pierwszej wersji? Potrzebujemy co jakiś czas aktualizacji programu, stąd wersja 2.0, 3.0 itd.

Potrzeba ciągłej współpracy z Bogiem, by nasza wiara dojrzewała. Byśmy nie zatrzymali się na etapie „paciorka” i „Bozi”.

Do wprowadzenia można również wykorzystać tekst z podręcznika.

| SPOTYKAM |

4. Zachęć do wysłuchania **świadectwa** znanej dziennikarki, autorki książek – Katarzyny Olubińskiej, która wprowadzi nas w dzisiejszy temat katechezy.
5. Pogadanka

Pytania do uczniów:

Co było momentem zwrotnym w życiu dziennikarki? [kryzys, potem modlitwa – wołanie do Boga, „Boże ratuj!”]

Jak wyglądała ta modlitwa? [szczerą, prosto z serca, zwyczajną]

Co jest potrzebne, by przemiana nie była chwilowa, bazująca na jednorazowym odczuciu? [konsekwencja, wytrwałość, cierpliwość, umiejętność przebaczenia]

| POZNAJĘ |

6. Zaproponuj pracę w grupach. Uczniowie otrzymują fragmenty Pisma Świętego i mają za zadanie ułożyć do nich adekwatne tytuły + narysować ich symbole (loga).

Czas pracy: ok. 7 minut.

Grupa 1

„Wiedźcie, bracia moi umiłowani: każdy człowiek winien być chętny do słuchania, nieskory do mówienia, nieskory do gniewu. Gniew bowiem męża nie wykonuje sprawiedliwości Bożej. Odrzućcie przeto wszystko, co nieczyste, oraz cały bezmiar zła, a przyjmijcie w duchu łagodności zaszczenie w was słowo, które ma moc zbawić dusze wasze. Wprowadzajcie zaś słowo w czyn, a nie bądźcie tylko słuchaczami oszukującymi samych siebie. Jeżeli bowiem ktoś przysłuchuje się tylko słowu, a nie wypełnia go, podobny jest do człowieka oglądającego w lustrze swe naturalne odbicie. Bo przyjrzał się sobie, odszedł i zaraz zapomniał, jakim był. Kto zaś pilnie rozważa doskonałe Prawo, Prawo wolności, i wytrwa w nim, ten nie jest słuchaczem skłonny do zapominania, ale wykonawcą dzieła; wypełniając je, otrzyma błogostawieństwo. Jeżeli ktoś uważa się za człowieka religijnego, lecz łudząc serce swoje nie powściąga swego języka, to pobożność jego pozbawiona jest podstaw. Religijność czysta i bez skazy wobec Boga i Ojca wyraża się w opiece nad sierotami i wdowami w ich utrapieniach i w zachowaniu siebie samego nieskalanym od wpływów świata”. Jk 1, 19-27

[np. Słowa to za mało/Czyny nie słowa!]

Grupa 2

„Jaki z tego pożytek, bracia moi, skoro ktoś będzie utrzymywał, że wierzy, a nie będzie spełniał uczynków? Czy [sama] wiara zdoła go zbawić? Jeśli na przykład brat lub siostra nie mają odzienia lub brak im codziennego chleba, a ktoś z was powie im: «Idźcie w pokoju, ogrzejcie się i najedzcie do syta!» - a nie dacie im tego, czego koniecznie potrzebują dla ciała - to na co się to przyda? Tak też i wiara, jeśli nie byłaby połączona z uczynkami, martwa jest sama w sobie. Ale może ktoś powiedzieć: Ty masz wiarę, a ja spełniam uczynki. Pokaż mi wiarę swoją bez uczynków, to ja ci pokażę

wiarę ze swoich uczynków. Wierzysz, że jest jeden Bóg? Słusznie czynisz – lecz także i złe duchy wierzą i drżą”. Jk 2, 14-19

[np. Co to znaczy naprawdę wierzyć? Wiara w praktyce]

Grupa 3

„Nie każdy, który Mi mówi: „Panie, Panie!”, wejdzie do królestwa niebieskiego, lecz ten, kto spełnia wolę mojego Ojca, który jest w niebie. Wielu powie Mi w owym dniu: „Panie, Panie, czy nie prorokowaliśmy mocą Twego imienia, i nie wyrzucaliśmy złych duchów mocą Twego imienia, i nie czyniliśmy wielu cudów mocą Twego imienia?”. Wtedy oświadczę im: „Nigdy was nie znałem. Odejdźcie ode Mnie wy, którzy dopuszczacie się nieprawości!”. Mt 7, 21-23

My miłujemy [Boga], ponieważ Bóg sam pierwszy nas umiłował. Jeśliby ktoś mówił: «Miłuję Boga», a brata swego nienawidził, jest kłamcą, albowiem kto nie miłuje brata swego, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi. Takie zaś mamy od Niego przykazanie, aby ten, kto miłuje Boga, miłował też i brata swego”. (1 J 4, 19-21)

[np. puste słowa, wiarygodność]

Grupa 4

„Gdy Syn Człowieczy przyjdzie w swej chwale i wszyscy aniołowie z Nim, wtedy zasiądzie na swoim tronie pełnym chwały. I zgromadzą się przed Nim wszystkie narody, a On oddzieli jednych [ludzi] od drugich, jak pasterz oddziela owce od kozłów. Owce postawi po prawej, a kozły po swojej lewej stronie. Wtedy odezwie się Król do tych po prawej stronie: „Pójdźcie, błogostawieni Ojca mojego, weźcie w posiadanie królestwo, przygotowane wam od założenia świata! Bo byłem głodny, a daliście Mi jeść; byłem spragniony, a daliście Mi pić; byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie; byłem nagi, a przyodzialiście Mnie; byłem chory, a odwiedziliście Mnie; byłem w więzieniu, a przyszliście do Mnie”. Wówczas zapytają sprawiedliwi: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym i nakarmiliśmy Ciebie? spragnionym i daliśmy Ci pić? Kiedy widzieliśmy Cię przybyszem i przyjęliśmy Cię? lub nagim i przyodzialiśmy Cię? Kiedy widzieliśmy Cię chorym lub w więzieniu i przyszliśmy do Ciebie?” A Król im odpowie: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili”. Wtedy odezwie się i do tych po lewej stronie: „Idźcie precz ode Mnie,

przekłęci, w ogień wieczny, przygotowany diabłu i jego aniołom! Bo byłem głodny, a nie daliście Mi jeść; byłem spragniony, a nie daliście Mi pić; byłem przybyszem, a nie przyjęliście Mnie; byłem nagi, a nie przyodzialiście Mnie; byłem chory i w więzieniu, a nie odwiedziliście Mnie.” Wówczas zapytają i ci: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym albo spragnionym, albo przybyszem, albo nagim, kiedy chorym albo w więzieniu, a nie usłużyliśmy Tobie?” Wtedy odpowie im: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, czego nie uczyniliście jednemu z tych najmniejszych, tegoście i Mnie nie uczynili”. I pójdą ci na mękę wieczną, sprawiedliwi zaś do życia wiecznego”. Mt 25, 31-45

[np. bliźni=Jezus]

7. Po wyznaczonym czasie następuje prezentacja pomysłów. Szukamy wspólnego mianownika do wszystkich tekstów, ostatni z nich zawarty jest również w podręczniku, możemy go przybliżyć całej klasie. Wyciągamy wnioski końcowe, uczniowie zapisują najważniejsze wybrane przez siebie cytaty z podanych tekstów.

| ODPOWIADAM |

8. Uczniowie tworzą 6 pytań do rachunku sumienia dla młodzieży, koncentrując się na powyższym temacie. Mogą pracować w grupach.

Przykładowe pytania:

Czy się modłę? Czy chcę się modlić? Jak wygląda moja modlitwa?

Czy modlitwa jest dla mnie obowiązkiem czy spotkaniem z żywym Bogiem, z Przyjacielem?

Czy ktoś patrzący na moje czyny z zewnątrz widzi we mnie człowieka wiary?

Czy nie robię pewnych rzeczy „na pokaz”?

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Uczniowie zapisują te pytania z rachunku sumienia, które mogą stanowić zachętę do przemyślenia własnego zachowania i być ich osobistym wyzwaniem, wskazówką. Zachęć uczniów do praktyki codziennego rachunku sumienia.

| MODLĘ SIĘ |

Biada

Biada nam, jeśli nie przyjdzie na nas w porę opamiętanie
wszak nie ten z nas zbawiony będzie, kto mówi mu „Panie, Panie, Panie”
lecz Ci, co w biednych i strapionych swych bliźnich w czas rozpoznali
Ci dostąpią miłosierdzia Boga bo miłość swą Bogu okazali
albowiem wszystko to czegośmy im nie uczynili
tegośmy i nie uczynili Mu swojemu Bogu x2

25 |

NAŚLADOWANIE BOGA JEST MOŻLIWE DZIĘKI MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie zadań wynikających z przykazania miłości, do których zaproszony jest chrześcijanin.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia na czym polega świadectwo chrześcijańskiego życia;
- > rozumie, co oznacza wezwanie do naśladowania Boga;
- > wykazuje, jak istotna jest zdolność dawania dobrego świadectwa.

Metody i techniki: pogadanka, wysłuchanie świadectwa nawrócenia, piosenki, praca w grupach (krzyżówka), tworzenie projektu billboardu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, krzyżówka, **orędzie** papieża Franciszka na XXXVI Światowy Dzień Młodzieży, **film** – Świadectwo na YouTube, piosenka „Tell the world”, tekst Pisma Świętego (Mt 5, 13-16).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaproponuj modlitwę. O odwagę, bo potrzeba odwagi, by wypełniać misję chrześcijanina, do której wezwani jesteśmy od momentu chrztu świętego. Potrzeba nam odważnych ludzi wierzących, którzy swoją postawą i świadectwem życia, będą potwierdzać, że wiara jest czymś żywym, a Jezus prawdziwe odmienia nasze życie.

2. Zaprosz do wysłuchania świadectwa amerykańskiego rapera Lecrea.

Uczniowie słuchając wywiadu, mają zastanowić się:

Dlaczego tytuł wywiadu nosi nazwę „I am second” (Jestem drugi)?

Co było momentem zwrotnym w życiu rapera?

Jak dziś wykorzystuje swój talent?

3. Po wysłuchaniu świadectwa prowadzimy z uczniami rozmowę na podstawie powyższych pytań.

Akcentujemy moment nawrócenia dzięki świadectwu innych wierzących w Chrystusa.

Wyjaśniamy przesłanie serii *I am second* – Jestem drugi, w znaczeniu – na pierwszym miejscu w swoim życiu stawiam Jezusa. On jest najważniejszy. *„Jeżeli Bóg w życiu jest na pierwszym miejscu, wszystko znajdzie się na właściwym miejscu”.*

| SPOTYKAM |

4. Rozdajemy uczniom tekst orędzia papieża Franciszka do młodych oraz krzyżówkę Prosimy uczniów, by na podstawie orędzia rozwiązali krzyżówkę.

Czas: około 10 minut.

5. Po odgadnięciu hasła: ŚWIADEK PANA, stawiamy uczniom pytania:

Co oznacza dziś bycie świadkiem Pana Jezusa?

Czy samo noszenie krzyżyka świadczy o byciu chrześcijaninem?

Czy samo przyjęcie sakramentu bierzmowania wystarczy?

Czy obecność na katechezie szkolnej może być naszym świadectwem wiary?

Co sprawia, że czyjeś świadectwo jest przekonujące?

Kto dla Was jest świadkiem wiary? Czy spotkaliście takie osoby w Waszym życiu?

Kliknij, aby przeczytać całość **orędzia**.

| POZNAJĘ |

6. Prosimy uczniów o przeczytanie tekstu biblijnego:

Wy jesteście solą dla ziemi. Lecz jeśli sól utraci swój smak, czymże ją posolić? Na nic się już nie przyda, chyba na wyrzucenie i podeptanie przez ludzi. Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też światła i nie stawia pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciło wszystkim, którzy są w domu. Tak niech świeci wasze światło przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie.

Mt 5, 13-16

Stawiamy uczniom pytania:

Do kogo kieruje te słowa Jezus?

Do czego nas zachęca?

| ODPOWIADAM |

7. Zachęcamy do wysłuchania utworu poznanego wcześniej rapera – Lecrae. Prosimy o uważne wsłuchanie się w tekst i przesłanie główne utworu.

Tłumaczenie słów można znaleźć w Internecie.

8. Zachęcamy chętnych uczniów do wypowiedzenia się na temat wysłuchanego utworu:

Jaką historię opowiada?

Co jest tą nowiną, którą chce ogłosić światu?

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. W refrenie utworu raper Lecrae zachęca: „rozgłaszaj niczym radio”, „będę jak billboard”.

Jeśli przeżyłeś już w swoim życiu osobiste spotkanie z Jezusem, zastanów się czy podzieliłeś się nim z innymi? Czy ktoś dzięki tobie miał szansę usłyszeć, że Jezus żyje? Jaką informację zamieściłbyś na billboardzie, by twoi rówieśnicy zastanowili się nad swoim życiem/swoją wiarą/relacją z Jezusem? Stwórz projekt plakatu, który można by umieścić na billboardzie:

Albo:

Zadanie domowe – *Znajdź w Internecie przykłady znanych ludzi reprezentujących świat sportu, muzyki, filmu itp., którzy dają publicznie świadectwo swojej wiary.*

Na następnej lekcji przykłady wymienione przez uczniów można uzupełnić o prezentację (załącznik 3).

| MODLĘ SIĘ |

10. O osobiste spotkanie Jezusa w naszym życiu, o żywe świadectwo wiary dla wierzących.

Nie mów ludziom o Bogu, kiedy nie pytają, ale żyj tak, by pytać zaczęli.

Św. Jan Maria Vianney

ORĘDZIE OJCA ŚWIĘTEGO na XXXVI Światowy Dzień Młodzieży „Wstań. Ustanawiam cię świadkiem tego, co zobaczyłeś” (Dz 26, 16)

Drodzy młodzi!

Chciałbym raz jeszcze wziąć was za rękę, by wspólnie podążać w duchowej pielgrzymce, która prowadzi nas ku Światowemu Dniowi Młodzieży w Lizbonie w 2023 r.

W ubiegłym roku, na krótko przed wybuchem pandemii, podpisałem orędzie, którego temat brzmiał: „Młodzieńcze, tobie mówię: wstań!” (por. Łk 7,14). W Swej opatrności, Pan już wówczas chciał nas przygotować na bardzo trudne wyzwanie, które stawało się naszym udziałem.

Na całym świecie trzeba było mierzyć się z cierpieniem, spowodowanym utratą bliskich osób i społecznym odizolowaniem. Zagrożenie zdrowia sprawiło, że także wy, młodzi – z natury rzeczy nastawieni na to, co zewnętrzne – byliście pozbawieni możliwości wychodzenia, by udać się do szkoły, na uczelnię, do pracy, na spotkanie... Znaleźliście się w trudnych sytuacjach, do opanowywania których nie byliście przyzwyczajeni. Ci z was, którzy byli słabiej przygotowani i pozbawieni wsparcia, poczuli się zdezorientowani. W wielu przypadkach ujawniły się problemy rodzinne, jak również te związane z brakiem pracy, depresją, samotnością i uzależnieniami. Nie mówiąc o narastającym stresie, o napięciach i wybuchach złości, o wzroście przemocy.

Jednakże, dzięki Bogu, nie jest to jedyna strona medalu. O ile ta próba pokazała nasze słabości, o tyle pozwoliła też ujawnić się naszym zdolnościom, a wśród nich: predyspozycji do bycia solidarnym. We wszystkich częściach świata widzieliśmy wiele osób, a wśród nich licznych młodych ludzi, walczących o życie, siejących nadzieję, broniących wolności i sprawiedliwości, będących twórcami pokoju i budowniczymi mostów.

Kiedy młody człowiek upada, w pewnym sensie upada ludzkość. Ale jest też prawdą, że kiedy młody człowiek powstaje z upadku, to tak, jakby podnosił się cały świat. Drodzy młodzi, jakże wielki potencjał znajduje się w waszych rękach! Jaką siłę niesiecie w waszych sercach!

I tak dziś, raz jeszcze, Bóg mówi do każdego z was: „Powstań!” Całym sercem mam nadzieję, że to przesłanie pomoże nam przygotować się na nowe czasy, na nową kartę w historii ludzkości. Jednak ponowne rozpoczęcie nie jest możliwe bez was, drodzy młodzi. Aby powstać, świat potrzebuje waszej siły, waszego entuzjazmu, waszego zapału. I w tym kontekście, chciałbym wspólnie z wami podjąć medytację nad fragmentem *Dziejów Apostolskich*, w którym Jezus mówi do Pawła: „Wstań. Ustanawiam cię świadkiem tego, co zobaczyłeś” (por. Dz 26, 16).

Paweł świadkiem wobec króla

Werset, który stał się inspiracją dla tematu Światowego Dnia Młodzieży 2021, zaczerpnięty jest ze świadectwa Pawła wobec króla Agryppy, w czasie, gdy był przetrzymywany w więzieniu. On, niegdyś wróg i prześladowca chrześcijan, teraz był sądzony właśnie ze względu na swą wiarę w Chrystusa. Z perspektywy około dwudziestu pięciu lat, Apostoł opowiada swoją historię i fundamentalne wydarzenie, jakim było jego spotkanie z Chrystusem.

Paweł wyznaje, że w przeszłości prześladował chrześcijan, aż pewnego dnia, gdy udawał się do Damaszku, by aresztować niektórych spośród nich, światło „jaśniejsze od słońca” ogarnęło jego i jego towarzyszy podróży (por. Dz 26, 13), ale tylko on usłyszał „głos”: Jezus zwraca się do niego i woła go po imieniu.

„Szawle, Szawle!”

Przyjrzyjmy się wspólnie głębiej temu wydarzeniu. Wołając go po imieniu, Pan pozwala Szawłowi zrozumieć, że zna go osobiście. To tak, jakby mu powiedział: wiem, kim jesteś, wiem, co zamierzasz, ale mimo

wszystko zwracam się właśnie do ciebie”. Woła go dwukrotnie, na znak powołania wyjątkowego i bardzo ważnego, tak, jak uczynił to z Mojżeszem (por. Wj 3,4) i z Samuelem (por. 1 Sm 3,10). Upadając na ziemię, Szaweł przyznaje, że jest świadkiem boskiej manifestacji, potężnego objawienia, które nim wstrząsa, ale go nie unicestwia, a wręcz przeciwnie: wzywa go po imieniu.

W efekcie, jedynie osobiste, nieanonimowe spotkanie z Chrystusem zmienia życie. Jezus pokazuje, że zna dobrze Szawła, że „zna jego wnętrze”. Nawet jeśli Szaweł jest prześladowcą, nawet jeśli w jego sercu panuje nienawiść względem chrześcijan, Jezus wie, że jest to spowodowane niewiedzą i chce okazać w nim Swoje miłosierdzie. To właśnie jest ta łaska, ta niezastużona i bezwarunkowa miłość, światło, które radykalnie zmieni życie Szawła.

„Kto jesteś, Panie?”

Wobec tej tajemniczej obecności, która wzywa go po imieniu, Szaweł pyta: „Kto jesteś, Panie?” (Dz 26, 15). To pytanie jest niezwykle ważne i wszyscy, wcześniej czy później, musimy je postawić w naszym życiu. Nie wystarczy usłyszeć o Chrystusie od innych, konieczna jest osobista rozmowa z Nim. Tym, w istocie, jest modlitwa. Jest bezpośrednią rozmową z Jezusem, nawet jeśli być może mamy jeszcze nieuporządkowane serce, umysł pełen wątpliwości albo wręcz pogardy wobec Chrystusa i chrześcijan. Chciałbym, aby każdy młody człowiek w głębi swego serca zdobył się na postawienie tego pytania: „kto jesteś, Panie?”

Nie możemy zakładać, że wszyscy znają Jezusa, nawet w epoce Internetu. Pytanie, które wiele osób kieruje do Jezusa i do Kościoła brzmi właśnie tak: „kim jesteś?” W całej opowieści o powołaniu św. Pawła jest to jedyny moment, w którym zabiera on głos. A na jego pytanie Pan odpowiada bezwzględnie: „Ja jestem Jezus, którego ty prześladujesz” (*tamże*).

„Ja jestem Jezus, którego ty prześladujesz”

Poprzez tę odpowiedź Pan Jezus objawia Szawłowi wielką tajemnicę: że utożsamia się On z Kościołem i chrześcijanami. Dotąd bowiem Szaweł nie widział nic z Jezusa w inny sposób, jak tylko poprzez wiernych, których zamykał w więzieniach (por. Dz 26,10), za których skazaniem na śmierć sam głosował (*tamże*). I widział, jak chrześcijanie odpowiadali dobrem na zło, na nienawiść – miłością, akceptując niesprawiedliwości, przemoc,

obelgi i prześladowania znoszone dla imienia Chrystusa. Zatem, krótko mówiąc, Szaweł – nie wiedząc o tym – spotkał już Chrystusa: spotkał Go w chrześcijanach!

Ileż razy słyszeliśmy, jak mówi się: „Jezus tak, Kościół nie”, jakby jedno mogło być alternatywą dla drugiego. Nie można poznać Jezusa, nie znając Kościoła. Nie można poznać Jezusa inaczej, jak poprzez braci i siostry z Jego wspólnoty. Nie można mówić, że jest się w pełni chrześcijanami, jeśli nie żyje się eklezjalnym wymiarem wiary.

(...)

Po olśnieniu w drodze do Damaszku, Szaweł będzie wolał być nazywany Pawłem, co znaczy „mały”. Nie chodzi o ksywkę czy też o „pseudonim artystyczny” – często używane także przez zwykłych ludzi: spotkanie z Chrystusem sprawiło, że naprawdę się tak poczuł, burząc mur, który nie pozwalał mu stanąć w prawdzie o sobie. W odniesieniu do samego siebie przyznaje on: „Jestem bowiem najmniejszy ze wszystkich apostołów i niegodzien zwać się apostołem, bo prześladowałem Kościół Boży” (1 Kor 15,9).

Św. Teresa z Lisieux, tak, jak inni święci, lubiła powtarzać, że pokora jest prawdą. W dzisiejszych dniach tyle „historii” warunkuje nasze dni, zwłaszcza w sieciach społecznościowych, często kunsztownie przygotowanych, z wieloma *ustawieniami*, kamerami, zróżnicowanymi tłami. Często ludzie szukają świateł reflektorów, zmyślnie ustawionych, aby móc pokazać „przyjaciołom” i *followersom* obraz siebie samych, który czasem nie odzwierciedla prawdy. Chrystus, światło Południa, przychodzi, by oświecić nas i by przywrócić nam naszą autentyczność, uwalniając nas ze wszystkich masek. Pokazuje nam wyraźnie kim jesteśmy, bowiem kocha nas takich, jakimi jesteśmy.

(...)

Kiedy Pan wkracza w życie Pawła, nie przekreśla jego osobowości, nie likwiduje jego zapału i jego pasji, ale sprawia, że te jego zdolności stają się owocne, aby uczynić z niego wielkiego ewangelizatora aż po krańce ziemi.

Apostoł narodów

Paweł będzie odtąd znany jako „apostoł narodów”: on, który był faryzeuszem, drobiazgowo przestrzegającym Prawa! Oto kolejny paradoks: Pan pokłada Swą ufność właśnie w tym, kto go prześladował. Niczym Paweł, każdy z nas może usłyszeć w głębi serca ten głos, który mówi: „ufam ci.

Znam twoją historię i biorę ją w swoje ręce, wraz z tobą. Nawet jeśli często byłeś przeciwko mnie, wybieram ciebie i czynię cię moim świadkiem". Boska logika może z najgorszego prześladowcy uczynić wielkiego świadka. Uczeń Chrystusa jest wezwany do bycia „światłem świata” (Mt 5,14). Paweł musi świadczyć o tym, co widział, ale teraz pozostaje ślepy. Znowu mamy do czynienia z paradoksem! Ale właśnie poprzez to osobiste doświadczenie, Paweł będzie w stanie utożsamić się z tymi, do których Pan go posyła. Bowiem w rzeczywistości został on uczyniony świadkiem, „aby otworzył im oczy i odwrócił od ciemności do światła” (Dz 26,18).

„Powstań i świadcz!”

Przyjmując nowe życie, otrzymane na Chrzcie świętym, otrzymujemy także misję od Pana: „będziesz mi świadkiem!”. To misja, której poświęcenie się odmienia życia.

Dziś zaproszenie Chrystusa do Pawła, jest skierowane do każdego i każdej z was młodych: powstań! Nie możesz pozostać na ziemi „użalając się nad sobą”, czeka na ciebie misja! Także ty możesz być świadkiem dzieł, które Jezus zaczął w tobie wypełniać. Dlatego w imię Chrystusa, mówię ci:

(...)

Powstań i świadcz o tym, że przegrane życie może być odbudowane, że osoby, które już obumarły w duchu, mogą powrócić do życia, że osoby zniewolone mogą na powrót stać się wolnymi, że serca pogrążone w smutku mogą odzyskać radość.

Wstań i świadcz z radością, że Chrystus żyje! Nieś jego przesłanie miłości i zbawienia wśród twoich rówieśników, w szkole, na uczelni, w pracy, w świecie cyfrowym, wszędzie.

Pan Bóg, Kościół, papież ufają wam i ustanawiają was świadkami wobec tyłu innych młodych ludzi, których spotykacie na „drogach do Damasku” naszych czasów. Nie zapominajcie: „jeśli ktoś rzeczywiście doświadczył miłości Boga, który go zbawia, nie potrzebuje wiele czasu, by zacząć Go głosić, nie może oczekiwać, aby udzielono mu wielu lekcji lub długich instrukcji. Każdy chrześcijanin jest misjonarzem w takiej mierze, w jakiej spotkał się z miłością Boga w Chrystusie Jezusie.” (Adhortacja apostołska [Evangelii gaudium](#), 120)

Powstańcie i świętujcie ŚDM w Kościołach lokalnych!

Wobec wszystkich was, młodych całego świata, ponawiam zaproszenie do wzięcia udziału w tej duchowej pielgrzymce, która poprowadzi nas ku obchodom Światowego Dnia Młodzieży w Lizbonie w 2023 r.

Papież Franciszek, Rzym, św. Jana na Lateranie, 14 września 2021 r., w Święto Podwyższenia Krzyża Świętego.

KRZYŻÓWKA

NA PODSTAWIE ORĘDZIA OJCA ŚWIĘTEGO

NA XXXVI ŚWIATOWY DZIEŃ MŁODZIEŻY

1. Dokończ zdanie: Chrystus przedstawiając się Pawłowi utożsamia się z ...
2. Jak nazywał się Paweł przed nawróceniem? Jakim imieniem zwraca się do niego Jezus?
3. Miasto, w którym odbędą się Światowe Dni Młodzieży w 2023 r.
4. Co oznacza imię Paweł?
5. Do jakiej miejscowości zmierzał Paweł, gdy przeżył osobiste spotkanie z Jezusem?
6. Czy Jezus, który wkracza w życie Pawła, przekreśla jego osobowość i likwiduje jego pasję?
7. W jakiej księdze Pisma Świętego znajdziemy słowa skierowane do Apostoła Pawła: „Wstań. Ustanawiam cię świadkiem tego, co zobaczyłeś”? Dzieje.....
8. Dokończ zdanie: „Dziś zaproszenie Chrystusa do Pawła, jest skierowane do każdego i każdej z was młodych: ...!”
9. Uzupełnij zdanie: „Nie wystarczy usłyszeć o Chrystusie od innych, konieczna jest osobista rozmowa z Nim. Tym, w istocie, jest...”
10. Jakim tytułem będzie nazywany Paweł?
11. Kto napisał powyższe orędzie do młodych?

1.							K	O	Ś	C	I	O	Ł	E	M	
2.						S	Z	A	W	E	Ł					
3.							L	I	Z	B	O	N	A			
4.							M	A	Ł	Y						
5.									D	A	M	A	S	Z	E	K
6.							N	I	E							
7.	A	P	O	S	T	O	L	S	K	I	E					
8.									P	O	W	S	T	A	Ń	
9.		M	O	D	L	I	T	W	A							
10.	A	P	O	S	T	O	Ł		N	A	R	O	D	Ó	W	
11.							F	R	A	N	C	I	S	Z	E	K

26 |

MODLITWA JĘZYKIEM MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie modlitwy jako sposobu wyrażania miłości Bogu i drugiemu człowiekowi.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > charakteryzuje modlitwę jako dialog człowieka z Bogiem,
- > omawia trudności związane z modlitwą i sposoby ich przezwyciężania,
- > uzasadnia, że modlitwa jest wyrazem miłości do Boga i drugiego człowieka.

Postawy: uczeń rozwija umiejętność modlenia się psalmami w określonych sytuacjach życiowych; troszczy się o właściwą atmosferę i odpowiednie warunki modlitwy; nie zraża się trudnościami.

Metody i techniki: praca z tekstem biblijnym, metoda niedokończonego zdania, „słoneczka”, „w płaszczu eksperta”, analiza fragmentu „Youcat” oraz utworu muzycznego.

Środki dydaktyczne: podręcznik, teksty biblijne, **utwór** z filmu „Siła modlitwy”.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaproponuj modlitwę do Ducha Świętego. Niech On otwiera nasze serca i „przychodzi z pomocą naszej słabości. Gdy bowiem nie umiemy się modlić tak, jak trzeba, [On] przyczynia się za nami w błaganiach, których nie można wyrazić słowami” (por. Rz 8, 26)

2. Po przeczytaniu poniższych fragmentów z Księgi Psalmów, każdy uczeń ma za zadanie wybrać jeden z nich:

Który z podanych niżej fragmentów Psalmów mógłby zacząć twoją dzisiejszą modlitwę? W którym z tych tekstów natchnionych odnajdujesz dziś siebie, swoją relację z Bogiem?

A) „Wzywam Cię, bo Ty mnie wysłuchasz, o Boże! Nakłoń ku mnie Twe ucho, usłysz moje słowo. Strzeż mnie jak źrenicy oka; w cieniu Twych skrzydeł mnie ukryj” Ps 17, 6-8

B) „Boże mój, Boże mój, czemuś mnie opuścił? Daleko od mego Wybawcy słowa mego jęku. Boże mój, wołam przez dzień, a nie odpowiadasz, [wołam] i nocą, a nie zaznaję pokoju” Ps 22, 2-3

C) „Odwróć oblicze swe od moich grzechów i wymaż wszystkie moje przewinienia! Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste i odnow w mojej piersi ducha niezwykłego!” Ps 51, 11-12

D) „Wróć, moja duszo, do swego spokoju, bo Pan okazał ci dobroć. Uchronił bowiem moje życie od śmierci, moje oczy - od łez, moje nogi - od upadku” Ps 116, 7-8

E) „Jesteś moim Bogiem, chcę Ci dziękować: Boże mój, chcę Ciebie wywyższać” Ps 118, 28

Sam również wybierz jeden z fragmentów, krótko uzasadnij swój wybór i zachęć innych do podzielenia się swoimi przemyśleniami.

Pytania do uczniów:

Czy znaleźliście w tych wybranych fragmentach słowa, które mogą pomóc ci się modlić?

Czy któreś szczególnie dotyczą tego co aktualnie odkrywasz w sercu, w relacji z Bogiem?

Która forma wołania do Boga jest najczęściej przez ciebie praktykowana?

Czy na modlitwie osobistej najczęściej pojawia się słowo: proszę, dziękuję czy przepraszam?

3. Po wysłuchaniu uczniów podsumuj: *Moi drodzy, modlitwa nie zawsze jest łatwa. Czasem nie znajdujemy odpowiednich słów, nie jesteśmy pewni czy nasza modlitwa podoba się Bogu. Księga Psalmów uczy nas jak ważna jest przede wszystkim szczerść w rozmowie z Bogiem. Psalmista woła do Boga w różnych sytuacjach życiowych: w poczuciu zagrożenia, lęku (modlitwa*

prośby), uznając swoją grzeszność (modlitwa przebłagalna), dziękując Bogu za konkretną łaskę (modlitwa dziękczynienia), uwielbiając Boga za to jaki JEST (modlitwa uwielbienia). Przed Bogiem nie musimy udawać. W życiu codziennym często zakładamy „maski”. Przed kolegami, nauczycielami, nawet w domu przed bliskimi, a może nawet przed samym sobą? Szczera modlitwa jest trudna, bo trzeba zdjąć „maskę”.

Chcemy dziś się nawzajem zachęcać do modlitwy osobistej. Niech będzie ona wyrazem naszej miłości do Boga (utrzymywania z Nim relacji, słuchania Jego słów, dzielenia się z Nim swoimi troskami, codziennością), ale i do drugiego człowieka. Dzięki modlitwie możemy przecież wypraszać dla innych potrzebne łaski. Tak zwana modlitwa wstawiennicza, zanoszona za naszych bliskich jest wyrazem naszej troski, miłości do nich.

| SPOTYKAM |

4. Wprowadź w tematykę filmu *War room*, (podręcznik): *Z przykładem takiej miłości przez modlitwę spotykamy się w amerykańskim filmie pt. „War room” („Siła modlitwy”).* Jedna z głównych bohaterek dosłownie potraktowała wezwanie Jezusa dotyczące modlitwy: „Gdy się modlicie, nie bądźcie jak obłudnicy. Oni lubią w synagogach i na rogach ulic wystawać i modlić się, żeby się ludziom pokazać. Zaprawdę, powiadam wam: otrzymali już swoją nagrodę. Ty zaś, gdy chcesz się modlić, wejdź do swej izdebki, zamknij drzwi i módl się do Ojca twego, który jest w ukryciu. A Ojciec twój, który widzi w ukryciu, odda tobie” (Mt 6, 5-6). Pomieszczenie przeznaczone tradycyjnie na garderobę, zagospodarowała na miejsce swojej modlitwy. Modlitwa ta była bardzo konkretna, często wyglądała nawet na „kłótnię z Bogiem”, ale przynosiła owoce. Jeśli chcecie wiedzieć jakie – zachęcam do obejrzenia filmu. Chcę zwrócić uwagę na inne tłumaczenie tytułu. Tytuł telewizyjny to „Pokój zmagani”. Sądzę, że bardzo dobrze oddaje on przesłanie filmu, ale również samej rzeczywistości modlitwy w naszym życiu.

5. Poproś uczniów o zastanowienie się:
Czy modlitwa jest dla was zmaganiem?

Warto zacząć od osobistego świadectwa, przyznania, że czasem bywa i dla nas zmaganiem, to normalne.

6. Prosimy uczniów o dokończenie zdania:

MODLITWA JEST ZMAGANIEM (ponieważ... / z...)

Prosimy kilku uczniów o odczytanie swoich pomysłów. Podsumowujemy. (możliwe odpowiedzi: z samym sobą, z lenistwem, z przeciwnościami, z niewiarą)

Jesteśmy zgodni – modlitwa niekiedy jest zmaganiem. Ale warto podjąć się tego trudu. Zachęca nas do tego m.in. św. Matka Teresa z Kalkuty: „Gdy szukasz Boga i nie wiesz, od czego zacząć, ucz się modlić i zadawaj sobie trud codziennej modlitwy”. Do podjęcia na nowo modlitwy mam nadzieję zachęci nas mam nadzieję również piosenka z filmu „War room”. Słuchając jej zastanów się, czy też chcesz być tytułowym „wojownikiem na kolanach”?

Zaprezentuj piosenkę promującą film „War room”.

Steven Curtis Chapman - Warrior

WOJOWNIK

1. Widzę dym na horyzoncie, czuję łomotanie serca w piersi
Słyszę wojnę szalejącą wokół mnie i jakoś czuję, że się do tego urodziłem
Czuję strach, ale wybieram odwagę
Kiedy podnoszę tarczę i podnoszę mój miecz

Ref. I upadam na kolana i walczę jak wojownik
Jestem wojownikiem na kolanach
Wzywam Imienia Tego, który jest Zwycięzcą
Jestem więcej niż zwycięzcą, kiedy wierzę
Wróg drży za każdym razem
Bo wie, że bitwa nie jest już moja
Kiedy padam na kolana i walczę jak wojownik, jak wojownik

2. Córki i synowie, możemy usłyszeć twoje wołanie
Złamani i słabi, możemy usłyszeć twoje wołanie
I chociaż nasz wróg ryczy jak lew
Lew Judy jest po naszej stronie
I pójdzie przed nami i za nami
Walcząc na lewo i na prawo

[Warto zapytać uczniów, czy wszystkie słowa piosenki były zrozumiałe. W razie pytań należy wyjaśnić (np. Lew Judy w odniesieniu do Chrystusa).

| POZNAJĘ |

7. Podobnie ujmuje zagadnienie Katechizm Kościoła Katolickiego dla Młodych Youcat. W numerze 505 pada pytanie: *Dlaczego modlitwa jest niekiedy walką?*

Przeczytajmy odpowiedź.

Mistrzowie duchowi wszystkich czasów opisywali wzrastanie w wierze i w miłości do Boga jako walkę, która toczy się na śmierć i życie. Polem batalii jest ludzkie wnętrze. Bronią chrześcijanina jest modlitwa.

(por. KKK 2725)

Kto chce się modlić, musi często najpierw przewyciężyć swoje lenistwo. Zauważalna współcześnie wśród młodych ludzi obojętność czy frustracja, znana była już Ojcom pustyni jako *acedia*, czyli znużenie duchowe. Niechęć wobec Boga to bardzo poważny problem w życiu duchowym. Również duch epoki nie widzi sensu w modlitwie, a w pełnym kalendarzu nie ma na nią miejsca. Należy też walczyć z Kusicielem, który podejmuje się wszystkiego, żeby tylko odwieść człowieka od poświęcenia się Bogu.

Youcat 505

„Jeśli miłość nic nas nie kosztuje, to znaczy, że nie kochaliśmy naprawdę”
św. Joanna Beretta Molla

| ODPOWIADAM |

8. Poproś uczniów o chwilę refleksji.

Jak możesz pomóc sobie w tej walce? Co zrobić, by walkę o modlitwę, o relację z Panem Bogiem wygrać? Poszukajmy dla siebie podpowiedzi.

[Uczniowie zamieniają się w „eksperta od modlitwy” i oddają mu głos. Pomysły „eksperta” zapisujemy na tablicy”]

DOBRE RADY EKSPERTA:

[Możliwe odpowiedzi: znajdź odpowiedni czas na modlitwę (nie za późno!), wycisz smartfon, wyłącz komputer, zapal świeczkę, włącz odpowiednią muzykę – też może być pomocą w modlitwie, mów szczerze, z serca, nie udawaj przed Bogiem kogoś innego, lepszego, nie przesadzaj z formułkami, bądź wytrwały, czytaj Psalmy – ogromna pomoc w modlitwie, czytaj Pismo Św., słuchaj].

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Poproś uczniów o chwilę refleksji.
9. Poproś o przeczytanie tekstu z podręcznika, po czym wyjaśnij dzisiejsze wyzwanie.

Zdarza się, że zapominamy o Bogu, odchodzimy daleko od Niego, ukrywamy się. Niezależnie od tego, czy stronimy od myśli o Bogu, czy negujemy Go, On jest zawsze obecny – dla nas. Szuka nas, zanim my zaczniemy Go szukać, tęskni za nami, woła nas. Człowiek rozmawia w sumieniu i nagle zauważa, że prowadzi dialog z Bogiem. Gdy czuje się samotny, nie ma z kim porozmawiać, wtedy czuje, że Bóg jest zawsze gotowy do rozmowy. Gdy jest w niebezpieczeństwie, doświadcza, że Bóg przychodzi mu z pomocą.

Youcat 470

10. Zachęć uczniów:

Dzisiejsze wyzwanie polega na zamienieniu teorii w praktykę. Znajdź czas na osobistą modlitwę. Znajdź czas i miejsce, które pozwolą ci się skupić na Bogu i szczerzej rozmowie z Nim. Pamiętaj, że modlitwa to wyraz Twojej miłości do Boga i bliźniego, ale to Bóg pierwszy pragnie powiedzieć ci, jak bardzo cię kocha. Daj sobie i Jemu szansę na SPOTKANIE.

Jeśli nie wiesz, jak zacząć, wysłuchaj poniższej piosenki lub kompilacji tekstów biblijnych mówiących o tym, jak widzi cię Bóg.

„Nic nie musisz mówić”, Amicus

lub

„List Boga do zasmuconych” (wersja filmowa)

| MODLĘ SIĘ |

11. Odmówcie wspólnie modlitwę, możesz skorzystać z tej zamieszczonej w podręczniku.

27 |

„BĘDZIESZ MIŁOWAŁ...”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie prawdziwego obrazu Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wykazuje, że często posiadamy w naszych sercach zafałszowany obraz Pana Boga,
- > wymienia cechy Boga na podstawie tekstów biblijnych.

Postawy: uczeń kieruje się w swoim życiu przykazaniem miłości Boga; szuka prawdziwego obrazu Boga w Biblii.

Metody i techniki: pogadanka, rysunek, praca z tekstem biblijnym.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki A4, kredki, fragment książki, film „List Boga do serca nastolatka”.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaproponuj modlitwę w intencji dzisiejszej lekcji. Aby treści na niej odkrywane dotykały naszych serc, aby były pomocą w odnajdywaniu prawdziwego obrazu Pana Boga.
2. Rozpocznij pogadankę z uczniami.

Czym jest karykatura? Czy przedstawia rzeczywisty obraz osoby?

Karykatura (wł. *caricatura*) – świadomie przedstawienie osoby, zjawiska lub przedmiotu w sposób zdeformowany, które ma na celu podkreślenie negatywnego charakteru elementów, właściwości, cech. Do osiągnięcia

tego celu stosuje się hiperbolę [uwypuklenie pewnych cech], niektóre rzeczy i zjawiska mogą być natomiast pominięte lub uproszczone.

pl.wikipedia.org/wiki/Karykatura

3. Wyjaśnij temat katechezy: *Dlaczego zaczynamy dziś od karykatur? Bo niestety często nosimy w sobie pewną karykaturę Boga. Bywa tak, że ludzie odrzucają nie tyle Boga, co fałszywe Jego odbicie w swoim sercu. Być może i my nie potrafimy kochać Boga lub nie chcemy być w relacji z Bogiem, który według nas jest mściwy/obojętny/nieczuły/despotyczny* (niewłaściwe skreślić). Prawdziwy obraz Boga, podobnie jak rzeczywiste zdjęcie osoby, okazuje się jednak inne. Zapraszam Was dzisiaj do odkrycia skąd biorą się fałszywe obrazy Boga w nas samych oraz do poszukiwania odpowiedzi na pytanie: jaki On naprawdę jest? Jakiego Boga mam kochać z całego serca, z całej duszy i ze wszystkich sił swoich?*

| SPOTYKAM |

4. Zapoznaj uczniów z fragmentem książki ks. Marka Studenskiego (podręcznik):

„Bóg objawił się ludziom jako kochający Ojciec. Taki obraz Boga wyłania się z kart Pisma Świętego. Dobrze, jeśli pokrywa się on z wyobrażeniami funkcjonującymi w świadomości człowieka. Niestety, proces poznawania Boga może napotkać na pewne przeszkody. Z różnych powodów ten najlepszy Ojciec może odbijać się w sercu i umyśle człowieka niczym w krzywym zwierciadle. Powstały w ten sposób zdeformowany obraz w zasadniczy sposób rzutuje na relację człowieka z Bogiem i warunkuje całe jego życie religijne lub nawet jego brak.

Obraz Boga stanowi bardzo trwałą wyznacznik religijności człowieka. Ukształtowany w znacznej mierze we wczesnym dzieciństwie, wywiera wpływ na całe późniejsze życie religijne (...). W przypadku francuskiego egzystencjalisty Jeana Paula Sartra pewien powszechnie znany fakt z dzieciństwa filozofa wywarł głęboki wpływ na jego podstawowe odniesienie do Absolutu: Pewnego razu jako mały chłopczyk, bawił się on zapalkami i zniszczył dywan. Chcąc zatuszować ślady „zakazanej zabawy”, starał się zetrzeć plamę. W pewnym momencie uświadomił sobie jednak, że nawet gdyby udało mu się ukryć „winę” przed ludźmi, jest Ktoś, kto i tak o niej będzie wiedział, Ktoś, kto widzi wszystko. Do końca życia pozostał

w świadomości Sartra obraz Boga podglądającego ludzi i starającego się ich na czymś przyłapać.”

ks. Marek Studenski *Mój obraz Boga. Jak rodzice i katecheci mogą pomóc dziecku w kształtowaniu obrazu Boga*, wyd. WAM 2008 r. str. 11-12.

Zapisz na tablicy: *Fałszywe obrazy Pana Boga*:

- > *Bóg – staruszek*
- > *Bóg – ratownik*
- > *Bóg – św. Mikołaj*
- > *Bóg – obserwator*
- > *Bóg – nieobecny*
- > *Bóg – despota*
- > *Bóg – policjant*

5. Wyjaśnij uczniom zadanie w grupach:

Wybierzcie jeden z fałszywych obrazów Boga i w grupach 2-3 osobowych:

- 1) *narysujcie szkic takiego wizerunku Boga*
- 2) *zastanówcie się i przedstawcie, jak powyższy obraz Boga może wpływać na naszą relację do Niego?*

Czas na wykonanie zadania ok. 7 minut.

Możesz przybliżyć znaczenie poszczególnych fałszywych obrazów Boga:

- 1) „Bóg – staruszek: widziany jako stary człowiek, który żyje przeszłością; a zupełnie nie rozumie współczesnych ludzi, szczególnie młodych;
- 2) Bóg – ratownik: zwracamy się do Niego tylko wtedy, gdy coś się dzieje źle i wołamy <Boże, ratuj!>, a nie potrzebujemy Go, gdy jest dobrze.
- 3) Bóg – św. Mikołaj: ktoś od kogo chcemy tylko prezentów, zwracamy się do Niego, gdy czegoś potrzebujemy, nasza modlitwa jest listą zamówień.
- 4) Bóg – obserwator: widzi wszystko co się dzieje na świecie, ale nie ingeruje, bo nie ma siły.
- 5) Bóg – nieobecny: nie interesuje Go to, co się dzieje, np. problemy i cierpienia ludzi.
- 6) Bóg – despota: zmuszający ludzi do realizowania Jego woli, bez względu na ich cechy i cenę jaką zapłacą – wszystko, by zaspokoić Jego ambicje.

7) Bóg – policjant: widziany jako surowy strażnik porządku, który natychmiast zauważa i srogo karze każde przewinienie”

za: M. i P. Wołochowicz, *Wychowanie do odpowiedzialnego ojcostwa*, w: Międzynarodowy kongres „O godność ojcostwa”, oprac. Human Life International – Europa, Klub Przyjaciół Ludzkiego Życia, red. E Kowalewska, Gdańsk 2000, s. 297-298.

6. Po wyznaczonym czasie, poproś o krótką prezentację poszczególnych grup. Zwróć uwagę, by pamiętać, że jest to tylko karykatura, a zatem przedstawia uwypuklony/przejaskrawiony lub całkowicie zafałszowany wizerunek Boga.

Czas ok. 10 minut.

Słuchamy przemyśleń grupy – jak powyższy obraz Boga może rzutować na naszą relację z Nim. Czy łatwo takiego Boga kochać? W razie potrzeby uzupełniamy wypowiedzi.

Pytania pomocnicze:

Czy łatwo nawiązać więź z takim Bogiem?

Czy chętnie z Nim byś porozmawiał, przytulił się do Niego?

Czy taki Bóg cię w ogóle słyszy, interesuje się twoimi sprawami?

Uwaga! Jeśli rysunki będą trochę zabawne – to też dobrze, chcemy specjalnie „wyśmiać” karykaturę, a przez to zobaczyć, że prawdziwy obraz Pana Boga różni się od tego przedstawionego na rysunku. Często przez zobaczenie JAKI BÓG NIE JEST – dojdziemy do wniosku JAKI JEST.

7. Rysunki warto wywiesić na tablicy przy nazwach „fałszywych obrazów Boga” i podsumować: Skoro narysowaliście karykatury, które czasami nosimy w swoim umyśle i sercu na temat Boga, to zastanówmy się, skąd te fałszywe obrazy Pana Boga się biorą, dlaczego każdy inaczej może sobie Boga wyobrażać? Popatrzcie na to z innej strony. I wy kiedyś będziecie dla swoich dzieci ważnym wzorcem. Zobaczcie – jaki to dar i jaka odpowiedzialność!

Na szczęście – obraz Boga w naszym życiu ulega zmianom. Dzięki dojrzeniu w wierze, pewnym doświadczeniom życiowym czy poszukiwaniom – mamy szansę porzucić ten fałszywy obraz Boga w naszym sercu. Gdzie jednak mamy szukać prawdziwego obrazu Boga? Skąd mamy wiedzieć jaki Bóg jest?

Poszukajmy podpowiedzi w Biblii. Co sam Bóg chciał nam o sobie powiedzieć? Jak chce się nam przedstawić, co chce byśmy o Nim wiedzieli?

| POZNAJĘ |

8. Zachęć uczniów: *Posłuchamy teraz kompilacji tekstów biblijnych na temat Boga Ojca. Bóg chce, byś miał w swoim sercu, umyśle prawdziwy Jego obraz. Bóg chce naprawiać nasze błędne myślenie o Nim, chce leczyć nasze zranione serca. Tylko tak będziemy potrafili Go prawdziwie kochać i odpowiadać na Jego miłość.*

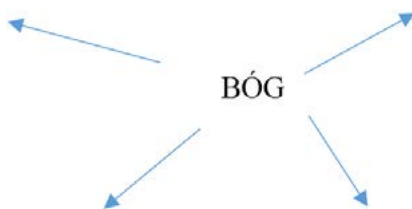
Słuchając tych słów (wypowiadanych w 1 os. l.poj.), postaraj się zatrzymać nad tymi, które szczególnie kierowane są do ciebie. Zapamiętaj je.

W zależności od czasu, jakim dysponujemy lub kondycji uczniów podczas słuchania, kończymy prezentację filmu. Zachęć jednak, by ciąg dalszy „Listu Boga do młodych” posłuchali w domu w ramach modlitwy wieczornej lub przy okazji spaceru.

| ODPOWIADAM |

9. Poproś o krótkie podsumowanie: *Jaki obraz Boga wyłania się z tego, co przed chwilą usłyszałeś/aś?*

Jak Bóg przedstawia się dziś tobie z kart Biblii? W jakiego Boga chcesz wierzyć i kochać?

[zna mnie po imieniu, jestem Jego ukochanym dzieckiem, wie o mnie wszystko, zna moją historię życia, wybacza moje błędy, jest cierpliwy, chce do mnie mówić, chce, żebym ja mówił do Niego, nigdy mnie nie opuści itp.]

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. *Savoir-vivre* wymaga, by na list odpowiedzieć. Jaka będzie zatem twoja odpowiedź na ten list?

Pomyśl, pomódl się i w szczerzej rozmowie (a może też w formie pisanego listu?), powiedz Bogu, co cię poruszyło lub z czym się nie zgadzasz, w co trudno ci uwierzyć.

Dokończ zdanie:

Chciałbym Cię kochać Boże, ale....

Pomóż mi...

[Zadanie bardzo osobiste, nie musimy sprawdzać. Zapytajmy na następnej lekcji, kto podjął się tego wyzwania. Jeśli ktoś będzie chciał się podzielić – wysłuchajmy, zachęćmy pozostałych.]

| MODLĘ SIĘ |

11. Modlitwą naszą niech będzie szczerze poszukiwanie prawdziwego obrazu Boga, szczerza – może po raz pierwszy w życiu – rozmowa z Bogiem.

28 |

KOCHAĆ SIEBIE – ALE JAK?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie wartości kochania siebie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > analizuje, skąd pochodzi przykazanie miłości siebie,
- > wyjaśnia, co oznacza zdrowa miłość własna,
- > wymienia cechy, jakimi określa nas Bóg.

Postawy: uczeń rozwija umiejętność budowania swojej tożsamości, miłości własnej w oparciu o Słowo Boże; kształtuje w sobie postawę wdzięczności za dar życia, swoje talenty itp.

Metody i techniki: praca z tekstem biblijnym, analiza fragmentu książki oraz utworu muzycznego.

Środki dydaktyczne: podręcznik, **tekst źródłowy**, teksty biblijne, utwór „Mówisz mi”.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się w intencjach uczniów.
2. Zaproponuj ćwiczenie – uczniowie mają za zadanie napisać na małej kartce 7 pozytywnych swoich cech, a na drugiej 7 pozytywnych cech kolegi/koleżanki siedzących obok. Gdy ktoś nie ma „pary”, nauczyciel również bierze udział w ćwiczeniu. Czas na wykonanie zadania ok. 2-3 minuty.

Następnie omów z uczniami ćwiczenie. Zapytaj: *Która część ćwiczenia była dla Ciebie łatwiejsza? Ile pozytywnych swoich cech potrafiłeś napisać bez dłuższego zastanowienia?*

Uczniowie mogą przekazać koledze kartkę z pozytywnymi cechami go opisującymi, by mógł zapoznać się z jej zawartością.

3. Wprowadź uczniów w dzisiejszy temat. *Moi drodzy, mam nadzieję, że po zapoznaniu się z wypisanymi przez kolegę/koleżankę Waszymi pozytywnymi cechami czujecie się dowartościowani i zadowoleni. Ćwiczenie to pokazało jednak, że często łatwiej znaleźć nam pozytywne cechy u innych niż u siebie. Dlaczego tak jest? Być może nie doceniamy siebie, nie zauważamy, że drzemie w nas dobro. Podobnie jak przejrzelśmy się w oczach kolegi/koleżanki, jak oni nas widzą, podobnie będziemy chcieli przejrzeć się dziś w oczach Boga. Co On mówi o nas? Od Boga, naszego Stwórcy chcemy czerpać jak ze źródła informacje o tym kim jesteśmy. Być może ta wiedza doprowadzi nas do lepszego zrozumienia przykazania miłości bliźniego jak siebie samego.*

4. Zaproponuj uczniom wysłuchanie **piosenki** „Mówisz mi”.

Poproś, aby uczniowie wyszukali w serwisie YouTube teledysk do tego utworu, a także, aby uważnie go obejrzel i wysłuchali **tekstu**.

1. Walczę z głosem w głowie, który mówi

„nic nie jesteś wart”

„Wciąż zawadzisz”, „nie dasz rady”

- nie chcę słuchać takich kłamstw.

Kilka błędów i sukcesów,

czy to wszystko co dziś mam?

Powiedz co Ty o mnie myślisz,

kim właściwie jestem ja?

Ref. Mówisz „kocham cię”, gdy ja nie czuję nic

Mówisz „siłę masz”, gdy ja opadam z sił.

Mówisz „trzymam cię”, gdy ja opadam z nóg,

kiedy jestem sam mówisz „jesteś Mój”.

Ja wierzę Ci, o wierzę Ci,
w to co mówisz mi wierzę Ci

2. Ważne dla mnie jest już teraz
tylko to co myślisz Ty.
Mą tożsamość znajdę w Tobie,
Ty nadajesz wartość mi.

Ref. Mówisz „kocham cię”, gdy ja nie czuję nic..

3. Wszystko co posiadam dzisiaj
u Twych stóp położyć chcę.
Wszystkie błędy zabierz Boże,
me zwycięstwo w Tobie jest.

4. W rozmowie zapytaj uczniów, jak odebrali ten utwór? Czy jakieś słowa zapadły im w pamięć, czy coś ich poruszyło, czy identyfikują się z tym tekstem?

Zadaj dodatkowe pytania związane z teledyskiem:

Jaka scena z Ewangelii była przedstawiona w tym teledysku? [Kobieta cudzołożna J 8, 2-11]

Co w prawie groziło kobiecie, którą pochwycono na cudzołóstwie? [J 8, 5: „W Prawie Mojżesz nakazał nam takie kamienować”]

Czy wiecie, co usłyszała ta kobieta od Jezusa? [J 8, 10-11: «Kobieto, gdzież oni są? Nikt cię nie potępił?» A ona odrzekła: «Nikt, Panie!» Rzekł do niej Jezus: «I Ja ciebie nie potępiam. Idź, a od tej chwili już nie grzesz!»]

Podsumuj: Grzech przeszkadza nam być szczęśliwym człowiekiem, obwiniamy się, czujemy się „mali”, słabi, niegodni, samotni. Czasem oddalamy się od Boga, bo boimy się, że nas przekreślił, nie jesteśmy godni Jego uwagi, miłości. Tyle razy Go zawiedliśmy, nie wierzymy, że Bóg może nam wybaczyć nasze ciągle zdrady, odchodzenie od Jego przykazań. Takie myślenie o nas podsuwa nam nasz przeciwnik, Krętać.

| POZNAJĘ |

5. Praca indywidualna z tekstem z podręcznika. Wyjaśnij uczniom, że fragment, który za chwilę przeczytają, pochodzi z książki C.S. Lewisa „Listy starego diabła do młodego”. *Jak wskazuje sam tytuł, książka jest utrzymana w konwencji korespondencji między doświadczonym diabłem a jego podwładnym Piołunem, adeptem sztuki kuszenia, a prywatnie – bratankiem. Stary diabeł, „Krętać” przekazuje kolejne wskazówki jak odwrócić „Pacjenta” z drogi ku niebu na drogę ku piekłu. Wszystko po to, by wyrwać „Nieprzyjacielowi”, czyli Bogu kolejną duszę...*

„Aby uprzędzić strategię Nieprzyjaciela, trzeba rozważyć Jego zamiary. Nieprzyjaciel pragnie doprowadzić człowieka do takiego stanu umysłu, w którym mógłby on zaprojektować najwspanialszą katedrę świata i здаwać sobie sprawę z tego, że jest ona najwspanialsza, i cieszyć się tym faktem, nie odczuwając jednak z tego powodu większego (ani mniejszego) ani innego zadowolenia niż to, jakie odczuwałby, gdyby tego dokonał kto inny. Nieprzyjaciel chce w końcu, by człowiek był tak dalece wolny od wszelkiej stronniczości na swoją korzyść, iżby mógł cieszyć się własnymi talentami tak szczerze i pogodnie jak talentami swego bliźniego lub wschodem słońca, słońcem czy wodospadem. Na dalszą metę chce On, by każdy człowiek był zdolny uznać wszelkie stworzenia (nawet siebie samego) za coś wspaniałego i doskonałego. Pragnie On zabić czym prędzej ich zwierzęcą miłość własną; lecz obawiam się, że w Swej polityce długofalowej pragnie On ożywić w nich nowy rodzaj miłości własnej - dobroczynność i uczucie wdzięczności dla wszystkich, włączając w to także samych siebie. Z chwilą, gdy się naprawdę nauczą kochać swych bliźnich, jak siebie samych, wolno im będzie kochać siebie, jak swych bliźnich. Albowiem nie możemy nigdy zapominać o tym, co jest najbardziej odpychającym i niewytłumaczalnym rysem Nieprzyjaciela; On rzeczywiście kocha te stworzone przez Siebie bezwłose dwunożne istoty.

Twoje usiłowania, by wsączyć w pacjenta chętność lub fałszywą skromność, spotkają się ze strony Nieprzyjaciela ze zrozumiałą przestrożą, że od człowieka nie żąda się wcale, aby miał wyrobione zdanie o swych talentach i że nic nie stoi na przeszkodzie, aby je dalej udoskonalał wedle najlepszych swych zdolności, bez dokładnego wyznaczania sobie właściwego miejsca w świątyni Stawy. Musisz starać się

za wszelką cenę nie dopuścić tej przestrogi do świadomości swego pacjenta (...)

Nieprzyjaciel nie pragnie nawet, by myślał zbyt wiele o swych grzechach; skoro raz zostały odżałowane, to im prędzej człowiek odwróci od nich swą uwagę, tym bardziej Nieprzyjaciel będzie zadowolony.

Twój kochający stryj Krętacz”

C. S. Lewis, *Listy starego diabła do młodego*, wyd. Media Rodzina, s. 73.

6. Pytania do tekstu:

Co jest pragnieniem Boga?

[by człowiek cieszył się ze swoich osiągnięć, bez popadania w pychę i bez fałszywej skromności, by był wdzięczny Bogu za talenty, które otrzymał, by widział w innych i sobie piękno stworzenia]

Co może tu oznaczać zwierzęca miłość własna, której nie chce Bóg?

[egoizm, pycha, brak szacunku do innych]

Co według Krętacza jest największym niewytłumaczalnym rysem Nieprzyjaciela?

[miłość do człowieka]

Czy jest coś złego w udoskonalaniu swoich talentów i zdolności?

Czy Bóg chce, byśmy rozpamiętywali swoje dawne grzechy?

| ODPOWIADAM |

7. **Zadanie** przeznaczone do pracy w parach lub grupach 4 osobowych.

Uczniowie będą szukali tekstu Pisma Świętego przypominającego nam o miłości Boga. W puste miejsca mają za zadanie sami wymyślić „kłamstwo szatana” pasujące do kontry tekstu biblijnego.

Kłamstwa szatana	Słowa Boga o mnie	
„Nic nie jesteś wart”	1 Kor 7, 23	„za [wielką] bowiem cenę zostaliście nabyti”
	1 P 1,18-19	„zostaliśmy wykupieni nie czymś przemijającym, srebrem lub złotem, ale drogocenną krwią Chrystusa, jako baranka niepokalanego i bez zmyzy”

„Jesteś słaby”	Sdz 6, 12.14	„Pan jest z tobą – rzekł mu [Anioł Pana] – dzielny wojowniku! Idź z tą siłą, jaką posiadasz (...) Czyż nie Ja ciebie posyłam?”
„Bóg o tobie zapomniał”	Iz 49, 14-16	„Mówił Syjon: „Pan mnie opuścił, Pan o mnie zapomniał”. Czyż może niewiasta zapomnieć o swym niemowlęciu, ta, która kocha syna swego łona? A nawet, gdyby ona zapomniała, Ja nie zapomnę o tobie. Oto wyryłem cię na obu dłoniach, twe mury są ustawicznie przede Mną”
?	Jr 31,3	„Ukochałem cię odwieczną miłością”
	Iz 54,10	„Bo góry mogą ustąpić i pagórki się zachwiać, ale miłość moja nie odstąpi od ciebie i nie zachwieje się moje przymierze pokoju, mówi Pan, który ma litość nad tobą”
Np. „Bóg mnie nie kocha”		
?	Jr 1, 8	„Nie lękaj się, bo jestem z tobą, by cię chronić”
	Iz 43,1	„Teraz tak mówi Pan, Stworzyciel twój, Jakubie, i Twórca twój, o Izraelu: «Nie lękaj się, bo cię wykupiłem, wezwałem cię po imieniu; tyś moim!”

Tabela ucznia:

Kłamstwa szatana	Słowa Boga o mnie	
„Nic nie jesteś wart”	1 Kor 7, 23	
	1 P 1,18-19	
„Jesteś słaby”	Sdz 6, 12.14	
„Bóg o tobie zapomniał”	Iz 49, 14-16	
?	Jr 31,3	„Ukochałem cię odwieczną miłością”
	Iz 54,10	„Bo góry mogą ustąpić i pagórki się zachwiać, ale miłość moja nie odstąpi od ciebie i nie zachwieje się moje przymierze pokoju, mówi Pan, który ma litość nad tobą”

?	Jr 1, 8	„Nie lękaj się, bo jestem z tobą, by cię chronić”
	Iz 43,1	„teraz tak mówi Pan, Stworzyciel twój, Jakubie, i Twórca twój, o Izraelu: «Nie lękaj się, bo cię wykupiłem, wezwałem cię po imieniu; tyś moim!»

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Wprowadź uczniów w chwilę refleksji: *Patrząc na uzupełnioną tabelę, czyich słów chcesz słuchać? Komu chcesz wierzyć? Zastanów się, czy mógłbyś szczerze zaśpiewać, jak w refrenie piosenki: wierzę Ci? Czy wierzysz w to, co mówi do ciebie Bóg na kartach Biblii? Odpowiedź na to pytanie jest bardzo ważna. Bo zdając sobie sprawę z wartości, jaką posiadasz w oczach Boga, sam możesz na siebie spojrzeć inaczej, może łagodniej, wyrozumialej i lepiej? Podziękuj dziś pod koniec dnia za to, jaki jesteś.*

| MODLĘ SIĘ |

9. Pomódlcie się wspólnie za wszystkich ludzi, by częściej patrzyli na siebie oczami Boga i podejmowali trud pracy nad sobą.

CZĘŚĆ 4

**MIŁOŚĆ NIEJEDNO
MA IMIĘ**

29 |

MIŁOŚĆ. DLA NIEJ WARTO ŻYĆ!

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie prawdy, że bezwarunkowa miłość Boga stanowi źródło istnienia człowieka i tworzenia międzyludzkich relacji.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > dostrzega wertykalny kierunek powołania do miłości,
- > uświadamia sobie, że fundamentem miłości i każdej relacji jest miłość Boga do człowieka,
- > definiuje pojęcie miłości,
- > rozpoznaje ważne dla siebie relacje oparte na miłości.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę przyjmowania Bożej miłości.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze brystolu po jednym na grupę, magnes, projektor lub głośnik, plik/tekst albo telefon komórkowy, fragmenty KKK i Youcat.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą nawiązującą do Ewangelii z dnia lub wspomnienia błogosławionego/ świętego.
2. Zaproponuj uczniom burzę mózgów związaną ze słowem „miłość”. Wytlumacz na początku, że kontekst seksualny jest ważny, ale niech skupią się na tym, co stoi za fizyczną bliskością dojrzałych ludzi. Pomocą może być

praca w kilkusobowych, najlepiej koedukacyjnych grupach (sugerowane 4 grupy). Wykorzystaj do tego brystol. Podejmij próbę stworzenia klasowej mapy myśli. Skorzystaj z magnesów i tablicy. Zachęć każdą z grup do wystawienia delegata/rzecznika, który przedstawi pracę grupy. Przy podsumowaniu podkreślaj filary miłości – szacunek, zaufanie, intymność, więź, wybór, decyzja (możesz poprosić jednego z uczniów o podkreślanie trafionych określeń).

3. Możesz podsumować: *Istnieje wiele definicji miłości: jest prawdziwym sensem życia człowieka; jest podstawą ludzkiej egzystencji; bez niej trudno szczęśliwie i w pełni żyć. Choć miłość jest kojarzona głównie z emocjami i intensywnymi przeżyciami, to jest przede wszystkim typem relacji międzyludzkich, opartych na szacunku, zaufaniu, akceptacji itd.*

W zależności od sytuacji możesz wykorzystać do wprowadzenia do pracy w grupach bądź do jej podsumowania tekst z podręcznika.

Kochamy i chcemy być kochani. Im bardziej krzyczymy, że nam jej nie potrzeba, to tym rozpaczliwiej na nią czekamy. Miłość. Niesamowita potęga. Ciągłe definiowana przez nas, opisywana, wyśpiewywana i szkicowana na sztalugach. Wszyscy wyczuwamy jej potężną siłę. Ale czy umiemy ją zdefiniować?

Miłość jest postawą i często towarzyszą jej ekscytujące uczucia. To naturalne! Pragnienie kobiety i mężczyzny by być razem zostało głęboko złożone w sercu człowieka. Poszczególne etapy rozwoju miłości dają szansę na jej pogłębienie. Zauroczenie, przyjaźń, fascynacja, pożądanie, etap „ty i ja”, „my” – to kolejne kroki na drodze prowadzącej do intymności, zaangażowania i namiętności. To tzw. trójczynnikowa koncepcja miłości wg Roberta Sternberga. Pozwala ona rozpoznać siłę emocji na każdym z etapów i przekserować tę energię na dojrzałość związku, a co za tym idzie trwałość relacji.

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by zapoznali się z niezwykle budującą historią Grzegorza Czerwickiego (podręcznik).

„Jako 24-letni facet trafia do siedemnastoosobowej celi, w której pozna je przyjaciela. Czas, przestrzeń i godziny rozmów sprawiają, że odsłania

się przed drugim człowiekiem. Jak nigdy dotąd i na tyle, żeby ponazywać wszystkie głody, które w sobie nosi. – Moje serce było puste, ale przebijały się tam pragnienie miłości, nadzieja, przyjaźń. Nadzieja, że w końcu ktoś mnie pokocha. Wspomina, że to był czas zbierania różnych doświadczeń, słuchania ludzi, przyglądania się sobie. Kumpel, ateista, polecił mu Pismo Święte mówiąc, że znajdzie tam to wszystko, czego szuka. Chodził z tą myślą tydzień. – Co? To dla lamusów, nie dla mnie! – wspomina to, co czuł wtedy. Był wysoko w hierarchii więziennej, załatwiał różne interesy i teraz nagle Biblia?! Chodził po celi i nagle zobaczył u współosadzonego Pismo. I odkupił je. Za dwa papierosy. – Tamten był przekonany, że zrobił interes życia, bo dostał dwa szlugi, a Biblia była pożyczona z więziennej biblioteki. Jak się okazało, interes życia zrobiłem ja. Zaczął czytać Stary Testament i wiele rzeczy mu się nie zgadzało: nie było tam miłości, przyjaźni. Teraz tak to odczytuje, że zły kierował jego uwagę na to, co było rzeczywiście złe. Grzech Adama i Ewy, Kain zabija Abla, król Dawid niby dobry, a zabija przyjaciela dla kobiety... I pojawiło się w nim pytanie: Gdzie w tym wszystkim niby ten Bóg? Poszedł z tym do przyjaciela z celi – Mówię mu: Coś ci się z tą Biblią pomyliło! Wojny, zdrady, morderstwa! A on do mnie: Stary zapomniałem ci powiedzieć, że od Nowego Testamentu masz czytać!”

stacja7.pl/ludzie/w-wiezieniu-spedzil-12-lat-dzis-glosi-ewangelie-i-nia-zyje-grzegorz-czerwicki (dostęp 24 lutego 2021)

5. Zapytaj, co poruszyło uczniów w tym materiale. Czy zaszokowała ich „cena” Pisma Świętego? Czy zaskoczeni są okolicznościami więzienia? Zapytaj uczniów, czy są jakieś granice dla Bożej miłości? Dopowiedz, że jedyną granicą jest wolna wola człowieka, która może tę miłość odrzucić.
6. Dopowiedz: *Bóg przedstawiony w Starym i Nowym Testamencie jest ten sam. Biblia opowiada historię miłości Boga do Narodu Wybranego korzystając z wielu środków, co nie sprawia, że te dwie części są sobie przeciwstawne.*

| POZNAJĘ |

7. Przedstaw uczniom katechizmowe definicje miłości. Zrób wprowadzenie: *Miłość jest czymś więcej niż uczuciem. Nauka Kościoła Katolickiego, zawarta w Katechizmie, opisuje ją w znacznej mierze korzystając z intuicji świętych oraz bazując na Słowie Bożym i żywym doświadczeniu ludu Bożego.*
8. Poproś uczniów o przeczytanie cytatów z Katechizmu zawartych w podręczniku samodzielnie. Zapytaj, który cytat wg uczniów najlepiej charakteryzuje miłość i dlaczego. Z każdej odpowiedzi wyciągnij puente.

„Miłość jest radością z dobra; dobro jest jedynym powodem miłości. Kochać znaczy: chcieć komuś okazać dobro.” - zaakcentowanie dobra.

„Miłość jest dobrowolnym poświęceniem serca” – romantyczne ujęcie miłości, serce.

„Miłość jest formą wszystkich cnót” – obrazowe odniesienie do cnót teologicznych.

„Najpiękniejszą formą miłości na ziemi jest jednak miłość między mężczyzną a kobietą, w której dwoje ludzi obdarowuje się sobą nawzajem. Ludzka miłość jest odzwierciedleniem Bożej miłości, w której każda miłość osiąga swą pełnię (...) Miłość powinna cechować każdy wymiar ludzkiego życia, szczególnie jednak głęboko i wyraźnie powinna się urzeczywistniać tam, gdzie małżonkowie, mężczyzna i kobieta, kochają się i stają się jednym ciałem”. (Rdz 2, 24) – obraz Bożej miłości promieniujący na parę.

| ODPOWIADAM |

9. Skorzystaj z metafory klucza (możesz pokazać klucz do klasy, w której macie lekcję). Zapytaj, jakie rodzaje klucza znają (klucz do domu, klucz francuski, klucz wiolinowy itd.). Zachęć uczniów do krótkiego wyjaśnienia, do czego zaproponowany przez nich rodzaj klucza może być wykorzystany. Wykorzystaj ich zainteresowanie mówiąc: *Do każdego człowieka jest taki wyjątkowy klucz.*

Przybliż uczniom teorię 5 języków miłości – możesz podać im link ze Strefy Katechety. Poproś o wykonanie **testu** w ramach pracy domowej.

W ramach wprowadzenia omów każdy ze sposobów:

- > słowo,
- > dotyk,
- > drobna przysługa,
- > symboliczny prezent,
- > spędzenie ze sobą wspólnego czasu.

Poproś uczniów o przykłady, inne niż te zaproponowane w podręczniku.

| UTRWALAM |

10. Zaproponuj uczniom wysłuchanie krótkiej rozmowy na temat miłości przygotowanej przez franciszkanów z kanału *bEZ sLOGANU* w serwisie You Tube. Możesz wykorzystać projektor, ewentualnie sam głośnik przenośny będzie wystarczający. Skieruj uwagę uczniów na różnice między uczuciem miłości, przeżywaniem przyjemnych uczuć, a decyzją. Podsumuj nagranie, możesz powiedzieć: *Miłość to postawa człowieka, nie uczucie. Uczucia mogą się zmieniać, sprzyjać relacji, dodawać jej koloru i smaku. To wszystko może się dziać na fundamencie decyzji „Chcę Cię kochać”.*

Możesz wykorzystać tekst z podręcznika.

Miłość to postawa człowieka, nie uczucie. To relacja między konkretnymi osobami. Miłość to decyzja kochania drugiego takim, jaki jest. Akceptujemy osobę, ale możemy stawiać mądre wymagania i wspierać w eliminowaniu wad. Szczególną miłością jest miłość między kobietą i mężczyzną. Ma ona różne etapy rozwoju, które są fundamentem więzi.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zachęć uczniów, by wieczorem podjęli wyzwanie z podręcznika. Pomocą może być obraz zamieszczony na końcu dzisiejszej katechezy. Daj uczniom wolność i przestrzeń do skojarzeń. Przeczytaj i wyjaśnij polecenie (podręcznik).

| MODLĘ SIĘ |

12. Poproś jednego z uczniów o odczytanie modlitwy z podręcznika na zakończenie katechezy.

Zaproś do sprawdzenia treści kodu QR.

30 |

TAK TO SIĘ ZACZEŁO...

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom tego, że Bóg jest Tym, który zaprasza człowieka do relacji ze sobą.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podejmuje próby odkrywania we własnym życiu Bożej łaski,
- > rozumie wydarzenie Osoby Jezusa, który przychodzi z darem zbawienia,
- > poznaje naukę Kościoła dotyczącą zbawienia i podaje przykłady wiary patriarchów i proroków,
- > zapoznaje się z Nauką Kościoła i pojęciem konstytucji dogmatycznej,
- > stara się zacieśniać relację z Bogiem przez częstszą lekturę Pisma Świętego i osobistą modlitwę.

Postawy: uczeń zauważa Bożą inicjatywę w swoim życiu i chce na tę miłość odpowiedzieć.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, praca z podręcznikiem, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, projektor, głośnik, kartki z fragmentem Pisma i pytaniami, fragmenty KKK, konstytucja dogmatyczna *Dei verbum* (książka lub plik), materiały dla katechety, plansza, marker.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą nawiązującą do Ewangelii z dnia. Szczególnie zaproś do tej katechezy Ducha Świętego, Nauczyciela i Ożywiciela. Zapytaj uczniów o ich pierwsze skojarzenie z Bogiem (mogą się pojawić obrazy:

dobry tata, nieobecny ojciec, skrupulatny sędzia, kontroler itd.). Możesz powiedzieć: *Nasza wizja Boga to pewne wyobrażenie na Jego temat, na które składa się szereg naszych życiowych doświadczeń, przekazu, który otrzymujemy z domu. Człowiek myśląc o Bogu, często myśli o wyobrażeniach, nie o Jego istocie.*

2. Wspólnie zobaczcie teledysk „Awesome” (jeśli nie ma możliwości skorzystania z projektora możecie wysłuchać piosenki „Oceany”). Możesz zapytać o odczucia i wrażenia, czy są kompatybilne z materiałami. Szukaj wspólnych cech. Podsumuj, możesz skorzystać z całości lub fragmentu tekstu z podręcznika.

Czasem może się wydawać, że to my wybieramy Boga. Wybieramy konkretne wartości, uczestniczymy w życiu religijnym, pamiętamy o świętach, nie wypisujemy się z lekcji religii. Jakże to złudne poczucie! To Jego działanie jest pierwsze! On wychodzi z inicjatywą. On stwarza, On składa pragnienia w sercu człowieka. Daje wolność. A kiedy człowiek zechciał być jak Bóg, czyli znać dobro i zło (grzech pierworodny), to i na to znajduje się rozwiązanie – to ON, dobry Ojciec daje za nas swojego Syna. I czeka, czy przyjmimy Go całym sercem. Choć pierwszy ruch jest zawsze po JEGO stronie.

| SPOTYKAM |

3. Poproś uczniów o przeczytanie tekstu zawartego w podręczniku. Możesz zachęcić do obejrzenia filmu w domu lub zaproponować obejrzenie części/całości na lekcji.

Inicjatywa Boga w relacji z człowiekiem nigdy się nie kończy. Nawet jeśli „pierwotna propozycja” została przez człowieka odrzucona, wskutek czego poznał on także czym jest zło, Bóg daje życie swego Syna, by odzyskać to, co zginęło.

Krótkometrażowy film „Most” autorstwa Williama Zabki (scenariusz) i Bobby’ego Garabediana (reżyseria i scenariusz) z 2003 roku opowiada dramatyczną historię człowieka samotnie wychowującego syna i pracującego jako operator mostu zwodzonego.

Pewnego dnia ojciec staje przed tragicznym dylematem. Jego syn, będąc blisko mostu, przypadkowa wpada do zapadni i niefortunnie ląduje na

mechanizmie odpowiedzialnym za podnoszenie i opuszczanie mostu. Mężczyzna widząc to zdarzenie oraz nadjeżdżający pociąg, ma do podjęcia decyzję: opuścić most, którego mechanizm zmiążdży syna, ale pozwoli, aby pociąg pełen pasażerów bezpiecznie przejechał, czy uratować syna kosztem jadących pociągiem ludzi.

Nasza wyobraźnia nie jest w stanie do końca pojąć, jak ważni jesteśmy w Bożych oczach. W codziennym pędzie łatwo umyka świadomość, że Syn naprawdę przyszedł, umarł i zmartwychwstał dla nas. Dla Ciebie! I przyjdzie znów, bo obiecał. Obiecał.

4. Po projekcji lub przeczytaniu tekstu poproś, by uczniowie podzielili się opiniami. Postaw pytania:

Co dało ojcu pocieszenie po stracie syna?

Dlaczego ojciec dokonał takiego wyboru?

Czy pasażerowie pociągu mieli świadomość dramatycznej sytuacji?

Dopowiedz:

My też nie mamy jeszcze pełnej świadomości tego, co zrobił dla nas Jezus. Wiara pozwala nam to odkrywać i coraz głębiej przeżywać.

Możesz najważniejsze myśli wypisać na tablicy. Podsumowując tę część, połóż akcent na dobrowolnej ofierze Jezusa, która nie kończy się śmiercią, lecz zmartwychwstaniem.

| POZNAJĘ |

5. Wytlumacz uczniom, czym jest *Katechizm Kościoła Katolickiego*, encyklika lub konstytucja dogmatyczna. Jeśli masz, przynieś na lekcję *Katechizm* albo *Breviarium Fidei*. Możesz przypomnieć o dwóch filarach, jakimi są Pismo Święte i Tradycja.
6. Podziel klasę na dwie grupy wg czytanych cytatów. Uczniowie mogą pracować w parach, odczytać i zreferować cytaty zawarte w podręczniku. Zapytaj, co porusza i dotyka w cytacie – każdy z uczniów będzie miał inne wnioski i spostrzeżenia. To okazja, by uszanować nawzajem swoje opinie.

Bóg, który jest początkiem i celem wszechświata, stworzył nas z „nadmiaru” swojej miłości. Chciałby się dzielić z nami, dziećmi stworzonymi z Jego miłości, swoją nieskończoną radością.

„Bóg, który przez Słowo wszystko stwarza i zachowuje, daje ludziom w rzeczach stworzonych wieczne świadectwo o sobie. Zamierzając zaś otworzyć drogę zbawienia wiecznego, objawił ponadto siebie samego pierwszym rodzicom na początku. Wezwał ich do wewnętrznej komunii z sobą, przyoblekając ich blaskiem łaski i sprawiedliwości. Objawienie to nie zostało przerwane przez grzech naszych pierwszych rodziców. Rzeczywiście, Bóg „po ich upadku wzbudził w nich nadzieję zbawienia przez obietnicę odkupienia; i bez przerwy troszczył się o rodzaj ludzki, by wszystkim, którzy przez wytrwanie w dobrym szukają zbawienia, dać żywot wieczny”

KKK 54-55

„Bóg (..) chcąc otworzyć drogę do zbawienia nadziejskiego, objawił ponadto siebie samego pierwszym rodzicom zaraz na początku. Po ich zaś upadku wzbudził w nich nadzieję zbawienia przez obietnicę odkupienia (por. Rdz 3,15), i bez przerwy troszczył się o rodzaj ludzki, aby wszystkim, którzy przez wytrwanie w dobrym szukają zbawienia, dać żywot wieczny (por. Rz 2,6-7). W swoim czasie znów powołał Abrahama, by uczynić zeń naród wielki (por. Rz 12,2), który to naród po Patriarchach pouczał przez Mojżesza i Proroków, by uznawał Jego samego, jako Boga żywego i prawdziwego, troskliwego Ojca i Sędziego sprawiedliwego, oraz by oczekiwał obiecanego Zbawiciela. I tak poprzez wieki przygotowywał drogę Ewangelii.”

Dei Verbum 3.

7. Krótką pracę z tekstem możesz podsumować: *Praca nad tymi cytatami pokazuje, że do każdego człowieka jest indywidualna droga, a Bóg świetnie ją zna. On zna wyjątkowość każdego człowieka, ponieważ chciał go od zawsze i dlatego go stworzył.*

| ODPOWIADAM |

8. Podziel się z uczniami swoim doświadczeniem wiary na tyle, na ile będzie to dla ciebie komfortowe. Możesz też poprosić ich o przykłady osób, które odpowiedziały na Bożą miłość. Zaczniście od przykładów postaci biblijnych, świętych, błogosławionych. Docień elementy świadectwa uczniów.

9. Zaproponuj ćwiczenie – burzę mózgów związaną z przyjaźnią. Zapytaj:
Jak się pielęgnuje przyjaźń/miłość?

Odpowiedzi w formie równoważników zdań zapisuj na górnej części plan-szy, ew. tablicy. W drugiej części postaw znak równości i na zakończenie ćwiczenia zapisz widoczny cytat św. Hieronima, który uczniowie mają tak-że w podręczniku.

„Nieznamość Pisma Świętego jest nieznamością Chrystusa”.

Zachęć do wiernego pielęgnowania relacji z Bogiem.

| UTRWALAM |

10. Zatrzymaj się nad fragmentami zamieszczonymi w podręczniku.

Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu, a Bóg trwa w nim.

1 J 4, 16

Natomiast Bóg jedyny, w którego wierzy Izrael, miłuje osobiście. Jego mi-łość ponadto jest miłością wybrania: spośród wszystkich ludów dokonuje wyboru Izraela i miłuje go – mając jednak na celu uzdrowienie w ten wła-śnie sposób całej ludzkości

Deus Caritas Est, 9

11. Skieruj uwagę uczniów na:

- > indywidualne podejście Boga do człowieka, ale i do całej ludzkości,
- > łaskę wybrania i powołania Izraela do bliskości z sobą,
- > troskę o ludzi wszystkich czasów na całym świecie.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Zachęć do refleksji nad pytaniem postawionym w podręczniku.

Na ile realizuję to w moim życiu, aby poznawać Boga, w Jego Słowie, Tra-
dycji jaką zostawili nam Apostołowie, w całym otaczającym świecie?

| MODLĘ SIĘ |

13. Zaproś uczniów do wspólnej modlitwy na koniec katechezy. Powoli i uważnie odczytaj jej słowa.

Duchu Święty, Mocy nieogarniona.

Daj mi odwagę do szczerego odmówienia tej modlitwy.

Tak bardzo lękam się, czy jestem wartościowym człowiekiem.

Każdego dnia w głębi serca słyszę szept: jesteś gorszy od innych, jesteś grzesznikiem, nie dajesz rady.

Tyle razy słyszałem, że Bóg kocha mnie, ale ja to tylko wiem, ale tego nie doświadczam. I dlatego brnę w ślełą uliczkę. Szukam Boga, ale znajduję ciągle

marny obraz samego siebie.

Teraz już wiem, że żadne ludzkie słowo nie wyzwoli mnie z tego szatańskiego labiryntu.

Pismo Święte mówi:

Miłość Boża rozlana jest w naszych sercach przez Ducha Świętego. (Rz 5, 5)

Sam Duch wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy dziećmi

Bożymi. (Rz 8, 16)

Pokładając nadzieję w tych słowach słowa, wołam:

Duchu Święty,

rozlej się w moim sercu po najskrytszych zakamarkach mojego JA.

Obmyj moje zranienia i lęki. Przeniknij tam, gdzie nie ma dostępu moja myśl.

Powstrzymaj moje szaleństwo zazdrości, pożądliwości, pychy, kłamstwa.

Spal wszystko, co budowałem poza Bogiem, by dać sobie samemu iluzję wielkości.

Pomóż wytrwać w bólu, gdy umierać będzie stary człowiek.

Obudź mnie ze snu.

Powiedz mi tam, na dnie mojej tożsamości, że jestem umiłowanym dzieckiem Boga. Niech to usłyszę sercem, niech doświadczę tego całym sobą.

Pokaż mi moje piękno.

Amen. Amen. Amen.

Ks. Piotr Pawlukiewicz

31 |

MÓJ OBRAZ BOGA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: udzielenie odpowiedzi na Boże zaproszenie do intymnej relacji.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozpoznaje prawdziwy obraz Boga,
- > świadomie odrzuca zafałszowania obrazu Boga,
- > uznaje, że oprócz wolnej decyzji człowieka, nic go nie może od Boga oddzielić.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie prawdziwy obraz Boga w oparciu o Pismo Święte i nauczanie Kościoła.

Metody i techniki: burza mózgów, materiały audio, głośnik, praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach/ grupie, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów, pogadanka, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: burza mózgów, podręcznik, rozmowa kierowana, plansza, marker, kolorowe flamastry, kartki z pytaniami, **artykuł** pomocniczy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wykonaj z uczniami krótkie ćwiczenie: przynieś ze sobą albo weź z wyposażenia klasy dowolny przedmiot. W ramach burzy mózgów poproś klasę o opisanie go. Zwracaj uwagę na zróżnicowane opisy, możesz je spuentować:

Wszystko, co nas otacza, postrzegamy przez swój subiektywny pryzmat.

2. Odwołaj się do opisów uczniów i zasugeruj, że to co opisali, jest ich perspektywą, nie obiektywnym opisem rzeczywistości. Jako podsumowanie ćwiczenia możesz wykorzystać tekst z podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Zaprosz uczniów do indywidualnej pracy z tekstem, rozdaj kartki z przygotowanymi pytaniami.

Do historii polskiej kinematografii przeszła kultowa scena filmu „Dzień świra” z Markiem Kondratem. Ojciec przepytuje syna z odmiany czasownika „to be”. Michał „Misiak” Koterski grał w niej niedouczzonego syna sfrustrowanego polonisty. Przez lata był uzależniony praktycznie prawie od wszystkiego, co tylko możliwe. Alkohol, narkotyki, wiele powierzchownych relacji... Wielokrotnie podejmował leczenie i terapie, które miały uwolnić go od destrukcyjnych nałogów. Podczas jednego z wywiadów (dla portalu Aleteia.pl) powiedział:

„Pokończyłem wszystkie możliwe ośrodki leczenia uzależnień. I po tych wszystkich terapiach doszedłem do momentu, w którym wszystko straciłem. (...) Nie potrafiłem żyć ani z narkotykami, ani bez nich. (...) W końcu przyszedł taki dzień, że uklęknąłem i powiedziałem tak prosto z serca i szczerze: Boże, zabierz mi tę obsesję brania, a zrobię wszystko, żeby już nigdy nie wrócić do narkotyków. I tak się stało”.

pl.aleteia.org/2018/10/25/michal-koterski-dla-aletei-bog-zawsze-byl-bli-sko-mnie-tylko-ja-bylem-daleko-od-niego (dostęp 27.01.2022).

Obraz Boga, który wcześniej nosił w swoim sercu, był jałowy.

Całe życie jak czułem się samotny, rozmawiałem z tym kimś, jakimś Bogiem. Nie wiem, kim On jest ani jaki jest, może być nawet z brodą. I pewnego dnia byłem tak zmęczony moim życiem i tym zniewoleniem od używek, że uklęknąłem przed Bogiem i poprosiłem: „Boże, proszę Cię, mam już dosyć takiego życia, tego zagubienia, tego lęku, który mnie nie opuszcza, tego wszystkiego, co robię. Proszę Cię, pomóż mi, a ja zrobię wszystko i obiecuję, bez targowania, że zmienię całe swoje życie.

viva.pl/ludzie/newsy/misiak-koterski-swietuje-siedem-lat-trzezwosci-tak-opowiadal-o-swojej-walce-z-nalogiem-136791-r1 (dostęp 27.01.2022)

| POZNAJĘ |

4. Przeprowadź z uczniami rozmowę kierowaną o obrazie Boga. Wróć do doświadczenia z początku lekcji. Zasygnalizuj uczniom: *Ten sam mechanizm postrzegania rzeczywistości dotyczy też wizji Boga. Jest to bardziej zintensyfikowane, ponieważ często obraz Boga jaki w sobie nosimy, wynika z naszych wczesnych doświadczeń związanych z rodziną i wiarą. Nie jest to jednak doświadczenie zupełnie determinujące. O ile dziecko pewne rzeczy w swoim otoczeniu zastaje i mimowolnie przyjmuje, o tyle dojrzały człowiek całym swym sercem może szukać prawdy. Zachęć uczniów do odrzucenia wykrzywionej wizji Boga, poprzednia katecheza podpowiadała, co zrobić, aby w wierze naprawdę wzrastać.*

| ODPOWIADAM |

5. Porozmawiaj z uczniami o fałszywych imionach Boga – bez skrupowania, w atmosferze cierpliwości.

Potem pokaż im wcześniej przygotowaną planszę, na której będą imiona Boga: Bóg żywy, Nieskończenie doskonały, Niezłożony, Niezmierzony, Wszechobecny, Niezmienny, Wieczny, Wszechmocny, Niewidzialny, Święty, Miłosierny, Wolny, Transcendentny i Immanentny, Opiekuńczy w stosunku do stworzeń, Dobry, Sprawiedliwy, Wszechwiedzący, Prawdomówny, Wierny.

Zapytaj, która z cech jest im najbliższa, poruszająca. Wspólnie wysłuchajcie Listu do Młodych (Strefa Katechety).

| UTRWALAM |

6. Poproś o przeczytanie punktu 13. z encykliki *Dives In misericordia* z podręcznika.

Przypomnij informacje z poprzedniej katechezy, dotyczące oficjalnego nauczania Kościoła i dokumentów, w których się to wyraża.

Podkreśl miłosierdzie Boże.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

7. Zaprosz uczniów do uważności w kontekście przeżywania relacji z Bogiem, zwłaszcza Jego Obrazu. Poproś o spisanie fałszywych przekonań i zachęć do poszukania prawdziwych odpowiedzi w Piśmie Świętym. Powiedz, że od tego może rozpocząć się kolejna katecheza. Zaproponuj: *Przyglądaj się przez następne dni swojemu obrazowi Boga. Uczciwie zobacz, jaki obraz w sobie nosisz i miej w sobie pragnienie poznania prawdziwego Boga. Spisz na kartce swoje fałszywe przekonania o Nim i poszukaj prawdziwych odpowiedzi w Piśmie Świętym. Skorzystaj z materiałów zaproponowanych podczas katechezy.*

| MODLĘ SIĘ |

8. Zakończ katechezę modlitwą dziękczynną za Jezusa i Jego Osobę. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie cytatu:

„Rzekł do Niego Filip: «Panie, pokaż nam Ojca, a to nam wystarczy». Odpowiedział mu Jezus: «Filipie, tak długo jestem z wami, a jeszcze Mnie nie poznałeś? Kto Mnie zobaczył, zobaczył także i Ojca.»

J 14, 8 – 9a

9. Zachęć do zeskanowania po lekcji kodu QR.

Materiały dodatkowe:

Pytania do tekstu nr 1 (spotykam):

- > Jaki obraz Boga miał w sobie bohater materiału, Michał Koterski?
- > Dlaczego człowiekowi trudno jest opisać Boga?
- > W jakich momentach życia stawiamy sobie pytanie „Kim jest Bóg? Jaki jest?”. Jak myślisz, z czego może wynikać?

Pytania do tekstu nr 2 (poznaję):

- > Dlaczego lud zrobił cielca ze złota?
- > Jak zareagował Mojżesz? Dlaczego?
- > W jakich sytuacjach człowiek sięga do wróżb, horoskopów czy innych zabobonów? Dlaczego to jest zagrożeniem duchowym?

Strefa Katechety:

- > „List do Młodych”, [youtube.com/watch?v=j7IRyhnBlxg](https://www.youtube.com/watch?v=j7IRyhnBlxg)

32 |

JAK SIEBIE SAMEGO!

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie zależności między miłością samego siebie, a relacją z Bogiem i bliźnimi; kształtowanie umiejętności interpretacji tekstów źródłowych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odróżnia miłość własną od egoizmu i egocentryzmu,
- > uczy się równomiernie dbać o swoje ciało i duszę,
- > podejmuje pracę nad sobą mając świadomość swojej wyjątkowej wartości.

Postawy: uczeń przyjmuje postawę odpowiedzialności za świat stworzony, siebie i drugiego człowieka.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, tekst źródłowy, burza mózgów, rozmowa kierowana, praca w parach, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte, projektor, głośnik, *Katechizm Kościoła Katolickiego*.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą uwielbienia Boga za każdego z uczniów. Podziękuj Bogu za dar ich życia, ich historię i obecność na dzisiejszej lekcji. Pamiętaj także o tych, którzy akurat dziś są nieobecni. Możesz podczas modlitwy przeczytać Psalm 139.

2. Poproś uczniów o wymienienie przykazań miłości, zapytaj, czy nie mają poczucia, że jest tam także ukryta dodatkowa treść. Wspólnie znajdźcie ten fragment w Piśmie Świętym (Mt 22, 37-40)

„Odpowiedział: Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą i całym swoim umysłem. To jest największe i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego. Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe Prawo i Prorocy”.

3. Skieruj uwagę uczniów na zwrot „jak siebie samego”. Za pomocą burzy mózgow zapytaj, co to znaczy kochać samego siebie. Wnioski uczniów zapisz na tablicy. Możesz posłużyć się tekstem z podręcznika.

„Odpowiedział: Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą i całym swoim umysłem. To jest największe i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego. Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe Prawo i Prorocy”.

Mt 22, 37-40

| SPOTYKAM |

4. Zaproś uczniów do wspólnego obejrzenia krótkiego filmu *Trzyminutowy Katechizm – Kim jest człowiek?* Podsumuj przestrzenie, które w człowieku ze sobą współistnieją (ciało, duch) i zapytaj o to, czemu akceptacja i miłość samego siebie może być ważna w przestrzeni wiary. Propozycje uczniów zapisz na tablicy.
5. Poproś o przeczytanie w parach tekstu zamieszczonego w podręczniku. Zachęć uczniów do przedyskutowania w parach, jak każde z nich rozumie zdanie:

Bez „ufam sobie”, nie powiesz „ufam Tobie”.

| POZNAJĘ |

6. W formie ankiety zapytaj uczniów, który z cytatów jest im najbliższy. Zapytaj, co porusza ich najbardziej. Jeśli znajdzie się osoba, która nie wybierze żadnego, poproś o własną propozycję cytatu świętych, z Biblii lub

wartościowych autorów. Spróbuj w tym kluczu pokazać, że wiele cennych prawd zostało już spisanych w Piśmie Świętym lub nauce Kościoła.

Człowiek to jedyne na ziemi stworzenie, którego Bóg chciał dla niego samego.

Gaudium et spes, 24.

Za tępą się nie uważam, piękno dla oka już jest, świętą zaś chciałabym zostać.

Św. Teresa z Avili

Zarówno anioł, jak i człowiek z natury dąży do własnego dobra i własnej doskonałości, a to oznacza miłość własną”.

Św. Tomasz z Akwinu

7. Wykorzystaj tę okazję do podkreślenia różnych dróg w Kościele, różnych duchowości, a co za tym idzie bogactwa i niepowtarzalności każdej osoby.

| ODPOWIADAM |

8. Wróć do treści zapisanych na tablicy. Posegregujcie to wspólnie na przestrzeń ciała i ducha. Zapytaj:

Jak kochasz swoje ciało?

Jak się odżywasz, odpoczywasz, na ile jesteś aktywny fizycznie?

Bądź czujny przy tej okazji na banalizację i wulgaryzację treści; staraj się wyciągać pozytywne akcenty przekonując, że ciało to nie elementy do wymiany. Kładź akcent na samoakceptację, uważność, możesz wprowadzić nawiązanie do św. Ignacego z Loyoli w formie ćwiczenia (ok. 5 minut).

9. Poproś uczniów o zamknięcie oczu i spokojne oddychanie. Puść cicho muzykę z odgłosami natury (szum drzew, śpiew ptaków, woda). Powiedz: *Usiądź wygodnie, zamknij oczy, oddychaj powoli. Wsłuchaj się w to, co czuje ciało: spokój, zmęczenie, napięcie, może głód? Itp.*

10. Podsumuj ćwiczenie refleksją, jak ważny jest kontakt z ciałem. Będąc w niewygodnej pozycji, czując głód czy ból, trudno skupić się na sprawach ducha. Zapytaj:

Jak kochasz siebie w kontekście psychologicznym, duchowym?

Przeczytaj odpowiedzi, które mogły paść na początku lekcji; jeśli uznasz, że są w dysproporcji z troską o ciało, dąż do możliwej równowagi w odpowiedziach. Podsumuj, że nauka Kościoła podkreśla, że człowiek jest ciałem i duszą.

11. Pomocą może być tekst z podręcznika.

Prawdziwa miłość do samego siebie nie jest próżnym egoizmem. Jest raczej pełna głębokiego szacunku do samego siebie. Bez konieczności zasługiwania, bezwarunkowo. To przekonanie o swojej wartości, godności wynikającej z bycia człowiekiem, za którym podąża akceptacja siebie i swojej życiowej historii. Jesteś przecież osobą, z którą spędzasz najwięcej czasu!

Kochać siebie to:

- > być wobec siebie życzliwym,
- > być siebie świadomym i uważnym (potrzeby, możliwości, ograniczenia),
- > dbać o siebie (odżywianie, regeneracja, sport)
- > Kochać siebie, to...

| UTRWALAM |

12. Zaprosz uczniów do zapoznania się z fragmentami *Katechizmem Kościoła Katolickiego*. Poprosz uczniów o odczytanie fragmentów z podręcznika.

„Dzięki swojej woli [osoba ludzka] jest zdolna kierować się sama z siebie do swojego prawdziwego dobra.”

KKK 1701

Człowiek jest świątynią, w której przebywa Bóg. Bo tak zechciał. Jeśli odkrywasz tę prawdę co dnia, krok po kroku, uczysz się miłości do siebie samego.

KKK 1704

„Czyż nie wiecie, żeście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was? Jeżeli ktoś zniszczy świątynię Boga, tego zniszczy Bóg. Świątynia Boga jest świętą, a wy nią jesteście.”

1 Kor 3,16-17

Obraz świątyni, który pojawia się w odniesieniu do człowieka może zdumiewać. Zapytaj uczniów, czy kiedyś tak o sobie myśleli.

Możesz zapytać:

Co jest najważniejszym elementem świątyni?

Poszczególne odpowiedzi naprowadzają na trop Bożej obecności, która jest wyjątkowa w każdym ochrzczonej (na wzór tabernakulum)

13. Przeczytaj punkt 10 encykliki *Redemptor hominis*:

Człowiek pozostaje dla siebie istotą niezrozumiałą, jego życie jest pozbawione sensu, jeśli nie objawi mu się Miłość, jeśli nie spotka się z Miłością, jeśli jej nie dotknie i nie uczyni w jakiś sposób swoją, jeśli nie znajdzie w niej żywego uczestnictwa. I dlatego właśnie Chrystus-Odkupiciel, jak to już zostało powiedziane, objawia w pełni człowieka samemu człowiekowi.

Redemptor hominis, 10.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Poproś uczniów o zapisanie swoich 5 zalet i jednej wady w ramach pracy domowej. Wspomnij, że takie proporcje pozwalają się człowiekowi rozwijać, gdy oprócz pracy nad wadami widzi też swoje dobre strony. Zachęć uczniów do tego, by zrobili dziś coś dobrego dla siebie.

Możesz powiedzieć wprost:

Bądź dziś dobry dla siebie. Zatroszcz się o czas prawdziwego odpoczynku.

| MODLĘ SIĘ |

15. Podziękuj uczniom za dzisiejszą katechezę, za każde poruszenie serca. Zachęć uczniów do wspólnego przeczytania na głos modlitwy z podręcznika.

Panie, przychodzę do Ciebie, abys pomógł mi pokochać siebie.

Daj mi swego Ducha, aby otworzył moje oczy i rozjaśnił to, co niewidoczne.

Chcę zobaczyć, że jestem odbiciem Ciebie, że mam wielką wartość, że jestem ważny, wystarczający.

Znasz moją historię, ulecz to miejsce, które boli i to, które przeszkadza mi kochaniu samego siebie.

Ojczy, pozwól mi spojrzeć choć raz na siebie Twoimi oczami.

*Chcę przyjmować Twoją Miłość. Wierzę, że kiedy pokocham samego siebie,
będę coraz bardziej kochał ludzi, których mi dałeś.*

Amen.

33 |

KOCHAĆ DRUGIEGO CZŁOWIEKA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom powołania do miłości, ukazanie mechanizmów powstawania nierówności społecznych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > zaznajamia się z wymaganiami Ewangelii mówiącymi o równości wszystkich wobec Boga,
- > dostrzega mechanizmy powstawania nierówności społecznych,
- > przyjmuje swoją cielesność jako dar,
- > poznaje postacie świętych, którzy cechowali się heroiczną miłością bliźniego.

Postawy: uczeń doskonali w sobie zdolność kochania; akceptuje i docenia własną płciowość.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupie, burza mózgów, pogadanka.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki po jednej na osobę, Pismo Święte, materiały ze strony internetowej, praca z tekstem źródłowym, fragmenty KKK, **artykuł** pomocniczy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą wielbiąc Boga za ciało. Podziękuj za swoich uczniów, ich obecność, zdrowie i to, że możesz ich widzieć i słyszeć.

Szczególnie zaproście na czas katechezy Jezusa, który wcielił się z miłości do człowieka i zmartwychwstał.

2. Zwróć uwagę uczniów na to, po co nam Bóg dał ciało. Jeśli znasz, przybliż w skrócie teologię ciała wg Jana Pawła II (m. in. kim jest człowiek w swojej płciowości? Co wynika z tego, że jestem ciałem? Ciało człowieka jest piękne i dobre). Podkreśl naukę Kościoła w tym zakresie sygnalizując, że różne starożytne herezje, np. manicheizm negowały wartość materii, zatem i cielesność człowieka. Jeśli będzie to poruszające dla uczniów możesz jedną z lekcji, np. 36. Od zauroczenia do decyzji, poszerzyć o to zagadnienie (pomocna może być lektura Yves Semen, *Seksualność według Jana Pawła II*, Wydawnictwo Świętego Wojciecha, 2008).

3. Możesz przytoczyć tekst zaproponowany w podręczniku:

Zdecydowana większość ludzkiej twórczości właśnie jej dotyczy. Piórem, pędzlem czy zapisem nut człowiek na wielu przestrzeniach artystycznych ciągle opowiada o miłości, tęskni za miłością, przeżywa jej kolejne etapy, próbuje ukoić ból po jej stracie.

Człowiek wraz z wydarzeniem stworzenia został zaproszony do bycia w bliskiej relacji z Bogiem i drugim człowiekiem. Żeby ta relacja mogła się zawiązać, trwać i pogłębiać człowiek otrzymał wyjątkowe „narzędzie” – ciało. Owszem, ma ono sporo dość przyziemnych zadań. Dzięki ciału możesz wyrażać siebie, swoje uczucia, emocje, te przyjemne i nieprzyjemne. Dzięki niemu możesz przytulić i powiedzieć, że kochasz.

(za: *Piękna Dziewczyna* red. Beata Agopsowicz, Agata Głazewska, Ćwiklice 2021, str.55).

| SPOTYKAM |

4. Przybliż uczniom postać błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki. Możesz skorzystać z materiałów on line ze Strefy Katechety. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie fragmentu z podręcznika. Więcej na temat tej sytuacji znajdziesz w kolejnym linku „Niezwyczajny święty”. Poprowadź z uczniami krótką rozmowę o tej wynoszonej herbacie przez bł. ks. Jerzego. Zapytaj czy to heroizm czy ludzki odruch.

| POZNAJĘ, ODPOWIADAM |

5. Poproś uczniów o przeczytanie tekstu z działu POZNAJĘ lub ODPOWIADAM. Na podstawie wybranego materiału uczniowie w zeszytach niech odpowiedzą na pytania:

Na czym polega miłość bliźniego?

W jaki sposób mnie ona może zmieniać?

Jak rozumiem patrzenie na drugą osobę oczami Jezusa?

„Miłość bliźniego polega właśnie na tym, że kocham w Bogu i z Bogiem również innego człowieka, którego w danym momencie może nawet nie znam lub do którego nie czuję sympatii. Taka miłość może być urzeczywistniona jedynie wtedy, kiedy jej punktem wyjścia jest intymne spotkanie z Bogiem, spotkanie, które stało się zjednoczeniem woli, a które pobudza także uczucia. Właśnie wtedy uczę się patrzeć na inną osobę nie tylko jedynie moimi oczyma i poprzez moje uczucia, ale również z perspektywy Jezusa Chrystusa. Jego przyjaciel jest moim przyjacielem. Przenikając to, co zewnętrzne w drugim człowieku, dostrzegam jego głębokie wewnętrzne oczekiwanie na gest miłości, na poświęcenie uwagi, czego nie mogę mu dać jedynie za pośrednictwem przeznaczonych do tego organizacji, akceptując to, być może, jedynie jako konieczność polityczną. Patrząc oczyma Chrystusa i mogę dać drugiemu o wiele więcej niż to, czego konieczność widać na zewnątrz: spojrzenie miłości, którego potrzebuje. (...) Jeżeli w moim życiu brak zupełnie kontaktu z Bogiem, mogę widzieć w innym człowieku zawsze jedynie innego i nie potrafię rozpoznać w nim obrazu Boga. Jeżeli jednak w moim życiu nie zwracam zupełnie uwagi na drugiego człowieka, starając się być jedynie «pobożnym» i wypełniać swoje «religijne obowiązki», oziębia się także moja relacja z Bogiem. Jest ona wówczas tylko «poprawna», ale pozbawiona miłości. Jedynie moja gotowość do wyjścia naprzeciw bliźniemu, do okazania mu miłości, czyni mnie wrażliwym również na Boga. Jedynie służba bliźniemu otwiera mi oczy na to, co Bóg czyni dla mnie i na to, jak mnie kocha. (...) Miłość Boga i miłość bliźniego są nierozłączne: są jednym przykazaniem. Oby- dwie te miłości jednak czerpią życie z miłości pochodzącej od Boga, który pierwszy nas umiłował. Tak więc nie chodzi tu już o «przykazanie» z zewnątrz, które narzuca nam coś niemożliwego, lecz o doświadczenie miłości darowanej z wewnątrz, i tą miłością, zgodnie ze swoją naturą, należy się dzielić z innymi. Miłość wzrasta poprzez miłość.

Deus Caritas est 18.

| UTRWALAM |

6. Przeczytaj poniższe cytaty z Katechizmu Kościoła Katolickiego:

„Człowiek jest zobowiązany do kierowania się prawem moralnym, które przy-
nagła go do czynienia dobra, a unikania zła. Prawo to rozbrzmiewa w jego
sumieniu”.

KKK 1713

„Prawdziwa wolność jest w człowieku szczególnym znakiem obrazu Bożego”.

KKK 1712

7. Zapytaj uczniów jak rozumieją wolność. Kiedy już się wypowiedzą, po-
staw pytanie o granice wolności. Możesz krótką dyskusję podsumować:
Moja wolność kończy się tam, gdzie zaczyna się wolność drugiego
człowieka.
8. Poproś uczniów o przykłady takich zachowań. Podziel uczniów na dwie
grupy i rozdaj po arkuszu brystolu. Uczniowie zapisują *szanse wolności*
i *wyzwania wolności* (np. możliwość zrobienia czegoś dobrego/ ktoś nie
chce przyjąć mojej pomocy). Podsumowując podkreśl, że wolność, którą
nam Bóg podarował, jest i prezentem, i wyzwaniem. Możemy wykorzystać
ją dla dobra drugiego człowieka.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Porozmawiaj z uczniami o nierównościach społecznych. Poproś, żeby wy-
jaśnili to pojęcie tak, jak je rozumieją. Zapytaj o przykłady takich nierów-
ności oraz ich źródło. Możesz dopowiedzieć: *Wszyscy ludzie mają taką
samą godność, niezależnie od miejsca, czasu urodzenia, przynależności kul-
turowej, płci czy statusu materialnego. Nierównościami społecznymi moż-
na nazwać nierówny podział dóbr materialnych, ale także niematerialnych
w społeczeństwie, np. dostęp do edukacji czy stanowisk.*
10. Poproś uczniów, by zaproponowali swoje działania naprawcze. Rozdaj
każdemu kartkę i poproś o przygotowanie projektu zmian. Wykorzy-
staj młodzieńczy idealizm i docień każdy, najbardziej ekscentryczny po-
myśl. Możesz wyrazić nadzieję, że wśród uczniów są przyszli działacze
społeczni, radni, burmistrzowie, prezydenci miast, właściciele lokalnych

przedsiębiorstw i nie tylko. Zachęć: *Pielęgnowanie w sobie dziś wrażliwości na potrzeby innych ma wpływ na to, jaki będzie jutro świat.*

- 11.** Poproś jednego z uczniów o przeczytanie cytatu św. Matki Teresy z Kalkuty:

„Jeśli chcesz zmienić świat, idź do domu i kochaj swoją rodzinę.”

Zapytaj uczniów, jak to pozornie banalne zadanie rozumieją. Docień pomysły i empatię. Jeśli zechcesz, podziel się swoim doświadczeniem rodzinnym/małżeńskim/wspólnotowym.

| MODLĘ SIĘ |

- 12.** Pomódl się wraz z uczniami na zakończenie katechezy. Zaproponuj uczniom spontaniczne poprowadzenie modlitwy.

34 |

NIKT NIE ZBAWI SIĘ SAM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie z nauczaniem Kościoła dotyczącym życia w społeczeństwie oraz stanowiskiem Kościoła na temat procesu globalizacji.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > zapoznaje się z zasadami uczestnictwa chrześcijanina w życiu społecznym,
- > rozszerza swoją wiedzę na temat Katolickiej Nauki Społecznej,
- > wskazuje przestrzeń do służenia w Kościele,
- > rozumie mechanizmy powstawania nierówności społecznych.

Postawy: uczeń przedstawia zadania osób wierzących wpływających z powołania do życia w Kościele, społeczeństwie i rodzinie.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów, pogadanka, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały ze strony internetowej, fragmenty KKK, Pismo Święte, przydatne [linki](#).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij dzisiejszą katechezę, powierzając dobremu Bogu wszystkich ludzi, zwłaszcza rodaków, rządzących, społeczników i wszystkich zaangażowanych na różnych poziomach w życie społeczne.

2. Postaw pytania uczniom:

Czy spotkaliście się z wyrażeniem Katolicka Nauka Społeczna (w skrócie KNS)?

Co to jest albo z czym się kojarzy?

Możesz na swoje potrzeby skorzystać przed lekcją z kilkuminutowego nagrania ks. prof. Sobla tłumaczącego w przystępny sposób czym jest Katolicka Nauka Społeczna.

3. Poszukajcie wspólnie słów kluczy opisujących czym jest KNS. Będzie pomocne w toku lekcji zapisywanie słów kluczy na tablicy tak, aby podsumowując uczniowie mogli sami złożyć z nich definicję. Możesz spuentować burzę mózgów: *Czterema filarami Katolickiej Nauki Społecznej są: osoba ludzka, dobro wspólne, solidarność i zasada pomocniczości.*

Można również skorzystać z tekstu w podręczniku.

| SPOTYKAM |

4. Zaproś uczniów do przeczytania fragmentu *Gaudium et spes*, zamieszczonego w podręczniku. To Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesny napisana przez Pawła VI, papieża. Możesz dopowiedzieć, że takie dokumenty są także elementem Katolickiej Nauki Społecznej. Poruszają kwestie człowieka, który zawsze osadzony jest w konkretnym społeczeństwie.

5. Po przeczytaniu możesz postawić pytania:

Jaki jest sens i zasadność istnienie wspólnoty politycznej?

Dlaczego protesty i strajki są akceptowalne? W jakich granicach?

Kto jest podmiotem społeczeństwa?.

| POZNAJĘ |

6. Przypomnij uczniom lekcję historii dotyczącą kwestii robotniczej w XIX wieku. W odświeżeniu tego tematu może pomóc krótki filmik w serwisie You Tube Marcina Włocha (od 6 minuty). Możesz powiedzieć: *Jak narodziła się nauka społeczna Kościoła? Była to odpowiedź na kwestię robotniczą w XIX w.* Posłuż się cytatem z Katechizmu Kościoła Katolickiego dla młodych:

Fundamentalną zasadą KNS jest świętość ludzkiego życia oraz nienaruszalność godności osoby ludzkiej. Człowiek jest istotą społeczną, a rodzina jest pierwszą i podstawową jednostką społeczną. Rodziny tworzą wspólnotę, a wspólnoty tworzą naród. Wszyscy ludzie zatem są częścią wspólnej rodziny rodzaju ludzkiego. Każdy ma prawo do tego, co potrzebne mu jest do prowadzenia godnego życia, pracy, opieki zdrowotnej i edukacji. Naszym obowiązkiem jest modlitwa za biednych, solidarność wobec nich i współczucie. Gospodarka ma służyć ludziom, a nie ludzie gospodarce. Człowiek jest też odpowiedzialny za aktywną ochronę środowiska naturalnego.

Youcat 439

| ODPOWIADAM |

7. Po analizie tekstu, materiałów filmowych pomóż podsumować i stworzyć definicję KNS. Możesz wrócić do treści zaproponowanych przez uczniów na tablicy. Powiedz: *Czym jest Katolicka Nauka Społeczna? To jeden z elementów kształtowania sumień ludzi w odniesieniu do małej społeczności (rodzina) i dużej (ojczyzna, świat). Nie zabiera wolności, chce pomóc człowiekowi zagospodarować jego wolność, za pomocą różnych środków. Aby ludzie mogli tworzyć społeczności, zarządzać nimi i by to działało w zgodzie z ich sumieniem.*
8. Podkreśl, że ten element nauki Kościoła także oparty jest na Objawieniu i dotyczy wszystkich przejawów życia społecznego. Zapytaj o nauczanie Jezusa zawarte w Ewangelii i rewolucję społeczną, z której nie byli zadowoleni faryzeusze.
9. Wspólnie możecie poszukać fragmentów o uczennicach Jezusa (kobiety), jadaniu z celnikami (zdrajcy własnego narodu), uzdrawianiu chorych, zwłaszcza trędowatych (ludzie izolowani od społeczności) itd.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. Zapoznaj uczniów z prawidłowym schematem Modlitwy Powszechnej w liturgii Mszy Św. Jeśli to możliwe, wykonajcie ćwiczenie w ramach katechezy. Jeśli nie – poproś o zaprezentowanie zadania na kolejnej wspólnej lekcji. Uczniowie mogą pracować w parach.

Napisz modlitwę wiernych, w której między innymi uwzględnisz cztery wezwania:

- > wezwanie w intencjach Kościoła i odpowiedzialnych za Kościół tj. papieża, biskupów, kapłanów, zakonników,
- > wezwanie za władzę państwową i za ojczyznę,
- > wezwanie za ludzi przeżywających trudności,
- > wezwanie w intencjach wspólnoty lokalnej.

| MODLĘ SIĘ |

10. Zaproś uczniów do modlitwy i głośno pomódl się swoimi słowami za uczniów, aby doświadczyli prawdziwej miłości i aby sami potrafili taką dawać. Możesz skorzystać też z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

Źródło: <https://misyjne.pl/modlitwy/modlitwa-za-kosciol-swiety/>

Zachęć uczniów do sprawdzenia treści kodu QR

- > **link** wyłącznie dla nauczyciela - Ks. Prof. Stanisław Skobel
- > Marcin Włoch „**Nowe ideologie** i ruchy społeczne. Rozłam w ruchu robotniczym był kwestią czasu”

35 |

MIŁOŚĆ DO OJCZYZNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: kształtowanie postawy odpowiedzialności wobec Ojczyzny, społeczeństwa i bliźniego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozwija w sobie szacunek i miłość do Ojczyzny;
- > wyjaśnia rolę religii w kształtowaniu patriotyzmu i postaw społecznych;
- > wyjaśnia na czym polega patriotyzm.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę patriotyzmu, modli się za Ojczyznę.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach, praca w grupach, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, projektor, głośnik, kartki po jednej na parę/grupę, materiały ze strony internetowej, kartka z pytaniami, fragmenty KKK.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy za Ojczyznę. Możesz szczególnie wzywać wstawiennictwa polskich świętych, błogosławionych. Wspólnie z uczniami odmów krótką modlitwę dziękczynienia za życie w wolnym kraju z prośbą o Boże błogosławieństwo dla Polski i Polaków.

- Obejrzyjcie razem film *Animated History of Poland*. Zapytaj, czy rozpoznają ważne dla Polski daty i wydarzenia, jaki mają stosunek do polskiej historii.
- Przeprowadź ćwiczenie, dzieląc klasę na pary – rozdaj kartki z przygotowanymi pytaniami i zachęć do wykonania zadania.

Czym jest dla Ciebie ojczyzna?
Jak definiujesz patriotyzm?
Czy znasz przykład świętych lub błogosławionych Polaków, którzy w szczególny sposób wykazali się miłością do Polski?
Które z przykazań Dekalogu odnosi się do Ojczyzny?
- Jeśli uznasz za pomocne, możesz poprosić jednego z uczniów o przeczytanie na głos materiału z podręcznika.

| SPOTYKAM |

- W tej sekcji poproś uczniów o odczytanie odpowiedzi na pytanie z wcześniejszego ćwiczenia:

Czy znasz przykład świętych lub błogosławionych Polaków, którzy w szczególny sposób wykazali się miłością do Polski?

Docień, jeśli będą to postacie historyczne (św. Wojciech, św. Stanisław, św. Jadwiga, św. Andrzej Bobola, św. Kinga, św. Stanisław Kostka).

Zaproś uczniów do przyjrzenia się bliżej współczesnym rodakom, żyjących kilkadziesiąt lat przed nami, współczesnych naszym dziadkom czy pradiadkom.
- Zasygnalizuj wzrastającą świadomość historyczną w ostatnich latach, która paradoksalnie rozkwitła wraz z odchodzeniem ostatnich bohaterów okresu drugiej wojny światowej, Powstania Warszawskiego czy polskiego ruchu oporu. Przywołaj postaci Rotmistrza Pileckiego, majora Hieronima „Zapory” Dekutowskiego, sanitariuszki Danuty „Inki” Siedzikówny, Henryka „Jupitera” vel „Papcio Chmiel” Chmielewskiego, Witolda Kieżuna, Heleny Marusarzówny.

Zaakcentuj: *Wśród bohaterów najnowszej historii Polski znajdziesz także siostry zakonne (s. Matylda Getter, s. Beata Regina Mizgier, s. Adelung Kunigunda Tumińska), ale i księży (ks. Ignacy Skorupka, bł. Dominik Czartoryski).*

| POZNAJĘ |

7. Podziel klasę na trzy grupy tak, aby każda z grup opracowała podsumowania cytatów dotyczące patriotyzmu i wskazówek dla prawdziwego ucznia Jezusa.

Czym różni się patriotyzm od nacjonalizmu? (tekst nr 1)

Jak katolik powinien odnosić się do władz cywilnych? (tekst nr 2)

Kiedy usprawiedliwiony jest aktywny opór wobec władzy? (tekst nr 3)

Kościół ceni i sprzyja postawom patriotycznym, ale odcina się od postaw nacjonalistycznych.

Papież Jan Paweł II stwierdził: „[...] charakterystyczne dla nacjonalizmu jest bowiem to, że uznaje tylko dobro własnego narodu i tylko do niego dąży, nie licząc się z prawami innych. Patriotyzm natomiast jako miłość ojczyzny, przyznaje wszystkim innym narodom takie samo prawo jak własnemu, a zatem jest drogą do uporządkowanej miłości społecznej”.

Jan Paweł II, Pamięć i tożsamość, Kraków 2005, s. 7.

Obywatele mają obowiązek przyczyniać się wraz z władzami cywilnymi do dobra społeczeństwa w duchu prawdy, sprawiedliwości, solidarności i wolności. Miłość ojczyzny i służba dla niej wynikają z obowiązku wdzięczności i porządku miłości. Podporządkowanie prawowitej władzy i służba na rzecz dobra wspólnego wymagają od obywateli wypełniania ich zadań w życiu wspólnoty politycznej.

KKK 2239

Zbrojny opór przeciw uciskowi stosowanemu przez władzę polityczną jest uzasadniony jedynie wtedy, gdy występują równocześnie następujące warunki: 1 - w przypadku pewnych, poważnych i długotrwałych naruszeń podstawowych praw; 2 - po wyczerpaniu wszystkich innych środków; 3 - jeśli nie spowoduje to większego zamętu; 4 - jeśli istnieje uzasadniona nadzieja powodzenia; 5 - jeśli nie można rozumnie przewidzieć lepszych rozwiązań.

KKK 2243

8. Wykorzystaj uzyskane odpowiedzi do uzupełnienia definicji patriotyzmu proponowanych przez uczniów w pierwszej części lekcji. Podkreśl, że nauka Kościoła Katolickiego jest w tym zakresie przejrzysta.

| ODPOWIADAM |

9. Zapytaj uczniów o tzw. lokalny patriotyzm.

Czy wasza miejscowość albo jej okolica są związane z jakimiś wydarzeniami historycznymi?

Może ty lub uczniowie znacie opowieści przekazywane z pokolenia na pokolenie?

Uświadom, że taka lokalna pamięć to ogromne wyzwanie i kredyt zaufania, ale i odpowiedzialność.

Możesz powiedzieć:

Twoja miejscowość na pewno skrywa piękną opowieść o odwadze i patriotyzmie. Być może jest to nawet część historii Twoich pradziadków.

Patriotyzm można rozumieć jako szacunek, przywiązanie, lojalność wobec Ojczyzny – kraju pochodzenia, ale i regionu (małej ojczyzny). Zapytaj uczniów o łacińską sentencję *Historia magistra vitae est*.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. Poproś uczniów o przeczytanie dwóch cytatów (ewentualnie jednego, który wyda się najbardziej adekwatny w waszej rozmowie).

Wolność wypełnia się w relacjach międzyludzkich. Każda osoba ludzka, stworzona na obraz Boży, ma prawo naturalne, by była uznana za istotę wolną i odpowiedzialną. Wszyscy są zobowiązani do szacunku wobec każdego. Prawo do korzystania z wolności jest nieodłącznym wymogiem godności osoby ludzkiej, zwłaszcza w dziedzinie moralności i religii. Prawo to powinno być uznane przez władze świeckie oraz chronione w granicach dobra wspólnego i porządku publicznego.

KKK 1738

Możesz przypomnieć, że o wolności rozmawialiście już w kontekście miłości bliźniego. Jeśli pamiętasz, przywołaj wnioski z tamtej katechezy, które wspólnie wypracowaliście.

„Wolność stale trzeba zdobywać, nie można jej tylko posiadać! Przychodzi jako dar, utrzymuje się poprzez zmaganie. Dar i zmaganie wpisują się w karty ukryte, a przecież jawne.

Całym sobą płacisz za wolność - więc to wolnością nazywaj, że możesz płacąc ciągle na nowo siebie posiadać."

Jan Paweł II, Pamięć i tożsamość, Kraków 2005, s. 79

11. Zapytaj uczniów, jak rozumieją „stałe zdobywanie wolności”. Czy chodzi jedynie o wymiar zewnętrzny, terytorialny, czy także zdobywanie coraz większej wolności wewnętrznej.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Jako pracę na lekcji (ewentualnie zadanie domowe) poproś o opracowanie w zeszyte lub zreferowanie na kolejnej katechezie odpowiedzi na poniższe pytania:

Jak w swoim życiu realizujesz postawy patriotyczne?

Czy znasz i pamiętasz o ważnych datach w historii Polski?

Czy modlisz się o pomyślność dla kraju, mądrość dla rządzących, świętość dla rodaków?

Jeśli masz taką możliwość, zapytaj najstarszych członków swojej rodziny o wspomnienia w kontekście wojny, stanu wojennego itd.

| MODLĘ SIĘ |

13. Na zakończenie katechezy podziękujcie za Ojczyznę, w której żyjemy. Za piękne momenty, ale i za wiele trudnych doświadczeń. Możesz powiedzieć, że to one budują naszą tożsamość. Odczytaj bez pośpiechu modlitwę dedykowaną jednemu z Żołnierzy Niezłomnych.

Modlitwa więzienna Pamięci płk. Łukasza Ciepłińskiego

„Jeślim jak owoc dojrzał do wieczności

I Bóg mnie do niej z więzienia powoła,

Wiem, że to będzie dowód Twej miłości,

Gdy śmierć męczeńska dotknie mego czoła.

Wtedy mnie zastęp aniołów otoczy,

Z serca ustąpi wszelka zbrodni trwoga,

Królowa Polski zamknie me oczy,

Mą wolną duszę zawiedzie do Boga.”

„**Biuletyn** Instytutu Pamięci Narodowej”, 1–2 (84–85) styczeń–luty 2008, s. 43.

Przeciwko złu. Wiersze i piosenki więzienne 1944–1956, red. Barbara Otwinowska, Warszawa 1995).

14. Do tej modlitwy można wprowadzić nieco dłuższym wstępem: *Jest to fragment anonimowej modlitwy, napisanej w więzieniu. Autor zapewne znał ostatniego prezesa Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” i użył w strofach własnych jego słów. W jednym z przedśmiertnych grypsów, przemyconych z celi, Ciepłiński pisał: „Cieszę się, że będę jako katolik zamordowany za wiarę świętą [...]. Wierzę, że Matka Boża zabierze moją duszę do swoich niebieskich hufców, bym mógł Jej dalej służyć i meldować bezpośrednio o tragedii mordowanego przez jednych, opuszczonego przez pozostałych – Narodu Polskiego”. Wiersz pochodzi z poetyckiej antologii, zebranej przez więźniarkę czasów stalinowskich, filologa, poetę, prof. Barbarę Otwinowską.*

- > **rozmowa** z Agatą Puścikowską
- > Polscy **święci** i błogosławieni

36 |

OD ZAURCZENIA DO DECYZJI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: pogłębienie wiedzy na temat sakramentu małżeństwa

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia rodzaje powołań w Kościele i sposób ich realizacji;
- > charakteryzuje powołanie mężczyzny i kobiety;
- > rozumie czym jest życie zakonne.

Postawy: uczeń dostrzega różne drogi świętości w Kościele i poszukuje swojej drogi.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach/grupie, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów, pogadanka, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: odręcznik, projektor, głośnik, arkusze brystolu, kartki po jednej na osobę, Pismo Święte, **materiały** ze strony internetowej, kartki z pytaniami, fragmenty KKK, zalaminowany tekst modlitwy dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę spontaniczną modlitwą o rozpoznanie powołania dla twoich uczniów. Podziękuj Bogu za dar ich życia, poproś o dary Ducha Świętego, które pomogą odkryć Boży plan dla każdego z nich.

2. Zapytaj uczniów o to, jakie są rodzaje powołań (wszyscy powołani są do miłości, różne sposoby realizacji tego powołania). Możesz skorzystać z definicji powołania z Katechizmu Kościoła Katolickiego:

Wszyscy chrześcijanie jakiegokolwiek stanu i zawodu powołani są do pełni życia chrześcijańskiego i do doskonałości miłości.

KKK 2013

3. Razem z uczniami obejrzyj film ks. Sebastiana Picura w serwisie You Tube, ewentualnie zainspiruj się doświadczeniem ze sznurkiem zaproponowanym w materiale. Możesz też odtworzyć piosenkę ks. Bartczaka „**Powołanie**”. Powiedz: *Wszyscy jesteśmy powołani do świętości i miłości. Część z was będzie realizować to w małżeństwie, część może w kapłaństwie, być może także w życiu zakonnym. Dziś porozmawiamy o powołaniu małżeńskim.* Wyświetl Trzyminutowy Katechizm „Co to jest **małżeństwo**?” Można tu również wykorzystać materiał z podręcznika.

| SPOTYKAM |

4. Zaprosz uczniów do analizy tekstu biblijnego. Historia Tobiasza i Sary jest wyjątkowa, wprowadź w nią uczniów, rysując szerszy kontekst tekstu (podróż młodego Tobiasza, bielmo ojca, tajemniczy towarzysz podróży Tobiasza, siedmiu poprzednich mężów Sary, którzy kolejno umierali krótko po ślubie). Młodzi rozpoczynają swoją noc poślubną od modlitwy! Dla ludzi wierzących, z dobrze uformowanym sumieniem nie ma zgrzytu między seksem małżeńskim i modlitwą.

5. Możesz zapytać retorycznie:

Człowiek jest ciałem i duszą, pamiętasz?

6. Poproś o indywidualną pracę z tekstem zawartym w podręczniku. Rozdaj kartki z pomocniczymi pytaniami:

Dlaczego Tobiasz i Sara zaczynają noc poślubną od modlitwy?

Jak rozumiesz wyrażenie „nie dla rozpusty, lecz dla związku prawnego”?

Jakie są twoim zdaniem dwa cele współżycia małżeńskiego?

„Rodzice wyszli i zamknęli drzwi od sypialni. Tobiasz podniósł się z łóżka i powiedział do niej: «Wstań, siostró, módlmy się i błagajmy Pana naszego,

aby okazał nam miłosierdzie i ocalił nas». Wstała i ona i zaczęli się modlić i błagać, aby dostąpić ocalenia. I zaczęli tak mówić:

«Bądź uwielbiony, Boże ojców naszych,
i niech będzie uwielbione imię Twoje
na wieki przez wszystkie pokolenia!
Niech Cię uwielbiają niebiosa
i wszystkie Twoje stworzenia
po wszystkie wieki. Tyś stworzył Adama,
i stworzyłeś dla niego pomocną ostoję - Ewę,
jego żonę,
i z obojga powstał rodzaj ludzki.

I Ty rzekłeś:

Nie jest dobrze być człowiekowi samemu,
uczynimy mu pomocnicę podobną do niego.

A teraz nie dla rozpusty
biorę tę siostrę moją za żonę,
ale dla związku prawego.

Okaż mnie i jej miłosierdzie
i pozwól razem dożyć starości!»

I powiedzieli kolejno: «Amen, amen!»

A potem spali całą noc.”

Tb 8, 4-9

Jeśli ostatnie pytanie wzbudzi konsternację lub zażenowanie, śmiało wyjdź z odpowiedzią. Uczniowie zapewne pomyślą wyłącznie o celu prokreacyjnym. Dopowiedz o znaczeniu jedności w związku małżeńskim. Jeśli masz wiedzę w tym temacie, możesz opowiedzieć, jak na przestrzeni wieków kształtowała się teologia sakramentu małżeństwa.

| POZNAJĘ |

8. Wykorzystaj poruszony temat znaczenia jedności we współżyciu małżeńskim. Możesz rozwinąć temat, jeśli atmosfera w klasie na to pozwala i zasygnalizować

treści takie, jak: akt małżeński, etyka seksualna, seks pozamałżeński (czyli przedmałżeński i pozamałżeński).

9. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, że w Piśmie Świętym jedna z ksiąg jest przepięknym erotykiem. Wspólnie zajrzyjcie do *Pieśni nad Pieśniami*. Możesz doprecyzować, że miłość kobiety i mężczyzny to analogia miłości Boga do człowieka, oblubieńcza, szalona, pragnąca wyłączności. Podsumuj: *Poprzez wierne bycie ze sobą, pielęgnowanie miłości, uczciwości i stałe pogłębianie więzi mąż i żona w sakramencie małżeństwa stają się na wzór Jezusa i Kościoła. Istotą sakramentu małżeństwa są:*
- > *widzialny znak (cielesność, człowieczeństwo)*
  - > *niewidzialna łaska (obecność Jezusa na stałe w relacji męża i żony).*

| UTRWALAM |

10. Zwróć uwagę uczniów na to, że w nauce Kościoła troska o małżeństwa zajmuje szczególne miejsce. Już wcześniej pojawiła się postać św. papieża Pawła VI. Możesz przeczytać uczniom syntezę tej encykliki.

Miłość małżeńska jest na wskroś ludzka, a zarazem zmysłowa i duchowa, angażująca wolę, uczucia i popęd.

Angażuje całego człowieka, bez możliwości wyłączenia różnych sfer. Kocha się ciałem, duszą, pamięcią, decyzją.

Nie jest to sposób na "uśmierzenie namiętności", ale realizacja stwórczego porządku Bożego.

Wczesne chrześcijaństwo dojrzywało do prawdy o sakramencie małżeństwa używając takich zwrotów, nauka Kościoła zostaje nam coraz pełniej objawiona przez Ducha Świętego.

Miłość małżeńska jest miłością pełną, ponieważ małżonkowie dzielą wszystko między sobą.

*Miłość małżeńska ma być czysta, tzn. uwzględniająca dobro drugiej osoby. Miłość ta jest wybitnie ludzka, obejmuje dobro całej osoby - godność. (por. *Humanae Vitae*)*

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Możesz zapytać, jaki prezent chcieliby podarować przyszłej żonie/mężowi na początku małżeństwa? Uprzedź, że doświadczenie w sferze seksualnej wcale nie jest korzystne dla relacji z punktu widzenia psychologii i tzw. prawa pierwszych połączeń.
12. Zachęć do obejrzenia świadectwa Moniki i Marcina Gomułków.

Odpowiedz sobie na pytania:

- > czy jestem powołana/y do życia w małżeństwie?
- > czy żyję tak, aby być prawdziwym prezentem dla mojego przyszłego męża/żony?
- > czy przeżywając zakochanie, głębsze relacje, mam świadomość jakie we mnie pozostawiają? Są one budujące czy niszczące?
- > czy moje dzisiejsze decyzje są dobrym fundamentem pod mój dom?
- > czy to, za czym w głębi serca tęsknię, zaczynam kształtować w sobie już dziś (wierność, uczciwość, bezinteresowność)?

| MODLĘ SIĘ |

13. Na zakończenie katechezy pomódlcie się, skorzystaj z tekstów zamieszczonych w podręczniku.

37 |

W SŁUŻBIE KOMUNII

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: pogłębienie wiedzy w temacie sakramentu kapłaństwa i życia zakonnego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia, że święcenia i małżeństwo są sakramentami w służbie drugiemu człowiekowi;
- > uzasadnia potrzebę modlitwy o powołania i za powołanych.

Postawy: uczeń modli się o rozeznanie powołania.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, projektor, głośnik, arkusz bristolu, Pismo Święte, **materiały** ze strony internetowej, telefon komórkowy, fragmenty KKK i KPK.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę dziękczynieniem za sakramenty, które Kościół może sprawować. Sięgnij do Ewangelii z dnia. W Modlitwie Pańskiej podziękuj z uczniami za sakramenty, szczególnie sakrament Eucharystii.
2. Zaprosz uczniów do obejrzenia „**Filmu** o powołaniu” i „**Inga Pozorska** o powołaniu”. Podkreśl różne drogi powołania (tu: kapłańskie i do życia

konsekrowanego). Przypomnij także o osobach zakonnych, zarówno kobietach, jak i mężczyznach. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Przypomnij uczniom, że na jednej z poprzednich lekcji poznali już postać bł. ks. Jerzego Popiełuszki. Jeśli wtedy nie udało się wystarczająco przybliżyć go, możesz wrócić do tamtych sugestii.
4. Zachęć uczniów do obejrzenia filmu „Popiełuszko. Wolność jest w nas”. Możesz skorzystać z tekstu w podręczniku.

To film o zwykłym księdzu, którego słabością są ówczesne elektroniczne gadżety, który nie jest kryształowym herosem. I mimo swoich słabości (pali papierosy!) doświadcza w codzienności Bożej miłości i chce tę miłość rozpałać w innych, często różnych od niego. Szanuje drugiego człowieka, ale umie nazywać zło po imieniu.

Jego męczeńska śmierć w październiku 1984 r. wstrząsnęła całym Kościołem.

| POZNAJĘ |

5. Poproś uczniów o znalezienie fragmentu Ewangelii w Piśmie Świętym

Mt 19, 12 b

„... są i tacy bezżenni, którzy dla królestwa niebieskiego sami zostali bezżenni. Kto może pojąć, niech pojmuje!”

Jeśli pojawią się pytania, dlaczego księża nie mają żon, możesz skorzystać z poniższych cytatów z *Kodeksu Prawa Kanonicznego* i *Katechizmu Kościoła Katolickiego*. Do święceń wybierani są celibatariusze, czyli mężczyźni, którzy rozeznali już, że ich drogą do świętości i sposobem kochania bliźniego będzie dobrowolna rezygnacja z życia małżeńskiego.

Nieżonaty kandydat do stałego diakonatu, jak również kandydaci do prezbiteratu, nie powinni być dopuszczeni do diakonatu, zanim w przepisany obrzędzie nie oświadczą publicznie wobec Boga i Kościoła, że podjęli obowiązek celibatu, albo zanim nie złożą ślubów wieczystych w instytucie zakonnym.

Kodeks Prawa Kanonicznego, Kan. 1037.

Wszyscy pełniący posługę święceń w Kościele łacińskim, z wyjątkiem stałych diakonów, są zazwyczaj wybierani spośród wierzących nie żonatyh mężczyzn, którzy chcą zachować celibat „dla Królestwa niebieskiego” (Mt 19, 1618 12). Powołani do tego, by poświęcić się niepodzielnie Panu i „Jego sprawom”, oddają się całkowicie Bogu i ludziom. Celibat jest znakiem nowego życia, do służby któremu jest konsekrowany szafarz Kościoła. Przyjęty radosnym sercem, zapowiada on bardzo jasno Królestwo Boże. KKK 1579

Poproś jednego z uczniów o przeczytanie fragmentu z podręcznika.

Powołanie do bezżenności w chrześcijaństwie nigdy nie może oznaczać pogardy dla małżeństwa lub seksualności. Dobrowolna bezżenność może tylko istnieć w miłości i wypływać z miłości. Jest wtedy wymownym znakiem, że Bóg jest ważniejszy niż wszystko. Celibatariusz rezygnuje z życia seksualnego, ale nie z miłości.

| ODPOWIADAM |

6. Uczniowie na podstawie cytatów z podręcznika podczas indywidualnej pracy podejmą próbę scharakteryzowania życia zakonnego i konsekrowanego.

Stan, który opiera się na profesji rad ewangelicznych, nie dotyczy hierarchicznej struktury Kościoła, należy jednak nienaruszalnie do jego życia i świętości”. *Lumen gentium*, 44.

Stan życia konsekrowanego ukazuje się zatem jako jeden ze sposobów przeżywania “bardziej wewnętrznej” konsekracji, która opiera się na chrzcie i polega na całkowitym oddaniu się Bogu. W życiu konsekrowanym wierni, za natchnieniem Ducha Świętego, decydują się w sposób doskonalszy iść za Chrystusem, poświęcić się umiłowanemu nade wszystko Bogu oraz, dążąc do doskonałej miłości w służbie Królestwa, głosić w Kościele chwałę świata, który ma przyjść, oraz być jego znakiem (Por. KPK, kan. 573) . KKK 916

Życie zakonne wypływa z tajemnicy Kościoła. Jest ono darem, który Kościół otrzymuje od swojego Pana i który ofiaruje jako trwały stan życia osobie powołanej przez Boga w profesji rad ewangelicznych. W ten sposób Kościół może ukazywać równocześnie Chrystusa i rozpoznawać się jako Oblubienica Zbawiciela. Życie zakonne w swoich różnych formach zmierza

do tego, by było znakiem miłości Bożej wyrażonej językiem naszych czasów. KKK 926

Możesz zapisać na tablicy pytania:

Czy znasz rady ewangeliczne (czystość, ubóstwo, posłuszeństwo)?

Czy konsekrowane osoby noszą habity?

Co to znaczy zakon kontemplacyjny?

Zaproponuj burzę mózgow. Niech uczniowie podzielą się swoją wiedzą, może doświadczeniem rodzinnym? Pomóż uczniom zrozumieć te kwestie.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

7. Zaprezentuj uczniom hasło przygotowane wcześniej na planszy. Umieść napis „Takich mamy kapłanów, jakich sobie wymodlimy” tak, aby znajdował się w centrum i by wokół pozostała wolna przestrzeń. To cytat św. Jana Marii Vianneya.

Zostaw uczniom pytania i zagadnienia do autorefleksji.

Czy modłę się za proboszcza, siostrę katechetkę/księdza katechetę, biskupa mojej diecezji, papieża?

Czy jeśli jestem za coś im wdzięczny dziękujesz za nich Bogu? Czy jeśli Cię czymś zgorszyli modlisz się za nich?

Zrób to co możesz – po prostu się za nimi wstawiaj – resztę zostaw Bogu.

Zaproś uczniów do wypisania na brystolu nazwisk księży z ich parafii, bądź znanych im osobiście. Gdyby pojawiło się jakieś nazwisko ogólnie znane, obróć to w żart i nie skupiaj się nie złościwościach.

Podsumuj:

Księża, biskupi, bracia i siostry zakonne są tak samo ludźmi jak my. Tak samo dotyczy ich prawo cywilne, Boża sprawiedliwość i Boże miłosierdzie. Droga, którą wybrali, nie jest lepsza czy gorsza od drogi świeckich. Jest inna. Jest także drogą służby.

Zachęć uczniów do gorącej modlitwy za znane ci osoby duchowne i konsekrowane.

| MODLĘ SIĘ |

8. Zakończ dzisiejszą katechezę, dziękując wspólnie z uczniami za kapłanów, osoby zakonne i konsekrowane. Za ich cichą modlitwę, sakramenty sprawowane i świadectwo życia. Poproś dla nich o świętość życia i wierność Bogu. Wspólnie z uczniami odczytaj modlitwę o rozeznanie życiowego powołania. Może któryś z twoich uczniów czeka na jakiś wyraźny Boży znak.

Zachęć do sprawdzenia kodu QR.

Modlitwa o rozpoznanie życiowego powołania

Święty Andrzeju Bobolo!

Twoim powołaniem było
służyć Bogu w Towarzystwie Jezusowym
i pomagać bliźnim
w posłudze duszpasterza.

Odkrywałeś drogę dzięki modlitwie,
w której wspomagał Cię Duch Święty,
dając wzrost i wytrwanie
przez całe Twoje życie.

Prosimy Cię jako naszego Patrona,
byś orędownął za nami i pomagał
w odkryciu życiowego powołania.

Wspieraj naszą modlitwę,
prowadzącą do rozpoznania dobra,
jakie przeznaczył nam Ojciec.

Obyśmy z Twoją pomocą znaleźli Jego wolę
przez Jezusa Chrystusa, naszego Pana
w jedności Ducha Świętego
na wieki wieków.

38 |

DANE POD OPIEKĘ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: kształtowanie umiejętności dostrzeżenia piękna stworzonego przez Boga świata i poznanie zasad troski o środowisko.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie potrzebę dbania o świat przyrody powierzony mu przez Boga;
- > interpretuje teksty źródłowe;
- > przejawia potrzebę szacunku wobec świata przyrody.

Postawy: uczeń rozwija w sobie postawy ekologiczne zgodne z nauczaniem Kościoła.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusz brystolu, Pismo Święte, materiały ze strony internetowej, plansza, telefon komórkowy, fragmenty KKK.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą dziękczynienia za stworzenie. Poproś uczniów, żeby usiedli, następnie odczytaj fragmenty Księgi Rodzaju o stworzeniu (Rdz 1).

2. Wspólnie na tablicy stwórzcie harmonogram biblijnego opisu stworzenia świata.

Dzień pierwszy to stworzenie światła i oddzielenie go od ciemności.

Dzień drugi to stworzenie sklepienia niebieskiego oddzielającego wody górne od dolnych.

Dzień trzeci to stworzenie lądu i roślinności, czwarty stworzenie Słońca, Księżyca i gwiazd.

Dzień piąty to stworzenie zwierząt wodnych i latających, szósty to stworzenie zwierząt lądowych i człowieka, a dzień siódmy to dzień odpoczynku.

3. Wytlumacz uczniom, że jest to opis biblijny, nie zapis faktów. Biblia nie usurpuje sobie prawa do teorii naukowych, więc i opis świata jest podawany przez Autora Natchnionego w porządku wiary.
4. Możesz zaproponować obejrzenie filmu o niezwykłych **miejscach** bądź **zwierzętach**, by uczniowie bardziej docenili świat stworzony.
5. Możesz również skorzystać z tekstu w podręczniku.

Z niczego powstało COŚ. Nie tylko Ziemia, na której żyjemy, ale cały ekosystem wszechświata czy jak niektórzy twierdzą- wszechświatów. Moment stworzenia to jeden z najbardziej zagadkowych opisów w Biblii. Warto wspomnieć, że dla ludzi wierzących ewolucja i stworzenie świata przez Boga nie są przeciwstawnymi pojęciami. Opis stworzenia świata, dokładnie dwa!, i przekaz autora natchnionego są niezwykle plastyczne. Piśmo Świąte czytamy uwzględniając Tradycję i umiejscawiając słowa autora w konkretnym czasie i miejscu ich powstania, oraz ekosystemie, w jakim powstała.

Dzień pierwszy to stworzenie światła i oddzielenie go od ciemności.

Dzień drugi to stworzenie sklepienia niebieskiego oddzielającego wody górne od dolnych.

Dzień trzeci to stworzenie lądu i roślinności, czwarty stworzenie Słońca, Księżyca i gwiazd.

Dzień piąty to stworzenie zwierząt wodnych i latających, szósty to stworzenie zwierząt lądowych i człowieka, a dzień siódmy to dzień odpoczynku.

Faktem jest, że cały ten świat ożywiony nas otacza, możemy korzystać z jego bogactwa. Jesteśmy wezwani też do racjonalnego używania go.

| SPOTYKAM |

6. W 2015 r. powstała encyklika *Laudato si*, gdzie papież Franciszek dzieli się zrównoważonym i pełnym szacunku spojrzeniem wobec przyrody i wyzwań klimatycznych. Zaproś uczniów do indywidualnej pracy z tekstem w podręczniku.

„Jeśli naprawdę chcemy budować ekologię pozwalającą nam naprawić to wszystko, co zniszczyliśmy, to nie można pomijać żadnej dziedziny nauki i mądrości, także religijnej, z jej specyficznym językiem. Ponadto Kościół katolicki jest otwarty na dialog z myślą filozoficzną, a to pozwala mu tworzyć różne syntezy wiary i rozumu. W odniesieniu do kwestii społecznych można to dostrzec w rozwoju nauki społecznej Kościoła, która wychodząc od nowych wyzwań, musi się coraz bardziej ubogacać. Ponadto, chociaż ta encyklika otwiera się na dialog ze wszystkimi, aby wspólnie poszukiwać dróg wyzwolenia, chcę od początku ukazać, w jaki sposób przekonania wiary dają chrześcijanom, a po części także innym ludziom wierzącym, wspaniałe motywacje, by zatroszczyć się o przyrodę i najsłabszych braci i siostry. Jeśli sam fakt bycia człowiekiem pobudza ludzi do ochrony środowiska, którego są częścią, to « chrześcijanie traktują swoją odpowiedzialność jako ład wewnątrz stworzenia i swoje obowiązki względem natury i Stwórcy jako element swojej wiary ». Dlatego to, że my, ludzie wierzący, lepiej rozpoznajemy wy wpływające z naszych przekonań zobowiązania w odniesieniu do środowiska naturalnego, jest dobrem dla ludzkości i dla świata”.

Laudato Si, 63-64.

Pytania pomocnicze:

Dlaczego chrześcijanin jest szczególnie wezwany do troski o przyrodę?

Jak myślisz, dlaczego encyklika porusza także problem ubóstwa?

„Najlepszą formą ochrony przyrody jest jej racjonalne użytkowanie” – czy zgadzasz się z tą tezą?

| POZNAJĘ |

7. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie z Pisma Świętego Psalmu 8. Możecie wspólnie na tablicy wypunktować elementy świata przyrody, nie pomijając człowieka. Postaw pytania:

Co wynika z tego, że człowiekowi powierzono panowanie nad całą ziemią?

Jakie czerpie z tego korzyści?

Jakie ma obowiązki i zdania?

Psalm 8 – Pochwała wielkości Stwórcy i godności człowieka

O Panie, nasz Boże,

jak przedziwne Twe imię po wszystkiej ziemi!

Tyś swój majestat wyniósł nad niebiosa.

Sprawiłeś, że [nawet] usta dzieci i niemowląt oddają Ci chwałę,

na przekór Twym przeciwnikom,

aby poskromić nieprzyjaciela i wroga.

Gdy patrzę na Twe niebo, dzieło Twych palców,

księżyc i gwiazdy, któreś Ty utwierdził:

czym jest człowiek, że o nim pamiętasz,

i czym – syn człowieczy, że się nim zajmujesz?

Uczyniłeś go niewiele mniejszym od istot niebieskich,

chwałą i czcią go uwieńczyłeś.

Obdarzyłeś go władzą nad dziełami rąk Twoich;

złożyłeś wszystko pod jego stopy:

owce i bydło wszelakie,

a nadto i polne stada,

ptactwo powietrzne oraz ryby morskie,

wszystko, co szlaki mórz przemierza.

O Panie, nasz Panie,

jak przedziwne Twe imię po wszystkiej ziemi!

Laudato si, encyklika zwana przez media Zieloną Encykliką, powstała w 2015 r. wskutek inspiracji postacią św. Franciszka z Asyżu. Jej głównym tematem jest ochrona środowiska przyrodniczego. Ma pomóc rozpoznać wielkość i konieczność wyzwania, wobec którego stoi ludzkość w aspekcie ochrony środowiska naturalnego. Szczególne miejsce w dokumencie

zajmuje troską o los ubogich, którzy nie generują kryzysu klimatycznego, a ponoszą jego ogromne koszty.

| ODPOWIADAM |

8. Poproś uczniów, aby opracowali w parach dekalog ekologiczny, który będzie uwzględniał:

- > racjonalne korzystanie z zasobów przyrody,
- > recykling, inne nowatorskie rozwiązania,
- > edukacja ekologiczna i klimatyczna w szkołach.

Uczniowie prezentują swoje propozycje, te szczególnie powiązane z *Laudato si* możesz zapisywać na tablicy, która w efekcie będzie klasową mapą myśli.

9. Możesz podsumować: *Mądrze podana edukacja, zarówno przyrodnicza, jak i religijna, kładą nacisk na piękno i ochronę przyrody. Nie możemy patrzeć na przyrodę jedynie w kategoriach użycia, eksploatacji. Wielu przyrodników podkreśla, że podstawową formą ochrony przyrody jest jej zrównoważone użytkowanie.*

| UTRWALAM |

10. Przeczytaj uczniom cytaty zamieszczone w punkcie 11. Postarajcie się wspólnie znaleźć łączniki między:

- > dostrzeganiem wartości w świecie stworzonym,
- > problematyce ubóstwa,
- > konsekwencjach grzechu człowieka a ekologii.

11. Podkreśl, że człowiek kształtuje wokół siebie przestrzeń. Ingerując w nią, ponosi odpowiedzialność nie tylko za nią, ale także za przygotowanie warunków przyszłym pokoleniom. Zachęć uczniów do uwrażliwienia serca na te zagadnienia. Możesz postawić pytania:

Czy podczas rachunku sumienia uwzględniasz twoje korzystanie ze świata przyrody? Czy pracujesz nad swoimi wadami w tej kwestii?

„Nie wystarczy myśleć o różnych gatunkach jedynie jako ewentualnych „zasobach”, które można by eksploatować, zapominając, że mają one wartość samą w sobie.”

(Laudato si 33)

„Fundamentalne znaczenie ma poszukiwanie rozwiązań integralnych, aby zwalczać ubóstwo, przywrócić godność wykluczonymi odrzuconym, a jednocześnie zatroszczyć się o przyrodę wychodząc od tego, co jest w niej najcenniejsze: od życia ludzkiego.”

(Papież Franciszek, „*la Stampa*”.)

Wolność i grzech. Wolność człowieka jest ograniczona i omylna. Rzeczywiście, człowiek zbłądził. Zgrzeszył w sposób wolny. Odrzucając plan miłości Bożej, oszukał samego siebie; stał się niewolnikiem grzechu. Ta pierwsza alienacja pociągnęła za sobą wiele innych. Od początku historia ludzkości świadczy o nieszczęściach i uciskach, które zrodziły się w sercu człowieka w następstwie złego używania wolności.

KKK 1739

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zapytaj uczniów, co mogą od dziś zacząć robić, by bardziej dbać o środowisko?
  - > segregacja śmieci,
  - > szeroko rozumiany recykling i *zero waste*,
  - > oszczędne korzystanie z wody (także dokręcanie kranu!),
  - > energooszczędne żarówki.
12. Poproś, by podzielili się sprawdzonymi sposobami, które praktykują w rodzinach.
13. Zapytaj, do którego przykazania przyporządkowałyby troskę o środowisko.

| MODLĘ SIĘ |

14. Wspólnie z uczniami zakończ dzisiejszą katechezę. Spontanicznie podziękujcie Bogu za przyrodę, która nas otacza, za śpiew ptaków, za oczy, które mogą cieszyć się kolorami nieba, wody, trawy. Poproś o mądrość i racjonalne korzystanie z przyrody, chronienie jej i przekazywanie kolejnym pokoleniom.

Wspólnie odmówcie modlitwę zaproponowaną w podręczniku.

Modlitwa za naszą ziemię Papieża Franciszka z *Laudato si*

Wszchemogący Boże,
który jesteś w całym wszechświecie
oraz w najmniejszym z Twoich stworzeń,
Ty, który otaczasz swą czułością wszystko, co istnieje,
ześlij na nas moc swojej miłości,
byśmy zatroszczyli się o życie i piękno.
Napełnij nas pokojem, abyśmy żyli jak bracia i siostry
i nikomu nie wyrządzali krzywdy.
(...)

Dotknij serc
tych, którzy szukają jedynie zysków
kosztem ubogich i ziemi.
Naucz nas odkrywania wartości każdej rzeczy,
kontemplowania w zadziwieniu,
uznania, że jesteśmy głęboko zjednoczeni
z każdym stworzeniem
w naszej pielgrzymce ku Twej nieskończonej światłości.

Dziękujemy, że jesteś z nami każdego dnia.
Wspieraj nas, prosimy, w naszych zmaganiach
na rzecz sprawiedliwości, miłości i pokoju.

CZĘŚĆ 5

**A BLIŹNIEGO
SWEGO
JAK SIEBIE
SAMEGO**

39 |

WDZIĘCZNOŚĆ WOBEC RODZICÓW

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zaznajomienie uczniów z wiedzą, że z szacunkiem i wdzięcznością należy podchodzić do swoich rodziców czy opiekunów każdego dnia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > analizuje trud wychowawczy jaki ponosili i ponoszą ich rodzice lub opiekunowie;
- > wyjaśnia, że w relacjach trudnych ze swoimi rodzicami również można odszukać wiele dobra u swoich najbliższych i wzbudzić w sobie autentyczną wdzięczność i szacunek;
- > informuje, że dziecko, które pamięta o szacunku i wdzięczności wobec swoich rodziców otwiera się na różnorodne dary, o których jest napisane w księdze Mądrości Syracha;
- > przedstawia dary, na które otwiera się te, kto szanuje swoich rodziców i jest im wdzięczny;
- > wie, że postawa dziecka pełna szacunku i wdzięczności jest niezastąpionym dobrem dla jego rodziców czy opiekunów.

Postawy: uczeń kształtuje pozytywne **relacje** z najbliższymi.

Metody i techniki: tworzenie drzewa genealogicznego, burza mózgów, rachunek sumienia, wykład, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: zeszyty, Biblia, podręczniki, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy, modlitwie i sprawdzeniu obecności, poproś, aby uczniowie spróbowali narysować w swoim zeszytcie drzewo genealogiczne ich rodziny. Warto zachęcić uczniów, aby było ono w miarę możliwości i wiedzy o swojej rodzinie rozbudowane najbardziej jak się da. Możesz zaznaczyć jeszcze, że jeżeli ktoś nie ma pewności, co do imion poszczególnych osób w rodzinie, to może zostawić wolne miejsce ze znakiem zapytania.

2. Kolejnym zadaniem katechizowanych jest zastanowić się i w ciszy odpowiedzieć na pytania:

Do kogo z rodziny jestem podobna(y)?

W czym przejawia się moje podobieństwo?

Uwaga:

Można podpowiedzieć uczniom, że chodzi o podobieństwo w szerokim sensie np. wygląd, sposób poruszania się, odziedziczone talenty, itp.

Uczniowie, którzy są ze sobą zaprzyjaźnieni i znają swoje rodziny, mogą nawzajem podzielić się spostrzeżeniami odnośnie do podobieństwa.

3. Następnie poproś chętnych uczniów, aby przed klasą podzielili się swoimi odpowiedziami. Zadanie to ma okazać uczestnikom lekcji, że więzy rodzinne, relacje człowieka szczególnie te najbliższe, jak dziecko-rodzic czy dziecko-opiekun prawny, mają na nas ogromny wpływ, który można zobaczyć chociażby przeglądając się w lustrze.

4. Przedstaw klasie temat lekcji, cytując zdanie z Księgi Syracha: *Z całego serca czcij swego ojca, a boleści rodzicielki nie zapominaj! Pamiętaj, że oni cię zrodzili, a cóż im zwrócisz za to, co oni tobie dali?*

5. Poproś, aby uczniowie jeszcze raz przyjrzeni się swojemu drzewu genealogicznemu, zwrócili szczególną uwagę na swoich rodziców czy opiekunów i spróbowali odpowiedzieć w ciszy na pytania:

Czym charakteryzował się dom, w którym wychowywali się moi rodzice (opiekunowie)?

*W jakich okolicznościach dla nich przyszedłem na świat (lub zaopiekowali się mną)?
Jak wyglądała opieka moich rodziców/opiekunów nade mną w wieku niemowlęcym, wczesnego dzieciństwa czy w czasie późniejszego dorostania?
Czy widzę, jak bardzo troszczą się o mnie dzisiaj?*

Po każdym przeczytanym pytaniu pozostaw uczniów w dłuższej chwili ciszy. Zaznacz, że jeśli uczniowie nie znają odpowiedzi na któreś z tych pytań, to warto zadać je właśnie rodzicom/opiekunom. Celem poznania odpowiedzi na te pytania i wielu innych dotyczących tej tematyki jest to, aby uczniowie spróbowali zobaczyć chociażby namiastkę trudu, jaki podjęli i podejmują ich rodzice czy opiekunowie, którzy na różnych płaszczyznach i etapach życia swoich dzieci kierują się przede wszystkim troską i miłością.

| SPOTYKAM |

6. Zachęć do posłuchania świadectwa licealistki, która po jednej z lekcji religii dotyczącej czwartego przykazania, spoglądając oczami pełnymi wdzięczności na trud rodzicielski swojej mamy, napisała:

Mamo

Gdy przyszedłam na świat, płakałaś

Gdy byłam głodna, karmiłaś mnie

Gdy moczyłam pieluszkę, przewijałaś mnie

Gdy nie mogłam zasnąć, opowiadałaś mi bajki o niebie i aniołach

Gdy patrzyłam na Ciebie, uśmiechałaś się do mnie

Gdy stawiałam pierwsze kroki, Ty stałaś za mną

Gdy upadałam, tuliłaś mnie mocno

Gdy szłam do szkoły, wspierałaś mnie

Gdy robiłam coś źle, poprawiałaś i uczyłaś mnie

Gdy robiłam dobrze, chwaliłaś

Gdy byłam chora, kochałaś mnie bardziej niż sekundę temu

Gdy szłam na zabawę, mówiłaś „baw się dobrze”

Gdy chciałam spróbować czegoś nowego, mówiłaś „uważaj na siebie”

Gdy nie wróciłam na noc, modliłaś się

Gdy rano z nadzieją otworzyłaś drzwi, nie mnie w nich zobaczyłaś

Pamiętasz bajki o niebie i aniołach?

Mamusiu, dlaczego płaczesz?

B. Sanacka

Przykład tej dziewczyny może pobudzić do refleksji każde dziecko, niezależnie od wieku, które spróbuje zobaczyć, ile wysiłku dali mu ci, od których zależało jego życie, jego wychowanie. Ile trudu zadają sobie jego rodzice, aby dzisiaj okazywać mu miłość.

7. Niektórzy analizując historię swojego życia w relacji do któregoś z rodziców, mogą dostrzegać w niej przede wszystkim: ból, gorycz i rozczarowania. Tak też było w przypadku tej młodej dziewczyny.

Czy pomimo tak trudnego doświadczenia ta dziewczyna ma jednak za co być wdzięczna swojej mamie?

Czy pomimo bólu i żalu jaki nosi w sobie, może spojrzeć na nią oczami pełnymi wdzięczności, miłości i szacunku?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

8. Bazując na tekście z podręcznika, wyjaśnij w formie wykładu, jak konkretnie powinny wyrażać się szacunek i wdzięczność wobec rodziców czy opiekunów w codzienności.

Szacunek i wdzięczność wobec rodziców wyraża się w zainteresowaniu ich życiem, przeszłością, marzeniami czy oczekiwaniami. Człowiek młody nie zawsze chce i potrafi zrozumieć świat ludzi od siebie starszych. Gdy jest się młodym, wiele poleceń rodziców/opiekunów może irytować. Może się wtedy wydawać, że wie się lepiej. Gdy jednak z wiekiem wkracza się w ten dorosły świat, stopniowo też docenia się ich mądrość. W życiu można wiele się nauczyć, nie przekreślając jednostronnie i zbyt szybko mądrości starszych pokoleń. A poznanie mentalności, kontekstu życia i historii swoich rodziców/opiekunów, pomaga lepiej ich zrozumieć, docenić i szanować.

9. W oparciu o dotychczasową wiedzę zdobytą na lekcji, zadaniem katechizowanych jest za pomocą burzy mózgów odpowiedzieć na pytania zawarte pod wypowiedzią młodej dziewczyny.

Nanieś odpowiedzi uczniów na tablicę (przykładowe odpowiedzi: za życie, za środki materialne, za poświęcony czas, za powrót do niej itp.).

Podsumowując ten etap lekcji, zaznacz, że niektóre relacje z osobami nam najbliższymi bywają czasami bardzo trudne. Możesz też powiedzieć: *Jednak zanim surowo ocenimy tych, którzy za nas odpowiadają, może warto*

szukać przyczyn ich złego postępowania. My nie wiemy nic o historii mamy tej dwunastoletniej dziewczynki. Może ona nie potrafiła być inna. Może też rany jej historii zmieniły ją tak bardzo, że zachowanie wobec swojej córki było ich konsekwencją. Tego nie wiemy. Jednak jest to jej mama, osoba, dzięki której ona sama żyje, którą gdzieś tam głęboko bardzo kocha pomimo, i chociażby za to należy jej się wdzięczność i szacunek.

10. Dziecko, które pamięta o szacunku i wdzięczności wobec swoich rodziców otwiera się na różnorodne dary, o których jest napisane w Mądrości Syracha.

Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu biblijnego, a zadaniem reszty klasy jest wychwycić te dary, które zyskuje ten, kto z szacunkiem i wdzięcznością odnosi się do swoich rodziców/opiekunów.

Po przeczytaniu tekstu uczniowie wyrywkowo wymieniają usłyszane dary (zbawienie – drogę do nieba, odpuszczenie grzechów – drogę do przebaczenia, radość itp.).

| UTRWALAM |

11. Wyjaśnij, że postawa wdzięczności i szacunku wobec swoich rodziców czy opiekunów zmienia nas samych i otwiera na przeróżne dobra. Te postawy nie są też bez znaczenia dla naszych rodziców czy opiekunów. Oni również w tak pozytywnym podejściu swoich dzieci otrzymują wiele niezastąpionych darów, których nie da im żadna inna relacja.

| MODLĘ SIĘ |

12. Zakończ lekcję modlitwą, która została zamieszczona w podręczniku.

40 |

SZACUNEK DLA STARSZYCH I PRZEŁOŻONYCH

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że zadaniem młodszych pokoleń w stosunku do tych starszych, jest przede wszystkim szacunek i wielka wyrozumiałość.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że młodość nie trwa wiecznie;
- > rozumie, że proces starzenia się jest dla każdego nieunikniony;
- > każdy młody człowiek kiedyś zaliczy się do grupy starszego pokolenia;
- > rozumie, że nie należy w młodości uciekać od starości, ale czerpać z niej mądrość i naukę;
- > wie, że **osoby** starsze mają nam wiele do przekazania i przez nie też mówi Bóg;
- > wie, że osoby starsze tworzą różne społeczności, w których żyjemy i patrzą na daną rzeczywistość często inaczej niż młodzi, ale to nie koniecznie oznacza, że gorzej czy lepiej.

Postawy: uczeń wykazuje troskę o zdrowie i życie własne oraz innych.

Metody i techniki: notka informacyjna, luźna pogadanka, wykład, rozmowa kierowana, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte, tablica, drzewa genealogiczne uczniów z poprzedniej lekcji, zdjęcie pani Wandy Półtawskiej, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu się z klasą i sprawdzeniu obecności przeczytaj krótką informację o biologicznych aspektach starzenia się człowieka.

Powszechnie uważa się, że w procesie starzenia się zmiany zachodzą na poziomie tkanek, komórek i jąder komórkowych. Występuje kilka teorii na ten temat.

- > **Teoria zegara biologicznego.** Zakłada ona istnienie wewnątrzustrojowego zegara, który reguluje wszelkie zmiany aktywności i szybkości podziału komórkowego. W ten sposób organizm programuje procesy wzrostu, dojrzewania, starzenia się i śmierci.
- > **Teoria sumowania się błędów.** Zwolennicy tej teorii zakładają, że czynniki środowiskowe (np. promieniowanie) wywołują mutacje w materiale genetycznym, co powoduje szybsze starzenie się organizmu na skutek wytwarzania przez komórki nieprawidłowych produktów, zaburzenia rozmnażania czy wzrostu komórek.
- > **Teoria gromadzenia się nieprawidłowych produktów.** Według tej teorii następuje stopniowe zamieranie komórek w miarę nagromadzenia się nieprawidłowych produktów przemiany materii, które prawdopodobnie powstają w czasie przemian metabolicznych i w czasie rozpadu błon wewnątrzkomórkowych przez czynniki chemiczne znane jako wolne rodniki.
- > **Teoria chemicznych połączeń krzyżowych.** Tu nawiązuje się do zmian na poziomie tkankowym, gdzie włókna kolagenu i elastyny w tkance łącznej tworzą tzw. węzły i wówczas nie działają prawidłowo.
- > **Teoria autoimmunologiczna.** W miarę starzenia się odpowiedź immunologiczna słabnie. Samo osłabienie odpowiedzi immunologicznej może stanowić przyczynę procesu starzenia się.

careexperts.pl/starzenie-sie-organizmu#biologiczne

2. Następnie w luźnej dyskusji kierowanej zapytaj uczniów:

Czy zastanawiacie się czasami nad swoim procesem starzenia się? Jak będziecie się czuć za 40 lat, jak wyglądać za 50?

Kiedy pierwszy siwy włos przyozdobi waszą głowę?

Czy ktoś z was korzystał może z popularnej aplikacji postarzającej swój wizerunek?

Jeśli znajdują się uczniowie, którzy pozytywnie odpowiedzą na te pytania, można zadawać im kolejne:

Jakie miałeś wtedy odczucia, kiedy zobaczyłeś siebie w tej starszej odświeżonej?

Myślisz, że faktycznie będziesz kiedyś tak wyglądać?

Może ktoś ma swój postarzony portret i jest na tyle odważny, żeby pokazać go klasie?

Można dodatkowe pytanie skierować również do tych, którzy świadomie nie skorzystali i dalej nie chcieliby skorzystać z możliwości postarzenia swojego wizerunku:

Dlaczego ta forma luźnej zabawy nie jest dla Ciebie?

3. Prowadzona odpowiednio dyskusja ma uświadomić uczniom, że:
  - > młodość nie trwa wiecznie, choć krótka też nie jest;
  - > teoretycznie proces starzenia się jest dla każdego nieunikniony;
  - > potencjalnie każdy młody człowiek kiedyś zaliczy się do grupy starszego pokolenia.
4. Napisz na tablicy wielkimi literami: OSOBY STARSZE. Zadaniem uczniów jest podanie przykładów dzisiejszego podejścia społecznego do tych osób (np. pogarda i brak zrozumienia przez młodsze pokolenia, młodość jest na topie – starość jest nieatrakcyjna, lekcja wynikająca z historii życia np. żyjących bohaterów narodowych, przykłady do naśladowania, niskie emerytury, skromny tryb życia, samotność, choroby, leki, kwitnące życie towarzyskie – sanatoria, kluby seniora itp.). Wszystkie te przykładowe skojarzenia zapisz na tablicy.
5. W formie krótkiego wykładu podsumuj ten etap katechezy. Zwróć uwagę, że współczesność w bardzo ogólnym znaczeniu dość skrajnie odnosi się do osób ze starszego pokolenia. Z jednej strony, przysługują im różnego rodzaju ulgi i pierwszeństwo odnośnie do niektórych świadczeń, a z drugiej strony borykają się one z szeroko rozumianym brakiem szacunku i zrozumienia ze strony osób od siebie młodszych czy zdrowszych.
Jednak w tej lekcji nie chodzi głównie o to, aby skupiać się nad szerokim podejściem do ludzi w podeszłym wieku. Świat należy zmieniać na lepsze, zaczynając od swojego własnego środowiska.
6. Zaproponuj uczniom, aby poprzez np. sięgnięcie po szkic swojego drzewa genealogicznego z poprzedniej lekcji czy przypomnienie sobie o swoim najbliższym codziennym środowisku, pomyśleli sobie o ludziach starszych,

którzy są obecni w ich codzienności. Możesz zadać uczniom pytania pomocnicze:

Ile mniej więcej jest tych osób w twoim otoczeniu?

Co wiesz o tych osobach (np. czy żyją samotnie, czy dobrze się mają? itp.)

Jakie masz do nich podejście? Czy przejmujesz się ich losem?

| SPOTYKAM |

7. Umieść zdjęcie Wandy Póltawskiej w widocznym dla wszystkich miejscu i poproś jednego z uczniów, aby odczytał świadectwo pewnej nauczycielki zamieszczone w podręczniku.

Wyjaśnij, że to właśnie o tej postaci widocznej na zdjęciu pisała pani Jowita – nauczycielka j. polskiego. Może niektórzy wiedzieli o tym od samego początku, inni się domyślali, a dla jeszcze innych było to zaskoczenie.

8. Bazując na skróconym życiorysie dr Wandy Póltawskiej, przedstaw uczniom najważniejsze wydarzenia z jej życia.

Wanda Póltawska, Wanda Wojtasik, dla znajomych Dusia, od chwili małżeństwa Póltawska, urodziła się w Lublinie dnia 2 listopada 1921 roku jako najmłodsza z trzech sióstr.

Z chwilą wybuchu wojny natychmiast z grupą harcerek zajęła się służbą pomocniczą, przede wszystkim jednak rzuciła się do ratowania książek ze zbombardowanej księgarni. Z nastaniem okupacji przystąpiła od razu do konspiracyjnej walki jako łączniczka, uczestnicząc jednocześnie w tajnym nauczaniu.

W lutym 1941 została aresztowana przez Gestapo i osadzona w więzieniu na Zamku Lubelskim, a 22 września przewieziona do obozu koncentracyjnego Ravensbrück w Meklemburgii, a w marcu 1945 do Neustadt-Gleve, gdzie przebywała do końca wojny, tj. do 8 maja 1945 r.; cudem uratowana, gdyż z powodu wyczerpania głodem wyrzucono ją już do trupiarni. W obozie została zoperowana doświadczalnie przez niemieckich lekarzy w pierwszej grupie ravenbrückich „królików”. Duża grupa polskich więźniarek politycznych była świetnie zorganizowana, szereg doskonałych nauczycieli prowadziło tajne nauczanie, a informacje o operacjach Wanda przysyłała do domu, pisząc atramentem sympatycznym. Po powrocie do domu co noc śnił się jej obóz, spanie stało się męczarnią.

Jedna z nauczycielek poradziła jej spisanie swoich wspomnień. Uczyniła to – i pomogło; a po dwudziestu latach tekst ten wydany został najpierw w Polsce, a potem przetłumaczony na języki: japoński, angielski, niemiecki i włoski: *I boję się snów*. Rzucona z otaczającego ją świata miłości i przyjaźni w atmosferę okrucieństwa gestapowskiego więzienia i hitlerowskiego kacetu nie poczuła nienawiści, tylko ogromne zdziwienie: jak jest możliwe, aby człowiek człowiekowi mógł zadawać takie cierpienia? Postanowiła więc zostać psychiatrą, aby spróbować to zrozumieć i móc ludziom pomagać. Zresztą duża część jej koleżanek obozowych studiowała potem medycynę. Nie mogąc znieść spotkań z rodzinami zabitych koleżanek – którym musiało nasuwać się pytanie: czemu ona wróciła, a tamte zginęły? – rozpoczęła studia medyczne nie w Lublinie, a na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (we wrześniu 1945); ukończyła je w roku 1951. Wyszła z mężem 31 grudnia 1947 i została matką czterech córek.

Pracę lekarza rozpoczęła w szpitalu psychiatrycznym w Kobierzynie koło Krakowa w lutym 1952, a już w kwietniu, otrzymawszy stypendium specjalizacyjne w psychiatrii przeniosiła się do Kliniki Psychiatrycznej Akademii Medycznej w Krakowie, wydzielonej wówczas z Uniwersytetu Jagiellońskiego jako osobna uczelnia, gdzie pozostała do roku 1968, przechodząc kolejne stopnie asystenta, starszego asystenta i adiunkta, ordynatora oddziału, równoległe zaś oba stopnie specjalizacji i doktorat (1964). Przez 18 lat (1954-1972) działała w Poradni Wychowawczo-Leczniczej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Prowadziła badania tzw. „dzieci oświęcimskich” – ludzi, którzy jako dzieci trafili do obozów koncentracyjnych. Opracowała też metodę „psychoterapii obiektywizującej”, opartą na uświadamianiu nieprzystosowanej młodzieży jej miejsca w rodzinie i społeczeństwie.

Zajmowała się też, w oparciu o swe doświadczenia w poradnictwie, wpływem przerywania ciąży na psychikę kobiety oraz wpływem postawy antykoncepcyjnej na współżycie małżeńskie i rodzinne.

Powstały w czasie przymusowych ciężkich prac w obozie uraz kręgosłupa szyjnego wymagał operacji i zaprowadził ją w roku 1967 aż do Honolulu, gdzie praktykował specjalista przeprowadzający tego rodzaju operacje specjalną metodą od przodu. W kwietniu 1969 zwolniła się z Kliniki, aby poświęcić się przede wszystkim poradnictwu małżeńskiemu i rodzinnemu.

Przez 42 lata (1955-1997) wykładała medycynę pastoralną na Wydziale Teologicznym, a potem na Akademii Papieskiej w Krakowie. W latach 1981-84 wykładała też medycynę pastoralną w Instytucie Jana Pawła II przy Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie.

W roku 1967 zorganizowała Instytut Teologii Rodziny przy tymże Wydziale i kierowała nim przez 33 lata, szkoląc młode małżeństwa i narzeczonych (dwuletnie studium z comiesięcznymi sesjami) oraz księży. W ten sposób rozpoczęła się jej niejako oficjalna działalność na terenie, który jest odtąd jej podstawową pasją: pomoc w realizacji tego, co Karol Wojtyła – Jan Paweł II uznał za najważniejsze zadanie współczesne: uzdrowienie, uczynienie szczęśliwą i świętą ludzką rodzinę. Pracowała na tym polu nieustrudzenie, tak w Polsce, jak na płaszczyźnie międzynarodowej. Napisała w związku z tym szereg prac o przygotowaniu do małżeństwa i o właściwej postawie wobec współżycia płciowego.

Zawsze była gotowa pomagać ludziom, przede wszystkim małżeństwom w kryzysie i, naturalnie, jako psychiatra, osobom mającym kłopoty ze swoją psychiką – i nigdy nie traktowała tego jako czegoś, za co wystawia się rachunki.

| POZNAJĘ |

9. Na kartach Biblii osoby starsze odgrywały również wielką i niezastąpioną rolę w historii zbawienia. Jedną z takich postaci jest Symeon. Człowiek ten dostał od Boga pewną obietnicę oraz zadanie przekazania prorocstwa Maryi i Józefowi. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu z Ewangelii wg św. Łukasza 2, 25-35.
10. Zarówno postać pani doktor Wandy Póltawskiej, jak i przykład biblijnej postaci Symeona są przykładem dla młodszych pokoleń, że:
  - > nie należy w młodości uciekać od starości, ale czerpać z niej mądrość i naukę;
  - > osoby starsze, mają nam wiele do przekazania i przez nie też mówi do nas Bóg;
  - > nie można zatem patrzeć na starszych od siebie jak na odrealnione, czasami nie potrzebne osoby, które nic nie wiedzą o życiu młodych czy o funkcjonowaniu współczesnego świata;

- > osoby starsze tworzą różne społeczności, w których żyjemy i patrzą na daną rzeczywistość często inaczej niż młodzi, ale to niekoniecznie oznacza, że gorzej czy lepiej. Po prostu inaczej, a to nierzadko jest bardzo ubogające.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

11. Franciszek w niejednej już swojej wypowiedzi odnosi się do osób starszych. Zewnętrznie można odczuć, że papieżowi bardzo na nich zależy i że odnosi się on z należytyym szacunkiem do seniorów. W końcu sam się też do nich już zalicza.

Poproś jednego z uczniów o odczytanie wypowiedzi papieża Franciszka.

12. Podsumowaniem może być jeszcze pewna anegdota z jednego z wykładów księdza Pawlukiewicza

Wchodzi grupka młodych chłopaków do jednego z miejskich zatłoczonych autobusów. Niektóre miejsca w pojeździe są pozajmowane przez osoby starsze. Jeden z młodzieńców po rozejrzeniu się po autokarze mówi do kolegi: powinni coś takiego wymyślić, co po rozpyleniu dobiłoby tych staruchów, wtedy mielibyśmy gdzie siedzieć. Po chwili wstaje starsza pani, która szykuje się do wyjścia z autobusu. Podchodzi do chłopców i mówi: nie martwcie się, jak wy będziecie starzy, to na pewno już coś takiego wymyślą.

| MODLĘ SIĘ |

13. Poproś uczniów, aby pomyśleli o jednej konkretnej starszej osobie ze swojego środowiska i powierzyli ją Bogu w modlitwie, wykorzystaj tę zamieszczoną w podręczniku.

41 |

ŻYCIE CZŁOWIEKA JEST ŚWIĘTE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że świętość życia człowieka wynika z tego, że każda osoba ludzka pochodzi od Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że samo słowo życie dotyka różnych płaszczyzn ludzkiej egzystencji;
- > potrafi odpowiedzieć na pytania: jaką wartość ma ludzkie życie i kto jest Jego Panem?
- > na podstawie **Biblii**, swojej historii życia lub innych osób, potrafi wyjaśnić, dlaczego życie każdego człowieka jest święte;
- > wie, że Bóg może czynić wielkie dobro przez każdego człowieka nawet będącego w śpiączce itp.
- > rozumie, że żaden człowiek nie ma prawa do wartościowania życia ludzkiego.

Postawy: uczeń broni zagrożonego życia.

Metody i techniki: swobodna medytacja, dyskusja kierowana, wykład, praca z podręcznikiem, świadectwa.

Środki dydaktyczne: odtwarzacz CD, podręcznik, Biblia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności zaprosz uczniów do odsłuchania piosenki zespołu Casting Crowns pt. *Who Am I*. Uczniowie w trakcie słuchania mają zastanowić się nad swoim życiem.

Następnie poproś, aby chętni uczniowie podzielili się swoimi przemyśleniami. Jakie skojarzenie odnośnie do ich życia były pierwsze? O czym pomyśleli? Nawet jeśli nikt z klasy nie będzie chętny do podzielenia się swoimi przemyśleniami, zaznacz, że każdy z uczestników lekcji mógł w tym samym czasie pomyśleć o przeróżnych aspektach swojego życia. Jedni odpowiadali na pytanie: kim jestem, inni – dokąd zmierzam, jeszcze inni – czym się w życiu kieruję. Może ktoś zadał sobie pytanie: jak długo będę żył?

To doświadczenie ma doprowadzić do wniosku, że samo słowo życie dotyczy każdego człowieka i dotyka rozmaitych płaszczyzn ludzkiej egzystencji.

2. Przeczytaj uczniom przetłumaczony refren piosenki i przedstaw cel lekcji, który będzie próbą odpowiedzi na pytania:

Jaką wartość ma moje życie i innych osób?

Kto jest moim Panem?

| SPOTYKAM |

3. Nie jest łatwo tylko teoretycznie odpowiedzieć na pytanie: jaką wartość ma moje życie i do kogo ono należy. Odpowiedzi na nie trzeba przede wszystkim szukać stale w swojej historii życia, w spotkaniu z drugim człowiekiem i doświadczeniach, które po ludzku zupełnie wymykają się spod kontroli. Przykładem może być trudna historia znanej aktorki Ewy Błaszczyk, której to córka Ola wiele lat temu zapadła w śpiączkę na skutek zachłyśnięcia się tabletką. Z jednej strony wydarzenia takie jak to stają się dowodem dla nas, że życie ludzkie może być niekiedy bardzo ulotne. Z drugiej strony są one trudną lekcją i szansą do docenienia i odkrywania prawdy właśnie o życiu.
4. Pani Ewa skorzystała z tej lekcji życiowej pomimo wielkiego bólu matki, który pewnie mocno ją nie raz paraliżował. W jednym z wywiadów z tą niezwykłą kobietą, aktorka dzieli się swoimi spostrzeżeniami odnośnie do wartości życia, które odkryła z lekcji swojej osobistej historii.
5. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu wywiadu z podręcznika. Pozostali uczniowie mają w tym czasie dostrzec wartości, które składają się na życie, a o których wspomina pani Błaszczyk (np. podjęcie i doświadczenie trudu codzienności; doświadczenie bezsilności; sens życia pomimo; otwarcie się na Boga przez uczucia i modlitwę; wiara; szukanie

odpowiedzi na trudne pytania w wydarzeniach swojego życia; otwarcie się na pomoc; nadzieja; przewartościowanie swoich priorytetów dla osoby, którą się kocha; poświęcenie dla miłości, otwarcie się na inicjatywę pomocy dla innych; inwestowanie szczególnie w życie itp.). Pomóż uczniom dostrzec te wartości w rozmowie kierowanej.

6. Podsumowując ten etap lekcji, podkreśl, że Bóg nie przekreśla człowieka czy wartości jego życia ze względu na np. ból, cierpienie, kalectwo, biedę itp. On na tych doświadczeniach chce budować dobro i przypomnieć, że życie człowieka jest wielką wartością „pomimo”. To Bóg stworzył człowieka, to od Niego człowiek pochodzi, to od Niego ma życie i to życie święte. Nawet jeśli komuś czyjeś życie wyda się bezsensowne, nigdy nie będzie ono takie dla Boga. Tę prawdę można zauważyć w życiu córki pani Błaszczuk – Oli. Jak wiele zdołał Pan Bóg. Sama jej mama w wielu innych wywiadach podkreślała, że to właśnie dla Oli stworzyła fundację *Akogo* i wybudowała klinikę „Budzik”.

| POZNAJĘ |

7. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu z Pisma Św. – wskrzeszenie córki Jaira.

Wyjaśnij uczniom, opierając na tym fragmencie z Pisma Świętego, że to Bóg jest Panem życia i śmierci. Dwunastoletnia córka Jaira umarła. Ci, świadkowie, którzy byli obecni przy jej odejściu, nie mieli co do tego wątpliwości. Po ludzku to był ewidentny koniec życia tej dziewczyny. Czytając tę historię, można przemyśleć wiele różnych wątków np. o miłości rodzicielskiej, wierze, ludzkim bólu, rozpaczycy itp. Tu jednak faktem jest, że Jezus wskrzesza tę dziewczynę, bo jest Panem życia, a żadnemu człowiekowi nigdy się to nie udało i nie uda.

8. Dla wielu ludzi życie córki Ewy Błaszczuk czy córki Jaira przestało mieć wartość. Jak wiele osób współcześnie wyśmiewa tych, którzy walczą o życie każdego i są otwarci na działanie Boga w tym aspekcie. Zaproponuj, aby uczniowie zastanowili się, czy w swoim środowisku spotkali się z historią *cuda życia*. Może ktoś chętny będzie na tyle odważny, aby się nią podzielić.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

9. Zaproś uczniów do pracy z podręcznikiem. Ich zadaniem będzie samodzielne przeczytanie z podręcznika punktów – z działów ODKRYWAM i UTRWALAM. W trakcie lektury uczestnicy mają wybrać jedno zdanie, które wydaje im się najistotniejsze na dzisiaj.
10. Chętni uczniowie dzielą się ważnymi dla nich zdaniami z podręcznika. Podsumowują oni w ten sposób lekcję.

| MODLĘ SIĘ |

11. Zaproś uczniów do modlitwy, włączając ponownie utwór zespołu Casting Crowns pt. *Who Am I*.

42 |

„NIE ZABIJAJ” – CO TO WŁAŚCIWIE OZNACZA?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że życie ludzkie jest człowiekowi dane i zadane.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że dobro dane sobie lub drugiemu człowiekowi służy szeroko rozumianemu życiu;
- > wie, że życie wymaga troski a czasem i wielkiego poświęcenia;
- > potrafi szczegółowo wyjaśnić znaczenie piątego przykazania;
- > w momentach zagubienia wie, że należy kierować się tym co o życiu mówi Biblia oraz osoby, które starają się żyć wskazaniami Pisma Św. na co dzień;
- > wie, że warto walczy o każde życie bez wyjątku.

Postawy: uczeń wykazuje troskę o zdrowie i życie własne oraz innych

Metody i techniki: pisanie dobrych uczynków, dyskusja kierowana, wykład, rachunek sumienia, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: kartki samoprzylepne, 2 pudełka (jedno z napisem BLIŻNI, drugie z napisem JA), tablica, podręcznik, Pismo Święte, odtwarzacz CD, prezentacja.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności rozdaj uczniom po dwie karki samoprzylepne. Następnie poproś ich, aby na jednej z nich napisali,

co dobrego w ostatnim czasie uczynili dla jakiejś osoby. Po wykonaniu tego zadania chętny uczeń zbiera te zapisane kartki do małego pojemnika z napisem „BLIŹNI”. Na drugiej kartce uczestnicy mają napisać, co w ostatnim czasie zrobili dobrego dla siebie. Te karteczki również zbiera któryś z uczniów do pudełeczka z napisem „JA”.

2. Słowa: BLIŹNI i JA również są zapisane na tablicy drukowanymi literami. Odczytaj dobre uczynki uczniów wobec drugiego człowieka i naklej je pod napisem: BLIŹNI. Te same czynności wykonaj względem drugiego pudełka z napisem JA.
3. W podsumowaniu tego zadania, podkreśl, że z różnorodności uczynków względem siebie samego czy drugiej osoby wynika fakt, że życie człowieka składa się z bardzo wielu aspektów np. jedni zadbali o zdrowie, inni pomogli komuś w zrozumieniu matematyki, jeszcze inni w końcu się wyspali lub posłuchali dobrej muzyki itp. Prawda ta jasno i wyraźnie pozwala wysnuć jeszcze jeden wniosek. Przez to, że człowiek daje jakieś dobro sobie lub komuś innemu, pośrednio dba o życie, a niekiedy i bezpośrednio je ratuje. Kiedy więc ludzie słyszą przykazanie *nie zabijaj*, to faktycznie nie będzie ono dotyczyło jedynie utraty życia fizycznego. Przecież zabić w samym człowieku można bardzo wiele.
4. Poproś uczniów, aby podczas dyskusji kierowanej wskazali, jakie płaszczyzny w człowieku można zniszczyć (np. zdrowie, psychikę, dobre imię, samopoczucie, poczucie człowieczeństwa, godność, wartość itp.) Przykłady te również są naruszeniem tego przykazania. Patrząc jednak na wielorakość dobra zapisanego na tablicy, można spróbować odpowiedzieć na pytanie:

O jaką sferę życia zadbał - lub nawet uratował - mój uczynek względem siebie lub drugiej osoby?

Pozwól uczniom na przemyślenie tego pytania w ciszy własnego sumienia.

| SPOTYKAM |

5. Troska o życie czasem może przerodzić się też w walkę o nie. Przykłady często nawet bardzo znanych osób cieszących się autorytetem w danej dziedzinie pokazują wiele nieścisłości w trosce o życie, sięjąc zamęt. Pomocy warto szukać wtedy po prostu w Ewangelii, która jest aktualna

w każdych czasach oraz w przykładach tych osób, które w walce o życie kierują się nią na co dzień. Jedną z nich jest ks. Tomasz Kanclarczyk – pomysłodawca i prezes Fundacji Małych Stópek oraz współorganizator szczecińskiego Marszu Dla Życia. Od wielu lat pomaga osobom potrzebującym, a szczególnie kobietom stojącym przed dramatycznymi decyzjami odnośnie do życia ich dzieci. W książce *Chodzi mi o życie*, która jest obszernym wywiadem z księdzem Tomkiem, można przeczytać, w jaki sposób żyć i pozwalać żyć innym.

Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu wypowiedzi tego księdza zamieszczonej w podręczniku.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Zaznacz, że sam Jezus odnośnie do obrony życia ludzkiego był nie raz wystawiany na próbę. Jednak Jego postawa zawsze bezwzględnie broniła dobra danych osób, a tym samym i ich życia. Poproś, aby chętny uczeń odczytał fragmenty Ewangelii wraz z komentarzami.

7. Poproś uczniów, aby jeszcze raz spojrzeli na tablicę. Zadaniem katechizowanych jest ogólne zastanowienie się nad pytaniami:

Ile to całe dobro kosztowało np. czasu, wysiłki, pieniędzy itp.?

Czy było warto to dobro sobie lub komuś ofiarować?

Czy ja chcę, dobro otrzymywać od innych?

| UTRWALAM |

8. Przeczytaj uczniom podsumowanie w formie rachunku sumienia znajdujące się w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie katechezy odmówcie wspólnie modlitwę, możecie skorzystać z tej, która została zamieszczona w podręczniku.

43 |

„JESTEŚCIE ŚWIĄTYNIĄ DUCHA ŚWIĘTEGO”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że są **miejscem** zamieszkania Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi wyjaśnić pojęcie świątyni;
- > umie wymienić elementy, które składają się na główne wyposażenie świątyni jako budowli i wyjaśnić ich przeznaczenie;
- > rozumie, że świątynia ma dwa wymiary: fizyczny i duchowy;
- > wie, że człowiek w swojej relacji z Bogiem potrzebuje świątyni jako budynku i świątyni duchowej, którą jest on sam;
- > potrafi wymienić cechy charakterystyczne dla tych dwóch wymiarów świątyni;
- > rozumie poprzez świadectwo św. Franciszka z Asyżu, że świątynia materialna i duchowa uzupełniają się i przenikają w życiu osoby wierzącej;
- > wie, że świątynia w tych dwóch wymiarach jest człowiekowi dana i zadana.

Postawy: troszczy się o czystość serca.

Metody i techniki: projektowanie wewnątrz; prezentacja prac projektowych, wykład, dyskusja kierowana, praca z tekstem, osobista refleksja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Świąte, kartki A4 z pustym wnętrzem świątyni, plakat z rysunkiem kościoła i ze szkicem człowieka, trzy zdjęcia Świątyni: pierwsze – świątynia w stanie budowy; drugie – piękne wykończona i przyozdobiona świątynia; trzecie – ruina świątyni.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu się z klasą i sprawdzeniu obecności przypomnij uczniom ogólne pojęcie świątyni.

Świątynia jest przede wszystkim miejscem *kultu religijnego*.

2. Następnie poproś uczniów, aby wszyscy użyli swojej wyobraźni i spróbowali być przez chwilę architektami wewnątrz. Rozdaj każdemu uczniowi kartkę A4 z narysowanym wnętrzem świątyni, która w środku jest zupełnie niezagospodarowana. Zadaniem uczniów jest swobodne rozmieszczenie niezbędnych elementów, które w świątyni (kościół katolickim) powinny się znaleźć. To zadanie uczniowie mogą wykonać w parach. Następnie chętni uczniowie prezentują swoje zaprojektowane wnętrza.
3. W podsumowaniu tej części lekcji wyjaśnij, że przy wykonywaniu tego zadania uczniowie mogli sugerować się różnymi rzeczami, np. jedni mogli za wzór obrać swoje świątynie parafialne i umieścić wszystkie elementy, które się akurat w nich znajdują; inni może dodali jakieś przedmioty, które w kościołach katolickich są zupełnie niespotykane, a wg nich dobrze, żeby się znalazły; a jeszcze inni niektóre rzeczy celowo usunęli np. ambonkę, bo kojarzy im się ona z nudnymi kazaniami. Każdy jednak raczej zdaje sobie sprawę, że główne elementy wyposażenia kościoła to: ołtarz, ambona, boczne ławki przy prezbiterium, chrzcielnica i konfesjonał. W każdym z tych miejsc dokonuje się wyjątkowe spotkanie człowieka z Bogiem, np. konfesjonał to miejsce prośby o przebaczenie i przyjęcie go; ołtarz to miejsce spotkania z największym darem Miłości; chrzcielnica to miejsce stawiania się dzieckiem Bożym itp. Bóg wybrał jeszcze jedno niezwykle miejsce na spotkanie – wzniesienie swojej świątyni. Tym miejscem jest **człowiek**.

| POZNAJĘ |

4. W formie krótkiego wykładu wyjaśnij uczniom słowa św. Pawła w Pierwszym Liście do Koryntian odnośnie do tego, że to *my jesteśmy świątynią Ducha Świętego* – Bożym domem.

Jako nawrócony Żyd św. Paweł określając swoich słuchaczy jako świątynię Ducha Świętego, nawiązuje w tym względzie do Świątyni Jerozolimskiej, która w jego życiu zajmowała znaczące miejsce. Nawet po przejściu z judaizmu na chrześcijaństwo, wstępował do niej, aby się modlić. Jednak jako człowiek ochrzczony był całkowicie przekonany, że: *Bóg, który stworzył świat i wszystko, co w nim istnieje, On, który jest Panem nieba i ziemi, nie mieszka w świątyniach ręką zbudowanych...*

Dlatego też Apostoł po swojej przemianie był całkowicie przekonany, że miejscem mieszkania Boga jest człowiek ochrzczony, a nie wzniesiona budowla.

Czyż nie wiecie, że jesteście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was? Jeżeli ktoś zniszczy świątynię Boga, tego zniszczy Bóg. Świątynia Boga jest świętą, a wy nią jesteście.

| ODPOWIADAM |

5. Zadaj uczniom pytanie: *czy myślicie czasem o sobie, że jesteście domem Boga – Jego Świątynią – Jego Kościołem?*

Po chwili kolejne pytanie: *czy w takim razie człowiek potrzebuje w ogóle kościoła jako budynku?* Na to pytanie odpowiada papież Franciszek w jednej ze swoich homilii.

6. Poproś jednego z uczniów, aby przeczytał tekst z podręcznika. W tym czasie umieść na jednej połowie tablicy rysunek lub zdjęcie kościoła, na drugiej zaś szkic człowieka. Po przeczytaniu określonej treści z podręcznika uczniowie mają za zadanie wskazać cechy kościoła jako budowli i człowieka jako Świątyni, na które wskazuje papież. Dane cechy wymienione przez uczestników osoba do tego wyznaczona nanosi w odpowiednie miejsca na tablicy obok właściwego rysunku.
- > Świątynia jako budynek – miejsce modlitwy i adoracji Boga; miejsce sprawowania sakramentów i spotkania z braćmi i siostrami w wierze; miejsce, które wymaga zadbania;
  - > Świątynia, którą jest człowiek – miejsce spotkania z Bogiem i adorowania Go; miejsce szukania Boga, słuchania Go i pójścia za Nim; miejsce, które wymaga oczyszczenia; miejsce przyjmowania sakramentów.

| SPOTYKAM |

7. Z łatwością można zauważyć wielkie, wręcz bliźniacze podobieństwo tych dwóch świątyń: materialne i duchowe. Jedna i druga jest człowiekowi bardzo potrzebna na drodze wiary, relacji z Bogiem. Można to zobaczyć w historii znanej świętej postaci, jaką jest Franciszek z Asyżu, który to w dosłownym rozumieniu wezwania Bożego zaczął odbudowywać kościoły. Ten zewnętrzny akt na drodze wiary Franciszka stał się drogą do przemiany wnętrza Świątyni, którą był on sam.

Poproś jednego z uczniów o odczytanie tekstu z podręcznika o świętym Franciszku z Asyżu.

W postępowaniu tzw. *biedaczyny z Asyżu* można jeszcze wyciągnąć następujące wnioski:

- > Pan Bóg, pomimo że Franciszek nie od razu zrozumiał Jego wolę, pozwolił mu ją odkryć przez pracę dla kościoła jako budynku;
- > przemiana wewnętrzna świętego zmieniła również jego zewnętrzne postępowanie;
- > zmiany dokonane we Franciszku miały również wielki wpływ na wspólnotę Kościoła.

| UTRWALAM |

8. Przedstaw klasie trzy wybrane przez siebie zdjęcia Świątyni: pierwsze – świątynia w stanie budowy; drugie – piękne wykończona i przyozdobiona świątynia; trzecie – ruina świątyni. Poproś uczniów, aby przyglądając się tym zdjęciom, odpowiedzieli, która z tych budowli odzwierciedla ich duchowy dom dla Boga.

Jeśli uczestnicy utożsamiają się ze świątynią, która jest dopiero co w budowie, mogą zastanowić się np. nad tym, jakie elementy już w niej są, a jakich jeszcze brakuje? Ci, którzy widzą się bardziej przy drugiej fotografii, mogą zadać sobie pytanie: o które miejsca dbam w niej szczególnie, a które może są trochę zaniedbane. Natomiast tym, którzy widzą swój dom dla Boga jako ruinę, warto przypomnieć, że kiedyś ta budowla była piękna i że każda ruina może być darem i drogą ku przemianie.

9. Warto w tym wszystkim pamiętać, że Bóg z miłości do człowieka nie gardzi żadnym miejscem. Czy to świeża, niewykończona budowla, czy to ruina. Jednak trzeba również pamiętać, że Bóg nie potrzebuje piękna dla siebie tylko pragnie piękna dla nas. To nasza relacja z Bogiem wyposaża nas w to piękno. Podsumowując, można stwierdzić, że coraz to większa zażyłość z Bogiem sprawia, że nasze wnętrze jest coraz piękniejsze.

| MODLĘ SIĘ |

10. Lekcję zakończcie wspólną modlitwą, możesz skorzystać z propozycji zamieszczonej w podręczniku lub z innej, w której modlimy się o Kościół.

44 |

NIE CUDUJ Z MIŁOŚCIĄ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, czym jest prawdziwa miłość, i że potrzebuje ona rozwoju.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że powinien kształtować w sobie zdolność do kochania odpowiedzialnie;
- > umie podać różna rodzaje miłości;
- > potrafi wskazać przykładowe karykatury miłości;
- > wie, że miłość domaga się całościowego zaangażowania człowieka;
- > wie, że Bóg jest **Miłością**;
- > rozumie, że miłość jest wartością najważniejszą, która dotyczy każdego człowieka.

Postawy: uczeń podejmuje walkę z postawami zagrażającymi szczęściu.

Metody i techniki: tworzenie pojęcia (śnieżna kula), dyskusja kierowana, praca z tekstem, wykład, wyciąganie wniosków.

Środki dydaktyczne: karta A0, tablica, podręcznik, Biblia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy zaprosz uczniów do modlitwy rozpoczynającej katechezę, a następnie wspólnego ułożenia definicji **miłości**. Na samej górze

białej kartki najlepiej A0 napisz zdanie: MIŁOŚĆ to... – i podaj ją uczniowi siedzącemu w pierwszej ławce. Zadaniem tej osoby jest wpisanie cech, które wg niej składają się na miłość. Kartka ta wędruje kolejno do innych uczestników, którzy mają brakujące cechy miłości. Po wykonaniu tego zadania przeczytaj stworzoną definicję miłości klasie.

2. Podsumowując to zadanie, zaznacz, że:
  - > może dla kogoś jest to jeszcze definicja niepełna
  - > może ktoś z niektórymi wypisanymi cechami miłości się nie zgadza i chciałby je wykreślić
  - > może ktoś jeszcze inny przyjmuje wszystko, jak jest i niczego mu w tej definicji nie brakuje ani niczego nie chciałby odrzucić itp.

Dzięki tej metodzie można wysnuć wniosek, że rozumienie miłości nie dla wszystkich jest takie samo. Jednak patrząc na wątki filmowe, teksty piosenek, tematykę malarstwa, można stwierdzić, że głównie kręcą się one wokół wartości, jaką jest właśnie miłość. Wynika to z faktu, że owa miłość dla człowieka jest ogromnie ważna. Każdy przecież chce być kochany i kochać.

| SPOTYKAM |

3. Poprzez np. brak wiedzy, pychę, złe wybory, krzywdy człowiek czasem się gubi w pojmowaniu czy rozumieniu miłości. Patrząc na swoje osobiste doświadczenia czy przykłady innych osób, poproś uczniów, aby spróbowali odpowiedzieć na pytanie: z czym można dzisiaj pomylić miłość? W dyskusji kierowanej mogą paść takie przykładowe odpowiedzi: z przyzwyczajeniem, z uzależnieniem od kogoś, z cielesnością, z błędnym wyobrażeniem o kimś, z zauroczeniem itp.
4. Dlatego niemalże codziennie człowiek powinien przypominać sobie czym jest prawdziwa miłość i do niej dążyć, a nie np. zgadzać się w swoim życiu na jej karykaturę. Drogą do owego przypomnienia może być dobra i mądra literatura, tak jak np. *Mały Książę*.
5. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu książki pt. *Mały Książę*, który to opisuje pożegnanie Małego Księcia z Lisem. Zadaniem pozostałych uczniów jest wyłowienie z tekstu cech miłości, które zostają zapisane na tablicy (poświęcić życie, mieć większe znaczenie niż inni, przyjaźnić

się, ochraniać, dawać bezpieczeństwo, słuchać, poświęcać czas, oswajać, patrzeć sercem, brać odpowiedzialność).

| POZNAJĘ |

6. To była piękna, prawdziwa i pouczająca wizja miłości autora książki. Sam Pan Bóg natomiast pokazuje człowiekowi, że ludzkie pragnienie miłości wręcz wtapia się w realizację danego nam przez Boga przykazania miłości. Ta realizacja ma obejmować całego człowieka, który w przeżywanie miłości, czy to do siebie samego, czy to do bliźniego, czy wreszcie do samego Boga, ma za zadanie zaangażować swoje: ciało, uczucia, rozum, wolę i duszę. Można o tym przeczytać w wielu miejscach Biblii. Jednym z nich jest Ewangelia wg św. Marka. Prowadzący prosi jednego z uczniów o odczytanie tego tekstu z Pisma Św.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

7. W formie, krótkiego wykładu wyjaśnij uczniom, że zdolność do kochania nie jest nikomu dana w gotowej formie. Miłość zatem domaga się konkretnego rozwoju i niemałego zaangażowania. Każdy człowiek na różnych etapach swojego życia musi na drodze ku swojej dojrzewającej miłości kierować się przede wszystkim:
  - > rozumem – który pozwala poznawać siebie i drugiego człowieka;
  - > wolą – która chce dobra i inspiruje do jego wykonania;
  - > duszą (sercem) – która podczas modlitwy czerpie z miłości Boga i pomaga tę miłość: przyjmować, odkrywać i coraz bardziej ją rozumieć.
8. Warte jest zauważenie również tego, o czym pisał papież Benedykt XVI w swojej pierwszej encyklice *Deus caritas est*, którą to poświęcił w całości właśnie miłości. Już w pierwszych jej punktach może uporządkować sobie wiedzę o tej najważniejszej wartości, odkrywając jej rodzaje, które, jak przypomina papież, pochodzą od samego Boga. Oto one:
  - > *philia* – miłość przyjacielska,
  - > *eros* – miłość cielesna,
  - > *agape* – miłość oparta na odpowiedzialności i wyrzeczeniu,
  - > *caritas* – miłość, w której człowiek oddaje się zupełnie drugiej osobie.

9. Powróć do wcześniejszej definicji, którą klasa stworzyła na początku lekcji. Następnie wywieś ją w widocznym miejscu klasy lekcyjnej i do słowa MIŁOŚĆ dopisz słowo PRAWDZIWA. Zadaniem uczniów jest zapisanie brakujących cech tej wartości lub wykreślenie tych, które może jej zaprzeczają. Zaznacz, że cech tych na pewno jest więcej. Mogą być one odkrywane przede wszystkim w niezwyklej, czystej i prawdziwej relacji miłości Boga do człowieka, bo to właśnie On sam jest tą Miłością.

| MODLĘ SIĘ |

10. Zaproś uczniów do modlitwy i głośno pomódl się swoimi słowami za uczniów, aby doświadczyli prawdziwej miłości i aby sami potrafili taką dawać. Możesz skorzystać też z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

45 |

TROSKA O NAJBLIŻSZYCH BLIŹNICH (RODZINA)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom wie, że troska o najbliższych z jego otoczenia jest wyrazem miłości i gotowości niesienia im pomocy.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że wobec otaczających nas osób nie można przechodzić obojętnie;
- > wie, że postawa troski o najbliższych jest owocem wychowania serca, które powinno być blisko potrzebujących;
- > wie, że służąc bliźniemu, służy się równocześnie samemu Bogu;
- > wie, że zaniedbując bliźniego, zaniedbuje się również Boga;
- > potrafi wskazać, jakie czynniki pomogły i pomagają mu troszczyć się o bliźnich;
- > potrafi wymienić uczynki miłosierdzia: co do ciała i co do duszy;
- > rozumie, że nawet mała codzienna troska o innych jest bardzo ważna i może być drogą do coraz większych dzieł miłosierdzia.

Postawy: uczeń wykazuje troskę o zdrowie i życie własne oraz innych.

Metody i techniki: obserwacja i wnioski z niej wynikające, dyskusja kierowana, wykład, rozmyślanie nad fragmentem biblijnym, autorefleksja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte, kartki A5 z naszkicowaną drogą, odtwarzacz CD.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po sprawdzeniu obecności i przywitaniu klasy poproś, aby uczniowie krótko przyjrzeni się osobie, z którą siedzą w ławce. Następnie zachęć określone pary osób, aby spróbowały na podstawie swoich obserwacji z ostatnich kilku godzin, ocenić nastrój swojego kolegi czy koleżanki z klasy. Chętni uczniowie dzielą się swoimi wnioskami. Natomiast zadaniem osoby obserwowanej jest odpowiedzenie na pytanie: czy jej sąsiad z ławki trafnie zaobserwował jej nastrój?

Możesz zadawać pomocnicze pytania:

Czy wiesz, czym nastrój twojego sąsiada jest spowodowany?

Czy wg ciebie to jest osoba, która na dzisiaj potrzebuje jakiejś pomocy?

Jeżeli tak, to, czy ty jesteś w stanie tej pomocy jej udzielić?

A może ona może pomóc tobie?

| SPOTYKAM |

2. Celem tej części lekcji jest uświadomienie sobie tego, że w naszej codzienności napotykamy twarze wielu, często bliskich nam osób, które przeżywają trudności. Nie możemy przechodzić obok nich obojętnie. Trzeba nam tak wychowywać nasze serca, aby były one poruszone do współczucia i były blisko tych, którym możemy pomóc.

Jest przecież tak wiele możliwości. Można nieść pomoc: finansową, emocjonalną, fizyczną czy duchową. Przykładów można tutaj mnożyć wiele: możemy podzielić się śniadaniem z kimś, kto po prostu zapomniał go zabrać z domu; pomagać biednym, wspierając finansowo jakieś dzieło im poświęcone; okazać przyjaźń nowej osobie w sąsiedztwie czy klasie; zadbać o porządek w mieszkaniu starszej osoby; odwiedzić chorego w szpitalu; zaprosić do wspólnoty kogoś, o kim wiemy, że potrzebuje Boga i środowiska Jego przyjaciół; pocieszyć kolegę, który dostał kosza od dziewczyny.

Człowiek może dokonywać małych i dużych aktów pomocy, zgodnie z jego realnymi predyspozycjami. Jednak nigdy nie powinien on rezygnować

z niesienia dobra tylko z tego powodu, że obecnie nie potrafi dokonywać rzeczy na tzw. szeroką skalę.

| POZNAJĘ |

3. Troska o najbliższych jest wyrazem miłości i gotowości niesienia im pomocy. Jeszcze inaczej – to gotowość do służenia.

My wszyscy powinniśmy być chętni do służby bez względu na nasz dochód, wiek czy pozycję społeczną. Niektórzy ludzie uważają, że służenie jest powinnością tylko biednych i pokornych. Inni ludzie myślą, że służba jest obowiązkiem tylko bogaczy. Jednak sam Jezus nauczał inaczej. Zatem zobaczyć i zrozumieć, na czym polega służba bliźniemu, a przez niego i samemu Bogu, można poprzez lekturę Pisma Świętego.

4. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu z Ewangelii wg św. Mateusza: Mt 25, 34-40.

Widać wyraźnie, że sam Bóg utożsamia się z potrzebującymi. W tej prawdzie nie ma żadnej przenośni, metafory itp. Przypominając sobie lekcję o tym, że człowiek jest mieszkaniem Boga, można powiedzieć, że kiedy niósł pomoc drugiemu, służył mu, troszczył się o niego, w tym samym momencie robił to dla Boga.

Poproś uczniów, aby w chwili ciszy spojrzeli samodzielnie na odczytany wcześniej fragment z Pisma Świętego i przypomnieli sobie konkretnie komu i kiedy nieśli którąś z pomocy wymienioną w tym fragmencie. Następnie podkreśl, że w tych wspomnianych chwilach równocześnie służyli oni Bogu. Zadaniem uczniów jest również przypomnieć sobie te chwile, kiedy zaniedbali kogoś potrzebującego ze swojego otoczenia. Wtedy również trzeba się zmierzyć z prawdą, która jest wyśpiewywana w piosence: *Wszystko to, czegoś my im nie uczynili, tegośmy i nie uczynili Mu, swojemu Bogu.*

5. Wyjaśnij uczniom, że wiele dróg prowadzi do potrzebujących, na wiele również sposobów otwiera się na nich oczy. Na przykładzie znanej świętej, można zaobserwować, jakie czynniki w jej historii życia przyczyniły się do troski o ludzi i rzeczywistej niesienia im pomocy.

| ODPOWIADAM |

6. Chyba nie ma osoby, która by nie słyszała o słynnej misjonarce Matce Teresie z Kalkuty i dziełach, które dzięki niej powstały, dla tych *najmniejszych*. Poproś chętnego ucznia, aby przeczytał fragment biografii tej Świętej. Już na pierwszy rzut oka widać, że w przypadku tej zakonnicy: wychowanie, zauważanie i zarządzenie potrzebom osób towarzyszącym jej w codzienności, nawet pomimo własnych trudności, stało się jej drogą do wielkich dzieł miłosierdzia.
7. Zachęć uczniów do refleksji nad swoją drogą ku trosce o najbliższych ze swojego otoczenia. Każdy uczestnik otrzymuje kartę A5 z naszkicowaną drogą. Zadaniem ucznia jest wypisanie wzdłuż tej drogi czynników, które w jego życiu pomogły lub pomagają mu troszczyć się o innych.

Chętni uczniowie mogą podzielić się swoim wykonanym zadaniem na forum klasy.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Katechizm Kościoła Katolickiego utrwała i systematyzuje naukę o trosce i służbie, tzw. uczynkach miłosierdzia, które możemy ofiarować najbliższym nam osobom, i których to oczekuje od nas Pan Bóg. Poproś chętną osobę o odczytanie 2447 punktu Katechizmu. Następnie dodaj, że częste przypominanie sobie o tych przed chwilą przeczytanych uczynkach miłosierdzia, może stać się motorem napędowym do ich wypełniania. Może więc warto podjąć wyzwanie już dziś. Odczytaj zadanie dodatkowe z podręcznika i zachęć uczniów do wykonania polecenia.

| MODLĘ SIĘ |

9. Formą modlitwy na zakończenie może być wsłuchanie się w słowa piosenki zespołu NieMaGoTu pt. *Biada*.

46 |

MIĘDZY SZACUNKIEM A WIERNOŚCIĄ BOŻEJ PRAWDZIE (MORALNA OCENA HOMOSEKSUALIZMU)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że akt płciowy jest zastrzeżony dla mężczyzny i kobiety i że prawda ta wynika z prawa Bożego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że prawdy odnośnie do poszczególnych wartości trzeba szukać najpierw w Bogu;
- > wie, że w drugim opisie stworzenia człowieka przedstawiona została wyjątkowa i niezwykle intymna relacja, którą Pan Bóg zastrzegł jedynie dla związku mężczyzny i kobiety;
- > potrafi poprzez czytanie fachowej literatury i wsłuchania się w prawdy kompetentnych osób, które pracują z osobami homoseksualnymi, osiąść odpowiednią wiedzę wobec tego zagadnienia i wysnuć prawdziwe wnioski odnośnie do moralnej oceny homoseksualizmu;
- > wie, że osobom homoseksualnym należy się szacunek;
- > wie, że osoby homoseksualne są wezwane do czystości.

Postawy: uczeń urzeczywistnia w swoim życiu postawę czystości.

Metody i techniki: zabawa w odkrywcę, **wykład**, pogadanka, praca z tekstem, refleksja indywidualna, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: Biblia, podręcznik, worek z przedmiotami, opaska na oczy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy, modlitwie rozpoczynającej katechezę i sprawdzeniu obecności zaprosz trzy chętne osoby do pewnego zadania. Uczniowie z zasłoniętymi oczami mają wyciągnąć jeden przedmiot z worka i go rozpoznać. Dobrze by było, gdyby przedmioty zawarte w worku nie były przypadkowe i mało znane. Ważne w tym zadaniu jest też to, aby prowadzący nie narzucał już innych zasad. Jeśli któraś z chętnych osób będzie chciała, np. rozwiązać sobie oczy lub poprosić kogoś, kto widzi, o pomoc, może to zrobić. Dla osób, które odgadną daną zawartość, może być przewidziana nagroda w postaci niewielkiego smakołyku.
2. Następnie wyjaśnij uczniom, że na podstawie tej popularnej *zabawy w odkrywce* można wyciągnąć pewne wnioski:
  - > utrudnionym zadaniem w odkrywaniu czegoś jest niekorzystanie z dostępnych możliwości, co może być przyczyną wielu pomyłek (osoby z zakrytymi oczami mogły np. poprosić innych o pomoc – ominąć utrudnienie).
  - > człowiek nie wie o świecie wszystkiego i czasami mu się jedynie wydaje, że np. trzyma w ręce strzykawkę, a tak naprawdę jest to długopis, tylko w jej kształcie;
  - > żyjemy w świecie wielu czasem sprzecznych informacji na dany temat. Czasem te, które są głośniejsze czy bardziej popularne, mogą przysłać nam prawdę, jak np. ta opaska związana na oczach itp.

Te trudności nie mogą jednak człowieka zwalniać od poszukiwania prawdy, która jest tylko jedna. Przypomniał to Jan Paweł II młodzieży ponad 30 lat temu. Kiedy czyta się słowa jednego z jego najpopularniejszych cytatów, ma się wrażenie, że pomimo minionych lat jest on dzisiaj jeszcze bardziej aktualny. Poproś jednego z uczniów o odczytanie słów papieża zamieszczonych w podręczniku.

3. Nikt nie ma wątpliwości, że podstawowym źródłem, w którym trzeba przede wszystkim szukać prawdy, a na które wskazuje Jan Paweł II, jest Bóg. To Ten, który jest Miłością i który tę Miłość chce dawać, przedstawił człowiekowi owe prawdy, które ma on odkrywać, przyswajać i być im wiernym. Postępowanie zgodne z wolą Bożą jest zatem życiem w szeroko

rozumianej harmonii, która daje człowiekowi: szczęście, miłość, spełnienie i przede wszystkim zbawienie. Warto jeszcze dodać, że prawdy te, spisane głównie w Biblii, są niezienne i aktualne dla każdego pokolenia.

4. Wyjaśnij uczniom, że temat lekcji: *Między szacunkiem a wiernością Bożej prawdzie* dotyczy bardzo delikatnej i wrażliwej sfery w człowieku, którą jest jego seksualność.

| POZNAJĘ |

5. Kiedy słyszymy samo słowo: *homoseksualizm*, już jakby na samą myśl wiadomo, że w głowie pojawiają nam się pewne obrazy, a to z wiadomości, naszego otoczenia, jakieś instytucji itp. Poproś uczniów, aby w miarę możliwości odłożyć je na margines i spróbować się w ogóle nimi nie sugerować.
6. Wyjaśnij, że punktem wyjścia do rozważań będzie Biblia i wynikające z niej pewne prawdy dla człowieka odnośnie do jego cielesności i duchowości. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu Pisma Św. z Księgi Rodzaju.

Wyjaśnij, że w tym opisie stworzenia człowieka przedstawiona została wyjątkowa i niezwykle intymna relacja, którą Pan Bóg zastrzegł jedynie dla związku mężczyzny i kobiety. Relacja ta wyraża się we wzajemnym oddaniu się sobie w sferze cielesnej i duchowej.

7. Poproś w dyskusji kierowanej, aby uczniowie bazując na tym fragmencie, spróbowali wskazać praktyczne zastosowania dla związku mężczyzny i kobiety (np. żebra są osłoną dla serca – mężczyzna potrzebuje, aby kobieta była ochroną jego serca; relacja małżeńska jest najważniejsza i ponad wszelkie inne więzy rodzinne; żona dla męża i mąż dla żony łączą się tak ściśle w akcie małżeńskim, stając się aż jednym – pełne zjednoczenie). Dodaj tu należy również, że jedynie z aktu płciowego mężczyzny i kobiety może być potomstwo.

Wynioskować zatem należy prawdę, że tylko dla związku mężczyzny i kobiety Pan Bóg zastrzegł relację tak intymną. Budowa cielesna mężczyzny i kobiety oraz prawo biologiczne dodatkowo tę prawdę podkreślają. Trafnym podsumowaniem w tym punkcie są słowa z Konferencji Episkopatu Polski w kwestii LGBT z 2020 roku. Poproś chętną osobę o odczytanie tekstu z podręcznika.

| SPOTYKAM |

8. Poproś wybrane dwie osoby, aby z podziałem na role przeczytały tekst wywiadu z p. Próchniewicz.
9. Następnie poproś, aby uczniowie jeszcze raz samodzielnie wczytali się przed chwilą w przeczytane słowa i w zeszytach wypisali wnioski odnośnie do zagadnienia homoseksualizmu wynikające jedynie z tego tekstu.

Homoseksualizm:

- > to nie zaburzenie
- > niektórych teoretycznych zastosowań odnośnie do tego zagadnienia nie da się wyjaśnić
- > niektóre osoby czując pociąg do osób tej samej płci nie są z tego powodu szczęśliwe
- > każdej osobie, która może być w mniejszości seksualnej, należy się szacunek
- > samo słowo *homofobia* niekiedy jest nadużywane w kontekście homoseksualizmu

Uczniowie dzielą się swoimi wnioskami na forum klasy, a jedna wybrana osoba wypisuje je na tablicy. Następnie w krótkiej pogadance z uczniami zapytaj ich, czy jakaś wiedza z fragmentu tego wywiadu jest dla nich nowa? Czy coś ich zaskoczyło? Chętne osoby dzielą się swoimi odpowiedziami na forum klasy.

10. Przypomnij również, że fragment tego wywiadu nie daje pełnej wiedzy o homoseksualizmie, ale może inspirować do dalszego pogłębiania wiedzy na temat tego zagadnienia. Propozycje fachowej literatury są zawarte w podręczniku.

| UTRWALAM |

11. Jest prawda wynikająca z Biblii, że akt płciowy jest w pełni ludzki i godny, kiedy łączy się w nim mężczyzna i kobieta.

Niezależnie od tego, jak wiele byłoby innych teorii tego zagadnienia, zadaniem chrześcijaństwa jest obrona tej prawdy, którą objawił człowiekowi sam Bóg.

Stawia to człowieka wierzącego wobec pewnych wyzwań, bo wiara jest wymagająca. Trafnie i zwięźle można je odnaleźć w Katechizmie Kościoła Katolickiego.

| MODLĘ SIĘ |

12. Zaprosz klasę do modlitwy o czystość i poproś, aby o ten dar uczniowie modlili się dla siebie oraz za osoby, które szczególnie o nią walczą.

47 |

SZACUNEK DLA WŁASNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że trzeba kształtować w sobie postawę szacunku dla własności prywatnej i publicznej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że każda kradzież jest łamaniem prawa innych ludzi do decydowania o swojej własności;
- > potrafi wskazać wykroczenia przeciwko siódmemu przekazaniu, na które wskazuje Katechizm Kościoła Katolickiego;
- > wie, jakich wartości broni przestrzeganie przykazania *nie kradnij*;
- > rozumie, że za poszczególnymi przedmiotami może stać różnorodna rzeczywistość, która nadaje im cenę inną niż materialna;
- > wie, że brak szacunku do własności, czy to prywatnej, czy wspólnej, jest przeciwne naturalnemu prawu człowieka do posiadania.

Postawy: uczeń szanuje własność wspólną i prywatną.

Metody i techniki: praca w grupach – pisanie mowy obronnej, dyskusja kierowana – uzupełnianie tabeli, **wykład**, autorefleksja, rachunek sumienia.

Środki dydaktyczne: kartki z tekstem do pracy w grupach, podręcznik, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności przeczytaj żydowskie przysłowie, pozostawiając je bez komentarza. Następnie podziel klasę na cztery grupy. Każda z grup otrzymuje kartkę z tym samym tekstem.

Jest noc, na niebie świeci księżyc. Człowiek z maską na twarzy biegnie z wielkim workiem na plecach. Przebiega obok siedzącego w połatanych spodniach i marynarce żebraka. Złodziej wrzuca mu do kapelusza plik banknotów. Żebrak z wrażenia aż oparł się o ścianę i otworzył w zdumieniu usta. Złodziej z workiem pełnym łupów, a były to spinki do włosów, nie uszedł jednak daleko. Sto metrów dalej wpadł pod samochód pełen pijanych fanów disco polo i zginął na miejscu. Godzinę później stanął na sądzie ostatecznym. Jak będzie się tłumaczył, że wcale nie był takim złym człowiekiem? (za M. Kosaczem OP).

Zadaniem uczniów jest napisanie w luźnej formie mowy obronnej tego złodzieja.

2. Po wykonaniu tego zadania reprezentanci poszczególnych grup czytają napisaną treść obrony na forum klasy.
3. Wyjaśnij, że wiele sytuacji kradzieży jest społecznie usprawiedliwianych. Taką ludzką tendencję widać też w podejściach do niektórych filmów z motywami grabieży, gdzie spryt czy inteligencja bohaterów rabujących innych wzbudza uznanie i podziw np. znany wszystkim Robin Hood czy nasz polski Janosik. Wiadomo, że nie można równać ludzkiego podejścia do rzeczywistości z filmem. Jednak zawsze trzeba pamiętać, że każda kradzież jest łamaniem prawa innych ludzi do decydowania o swojej własności. Zawsze jest to krzywdzenie innych. Zawsze jest to zło.

| SPOTYKAM |

4. Każdy przedmiot ma swoją cenę w różnych wymiarach. Nigdy do końca nie wiemy, jaką wartość mają rzeczy np. przypadkowo znalezione lub odkryte, lub też jaka rzeczywistość się za nimi kryje. Przykład takiej *ukrytej ceny* jest przedstawiona w pewnym filmie. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Każdy z nas zna treść przykazania siódmego, które brzmi *nie kradnij*. Z jednej strony to tylko dwa słowa, ale rzeczywistość, na które wskazują jest bardzo szeroka. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika, który wyjaśnia hebrajskie znaczenie słowa *ganab* – kraść.

Analiza hebrajskiego słowa *ganab* – kraść odnosiło się nie tylko do przywłaszczenia sobie czyjejś rzeczy, ale oznaczało również:

- > porwania ludzi;
- > zmuszanie do niewolnictwa;
- > pozbawianie podstawowych praw pracownika przez pracodawcę.

Samo słowo *ganab* w starożytnym Izraelu odnosiło się jeszcze do ludzi ubogich, którzy stając się niewypłacalnymi dłużnikami, byli przez swoich wierzycieli brani w niewolę.

6. Zatem spojrzenie na brak szacunku do czyjejś własności bardzo się poszerza. Dostrzec skalę tego zjawiska pomagają nam Katechizm Kościoła Katolickiego, bezpośrednio nazywając wykroczenia przeciwko temu przykazaniu.
7. Narysuj tabelkę na tablicy składającą się z dwóch kolumn. W jednej wypisz owe wykroczenia z KKK 2408-2414, a w drugiej uczniowie w dyskusji kierowanej mają wskazać wartość, której broni to przykazanie.

| UTRWALAM |

8. Każdy na tym świecie coś ma i prawo do swojej własności jest naturalne. Każdemu człowiekowi Bóg dał część tego świata, aby go posiadał, dysponował nim, doskonalił go jako najlepszy dzierżawca. Poza tym istnieją własności zdobyte poświęceniem, latami wysiłków, zaradności, tworzenia jakiegoś dzieła w pocie czoła itd. Okradanie zatem kogoś z takiej pracy, często niewymiernej i bezcennej, boli szczególnie mocno i długo.

Zatem szeroko rozumiany brak szacunku do własności, czy to prywatnej, czy wspólnej, jest przeciwne naturalnemu prawu człowieka do posiadania.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie katechezy pomódlcie się wspólnie z uczniami, możesz wykorzystać tekst modlitwy zamieszczonej w podręczniku.

WYKROCZENIE	WARTOŚĆ
<ul style="list-style-type: none"> > umyślne zatrzymywanie rzeczy pożyczonych lub przedmiotów znalezionych > oszustwa w handlu > wypłacanie niesprawiedliwych wynagrodzeń > podwyższanie cen wykorzystującego niewiedzę lub potrzebę drugiego człowieka > <u>spekulacja</u>, która polega na sztucznym podwyższaniu ceny towarów w celu osiągnięcia korzyści ze szkodą dla drugiego człowieka > <u>korupcja</u>, przez którą wpływa się na zmianę postępowania tych, którzy powinni podejmować decyzje zgodnie z prawem > przywłaszczanie i korzystanie w celach prywatnych z własności przedsiębiorstwa > źle wykonane prace > przestępstwa podatkowe > fałszowanie czeków i rachunków > nadmierne wydatki > marnotrawstwo > restytucja - świadome wyrządzenie szkody własności prywatnej lub publicznej > czyny lub przedsięwzięcia, które prowadzą do <u>zniewolenia ludzi</u>, do poniżania ich godności osobistej, do kupowania ich, sprzedawania oraz wymiany, jakby byli towarem 	<ul style="list-style-type: none"> > oddawanie rzeczy ich właścicielowi > uczciwie prowadzenie działalności handlowej > sprawiedliwe wynagrodzenie dla pracownika > brak wykorzystywania niewiedzy i potrzeb drugiego człowieka dla swoich zysków > niemanipulowanie cenami towarów > poszanowanie pracy i wolności człowieka co do postępowania względem niego > nieokradanie swojego pracodawcy > dobrze i sumienne wykonywanie pracy > uczciwie naliczanie i odprowadzanie podatków > uczciwie wystawianie i płacenie rachunków > racjonalnie gospodarowanie swoimi zasobami pieniędzy > oddanie tego co mi zbywa na rzecz potrzebujących > szacunek do mienia prywatnego i publicznego > osobowe i godne podejście do każdego człowieka

48 |

NIE MUSZĘ MIEĆ WSZYSTKIEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że nie jest niczym złym pragnąć różnych rzeczy, jednak zawsze trzeba mądrze rozeznawać i dokonywać trafnych wyborów, aby nigdy nie zbroczyć z drogi, która za cel ma dojście do dóbr: nieprzemijających, niemożliwych do utracenia, niezniszczalnych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że człowiek zawsze czegoś chce i jego chęć posiadania nigdy się nie kończy;
- > rozumie, że ludzkie pragnienia wymagają mądrego i trafnego rozeznawania;
- > wie, że należy kształtować w sobie zdolność dokonywania trafnych wyborów, które naturalnie kształtują w człowieku postawę rezygnacji z np. jednej rzeczy, aby osiągnąć drugą;
- > rozumie, że niezdrowe porównywanie się z innymi może rodzić zazdrość i nowe *nie nasze* zgubne pragnienia posiadania;
- > wie, że człowiek najbardziej jest szczęśliwy i spełniony, kiedy inwestuje w wartości nieprzemijające, których kupić czy ukraść się nie da.

Postawy: uczeń podejmuje walkę z postawami zagrażającymi szczęściu.

Metody i techniki: dyskusja kierowana, **wykład**, autorefleksja, prezentacja teledysku.

Środki dydaktyczne: środki dydaktyczne: małe kartki dla uczniów, rzutnik, komputer, Biblia, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności zaprosz uczniów do pewnego zadania. Na pięciu oddzielnych małych kartkach uczniowie mają napisać pięć swoich osobistych rzeczy lub wartości, które są dla nich najważniejsze (na każdej karteczce po jednej).

Kiedy uczniowie wykonają zadanie, odczytaj cytat zamieszczony w podręczniku i w nawiązaniu do jego treści, zachęć uczniów, aby zastanowili się, którą ze swoich napisanych wartości – rzeczy oddaliby komuś w posiadanie lub by się nią podzielili np. z osobą z ławki. Chętni uczniowie symbolicznie mogą podarować jedną ze swoich kartek swojemu sąsiadowi.

3. Jeśli zobaczysz, że uczestnicy wykonują drugą część tego zadania, możesz w dyskusji kierowanej zadać wybranej parze pytania, których odpowiedzi będą pokazywały uczucia i intencje tych osób np.:

Dlaczego akurat tę rzecz czy wartość wybrałeś do podzielenia się lub oddania jej innej osobie?

Czy podarowanie tej rzeczy dużo cię kosztuje?

Co zamierzasz zrobić z prezentem, który otrzymałeś?

Czy przyda ci się on do czegoś? Czy cieszysz się z takiego подарunku?

4. Poproś, aby uczniowie z pozostałych kartek wybrali jedną, na której jest dla nich napisana najważniejsza wartość, a z którą nie chcieliby się na dzisiaj rozstawać. Wyjaśnij, że jest to ich najważniejszy skarb na dzisiaj.

| SPOTYKAM |

5. *Jest nam ciągle mało, choć niewiele nam potrzeba* śpiewa popularny zespół z muzyką chrześcijańską. To trochę przykra prawda o ludzkiej ułomności w posiadaniu, kiedy niespostrzeżenie do naszego serca wkrada się pycha. W różnych momentach możemy złapać się na tym, że np. jakaś nasza ważna relacja przegrywa z materializmem i czas na tzw. *reset*, aby w życiu kierować się wartościami, które są naprawdę trwałe i ważne. Wyśpiewana historia Janka pokazuje wysoką cenę, którą można zapłacić za chorobliwą chęć posiadania, a której nikt normalnie zapłacić nie chce. Przecież nie

musimy mieć wszystkiego. Przedstaw klasie teledysk utworu *Sprzedawca franek* – zespołu *Full Power Spirit*. W tym czasie uczniowie mogą śledzić wyśpiewywany tekst piosenki w podręczniku.

Bohater tego utworu przedstawia metaforyczną historię życia wielu różnych osób, których niezdrowa chęć posiadania czy wielki dobrobyt po prostu zniszczył. Warto zatem zatrzymać się, wyciszyć i odciąć się na chwilę od świata: telewizji czy Internetu. Może nawet trzeba gdzieś w samotności wziąć do ręki Biblię i zastanowić się: *Czego mi dzisiaj potrzeba? Czego pragnę? Ku czemu podąża moje serce?*

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu z Biblii. Wyjaśnij w formie krótkiego wykładu, że wiele w życiu cennych skarbów gromadzimy, za wieloma też gonimy. Biblia przypomina nam, że wartości, którymi powinniśmy się głównie w życiu kierować, mają być: nieprzemijające, niemożliwe do utracenia, niezniszczalne. Poproś uczniów, aby jeszcze raz popatrzyli na *swój dzisiejszy skarb* i odpowiedzieli sobie na pytania:

Czy twój skarb ma w sobie te cechy, na które wskazuje Pismo Święte?

Gdzie twój skarb się teraz znajduje?

7. Osobiste i szczerze odpowiedzi na te pytania mają nam pokazać prawdę o nas samych, o naszym wnętrzu, o wartościach, którymi tak naprawdę kierujemy się na co dzień. O miejscu, w którym jest nasze serce. Człowiek potrzebuje mieć rzeczy i nimi dysponować. Nie jest też niczym złym ich pragnąć, jednak zawsze trzeba mądrze rozeznawać i dokonywać trafnych wyborów.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Aby pracować nad wyzbyciem się w swoim życiu materializmu, można podejmować ku temu wyzwania. W podręczniku uczniowie znajdują listę różnych zadań do realizacji.

| UTRWALAM |

9. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika. Następnie poleć uczniom, aby jeszcze raz popatrzyli na kartkę *ze swoim dzisiejszym*

skarbem i zastanowili się, czy ich pragnienia, ich serca podążają ku właściwym wartościom.

| MODLĘ SIĘ |

10. Zakończ lekcję modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

49 |

PRAWDA WAS WYZWOLI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wytłumaczenie, w jaki sposób prawda i prawo regulują życie człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia pojęcia: prawda, wyzwolenie,
- > uzasadnia, dlaczego powinniśmy dążyć do szukania prawdy,
- > rozumie potrzebę samowychowania w prawdzie,
- > argumentuje, dlaczego w życiu warto kroczyć drogą prawdy,
- > naśladuje Boga w Jego dobroci.

Postawy: uczeń kształtuje postawę prawdomówności.

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, rozmowa kierowana, **elementy wykładu**, metaplan, list, połów wartościowych słów, drzewko decyzyjne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, karteczki samoprzylepne, pisaki, klej, załączniki.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą. Wprowadzając w temat, poproś uczniów, by przypomnieli w punktach kilka ważnych informacji o wolności zdobytych na poprzednich lekcjach. Będąc wolnymi, żyjemy w prawdzie. Jest to podstawowa kwestia, aby codziennie funkcjonować zgodnie z własnym sumieniem, zasadami, z tym, co wyznajemy, co jest dla nas ważne.

2. Klasę podziel na 6 grup, by na samoprzylepnych karteczkach zinterpretowali sentencje o prawdzie¹.

- > spojrzeć prawdzie w oczy
- > prawda w oczy kole
- > kto przed czasem sędzi, ten od prawdy błądzi
- > prawda jest jak oliwa, zawsze na wierzch wypływa
- > prawda zawsze zwycięża
- > prawda leży pośrodku

Po zakończeniu pracy lider grupy przykleja karteczkę na tablicy i odczytuje napisaną treść.

Przykładowa interpretacja:

- > przyjąć informacje, które nie są miłe – zwłaszcza o nas samych
- > usłyszenie prawdy nie jest przyjemne
- > często wydajemy osądy, które mijają się z prawdą
- > prawda zawsze wyjdzie na jaw
- > należy bronić prawdy

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

3. Kontynuując temat, podkreśl, że w trakcie zajęć postarasz się wyjaśnić, dlaczego życie w prawdzie jest takie ważne. Co zyskamy, tak funkcjonując w codzienności?
4. Podziel uczniów na 4 grupy (liczba grup zależna od liczebności klasy). Stoły samodzielnie w grupach ustawiają uczniowie. W kolejnym etapie lekcji przydzielamy materiały, metody pracy i zadania:

Grupa I metaplan² (załącznik 1)

Uczniowie zapoznają się z tekstami z podręcznika i wybierają z tekstu słowa, które kojarzą im się z tym, co dla nich istotne i cenne w chwili, kiedy będą chcieli żyć zgodnie z prawdą. Zapisują myśli na otrzymanym papierze.

¹ Zob. <http://przyslowia-polskie.pl/przyslowie/1182,kto-przed-czasem-sadzi-ten-od-prawdy-bladzi> dostęp: 05.07.2021

² Zob. *Vademecum katechety. Metody aktywizujące*; Zb. Barciński Klanza, Kraków-Lublin 2006 r. dostęp: 05.07.2021

Grupa II połów wartościowych słów

Młodzież zapoznaje się z tekstami w podręczniku (część **Odkrywam/Spotykam**), wybiera z tekstu słowa, które kojarzą im się z tym, co dla nich istotne, cenne w chwili, kiedy będą chcieli żyć zgodnie z prawdą. Zapisują myśli na otrzymanym papierze.

Grupa III list

Twój przyjaciel złamał prawo, w konsekwencji odbywa karę. Nie możesz się z nim osobiście kontaktować, pozostaje jedynie forma listowna. Napisz list, w którym uargumentujesz, że warto żyć zgodnie z prawdą. Można skorzystać z tekstów zamieszczonych w podręczniku.

Grupa IV drzewo decyzyjne (załącznik 2)

Uczniowie po zapoznaniu się z tekstami w podręczniku mają zastanowić się nad konsekwencją życia w prawdzie. Ich zadaniem jest określenie i uzasadnienie skutków dokonywania wyborów w wolności i w prawdzie. Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

5. Podsumuj wypowiedzi uczniów, następnie w nawiązaniu do materiałów zawartych w podręczniku podkreśl, że nieodłącznym towarzyszem prawdy jest wolność.

„Jeżeli mówimy, że mamy z Nim współuczestnictwo, a chodzimy w ciemności, kłamamy i nie postępujemy zgodnie z prawdą”. 1 J 6,1

6. Podkreśl: *Istotne jest, byśmy żyli zgodnie z wyznawanymi zasadami moralnymi. Po to dane są nam przykazania Boże, byśmy zrozumieli, jak postępować, by żyć w poszanowaniu prawdy.*

„Odrzuciwszy więc wszelkie zło, wszelki podstęp i udawanie, zazdrość i wszelkie obmowy, jak niedawno narodzone niemowlęta pragnijcie duchowego, niesfażowanego mleka, abyście dzięki niemu wzrastali ku zbawieniu”. 1P 2,1-2

| ODPOWIADAM |

7. W życiu powinniśmy szukać prawdy. Nie możemy stanąć w miejscu, musimy piąć się w górę, osiągając na danym etapie rozwoju pewien pułap wiedzy. Chrystus mówi „Stańcie się jak dzieci” (Mt 18,3), wskazując na naturalną ciekawość, pasję i chęć rozwoju.

„Każda prawda przechodzi przez trzy fazy: najpierw jest wyśmiewana; później jest gwałtownie kwestionowana; w końcu jest ona akceptowana, jako oczywista.”³

Arthur Schopenhauer

| UTRWALAM |

8. Podsumowując temat, podkreśl następujące kwestie:

- > Słowo Boże jest prawdą KKK 215⁴.
- > Szukając prawdy, wejdź w dialog z Bogiem.
- > Prawdomówność prowadzi do szczerości i subtelności w relacji z bliźnim.
- > Prawda prowadzi do wysiłku intelektualnego.
- > Nigdy nie przestawajmy szukać prawdy.

| MODLĘ SIĘ |

O Panie, uczyn z nas narzędzia Twojego pokoju, abyśmy siali miłość, tam gdzie panuje nienawiść;
wybaczenie, tam gdzie panuje krzywda;
jedność, tam gdzie panuje rozłam;
prawdę, tam gdzie panuje błąd;
wiarę, tam gdzie panuje zwątpienie;
nadzieję, tam gdzie panuje rozpacz;
światło, tam gdzie panuje mrok;
radość, tam gdzie panuje smutek.

Spraw, abyśmy mogli nie tyle szukać pociechy,
co pociechę dawać;
nie tyle szukać zrozumienia, co rozumieć;
nie tyle szukać miłości, co kochać;
albowiem dając – otrzymujemy,
wybacząc – zyskujemy przebaczenie,
a umierając, rodzimy się do wiecznego życia. Przez Jezusa Chrystusa
Pana naszego. Amen.

---

³ Zob. <https://swiatcytatow.pl/cytaty-o-prawdzie/> dostęp 03.07.2021

⁴ Zob. Katechizm Kościoła Katolickiego Wydawnictwo Pallotinum Warszawa 1994; nr 215 s.52
dostęp: 03.07.2021

Załącznik 1 Metaplan

Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu.

Jak jest?

--	--	--

Jak być powinno?

--	--	--

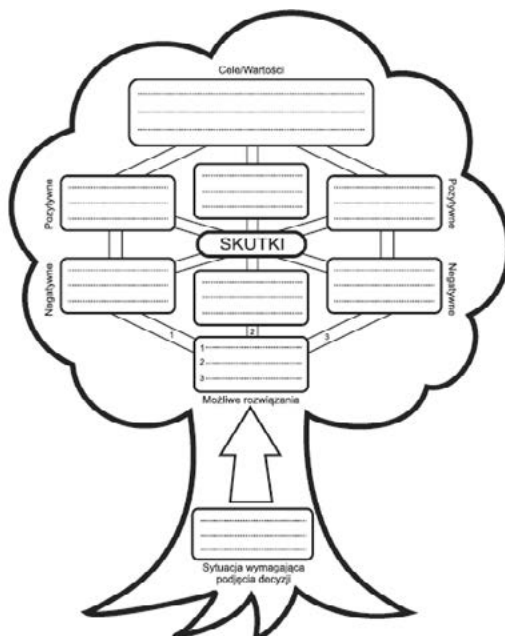
Dlaczego nie jest tak, jak być powinno ?

--	--	--	--	--

Wnioski/Rozwiązanie

--	--	--	--	--

Załącznik 2 Drzewo decyzyjne

50 |

KRZYWDA UCZYNIONA SŁOWEM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie uczniom, że słowa też mają moc zadawania ran.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że jego słowa pozytywnie lub negatywnie wpływają na drugą osobę,
- > rozumie, że krzywdy uczynione słowem, mogą wyniszczyć drugiego człowieka,
- > potrafi wymienić sposoby, przez które słowa mogą zadawać ból.

Postawy: uczeń przejawia postawę odpowiedzialności za słowo.

Metody i techniki: przybieranie masek, **wykład**, dyskusja kierowana, metoda słoneczko, autorefleksja, karta komplementów.

Środki dydaktyczne: tablica, podręcznik, Pismo Św., czyste kartki A4, taśma.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wchodząc do klasy, *załóż maskę* osoby ponurej, zniechęconej, nastawionej negatywnie do prowadzenia lekcji. Ważne, żeby taka postawa była poparta słowami, np. *jak mi się dzisiaj nie chce; ta współczesna młodzież jest taka trudna, z większości chyba i tak nic z nie będzie; po co w ogóle prowadzić zajęcia, skoro i tak prawie nikt nie bierze ich na serio itp.*

Następnie zacznij lekcję tak, jak zwykle: krótka modlitwa, sprawdzenie obecności, potem – nie zdejmując jeszcze swojej maski – zaproponuj

uczniom zupełnie luźne nieprowadzone zajęcia. Metodą głosowania klasa ma zatwierdzić propozycję.

2. Jeśli klasa przystaje na te warunki, usiądź na krześle przy swoim biurku i obserwuj zachowanie uczestników. Jeśli natomiast uczniowie zadecydują, że chcą, aby zajęcia były normalnie prowadzone, przystań na te warunki jeszcze przez chwilę, pokazując swoje niezadowolenie z ich decyzji.
3. Zdejmij „maskę” i wyjaśnij uczniom swoje zachowanie. W krótkim wykładzie wytłumacz, że nasze czyny lub słowa mają mniejszy lub większy wpływ na drugą osobę. W tym przypadku owa *przybrana maska* miała w konsekwencji doprowadzić daną społeczność do jakiejś straty – braku zajęć.
4. Następnie w dyskusji kierowanej zapytaj uczniów o uczucia, które towarzyszyły im w trakcie wprowadzenia do tematu lekcji (mogło to być: zdziwienie, zaskoczenie, niezrozumienie, zadowolenie z braku zajęć, poczucie *wkrętu* itp.) Na to wszystko, co się w nas zadziało, miała wpływ *maska* składająca się głównie z słów. Ten przykład ma na celu pokazanie tego, że nasze słowa mają wpływ, mają moc.
5. W formie wykładu wyjaśnij, że możemy używać języka po to, by błogosławić lub by przeklinać, aby dawać zachętę lub siać zniechęcenie, budować, albo rozbijać, nieść uzdrowienie albo zniszczenie. To właśnie przy pomocy języka narzekamy, zrządzimy, krytykujemy, obgadujemy, wypowiadamy oszczerstwa i sądy pod adresem innych. Nasze słowa pełne są mocy ku dobremu lub ku złemu.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

6. Współcześnie zjawisko *hejtu* nie jest już nikomu obce. Pociąga ono za sobą sytuacje, które przez słowo pisane, zadają ludziom rany. Czasem właśnie te rany, niczym nieleczone odleżyny, mogą zadawać taki ból, z którym niektórzy zupełnie sobie nie radzą. Tak też było w przypadku zmarłej w wieku 25 – lat polskiej modelki Katarzyny Lenhardt. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika.

7. Następnie, jeszcze bez żadnego komentarza ani wprowadzenia, poproś, aby chętny uczeń odczytał fragment z Pisma Świętego opisujący skazanie Jezusa na śmierć.

8. Świat się zmienia, ale moc wypowiedziana słowem nie zmaląła. Dzisiaj tak wiele się o tym mówi. Społeczeństwo wie na temat krzywdy uczynionej językiem naprawdę dużo. Wiele fundacji też prowadzi kampanie przypominające chociażby o agresji i przemocy słownej, które bardzo ranią, szczególnie dzieci, a także doprowadzają do załamania psychicznego u wielu osób.
9. Napisz na środku tablicy temat lekcji. Zadaniem uczniów będzie znalezienie odpowiedzi na pytanie: *W jaki sposób słowem można zranić drugiego człowieka?* Odpowiedzi uczniów zapisuj na tablicy dookoła tematu (metoda słoneczko). Przykładowe odpowiedzi: ironia, kłamstwo, krzywo-przysięstwo, obelga, obmowa, oszczerstwo, pochlebstwo, pochopny osąd, samochwalstwo, hejt, itp.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

10. Aby zachęcić uczniów do tego, żeby ich słowa budowały, a nie rujnowały, zaproś ich do pewnego zadania. Na białej kartce A4 każdy z uczniów ma napisać swoje imię i przy pomocy kolegów przykleić ją sobie taśmą na plecach. Następnie uczniowie wzajemnie mają sobie napisać tylko dobre słowa o sobie nawzajem. Po wykonaniu tego zadania uczestnicy zajęć odklejają swoje kartki umieszczone na plecach i w ciszy czytają komplementy na swój temat. W dyskusji kierowanej zapytaj chętne osoby o podzielenie się swoimi odczuciami po przeczytaniu zebranych o sobie słów.

| MODLĘ SIĘ |

11. Lekcję możesz zakończyć modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

CZĘŚĆ 6

**W MIŁOŚCI
KU SZCZĘŚLIWEJ
RODZINIE**

51 |

MIŁOŚCI TRZEBA SIĘ UCZYĆ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, czym jest prawdziwa miłość i co stanowi jej fundamenty.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że miłość to nie tylko uczucie, jak się często ją przedstawia, ale decyzja woli człowieka, który pragnie szczęścia drugiego człowieka,
- > wnioskuje że miłość wymaga poznania umysłu, a nie jedynie porywu serca,
- > potrafi przedstawić w jaki sposób możemy się uczyć kochać.

Postawy: uczeń troszczy się o czystość serca.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, metoda „Tweetu”.

Środki dydaktyczne: zeszyt, mała kartka, długopis, projektor, laptop, zdjęcie wielkiego serca, które możemy wyświetlić na tablicy przed rozpoczęciem lekcji.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wprowadzając w temat, rozpocznij od pytania do uczniów: *Czy kiedyś kogoś kochałeś?*

Po chwili dzielenia się informacjami na ten temat, kierujemy do uczniów drugie pytanie: *Czy byłeś zakochany?* To podobieństwo pytań ma wprowadzić celowo zamieszanie w myśleniu uczniów. Doprowadzamy

w konsekwencji do rozróżnienia: zakochania i kochania, wskazując, że nie jest to to samo.

| SPOTYKAM |

2. By zachęcić uczniów do pogłębienia różnicy pomiędzy zakochaniem i miłością, zaproponujmy uczniom mały test w oparciu o pytania przedstawione w podręczniku, które uświadomią praktyczną różnicę pomiędzy zakochaniem a kochaniem, trwałością jednego i drugiego.

Czy chciałabyś mieć syna podobnego do twojego chłopaka? Czy chciałabyś mieć córkę podobną do swej narzeczonej?

Wyobraź sobie chłopaka/dziewczynę jako starszą osobę. Wyobraź sobie złotą rocznicę ślubu. Czy będzie was łączyło coś więcej niż dzisiaj?

Wyobraź sobie, że dziewczyna/chłopak traci coś ze swojej urody, co cię dziś urzeka (np. traci rękę w wypadku). Czy będziesz ją/jego nadal kochać?

Czy zjedlibyście gęstą zupę z jednego talerza jedną łyżką?

Czy twój chłopak/twoja dziewczyna pomoże ci w wychowaniu dzieci w zgodzie z twoim systemem wartości? Czy wesprze cię w wychowaniu religijnym dzieci?

o. Karol Meissner OSB

3. Rozdajemy uczniom małe kartki, które posłużą do udzielenia odpowiedzi: Tak/Nie na kolejne pytania zawarte w podręczniku. Uczniowie po wykonaniu zadania mogą sami przekonać się o tym, czy byli/są zakochani, czy kochają. Kartki można wkleić pod tematem w zeszytach.
4. Podsumuj: *Aby kochać, nie wystarczy być zachwyconym drugą osobą, jej walorami fizycznymi, ale przede wszystkim należy poznać jej sposób patrzenia na świat, wartości, którymi się posługuje w podejmowaniu decyzji, jej plany na przyszłość, a także perspektywę waszej wspólnej przyszłości.*

| POZNAJĘ |

5. Zaproponuj uczniom, by zapoznali się z dwoma fragmentami tekstów.

Muszę obiektywnie poznać drugiego człowieka i siebie po to, aby móc wiedzieć, jaki jest naprawdę, albo raczej aby przewyciężyć złudzenia, irracjonalnie zniekształcony obraz, jaki sobie o nim wyrobiłem. Jedynie wtedy jeśli znam

obiektywnie jakiegos człowieka, mogę poznać w akcie miłości jego najgłębszą istotę.

Erich Fromm, *O sztuce miłości*

Narzeczeństwo, mówiąc innymi słowami, jest okresem, w którym dwoje jest powołanych do podjęcia wielkiej pracy nad miłością, pracy zakładającej uczestnictwo i dzielenie się, do głębi. Tak więc krok za krokiem odkrywa się siebie wzajemnie, mężczyzna «uczy się» kobiety, ucząc się tej kobiety, swojej narzeczonej; a kobieta «uczy się» mężczyzny, ucząc się tego mężczyzny, swojego narzeczonego. Nie umniejszajmy znaczenia tego uczenia się: jest to piękny wysiłek, wymaga tego miłość, bo nie jest ona tylko beztróskim szczęściem, urzekającą emocją...

Katecheza papieża Franciszka, Audyencja generalna, 27.05.2015.

6. Pytamy następnie uczniów: *Dlaczego autorzy tak dobitnie wskazują na konieczność poznania (uczenia się) drugiej osoby? Z czego to wynika i dlaczego jest takie ważne? Zachęcamy uczniów do podjęcia i rozwinięcia dyskusji na ten temat. Argumenty przedstawione przez uczniów możemy zapisać na tablicy.*

| UTRWALAM |

7. Podsumuj wyniki prac uczniów podczas lekcji, wskazując, że gdy pragną prawdziwie kochać, winni podejmować rozważne decyzje w oparciu o dobre poznanie osoby kochanej, gdyż błędy w dziedzinie miłości mogą być bardzo bolesne i ciężkie nawet przez całe życie.
8. Na koniec prosimy, by na następną lekcję przynieśli klei biurowy i nożyczki.

| MODLĘ SIĘ |

9. Lekcję kończymy **modlitwą** narzeczonych.

Modlitwa narzeczonych

Boże, Ty jesteś samym życiem i miłością! Ty rozsiałeś po świecie ślady Twojej dobroci i łaskawości, a człowiekowi dałeś rozumną wolę i serce zdolne do miłowania wszystkiego, co dobre i piękne. Spójrz na nas, złączonych miłością wzajemną. Dziękujemy Ci za to, żeśmy się spotkali i poznali, jak

również za radość, jaką stąd czerpiemy. Zachowaj nasze serca w Swoich Ojcowskich rękach i spraw, byś Ty był zawsze naszą pierwszą i najwyższą Miłością.

52 |

JAK ODRÓŻNIĆ MIŁOŚĆ OD TEGO, CO NIĄ NIE JEST?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, jak mogą odróżnić miłość od innych form relacji, które można z nią pomylić.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że budowanie prawdziwej miłości jest procesem, w który trzeba się świadomie zaangażować;
- > wnioskuje że miłość wymaga trudu, a często i rezygnacji ze swoich planów i ambicji;
- > potrafi przedstawić czym wyróżnia się miłość na tle innych więzi.

Postawy: uczeń modli się o czystość serca dla siebie i przyszłego współmałżonka.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, lapbook.

Środki dydaktyczne: materiały pomocnicze, składana karta A3 dla każdego ucznia, klej, nożyczki, kolorowe małe kartki, laptop projektor – prezentacja lapbooka.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wprowadzając w temat, rozpocznij od przypomnienia uczniom, o czym ostatnio rozmawialiście – skieruj pogadankę do ostatniej katechez:

miłości trzeba się uczyć. Puentujemy i mówimy, że dzisiaj będziemy kontynuować tematykę dotyczącą miłości i spróbujemy poznać, z czym najczęściej jest mylona.

| SPOTYKAM |

2. Pytamy uczniów, czy zakochanie, zauroczenie i miłość to słowa, które możemy używać zamiennie i czy oznaczają one praktycznie to samo? Podpowiadamy uczniom, by wykorzystali wiedzę, którą zdobyli podczas ostatniej lekcji oraz zajrzeli do podręcznika. Prosimy, by zrobili krótką notkę w swoich zeszytach.

Miłość nie jest postawą spontaniczną. Przeciwnie, wymaga rozwagi w myśleniu i stanowczości w działaniu. W sposób bezmyślny i spontaniczny można ulegać lenistwu lub egoizmowi, ale nie można bezmyślnie czy spontanicznie kochać. Miłość zaczyna się od myślenia. Ten, kto nie myśli, nie jest w stanie kochać. Nie trzeba wcale myśleć po to, by skrzywdzić samego siebie czy kogoś innego. Trzeba natomiast być niezwykle rozważnym, by kochać.

Marek Dziewiecki, Kochać i uczyć kochać, <https://www.przewodnik-katolicki.pl/Archiwum/2010/Przewodnik-Katolicki-31-2010/Rodzina/Kochac-i-uczyc-kochac>, (dostęp 23.09.2021)

3. Prosimy uczniów, by przeczytali swoje krótkie zapiski na forum klasy.
4. Rozdajemy klasie karty A3 lub podobnego wymiaru, które uczniowie mają złożyć na pół, do ich dyspozycji dajemy również kolorowe małe kartki (3-4 kolory).

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Zaproponuj, by każdy z uczniów przygotował lapbooka i poproś, by na jednej stronie lapbooka ukazali, czym jest miłość i jak można ją rozwijać, na drugiej zaś, czym są inne formy więzi, które często są mylone z miłością – podpowiadamy, że uczniowie mogą skorzystać również z podręcznika.

Miłość nigdy nie jest czymś gotowym, czymś tylko «danym» kobiecie i mężczyźnie, ale zawsze jest równocześnie czymś «zadaniem». [...] Miłość poniekąd nigdy nie «jest», ale tylko wciąż «staje się» w zależności od wkładu każdej osoby, od jej gruntownego zaangażowania.

K. Wojtyła, Miłość i odpowiedzialność, Lublin 1986, s. 69.

Nie żyje się, nie kocha i nie umiera na próbę.

Św. Jan Paweł II

[Miłość] nie dopuszcza się bezwstydu, nie szuka swego, nie unosi się gniewem, nie pamięta złego; nie cieszy się z niesprawiedliwości, lecz współweseli się z prawdą.

1 Kor 13, 5-6

| UTRWALAM |

6. Puentując lekcję, zachęć uczniów, by przyjrzeni się swoim relacjom, szczególnie „sercowym” i odpowiedzieli sobie na pytanie, czy rzeczywiście to, co nazywają miłością, jest nią faktycznie.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

7. Zaproponuj uczniom następujące zadanie: *Jak Kościół wspiera swoich prześladowanych członków? Poszukaj informacji na temat organizacji, które podejmują takie działania.*

| MODLĘ SIĘ |

8. Lekcję zakończ modlitwą św. Walentego – patrona zakochanych

Modlitwa do św. Walentego

W obliczu rozdarć i podziałów na świecie daj nam zawsze kochać miłością pozbawioną egoizmu, abyśmy byli pośród ludzi wiernymi świadkami miłości Boga. Niech ożywiają w nas miłość, przyjaźń i zaufanie, które pozwolą nam przezwyciężyć życiowe przeszkody. Prosimy Cię, wstawiaj się za nami do Boga, który jest źródłem wszelkiej miłości i wszelkiego piękna i który żyje i króluje na wieki wieków. Amen.

Informacje na temat [lapbooka](#).

53 |

DLACZEGO SAKRAMENT MAŁŻEŃSTWA?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, jak czym jest sakrament małżeństwa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że sakrament małżeństwa ma służyć wzajemnemu uświęcaniu małżonków na drodze do zbawienia;
- > wnioskuje że sakramentalne małżeństwo nie jest jedynie potwierdzeniem wzajemnej miłości kobiety i mężczyzny, ale ma wymiar zbawczy;
- > potrafi przedstawić czym różni się małżeństwo sakramentalne od niesakramentalnego.

Postawy: uczeń akceptuje nauczanie Kościoła odnoszące się do rodziny, życia i rodzicielstwa.

Metody i formy: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, kolaż.

Środki dydaktyczne: komentarz papieża Franciszka, kartki A4, stare kolorowe gazety, słowa przysięgi małżeńskiej wyświetlone na tablicy, projektor, laptop.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wprowadzając w temat, rozpocznij od pogadanki, co uczniowie wiedzą na temat sakramentu małżeństwa. Niech to będzie wymiana wolnych myśli i często obiegowych opinii (warto na bieżąco je prostować). Można

również zapytać uczniów, jakie jest ich podejście do sakramentu małżeństwa, jak rozumieją sens zawierania ślubu kościelnego?

| SPOTYKAM |

2. Zanim przejdziemy do dalszej części lekcji, poprośmy uczniów, aby przeczytali świadectwo wierności małżeńskiej, które zawarte jest w podręczniku, zapytajmy ich, czy chcieliby mieć taką małżonkę i takiego męża?

Przez lata byliśmy szczęśliwym małżeństwem. Mamy dwie córki, mają 12 i 15 lat. Niestety dwa lata temu u żony zdiagnozowano tętniaka mózgu. Była to dla nas okropna wiadomość. Nie wiedziałem, co mam robić. Żarliwie modliłem się o zdrowie dla niej, o siły dla nas, byśmy mogli to przejść razem. Stan Małgosi pogarszała się z dnia na dzień. Wymagała opieki, jak malutkie dziecko. Po pewnym czasie Małgosia zapadła w śpiączkę. Zajmowałem się nią, naszymi dziećmi, chodziłem do pracy, by zarobić na nasze utrzymanie. Zatrudniłem też dodatkowo opiekunkę. Było bardzo ciężko, ale prosiłem Boga o siły i zrozumienie całej sytuacji. Nie wyobrażałem i nadal nie wyobrażam sobie, bym mógł porzucić żonę z powodu jej choroby. Obecnie Małgosia nie mówi. Rozumie jednak to, co ja do niej mówię. Nie wiem, jak miałbym bez niej żyć. To jej ślubowałem dozonną miłość, wierność, dopóki nas Bóg nie rozłączy.

„Nie wyobrażam sobie, bym mógł opuścić żonę”. Świadectwa małżeństw, <https://pl.aleteia.org/2016/11/06/nie-wyobrazam-sobie-bym-mogl-opuscic-zone-piekne-swiadectwa-malzenstw/>, (dostęp 30.09.2021)

3. Po udzieleniu odpowiedzi wyświetlamy na tablicy słowa przysięgi małżeńskiej. Następnie prosimy uczniów, by odpowiedzieli, co stanowi fundament małżeństwa sakramentalnego? (miłość, wierność, uczciwość małżeńska, trwające do śmierci jednego z współmałżonków).

| POZNAJĘ |

4. Następnie rozdajemy uczniom w parach kartki A4, wykładamy kolorowe gazety i prosimy, by posługując się poznanym przed chwilą treściami oraz posiłkując się wypowiedziami Katechizmu i papieża Franciszka dotyczącymi sakramentu małżeństwa, spróbowali stworzyć kolaż dotyczący sakramentu małżeństwa, w którego centrum znajduje się Jezus Chrystus.

Mężowie powinni miłować swoje żony, tak jak własne ciało. Kto miłuje swoją żonę, siebie samego miłuje. Ef 5, 28

Sakrament małżeństwa jest znakiem związku Chrystusa i Kościoła. Udziela on małżonkom łaski miłowania się wzajemnie tą miłością, jaką Chrystus umiłował Kościół. Łaska sakramentu udoskonala zatem ludzką miłość małżonków, umacnia ich nierozzerwalną jedność i uświęca ich na drodze do życia wiecznego.

KKK 1661

„Małżeństwo jest cennym znakiem. Jest ikoną miłości Boga do nas. Nie oznacza to, że miłość między małżonkami musi być perfekcyjna. Nikt taki nie jest – podkreśla Papież Franciszek komentując świadectwo. – Miłość małżonków jest jednak procesem dynamicznym, który się rozwija i dojrzewa w trakcie całego życia. Stąd właśnie małżeństwo domaga się wierności. Małżeństwo jest na zawsze. Poprzez małżeństwo ukazuje się powagę zaangażowania między dwiema osobami, które się kochają. Nie chce się pobrać oznacza nie chce uczynić tego zobowiązania publicznym, mieć obawy, być może nie być przekonanym, pewnym.”

Franciszek: małżeństwo domaga się wierności, jest na zawsze, <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2021-08/franciszek-malzenstwo-domaga-sie-wiernosci-jest-na-zawsze.html> (dostęp 30.09.2021)

5. Na zakończenie pracy uczniowie mogą zaprezentować swoje prace na forum klasy – najciekawsze prace można ocenić.

| ODPOWIADAM |

6. Podsumowując tę część lekcji, zachęć uczniów do udzielenia odpowiedzi na pytania zawarte w podręczniku.

Jakie są owoce zawarcia sakramentu małżeństwa w Kościele?

Czy małżeństwo sakramentalne to obrzęd liturgiczny w Kościele, czy też sposób codziennego życia małżonków w ich wzajemnej relacji?

Jakie codzienne wybory umacniają wspólnotę małżeńską?

| UTRWALAM |

7. Warto w tym miejscu zapytać uczniów, czy ukazanie sakramentu małżeństwa jako sposobu wspólnego wędrowania małżonków ku zbawieniu (małżeństwo niesakramentalne nie spełnia tego wymogu) poszerzyło ich horyzont postrzegania małżeństwa sakramentalnego, jako dynamicznej relacji pomiędzy małżonkami, a nie jedynie jako rytuał kościelny.

| MODLĘ SIĘ |

8. Zachęć uczniów na końcu lekcji, by korzystali z zawartej w podręczniku **modlitwy** o dobrego męża/żonę.

Święty Józefie, Oblubieńcze Bogarodzicy! Na progu dojrzałego i samodzielnego życia zwracam się do Ciebie o pomoc w podjęciu trudnej decyzji małżeństwa i wyboru odpowiedniego męża/żony. Świadomość, że sama Najświętsza Maryja Panna - Matka Syna Bożego, znalazła najlepszego towarzysza życia i wiernego Oblubieńca, sprowadza mnie dziś w tej sprawie do Ciebie. Proszę Cię o łaskę dobrego męża/żony, wiernego towarzysza (-ki) życia, z którym mogłabym (mógłbym) się związać węzłem sakramentalnej łaski, założyć rodzinę Bogiem silną, dzielić losy w powodzeniu i niedoli, we wzajemnym zrozumieniu, szacunku, miłości i poświęceniu oraz budować szczęście życia rodzinnego na zasadach Ewangelii. Amen.

54 |

KTO JEST ZDOLNY DO SAKRAMENTALNEGO MAŁŻEŃSTWA?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom warunków, jakie winny być spełnione, by ważne zawrzeć **małżeństwo sakramentalne**.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że istnieją przeszkody, które uniemożliwiają ważne zawarcie sakramentu małżeństwa;
- > wnioskuje że sakramentalne małżeństwo, aby zaistniało, musi być zawierane w sposób w pełni świadomy w trosce o dobro obu osób je zawierających;
- > potrafi przedstawić, jakie przyczyny mogą spowodować nieważność zawieranego związku małżeńskiego.

Postawy: uczeń akceptuje nauczanie Kościoła odnoszące się do rodziny, życia i rodzicielstwa.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, „znaki graficzne”.

Środki dydaktyczne: kartki A4, flamastry, przygotowane małe kartki z kilkoma przeszkodami małżeńskimi dla poszczególnych grup.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij pogadankę od pytania: czy słyszeliście o rozwodach w Kościele? (pytanie ma być prowokujące, gdyż dotyczy powszechnego przekonania opinii publicznej). Możemy skorzystać z materiału z podręcznika. Uczniowie przedstawiają swoje opinie, pod koniec możesz sprecyzować, że istnieje możliwość stwierdzenia, że małżeństwo było od samego początku nieważnie zawarte, natomiast nie istnieje coś takiego jak rozwód kościelny, choć powszechnie używa się takiego stwierdzenia.

| SPOTYKAM |

2. Prosimy uczniów, by przeczytali krótką historię z podręcznika.

Na jednym z **portali** internetowych można znaleźć wiele historii osób, które pragną za wszelką cenę „unieważnić” swoje kościelne małżeństwo. Oto jedna z nich:

Mój były mąż wprowadził mnie nikczemnie w błąd podając się za innego człowieka niż był w rzeczywistości. Udawał że bardzo chce mieć dzieci co w rezultacie okazało się kłamstwem i to wykrzyżowanym prosto w twarz. Byłam mu potrzebna do dbania o niego, zastąpienia mu matki, a dziecko miało być tylko przysłowiową marchewką na końcu kija która daje siły ciągnąć ten wóz dalej!

Anna

Małżeństwo sakramentalne ma swoje cele: wzajemną miłość małżonków i pragnienie posiadania potomstwa, które określają warunki, jakie muszą być spełnione, by mogły być one zrealizowane. Stąd mogą pojawić się okoliczności, które obiektywnie uniemożliwiają spełnienie celów małżeństwa sakramentalnego, nazywamy je przeszkodami.

3. Kontynuując, możesz zapytać młodzież, dlaczego właściwie małżeństwa sakramentalnego nie można zawrzeć w sposób dowolny? Przecież jeżeli dwie osoby się kochają, to dlaczego Kościół staje na drodze ich miłości? Po usłyszeniu kilku wypowiedzi podziel klasę na 4 - 5 grup i każdej daj kartkę z kilkoma powodami, przez które małżeństwo może zostać uznane za nieważnie zawarte, tekst znajdziesz na końcu katechezy.

| POZNAJĘ |

4. Poproś uczniów, aby zapoznali się z przedstawionymi im przeszkodami i spróbowali przedyskutować w grupach, jak je rozumieją i dlaczego dana okoliczność jest traktowana jako przeszkoda uniemożliwiająca zawarcie sakramentalnego związku małżeńskiego. Jeśli grupa czegoś nie rozumie – wyjaśnij.
5. Jeśli wszystkie grupy zapoznały się z przedstawionym im materiałem i rozumieją jego sens, spuentuj wykonaną pracę słowami: *Pewnie zauważyliście, że małżeństwa nie można nikomu zabronić, chyba, że w trosce o dobro małżonków lub samego sakramentu, który ma im służyć do wzajemnego uświęcania.*
6. Jeśli, któraś z przeszkód jest według uczniów „niesprawiedliwa”, warto przedstawić ją na forum klasy i wspólnie przedyskutować.

| ODPOWIADAM |

7. W ramach podsumowania poprośmy uczniów, aby na kartkach A4 narysowali znaki graficzne dotyczące danej przeszkody, czy też wady, którą otrzymali do zapoznania się podczas lekcji – znaki mają mieć charakter informacyjny – warto uwrażliwić uczniów, że ze względu na delikatność tematyki winni zachować dojrzałość i takt w przedstawianiu treści graficznych.

| UTRWALAM |

8. Podsumowując lekcję, przypomnij, że małżeństwo sakramentalne stoi na straży dobra małżonków i w trosce o ich wzajemne dobro chroni ich wskazaniami prawnymi.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie lekcji pomódlcie się modlitwą z podręcznika.

Boże,

dawaj nam dar słuchania siebie nawzajem i dobrej codziennej rozmowy o rzeczach dla nas ważnych. Obdarzaj nas cierpliwością, umiejętnością

przepraszania i dziękowania. Pomagaj nam walczyć z własnymi egoizmami, które tak bardzo przeszkadzają w codziennym życiu.

Zmieniaj naszą perspektywę patrzenia na świat – proszę, byśmy z Twoją pomocą oglądali go wspólnymi, małżeńskimi oczami, trzymając się za ręce.

Ważność sakramentu małżeństwa

Prawo kanoniczne wyróżnia trzy grupy powodów, przez które małżeństwo może zostać uznane za nieważnie zawarte:

- > przeszkody zrywające,
- > wady zgody małżeńskiej,
- > wady formy zawarcia małżeństwa.

1. Przeszkody małżeńskie (Według Kodeksu Prawa Kanonicznego)

Przeszkodą małżeńską w znaczeniu szerokim może być każda okoliczność, która mocą prawa Bożego lub ludzkiego nie pozwala na ważne lub godziwe zawarcie umowy małżeńskiej, czyli „wzięcia” ślubu. Przeszkodą małżeńską w znaczeniu ścisłym może być wspomniana okoliczność, która dotyczy bezpośrednio osoby zawierającej małżeństwo. Pragnę tu przedstawić przeszkody w sensie ścisłym i tylko te, które powodują nieważność związku małżeńskiego w momencie jego zawierania. Te przeszkody w Kodeksie Prawa Kanonicznego (KPK) z 1917 r. nazwano zrywającymi. Kodeks Jana Pawła II z 1983 r. wymienia 12 takich przeszkód (zrywających). Przeszkody małżeńskie podzielono na publiczne i tajne. Za publiczną uważa się taką przeszkodę, która może być udowodniona w zakresie zewnętrznym (np. przeszkoda wieku); poza tym przeszkoda jest tajna (np. przeszkoda występku). Z uwagi na pochodzenie wyróżnia się przeszkody z prawa Bożego (impotencja, pokrewieństwo w pierwszym stopniu linii prostej, istniejący węzeł małżeński) i z prawa kościelnego - będą nimi pozostałe przeszkody wymienione przez KPK. Dzieli się też między innymi przeszkody na absolutne (zabraniają małżeństwa w sposób absolutny z kimkolwiek - istniejący węzeł małżeński lub święcenia) i względne (nie pozwalają na małżeństwo jedynie z określonymi osobami - np. pokrewieństwo lub powinowactwo).

2. Przeszkoda wieku

KPK w kan. 1083 § 1 postanawia, że nie może zawrzeć ważnego małżeństwa mężczyzna przed ukończeniem szesnastego roku życia i kobieta przed ukończeniem czternastego roku. Konferencja Episkopatu Polski, zgodnie z pozwoleniem KPK (kan. 1083 § 2), ustaliła wiek dla mężczyzny na 18 rok życia, a dla kobiety - 18 rok życia. Podobnie też postanawia polskie prawo państwowe. Z ważnej przyczyny można uzyskać pozwolenie na wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego zarówno dla kobiety, jak i mężczyzny.

3. Przeszkoda niemocy płciowej

Małżeństwo z natury rzeczy jest nastawione na zrodzenie i wychowanie potomstwa, dlatego też mówiąc o zdolności do zawarcia związku małżeńskiego ma się na uwadze między innymi zdolność do podejmowania aktów skierowanych do przedłużenia życia ludzkiego. KPK (kan. 1084 § 1) postanawia, że „niezdolność dokonania stosunku małżeńskiego, uprzednia i trwała, czy to ze strony mężczyzny czy kobiety, czy to absolutna czy względna, czyni małżeństwo nieważnym z samej jego natury”. Należy tu rozumieć niezdolność do współżycia małżeńskiego przynajmniej jednej ze stron, nie zaś o niezdolność do zrodzenia potomstwa. Niemoc płciowa, aby była przeszkodą, nie musi być absolutna (niezdolność całkowita mężczyzny lub kobiety do współżycia); wystarczy, gdy jest względna (mężczyzna nie może współżyć z kobietą, z którą zawarł małżeństwo lub kobieta z poślubionym przez siebie małżonkiem).

Przeszkoda niemocy płciowej pochodzi z prawa Bożego naturalnego (prawo wpisane w naturę ludzką) i wyklucza możliwość uzyskania dyspensy, czyli pozwolenia na małżeństwo.

4. Przeszkoda węzła małżeńskiego

W KPK (kan. 1085 § 1) czytamy, że nieważnie usiłuje zawrzeć małżeństwo ta osoba, która jest związana węzłem poprzedniego małżeństwa, nawet niedopełnionego. Przeszkodę małżeńską stanowi tylko węzeł małżeński rzeczywiście istniejący, co zakłada jego powstanie i brak rozwiązania go.

Przeszkoda węzła małżeńskiego pochodzi z prawa Bożego pozytywnego (prawo objawione w Piśmie Świętym i Tradycji) i nie ma możliwości otrzymania dyspensy. Według prawa węzeł małżeński ustaje w sposób

następujący: przez śmierć współmałżonka, dyspensę papieską (od niedopełnionego małżeństwa), przywilej Pawłowy (zachodzi on wówczas, gdy jedna ze stron przyjmuje chrzest w Kościele katolickim, a druga strona - nie ochrzczona - ją opuszcza lub szykanuje tak, że dalsze wspólne życie staje się niemożliwe; w takim wypadku strona ochrzczona może zawrzeć nowy związek małżeński), stwierdzenie nieważności małżeństwa.

5. Przeszkoda różnej religii

„Nieważne jest małżeństwo między dwiema osobami, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim lub została do niego przyjęta i nie odłączyła się od niego formalnym aktem, a druga nie jest ochrzczona” (kan. 1086 § 1). Przeszkoda ta istnieje więc między osobą ochrzczone w Kościele katolickim albo do niego nawróconą a osobą nie ochrzczone. Nie wiąże ona chrześcijan akatolików, wiąże natomiast tych katolików, którzy wprawdzie oddalili się od swojego Kościoła, ale formalnie z niego nie wystąpili.

Przeszkoda różnej religii jest pochodzenia kościelnego, ale pośrednio wiąże się z prawem Bożym związanym z obowiązkiem wyznawania wiary katolickiej. Można od tej przeszkody uzyskać dyspensę (kan. 1125 i 1126) pod warunkiem, że strona katolicka złoży oświadczenie (rękojmię), że gotowa jest usunąć niebezpieczeństwo utraty wiary i szczerze przyrzeknie, że uczyni co w jej mocy, aby wszystkie dzieci zostały ochrzczone w Kościele katolickim i po katolicku wychowane. Druga strona, nie ochrzczona, winna być powiadomiona o zobowiązaniach strony katolickiej. Należy też pouczyć strony o przymiotach i celach małżeństwa, co przez nie powinno być przyjęte i respektowane.

6. Przeszkoda święceń

KPK (kan. 1087) stanowi, że „nieważnie usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy otrzymali święcenia”. Od roku 1972 obowiązek celibatu, podejmowany podczas święceń diakonatu, obejmuje trzy stopnie: diakonat, prezbiterat i episkopat. Tylko one są święceniami. Trzeba też wyjaśnić, że tą przeszkodą objęty jest także diakon żonaty, tzn. nie może on wstąpić ważnie w nowy związek małżeński po śmierci swojej małżonki. Celibat wprowadzony najpierw przez prawo zwyczajowe, później partykularne, w końcu powszechne - jako obowiązek dla przyjmujących wyższe

święcenia - jest przeszkodą zrywającą przy ewentualnym usiłowaniu zawarcia małżeństwa.

Przeszkoda święceń (jest pochodzenia kościelnego, ale swoją podstawę ma w ewangelicznej radzie czystości) ustaje na mocy dyspensy, zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej lub prawomocnego wyroku stwierdzającego nieważność święceń albo przyjęcie ich pod przymusem.

6. Przeszkoda ślubu

KPK (kan. 1088) postanawia, że „nieważnie usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy są związani wieczystym ślubem publicznym czystości w instytucie zakonnym”. Chodzi więc tu o ślub, czyli o świadomie i dobrowolnie uczynioną Bogu obietnicę. Przedmiotem ślubu, który stanowi przeszkodę, jest dozgonna czystość. Z tego wniosek, że ślub złożony na pewien czas, nie wywołuje przeszkody małżeńskiej. Ma to być też ślub publiczny, czyli ważnie złożony wobec prawowitego przełożonego kościelnego i w instytucie zakonnym. Ślub prywatnie złożony nie stanowi przeszkody.

Przeszkoda pochodzi z prawa kościelnego, ale zakaz zawierania związku małżeńskiego wypływa z prawa naturalnego wymagającego dotrzymania wierności złożonemu Bogu przyrzeczeniu. Dyspensa jest możliwa i jest zastrzeżona Stolicy Apostolskiej, jeśli ślub został złożony w instytucie zakonnym na prawie papieskim. W przypadku ślubu złożonego w instytucie zakonnym na prawie diecezjalnym dyspensa może udzielić ordynariusz miejsca.

7. Przeszkoda uprowadzenia

Według KPK (kan. 1089) „nie może być ważnie zawarte małżeństwo pomiędzy mężczyzną i kobietą uprowadzoną lub choćby przetrzymywaną z zamiarem zawarcia z nią małżeństwa, chyba że później kobieta uwolniona od porwającego mężczyzny oraz znajdując się w miejscu bezpiecznym i wolnym sama swobodnie wybierze to małżeństwo”. Przeszkoda powstaje nie tylko w przypadku porwania kobiety przemocą i zatrzymania w celu zawarcia małżeństwa, ale także wtedy, gdy zostanie ona zatrzymana przez mężczyznę z takim samym zamierzeniem. Nie jest ważne, gdzie miało miejsce wspomniane zatrzymanie czy to w jej własnym mieszkaniu, czy też w miejscu, do którego dobrowolnie przybyła. Według prawa kościelnego jak długo kobieta uprowadzona jest pod władzą mężczyzny, tak długo

nie może ona w sposób wolny wyrazić zgody na małżeństwo. Powinna być uwolniona od porywającego mężczyzny oraz znaleźć się w miejscu wolnym i bezpiecznym. Wówczas może wyrazić prawdziwą zgodę na małżeństwo i przeszkoda uprowadzenia przestaje mieć miejsce.

Przeszkoda uprowadzenia pochodzi z prawa kościelnego. Jest możliwa dyspensa od tej przeszkody, jeśli zasadnie można przekonać się, że decyzja na małżeństwo kobiety uprowadzonej została podjęta w sposób wolny i niezależny do mężczyzny, który ją uprowadził. *cdn.*

8. Przeszkoda występku

KPK w kan. 1090 § 1 postanawia, że „kto ze względu na zawarcie małżeństwa z określoną osobą zadaje śmierć jej współmałżonkowi lub własnemu, nieważnie usiłuje zawrzeć to małżeństwo”. W drugim paragrafie tegoż kanonu czytamy: „Nieważnie również usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy poprzez fizyczny lub moralny współudział spowodowali śmierć współmałżonka” (kan. 1090 § 2). Chodzi więc tu (§ 1) o zabójstwo współmałżonka osoby, z którą ktoś pragnie zawrzeć małżeństwo lub zabójstwo własnego współmałżonka w celu poślubienia określonej osoby. Momentem istotnym w tej przeszkodzie oprócz faktycznego zabójstwa jest intencja związana z tym przestępstwem, mianowicie chęć zawarcia małżeństwa z określoną osobą. W drugim przypadku, niezależnie od intencji matrymonialnych, bierze się pod uwagę dwie osoby, które przez współudział fizyczny lub moralny spowodowały śmierć współmałżonka.

Przestępstwo, o którym mówi kan. 1090, wymaga świadomego działania strony lub stron i musi być ono dokonane osobiście lub przy pomocy kogoś innego (zlecone zabójstwo). Nie będzie przeszkodą samo usiłowanie dokonania zabójstwa lub zabójstwo chybione. Powyższa przeszkoda jest pochodzenia kościelnego i nie odnosi się do osób nie ochrzczonych. Dyspensa od przeszkody występku zastrzeżona jest Stolicy Apostolskiej.

9. Przeszkoda pokrewieństwa

Przez pokrewieństwo należy rozumieć bliski związek zachodzący pomiędzy osobami, oparty na wspólnocie krwi, na skutek pochodzenia od siebie lub od wspólnych przodków. Powstaje on wtedy, gdy ktoś przychodzi na świat z rodziców będących w związku małżeńskim lub poza nim.

W KPK (kan. 1091 § 1 - 4) czytamy: „W linii prostej pokrewieństwa nieważne jest małżeństwo między wszystkimi wstępnymi i zstępnymi, zarówno prawego pochodzenia, jak i naturalnymi. W linii bocznej nieważne jest aż do czwartego stopnia włącznie. Przeszkoda pokrewieństwa nie zwielokrotnia się. Nigdy nie zezwala się na małżeństwo, jeśli istnieje wątpliwość, czy strony są spokrewnione w jakimś stopniu linii prostej lub w drugim stopniu bocznej”.

Należy wyjaśnić przy ustalaniu stopnia pokrewieństwa, że wspólny przodek oznacza parę ludzką lub tylko jedną osobę, od której krewni bezpośrednio pochodzą. Przez „linię” należy rozumieć szereg osób, które pochodzą od jednego przodka. Według KPK linia może być prosta lub boczna. W linii prostej osoby pochodzą bezpośrednio od siebie, np. ojciec, syn, wnuk, natomiast w linii bocznej osoby krewne nie pochodzą wprost od siebie przez urodzenie, ale mają wspólnego przodka - chodzi tu o rodzeństwo. Biorąc pod uwagę „linię” można mówić o krewnych wstępnych przy ustalaniu dla kogoś przodków oraz zstępnymi przy ustalaniu osób pochodzących od przodków. Przez stopień pokrewieństwa trzeba rozumieć miarę, przy pomocy której określa się odległość osób krewnych od wspólnego przodka, zarówno w linii prostej, jak i bocznej.

Przeszkoda pokrewieństwa w pierwszym stopniu linii prostej pochodzi z prawa Bożego naturalnego. W nauce Kościoła przyjmuje się powszechnie, że niemożliwe jest otrzymanie dyspensy od tej przeszkody we wszystkich stopniach linii prostej. Również Kościół nie udziela dyspensy na ślub, biorąc pod uwagę drugi stopień pokrewieństwa linii bocznej - rodzeństwo. Warto też przypomnieć, że polski Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie zezwala na małżeństwo między krewnymi w linii prostej oraz między rodzeństwem rodzonym i przyrodnim.

10. Przeszkoda powinowactwa

Powinowactwo jest to bliskość osób, której źródłem nie jest wspólnota krwi, ale ważnie zawarty związek małżeński, nawet jeszcze niedopełniony. Bliskość ta istnieje między mężem i krewnymi żony oraz między żoną i krewnymi męża (kan. 109 § 1). Oblicza się tak, że krewni męża w tej samej linii i w tym samym stopniu są powinowatymi żony i odwrotnie (kan. 109 § 2). Obecnie jedynie powinowactwo w linii prostej powoduje nieważność małżeństwa we wszystkich stopniach (kan. 1092). Najczęściej chodzi tu

o relacje: ojczym - pasierbica, macocha - pasierb oraz teść - synowa, teściowa - zięć (po śmierci współmałżonka).

Przeszkoda powinowactwa jest pochodzenia kościelnego, więc możliwa jest dyspensa.

11. Przeszkoda przyzwoitości publicznej

Przeszkoda ta powstaje z nieważnego małżeństwa po rozpoczęciu życia wspólnego lub z notorycznego albo publicznego konkubinatu. Powoduje ona nieważność małżeństwa w pierwszym stopniu linii prostej między mężczyzną i krewnymi kobiety, i odwrotnie (kan. 1093).

Podstawą przeszkody jest więc albo nieważne małżeństwo, po rozpoczęciu życia wspólnego, albo notoryczny lub publiczny konkubinatu. Nieważność małżeństwa może wynikać z różnych przyczyn, bez względu na to, czy zawarto je w dobrej lub złej wierze, byleby miało zewnętrzną postać prawdziwego związku małżeńskiego. Przez notoryczny lub publiczny konkubinatu należy rozumieć pozamałżeńskie pożycie dwojga osób na wzór małżonków i jeśli jest powszechnie znane, nazywa się go właśnie publicznym i jeżeli nie da się tego faktu ukryć, nosi miano - notorycznego. Nie wymaga się, aby strony mieszkały razem lub by kobieta była utrzymywana przez mężczyznę. Jest też rzeczą obojętną, czy osoby są wolne, czy też związane małżeństwem.

Jest to przeszkoda pochodzenia kościelnego i możliwa jest dyspensa.

12. Przeszkoda pokrewieństwa prawnego

Pokrewieństwo prawne powstaje z adopcji. W KPK (kan. 1094) czytamy: „Nie mogą ważnie zawrzeć małżeństwa ze sobą ci, którzy są związani pokrewieństwem prawnym powstałym z adopcji, w linii prostej lub w drugim stopniu linii bocznej”. Według prawa kościelnego tą przeszkodą są związani: adoptujący i osoba adoptowana oraz osoba adoptowana i dzieci osoby adoptującej.

Należy podkreślić, że przeszkoda pokrewieństwa prawnego powstaje z ważnie dokonanej adopcji. Pochodzi ona z prawa kościelnego i racją jej utrzymania jest fakt, że osoba adoptowana wchodzi do danej rodziny jako jeden z jej członków i powinna być traktowana jako jedno z dzieci.

<http://www.mydlniki.diecezja.pl/www/?p=9518>, (dostęp 30.10.2021)

13. Wady zgody małżeńskiej

- > Brak wystarczającego używania rozumu
- > Poważny brak rozeznania oceniającego co do praw i obowiązków małżeńskich
- > Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich z przyczyn natury psychicznej
- > Zgoda warunkowa
- > Bojaźń
- > Wprowadzenie w błąd
- > Przymus
- > Błąd co do osoby
- > Błąd co do przymiotu osoby
- > Błąd co do przymiotów małżeństwa
- > Symulacja całkowita lub częściowa

14. Brak kanonicznej formy małżeństwa

55 |

ŚWIAT KOBIETY I ŚWIAT MĘŻCZYZNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, że Pan Bóg przeznaczył mężczyzn i kobiety do innych **ról** i dlatego umiejętnie i w różny sposób ich do nich wyposażył.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że dwa światy męski i żeński bardzo od siebie się różnią,
- > wie, że poprzez różnorodność płci kobieta i mężczyzna wzajemnie się dopełniają i uszczęśliwiają,
- > rozumie, że zadaniem mężczyzny jest akceptacja świata kobiecego a zadaniem kobiety akceptacja świata męskiego,
- > potrafi wymienić psychologiczne cechy charakterystyczne dla świata mężczyzn i świata kobiet,
- > wie, że płeć męska i żeńska nie powinna ze sobą konkurować

Postawy: uczeń przejawia szacunek dla każdego człowieka.

Metody i techniki: zagadkowe wprowadzenie do tematu, wykład, rozmowa kierowana, samodzielna praca z kartą pracy.

Środki dydaktyczne: karta pracy, podręcznik, Biblia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Przedstaw uczniom zagadkowo temat lekcji. Naprowadzając katechizowanych, zaznacz, że temat dotyczy odmiennych światów, które bardzo się od siebie różnią, ale i też bardzo na siebie oddziałują, jeden bez drugiego nie

zrozumie siebie do końca, czasem też oba te światy nie mogą bez siebie żyć itp. Kiedy uczniowie już odgadną prawidłową tematykę zajęć, katecheta prosi jednego z uczniów o odczytanie wiersza ks. Jana Twardowskiego pt. *Zanim przyszła*.

Zanim przyszła

gdy mamut mruzczał w raju

pięć słońi straszycło

wielkie oczy i cztery skrzydła ważki

wiatr nieśmiały a podrywał drzewa

kiedy jeszcze ziemskiej miłości nie było

nikt nie mówił Kocham a potem - zabij mnie lecz nie nudź

jak spokojnie spał Adam zanim przyszła Ewa

ks. Jan Twardowski

2. *Kiedy jeszcze ziemskiej miłości nie było... Jak spokojnie spał Adam zanim przyszła Ewa.* Niewątpliwie każdy bez większego trudu, może nawet z lekko sarkastycznym uśmiechem, bez większego komentarza wie, co kryje się za owym tylko powierzchownym spokojem Adama, a potem jak wyglądał jego brak. Znając biblijną historię pierwszych ludzi, wiemy, że Adam pragnął pary dla siebie i kiedy właśnie zobaczył Ewę, od razu wiedział, że jego pragnienie właśnie zostało zaspokojone. *Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała...*
3. W każdej relacji damsko-męskiej, czy to żony z mężem, dziewczyny z chłopakiem, siostry z bratem, córki z ojcem, przyjaciółki z przyjacielem spotykają się dwa odmienne, zaciekawione sobą światy, które w odpowiednio przeżywanej ze sobą relacji dojrzewają.

| SPOTYKAM |

4. O różnicach między kobietą a mężczyzną napisano i dalej pisze się bardzo wiele. Celem, tych głównie psychologicznych odkryć, jest chęć niesienia pomocy w zrozumieniu i akceptacji tych obu światów i odrzucenie pokusy rywalizowania kobiety i mężczyzny między sobą oraz chęci na siłę upodobnienia się do płci przeciwnej. Dla wielu osób autorytetem w tej dziedzinie jest pan dr Jacek Pulikowski, który przede wszystkim jako szczęśliwy mąż, ojciec, dziadek czy teść dzieli się swoją wiedzą i życiowym

doświadczeniem z młodzieżą, narzeczonymi, małżonkami, kapłanami, dziadkami itp.

Poproś, aby jeden z chętnych uczniów odczytał tekst z podręcznika.

Pan Jacek Pulikowski zapytany na swojej stronie internetowej: jakie są różnice emocjonalności u kobiety i mężczyzny, tak odpowiada:

Zacznijmy od tego, że każda osoba jest osobną, inną. Tak więc zdania typu: wszyscy mężczyźni myślą o... albo każda kobieta pragnie... są zawsze uproszczeniami. Można się jednak pokusić o dość ogólne stwierdzenia bardziej pasujące do jednej czy drugiej płci. Niepodważalne jest stwierdzenie, że kobiety stworzone są do matkowania a mężczyźni do ojcowania. Ci, którzy wierzą w mądrość Stwórcy są przekonani, że kobieta i mężczyzna zostali do wypełnienia swych ról wyposażeni specjalistycznie.

Skoro matkowanie w dużym stopniu polega na relacji z drugim człowiekiem (dzieckiem) to w kobiecie należy doszukiwać się talentów (a nawet geniuszu) w tym kierunku. I rzeczywiście niepodważalne jest stwierdzenie, że kobiety mają przeciętnie sporo wyższy od mężczyzn poziom empatii (zdolności życzliwego wczuwania się w uczucia drugiego człowieka). Ujawnia się to szczególnie przy człowieku słabym, bezbronny, chorym, potrzebującym pomocy i opieki. Dzięki czemu przeciętna matka (nie szkolona) z łatwością odczytuje dlaczego niemowlę płacze (brzuszek, uszko kupka...), podczas gdy dla mężczyzny jest to zwykle nieodgadnione i jako takie nierzadko denerwujące. Stwierdzono u kobiet szerszy zakres rejestracji bodźców zmysłowych, zwłaszcza tych delikatnych. Duży wpływ na reakcje kobiece mają jej aktualne uczucia.

Mężczyzna w większym stopniu wymyśla swe reakcje oraz analizuje przyczyny takiego a nie innego postępowania. Tu napotyka na niebezpieczeństwo sprytnego usprawiedliwiania siebie i znajdowanie winnych swego złego postępowania w całym otaczającym świecie. Zdolność samousprawiedliwienia w najgorszej nawet sytuacji jest poważnym zagrożeniem dla rozwoju mężczyzny. Warto na własny użytek pamiętać zdanie: „nie ma takiej podłości, do której mężczyzna nie potrafiłby dorobić świętej ideologii”. Mężczyźni potrafią bardziej koncentrować się na wykonywanej czynności i często świata poza nią nie widzą. Mogą pracować długo i ciężko, ale ... podobnie muszą odpoczywać. Mogą wykonać więcej kroków myślowych, a więc dalekosiężne planowanie jest ich domeną. Dla odróżnienia, kobiety przeciętnie mają dużo lepszą podzielność uwagi i większą wagę przywiązują do szczegółów przez co lepiej ogarniają

codziennosc. Słowem, kobiety i mężczyźni doskonale się uzupełniają i tragedią jest gdy (zwłaszcza w małżeństwie) zaczynają rywalizować.

<https://jacekpulikowski.pl/1-1-jakie-sa-roznice-w-emocjonalnosci-kobiet-i-mezczyzny/>

Zachęć uczniów do rozmowy kierowanej, w której to uczniowie mają podzielić się swoimi odczuciami odnośnie do cech męskich i żeńskich przedstawionych i zinterpretowanych przez pana Jacka.

Subiektywne odczucia uczniów mogą być bardzo różne: jedni mogą być krytycznie nastawieni do samego przyporządkowania owych cech do określonej płci; drudzy mogą się z nimi nawet utożsamiać.

Twoją rolą jest takie pokierowanie rozmową i jej podsumowanie, aby uczniowie zrozumieli, że przyporządkowane cechy osobno męskie i osobno żeńskie stanowią cenną lekcję do ogólnego poznania świata męskiego i kobiecego. Wiedza ta może być jednym z narzędzi do poznania, zrozumienia i zaakceptowania osoby odmiennej płci oraz głębszego poznania siebie samego.

| POZNAJĘ |

5. Stwórca przeznaczył mężczyzn i kobiety do innych ról i dlatego odpowiednio, w różny sposób ich wyposażył np. to kobieta stworzona jest do macierzyństwa.

| ODPOWIADAM |

6. Rozdaj klasie karty pracy, poproś uczniów, by samodzielnie przyporządkowali poszczególne cechy do każdej z płci.
7. Następnie poproś, aby uczniowie odczytywali po kolei daną cechę wraz ze wskazaniem płci, której wg nich ona dotyczy. Twoim zadaniem będzie weryfikowanie odpowiedzi uczniów i wspólnie z klasą podanie przykładowych sytuacji czy zachowań, które mogą tę cechę potwierdzić.

Prawidłowe odpowiedzi:

KOBIETA	MĘŻCZYŻNA
<ul style="list-style-type: none"> > Kobieta jest ukierunkowana na macierzyństwo (subtelność delikatność) > Jest spostrzegawcza i pamięta o drobiazgach (odnośnie przedmiotów jak i cech ludzkich, zdarzeń) > Ma podzielność uwagi > Reaguje szybko i spontanicznie > Ma w sobie przymus komunikowania się > Potrafi działać niezwykle ofiarnie, ale dla konkretnej osoby (tj. nie abstrakcyjnie) > Kobieta chce w życiu być „dla kogoś” > Reaguje całą sobą > Kobieta reaguje w dużej mierze po linii uczuć. > Kobieta może zagubić się w swoich uczuciach. > Kobieta swoją wartość przeżywa w kategoriach estetycznych i moralnych. Chce być piękna, chce być dobra i chce by to było zauważone. > Lubi prace urozmaiconą, tzn. nie monotonna, w której można robić kilka różnych rzeczy, nawet drobnych. > Potrafi odpoczywać w pracy (w międzyczasie) i ogólnie dość szybko odpoczywa. 	<ul style="list-style-type: none"> > Mężczyzna ma być stabilnym oparciem dla kobiety. Dawać rodzinie poczucie bezpieczeństwa i być odpowiedzialny za losy całej rodziny. > Koncentracja na jednym zadaniu > Podejmuje decyzję mniej spontanicznie, gdyż musi ją wpierv przemyśleć. > Mężczyzna lubi, gdy ma do wykonania jedno duże i ważne dzieło. (Nie ma gorszego zajęcia dla mężczyzny jak bycie na drobne posyłki, szczególnie będąc kierowany przez kobietę) > Mężczyzna może tworzyć dzieło abstrakcyjne, ważne by było zgodne z jego zamysłem > Obojętnie jak pracuje, praca go autentycznie męczy, gdyż jest on wtedy cały czas „w stanie gotowości”. Pracując może także tak się koncentrować że izoluje się od otoczenia. > Mężczyzna, gdy ma wiele do zrobienia myśli, jak by to zrobić tak, żeby tego nie robić, tzn. szuka nowych sposobów, by zoptymalizować swój wysiłek.

<ul style="list-style-type: none"> > Gdy ma wiele rzeczy do zrobienia, planuje kolejno co zrobić i robi to po swojemu (zazwyczaj tak jak zawsze). > Gdy kobieta tworzy dzieło ważny dla niej jest odbiór adresata 	<ul style="list-style-type: none"> > Gdy mężczyzna tworzy dzieło ważna dla niego jest wartość samego dzieła. > Mężczyzna chce być w życiu „kims” > Patrzy na świat bardziej fragmentarycznie > Mężczyzna wymyśla swoje reakcje, ćwiczy się w tym całe życie. > Mężczyzna może się zagubić do-rabiając różne ideologie do swego postępowania. > Mężczyzna swoją wartość przeżywa w kategoriach rozumu, siły, sprawności (szczególnie intelektualnej).
---	--

| UTRWALAM |

8. Po zakończonym zadaniu odczytaj tekst podsumowujący zadanie.

Mężczyzna i kobieta mogą różnić się od siebie:

- > w uczuciowości;
- > w sposobie działania;
- > w reagowaniu na różne sytuacje;
- > w poczuciu własnej wartości;
- > w przeżywaniu swojej duchowości;
- > w komunikacji.

Natomiast kiedy on i ona wzajemnie się akceptują i szanują w swojej odmienności perfekcyjnie się w życiu dopełniają. W takiej relacji mężczyzna i kobieta wzrasta.

9. Na zakończenie zachęć uczniów do poznania pewnego małżeństwa, które przez chęć zrozumienia siebie i swoich odmienności doszli do ciekawych wniosków, którymi podzielili się w swoich książkach. Poproś o odczytanie tekstu z podręcznika któregoś z chętnych uczniów.

John i Stasi Eldredge – pewne małżeństwo wpatrując się w głąb męskich i żeńskich serc napisali książki pt. „Urzekająca” i „Dziki serce” w których to odkrywają przed czytelnikami współcześnie często zapomniane pragnienia kobiecej i męskiej duszy.

Ona przypomina, że każda kobieta była kiedyś małą dziewczynką, która skrywała w sobie piękne marzenia o: wielkiej romantycznej miłości, wielkiej i niezastąpionej roli w jakieś przygodzie i byciu tej najpiękniejszej dla tego jednego. Natomiast on zaznacza, że warunkiem uchwycenia tego, co konstytuuje mężczyznę jest zrozumienie jego trzech fundamentalnych pragnień, kryjących się głęboko w jego sercu: pragnienie stoczenia bitwy, przeżycia przygody i byciu bohaterem w życiu konkretnej kobiety.

Te kobiece i męskie pragnienia są czymś więcej niż jakąś dziecięcą zabawą. Często stanowią one męski i żeński sekret serca, którego nie należy wygłuszać czy zastępować jakimiś substytutami. To właśnie on może stanowić istotę czyjegoś szczęścia a w tym i wielkiego spełnienia.

| MODLĘ SIĘ |

10. Modlitwa na zakończenie.

Panie Boże

Ty stworzyłeś nas na swój obraz i podobieństwo
jako kobietę i mężczyznę,
abyśmy, różniąc się od siebie,
mogli się uzupełniać
i być dla siebie wsparciem:
mężczyzna dla kobiety,
a kobieta dla mężczyzny.

Oddaję Ci Panie, wszystkie relacje
między kobietami i mężczyznami.
Spraw, żebyśmy mogli się wzajemnie rozumieć,
doceniać i pomagać sobie nawzajem,
tworząc wspólnie wielkie dobro.
Amen.

56 |

RODZINA W PLANIE BOŻYM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom sens rodziny w świetle Objawienia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że rodzina w zamyśle Bożym to nie tylko zgrany, świetnie działający zespół ludzi, ale przestrzeń, w której dochodzi do pierwszego odkrywania Boga;
- > wnioskuje, że rodzina chrześcijańska jest fundamentalną wspólnotą, konieczną dla prawidłowego wzrostu fizycznego, psychicznego, jak również duchowego;
- > potrafi przedstawić, jakie warunki winny być spełnione, by rodzina mogła wzrastać w jej najgłębszym sensie (być wspólnotą wzrostu wiary dla wszystkich jej członków).

Postawy: uczeń modli się za rodziców i opiekunów.

Metody i formy: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, metoda „wywiad do gazety”, **tekst** źródłowy.

Środki dydaktyczne: kartki A4, pisaki, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wprowadzając w temat, powiedz, że każdy z nas przyszedł na świat w rodzinie, że stanowi ona podstawową jednostkę w społeczeństwie czy też narodzie. *Wiemy, że nie ma dwóch takich samych rodzin. O ile każda powinna mieć na uwadze rozwój psychiczny i fizyczny swoich członków, począwszy*

od najmłodszych po najstarszych (co się w większości sprawdza), o tyle coraz większą rzadkością jest dbanie o rozwój duchowy, szczególnie najmłodszych, a najczęściej sprowadza się to do podania do chrztu, zaprowadzenia do I Komunii świętej i wysłania, by dziecko zapisało się do bierzmowania, bo się kiedyś przyda. Ale czy to jest prawdziwy zamysł Boga w stosunku do rodziny, najmniejszej naturalnej wspólnoty? Młodzież podejmuje dyskusje na temat: jak dzisiaj wygląda życie w rodzinie? Jak wygląda w ich rodzinach? Jakie są trudności, blaski i cienie życia rodzinnego dzisiaj? Można posiłkować się tekstem z podręcznika.

Rodzina, gdziekolwiek się nie obejrzymy, wszędzie wokół nas istnieją rodziny: mama, tata oraz dzieci. Jedne funkcjonują wręcz doskonale, innym jest trudniej. Bywają wielopokoleniowe, bezdzietne, a i takie, które są niepełne, czy rozbite. Jedne to oazy spokoju, w innych trudno znaleźć ciszę i zrozumienie. Nie ma dwóch takich samych rodzin, a jednak wszystkie miały u progu ich tworzenia ten sam cel: być wyjątkowym azylem szczęścia wszystkich jej członków.

| SPOTYKAM |

2. Po wyrażeniu opinii prosimy uczniów, by zapoznali się z tekstem z podręcznika i przedstawili swoje zdania.

Pracowali i wychowywali swoje pociechy w Normandii. Przeżywali wiele dramatycznych chwil, takich jak utrata maleńkich dzieci, ale też i rodzinne radości. Przede wszystkim jednak mieli serca ukierunkowane na miłość Boga i na szacunek dla człowieka. Często zapraszali pod swój dach najuboższych, sieroty, udzielali pomocy ludziom z marginesu. Oboje kochali Maryję i pielęgowali Jej kult. Wszystkie przełomowe momenty życia swej rodziny święci małżonkowie powierzali Matce Bożej. (...) Już od wczesnych lat dzieci uczono Dekalogu, a także uczynków miłosierdzia, modlitwy i wyrzeczeń. Wspólnie odmawiano Różaniec, czytano Pismo Święte i powierzano wszystkich opiece Matki Bożej. (...) Niedziela była prawdziwym świętem, przeżywanym w rodzinnym gronie. Wspólnie z córkami często adorowali Najświętszy Sakrament. Świętym życiem uczyli swe pociechy szacunku dla wartości duchowych.

Mariola Bogumiła Bednarz, *Małżonkowie Martin – wzorzec dla katolickich rodzin*, <https://www.przymierzezmarija.pl/malzonkowie-martin-wzorzec-dla-katolickich-rodzin,12348,a.html>, (dostęp 07.10.2021)

| POZNAJĘ |

3. Rozdaj uczniom pogrupowanym w pary kartki A4 i poproś, by stworzyli stronę gazety (tytuł, ramówka), w której umieszczą swój fikcyjny wywiad z rodziną dotyczący jej życia religijnego. Wskażmy, aby uczniowie uwzględnili nie tylko sytuację faktyczną w swojej pracy dziennikarskiej, ale również, jak winno wyglądać życie uwzględniające wymiar wiary – można posiłkować się treścią zawartą w podręczniku. Jeden z uczniów może być twórcą pytań, a drugi odpowiedzi lub wg własnego uznania mogą się podzielić pracą.

W życiu człowieka i w ustroju życia społecznego rodzina jest społecznością najstarszą, najpierwszą i najpotrzebniejszą. Zakłada ją człowiek, idąc za popędem swej natury. Można powiedzieć, że rodzina jest społecznością naturalną. Ponieważ zaś natura ludzka jest dziełem Boga, stąd wszystkie naturalne dążności człowieka są wyrazem praw nadanych człowiekowi przez Boga. A więc i rodzina – już przez samą naturę ludzką – jest dziełem Boga.

Bł. kard. Stefan Wyszyński, Rodzina darem Stwórcy, <http://idziemy.pl/wiara/rodzina-darem-stworcy/70535>, (dostęp 07.10.2021)

Mężczyzna i kobieta połączeni małżeństwem tworzą ze swoimi dziećmi rodzinę. Ten związek jest uprzedni wobec uznania go przez władzę publiczną; narzuca się sam. Należy go uważać za normalny punkt odniesienia w określaniu różnych stopni pokrewieństwa.

KKK 2202

Rodzina chrześcijańska jest komunią osób, znakiem i obrazem komunii Ojca i Syna w Duchu Świętym. Jej działanie w dziedzinie prokreacji i wychowania jest odbiciem stwórczego dzieła Ojca

KKK 2205

| ODPOWIADAM |

4. Po zakończeniu pracy prosimy uczniów, by przedstawili swoje wywiady na forum klasy, a najciekawsze od strony tematycznej i graficznej można umieścić na tablicy.

| UTRWALAM |

5. Podsumuj: *Długa droga przed nami i przed rodzinami chrześcijańskimi, jeśli chcę, by wiary, którą przyjęli dała im perspektywę wieczności i była wyznawana przez kolejne pokolenia.*

| MODLĘ SIĘ |

6. Na zakończenie lekcji wspólnie odmówcie modlitwę z podręcznika.

Boże Ojczy, który przez święte życie małżeństwa Ludwika i Zelii Martin objawiłeś tajemnicę Twojego Boskiego ojcostwa i macierzyństwa, prosimy, abyś dzięki ich wstawiennictwu strzegł, chronił i umacniał w miłości i wierności małżeństwa i rodziny na całym świecie, i czynił je odblaskiem tej nieskończonej miłości i jedności, jaka istnieje w Trójcy Świętej. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego. Bóg przez wszystkie wieki wieków. Amen.

<http://www.kerygma.pl/swieta/789-sw-zelia-i-ludwik-martin>, (dostęp 07.10.2021)

57 |

DZIECKO DAREM I ZADANIEM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że dziecko będące owocem miłości rodziców oraz darem Boga wymaga troski i zaangażowania.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że dziecko potrzebuje uważnej troski rodziców dbających o jego wszechstronny rozwój;
- > wnioskuje istnienie konieczności traktowania dziecka z odpowiedzialnością i rozeznaniem, gdyż to one warunkują jego wzrastanie;
- > potrafi wskazać, w jaki sposób rodzice dziecka winni wspierać je, by mogło najlepiej realizować swój potencjał.

Postawy: uczeń przejawia postawę szacunku wobec rodziców i opiekunów, troszczy się o członków rodziny.

Metody i formy: pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna, metoda „list”.

Środki dydaktyczne: kartki A5, długopis, projektor, laptop, zdjęcia na których znajduje się Chiara Corbella Petrillo sama oraz ze swoim dzieckiem, **tekst** źródłowy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. „Każdy z nas jest dzieckiem” – zapisz takie zdanie na tablicy, a następnie zapytaj uczniów: *Jak się czujecie jako dzieci?* (choć dorosłe, to jednak dzieci). Uczniowie przedstawiają swój punkt widzenia, nawiązując zapewne do

swoich osobistych doświadczeń z dzieciństwa i okresu aktualnego. Można wesprzeć się tekstem z podręcznika:

Co roku na świecie rodzi się około 131 mln dzieci, w Polsce 370 tys., ale z roku na rok liczba ta się sukcesywnie zmniejsza. Dzietność staje się coraz bardziej świadomym wyborem, jednak dziecko traktowane jest często jak luksus, na który nie można sobie pozwolić, bo zaburzy dotychczasowy styl życia, jak również stanie się źródłem dodatkowych kosztów. Dziecko, które miało być darem dla rodziców i wyrazem ich wzajemnej miłości, staje się często przeszkodą na drodze kariery i samorozwoju. Z drugiej strony setki, jeśli nie tysiące małżeństw z wielkim utęsknieniem oczekuje na narodziny swojego dziecka, którego z różnych powodów nie mogą mieć.

| SPOTYKAM |

2. Zapytaj uczniów, czy czują się ważni (traktowani na serio jako dzieci)? Po wysłuchaniu różnych opinii, poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem z podręcznika, a w tym samym czasie wyświetlamy uczniom zdjęcia Chiary Corbella Petrillo oraz drugą fotografię – jak trzyma dziecko na rękach – uczniowie domyślają się, kim jest postać z fotografii – a jeśli nie, to podpowiadamy.

Chiara Corbella zanim dowiedziała się, że po raz trzeci jest w ciąży, urodziła poważnie chorą córeczkę (nadano jej imię Maria), a następnie niepełnosprawnego syna, którego ochrzcili imieniem David. Oboje zmarli krótko po urodzeniu. (...) W 2010 roku Chiara i Enrico dowiedzieli się, że kolejne – trzecie dziecko ma szansę urodzić się całkowicie zdrowe. Jednak tym razem matka wymagała leczenia, gdyż zdiagnozowano u niej raka złośliwego jamy ustnej. W tym wypadku, aby jednak syn Franciszek mógł urodzić się zdrowy, konieczne było poświęcenie Chiary, która zrezygnowała całkowicie z terapii ratującej jej życie w czasie ciąży. Postępy choroby nowotworowej spowodowały, że matka straciła oko. (...) Młoda żona i mama ostatecznie przegrała walkę ze śmiertelną chorobą 13 czerwca 2012 roku w wieku 28 lat. Na cmentarz odprowadzały ją tłumy: mnóstwo księży, kardynał. Pochowano ją w ślubnej sukience, z bukietem lawendy w ręce. (...) Tuż przed śmiercią Chiara zastanawiała się jaki prezent mogłaby zostawić synkowi na jego pierwsze urodziny. Zostawiła list. W jego trzech ostatnich zdaniach jest wszystko, czego człowiek potrzebuje do

życia: nadzieja, prawda i miłość: Idę do nieba, aby zaopiekować się Marią i Dawidem, ty zostajesz tutaj z tatusiem. Będę się za ciebie modlić. Jezus pokaże ci ścieżkę, a ty – po prostu zaufaj sobie. To naprawdę jest warte każdego bólu. Kochamy Cię. Mama i tata.

Sławomir Adamczyk, Żona i matka Chiara Corbella Petrillo, <https://diecezja.radom.pl/zona-i-matka-chiara-corbella-petrillo/>, (dostęp 21.10.2021)

3. Po zapoznaniu się z tekstem prosimy uczniów o wyrażenie swojego zdania na temat historii, którą przed chwilą poznali (warto mieć na uwadze niesłychaną delikatność kwestii, którą poruszamy). Spróbuj nakierować uczniów na kwestię listu, który napisała Chiara swojemu dziecku (jeśli uczniowie poruszyli tę kwestię, to warto do tego się odnieść) i zapytać, czy to był dobry pomysł?

| POZNAJĘ |

4. Po zakończeniu wypowiedzi uczniów i zajęciu stanowiska zaproponujemy im również napisanie listu, ale z pozycji dziecka już nastoletniego. Temat listu: Chciałbym (chciałabym) Wam powiedzieć moi Rodzice (Moja Mamo, Mój Tato) – można zapisać temat na tablicy. Podpowiedzmy uczniom, by uwzględnili w swojej pracy zadania, jakie mają (mieli) wobec nich rodzice.
5. Jeśli ktoś nie czuje się na siłach, może spróbować napisać list jako nastoletnie dziecko Chiary w odpowiedzi na list mamy, który do niego napisała – (uczniowie sami zdecydują, kto będzie adresatem ich listu).
6. Rozdajemy wszystkim kartki A5 i prosimy, aby zajęli się napisaniem listu. Pomocą – co warto podpowiedzieć – mogą być fragmenty YOUCAT oraz *Familiaris consortio* umieszczone – w podręczniku.
7. Po zakończonej pracy poproś uczniów, by podzielili się treścią swoich zapisów (warto zorientować się w trakcie pisania, kto pisze do swoich rodziców, a kto w odpowiedzi na list Chiary) – należy zachować powagę podczas poszczególnych wystąpień, gdyż treści mogą dotyczyć osobistych przeżyć i wniosków uczniów.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

8. Podsumuj: *Relacje pomiędzy dziećmi a rodzicami są tak różne, jak różni jesteśmy my. Tak jak nie ma dwóch takich samych rodzin, tak i nie ma takich samych dzieci i rodziców. Wszyscy jesteśmy różni i by tworzyć relacje i wzrastać, winniśmy sobie ufać, a szczególnie swoim rodzicom, mając nadzieję, że chcą oni zawsze dla nas dobra. Jeśli tak nie jest, może warto spróbować porozmawiać ze swoimi rodzicami na ten temat.*

| MODLĘ SIĘ |

9. Zaproponuj uczniom krótką medytację na temat zdania Chiary umieszczonego w podręczniku.

58 |

PRAWA I OBOWIĄZKI W RODZINIE CHRZEŚCIJAŃSKIEJ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, że tworzenie tzw. Kościoła Domowego jest darem i zadaniem każdej rodziny chrześcijańskiej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi, wskazać cechy, określić istotę Kościoła Domowego na podstawie, skróconego życiorysu Joanny Beretta – Molii;
- > wie, że Święta rodzina powinna być wzorem i punktem odniesienia dla każdej rodziny, szczególnie chrześcijańskiej;
- > rozumie, że poszczególni członkowie Rodziny z Nazaretu, to osoby bardzo podobne do nas, których nie omijał: trud, zmartwienie, niezrozumienie, wątpliwość czy cierpienie, ale które mimo tego trwały przy Bogu, bo wiedziały, że tylko taka droga jest właściwa;
- > wie, że rodzina ma ogromny wpływ na każdego człowieka i że jej członkowie powinni w niej wzrastać w każdej płaszczyźnie, szczególnie w moralnej i duchowej;
- > rozumie, że domowy kościół powinien być miejscem, gdzie Jezus Chrystus jest ogromnie ważny, prawdziwie żywy i okazujący swoje miłosierdzie.

Postawy: uczeń inicjuje modlitwę w rodzinie i za rodzinę.

Metody i techniki: pogadanka, praca z tekstem, bibliodrama, wykład, autorefleksja.

Środki dydaktyczne: wizerunek Joanny Beretta-Molii i Świętej Rodziny, Biblia, podręcznik, zeszyt, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności, przeczytaj uczniom tekst z podręcznika o rodzinie chrześcijańskiej, której zadaniem jest tworzenie Domowego Kościoła.
2. Następnie w luźnej pogadance poproś uczniów, aby podzielili się swoimi przemyśleniami, skojarzeniami, może pierwszym wrażeniem odnośnie do tego zagadnienia. Po zebraniu wypowiedzi poszczególnych osób, w krótkim podsumowaniu i jednocześnie we wprowadzeniu do lekcji wyjaśnij sens i cel tematu katechezy: *Kościół w domu? To może brzmieć jak abstrakcja. A jednak tworzenie tzw. KOŚCIOŁA DOMOWEGO jest darem i zadaniem każdej rodziny chrześcijańskiej. Co to właściwie oznacza? Jak w praktyce to wygląda? Co w ogóle to daje? Zobaczyc i odkryć istotę tego zagadnienia, można w życiorysie dziś już świętej Joanny Beretta – Molli.*

| SPOTYKAM |

3. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika o życiu świętej. W trakcie czytania pozostali uczniowie mają wypisać cechy rodziny Joanny oraz wartości, którymi kierowała się sama święta i członkowie jej rodziny.
4. Po wykonaniu tego zadania katechizowani dzielą się swoją pracą na forum klasy, a wybrany uczeń wypisuje wskazane cechy i wartości na tablicy.
5. Podsumowując tę część lekcji, uczniowie wytypowani wrywkowo mają dokończyć zdanie: rodzina Joanny Beretta-Molli była....

Uwaga! W tym podsumowaniu chodzi o to, aby odpowiedzi poszczególnych osób się nie powtarzały.

| POZNAJĘ |

6. Wyjaśnij uczniom, że od zawsze w Kościele Świętą Rodzinę przedstawia się jako wzór i punkt odniesienia dla każdej chrześcijańskiej rodziny. *Czym takim wyjątkowym się charakteryzowała? Odpowiedz może i brzmi banalnie, jednak w codziennym życiu wcale taka banalna nie jest. Maryja, Józef*

i Jezus w swojej rodzinie postawili na Boga, który dla nich wszystkich był na pierwszym miejscu. To relacja z Nim, każdego z osobna i całej rodziny, miała ogromny wpływ na wszystkie płaszczyzny ich życia: domowe, zawodowe, społeczne, państwowe czy religijne.

7. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu z Pisma Świętego.

A gdy wypełnili wszystko według Prawa Pańskiego, wrócili do Galilei, do swego miasta - Nazaret. Dziecię zaś rośło i nabierało mocy, napętniając się mądrością, a łaska Boża spoczywała na Nim.

Rodzice Jego chodzili co roku do Jeruzalem na Święto Paschy. Gdy miał lat dwanaście, udali się tam zwyczajem świątecznym. Kiedy wracali po skończonych uroczystościach, został młody Jezus w Jeruzolimie, a tego nie zauważyli Jego Rodzice. Przypuszczając, że jest w towarzystwie pątników, uszli dzień drogi i szukali Go między krewnymi i znajomymi. Gdy Go nie znaleźli, wrócili do Jeruzalem szukając Go. Dopiero po trzech dniach odnaleźli Go w świątyni, gdzie siedział między nauczycielami, przysłuchiwał się im i zadawał pytania. Wszyscy zaś, którzy Go słuchali, byli zdumieni bystrością Jego umysłu i odpowiedziami. Na ten widok zdziwili się bardzo, a Jego Matka rzekła do Niego: «Synu, czemuś nam to uczynił? Oto ojciec Twój i ja z bólem serca szukaliśmy Ciebie». Lecz On im odpowiedział: «Czemuście Mnie szukali? Czy nie wiedzieliście, że powinienem być w tym, co należy do mego Ojca?» Oni jednak nie zrozumieli tego, co im powiedział.

Potem poszedł z nimi i wrócił do Nazaretu; i był im poddany. A Matka Jego chowała wiernie wszystkie te sprawy w swym sercu. Jezus zaś czynił postępy w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi.

Łk 2, 39-52

Następnie zaproś uczniów do pracy z tekstem biblijnym za pomocą metody bibliodramy.

Przypisz poszczególnym osobom daną postać np. wszystkim dziewczynom Maryję, a chłopcom Jezusa lub Józefa. Uczniowie po dogłębnym wczycaniu się w tekst mają napisać w pierwszej osobie liczby pojedynczej, co wg nich mogła przeżyć przypisana do nich postać. Po wykonaniu tego zadania chętni przedstawiają wykonaną przez siebie pracę na forum klasy.

Uwaga!

Ten rodzaj bibliodramy można przeprowadzić również w parach lub małych grupach.

8. W podsumowaniu wyjaśnij: *Dzięki przed chwilą wykonanemu zadaniu na tym danym fragmencie z Pisma Świętego, można było zwrócić szczególną uwagę na np. szereg uczuć kochającej i zatroskanej matki, powołanie i postępowanie syna, poszukiwania ojca. Wtedy widocznym staje się również fakt, że to nie jakieś odrealnione, dziwne postaci historyczne, tylko osoby bardzo podobne do nas, których nie omijały trud, zmartwienie, niezrozumienie, zwątpienie czy cierpienie, ale które mimo to trwały przy Bogu, bo wiedziały, że tylko taka droga jest właściwa.*

| ODPOWIADAM |

9. Wyjaśnij klasie w formie krótkiego wykładu, że rodzina powinna być wielkim i trwałym oparciem, wartością, która nas chroni i wzmacnia. W takim założeniu spełnia ona ogromną rolę w życiu każdego. To również miejsce, w którym każdy powinien uczyć się człowieczeństwa, oraz podstawowych i najważniejszych wartości, takich jak: miłość, szacunek do drugiej osoby, bezinteresowna pomoc czy wdzięczność. Poprzez określone wychowanie, rodzina również strzeże i przekazuje cnoty moralne i duchowe. Bycie w takiej wspólnocie osób staje się zatem naturalną lekcją: pokory, sprawiedliwości, prostoty ludzkich uczuć, czystości, poświęcenia dla innych. Rodzina chrześcijańska – DOMOWY KOŚCIÓŁ – powinna więc być miejscem, gdzie Jezus Chrystus jest ogromnie ważny, prawdziwie żywy i okazujący swoje miłosierdzie.

Ważną cechą w rodzinie jest jeszcze *trwałość*, która wymaga często tzw. *hartu ducha*, siły wewnętrznej i poświęcenia. W tym niełatwym wyzwaniu każdemu DOMOWEMU KOŚCIOŁOWI pomaga spływająca na niego łaska Boża, modlitwa, wpatrywanie się i branie przykładu ze świętej Rodziny z Nazaretu i pamięć o celu człowieczego życia.

| UTRWALAM |

10. *Na lekcji poznaliśmy dwie rodziny: jedna tzw. Święta Rodzina, będąca punktem odniesienia dla wszystkich innych rodzin; i druga, która wpatrzona również w Rodzinę z Nazaretu, starająca się tworzyć tzw. Domowy Kościół*

postawiła na najważniejsze, trwałe i nieprzeterminowane wartości dające jej wzrost i szczęście. Każda rodzina też może pod swoim dachem tworzyć Domowy Kościół, elementy, które mogą w tym pomóc, zebrane zostały w podręczniku. Poproś uczniów, aby w chwili ciszy przeczytali sobie tekst i spróbowali popatrzeć na swój dom pod kątem rodziny chrześcijańskiej. Może się okazać, że ktoś odkryje, że wspólnie ze swoją rodziną, żyje już w KOŚCIELE DOMOWYM.

Rodzina chrześcijańska – DOMOWY KOŚCIÓŁ - ma przede wszystkim dbać o ogólne dobro wszystkich osób wchodzących w jej skład, uwzględniając głównie formację duchową całej rodziny i każdego z jej członków z osobna. Pomóc w tym może:

- > czytanie Słowa Bożego, aby stawało się ono drogowskazem na każdy dzień;
  - > żywa relacja z Bogiem poprzez wspólną modlitwę rodzinną i osobistą;
  - > dbałość o uczestnictwo w sakramentach całej rodziny; zwłaszcza Eucharystii,
  - > dawanie świadectwa swoim życiem i słowem wobec innych ludzi;
-
- > czynne uczestnictwo we wspólnocie Kościoła;
  - > budowanie wspólnego trwałego i szczęśliwego, opartego przede wszystkim na wzajemnej miłości, ogniska domowego;
  - > odkrywanie, szukanie i przyjmowanie woli Boga wobec całej rodziny i każdej osoby wchodzącej w jej skład.

| MODLĘ SIĘ |

11. Modlitwa na zakończenie.

Mój Drogi Jezu, pokornie błagam Cię, abys udzielił szczególnych łask naszej rodzinie. Niech nasz dom będzie świątynią pokoju, czystości, miłości, pracowitości i wiary. Proszę cię silnie, drogi Jezu, abys chronił i błogosławił wszystkich nas, obecnych i nieobecnych, żyjących i zmarłych

O Maryjo, kochająca Matko Jezusa i Matko nasza, módl się do Jezusa za naszą rodzinę i za wszystkie rodziny na świecie, aby strzegł kotysek noworodków, szkół młodych i ich powołania.

Błogosławiony św. Józefie, czcigodny opiekunie Jezusa i Maryi, wspieraj nas swoimi modlitwami we wszystkich potrzebach życia. Uproś u Jezusa tę

szczególną łaskę, której On Tobie udzielił: opieki nad naszymi domami przy łożu chorych i umierających, abym z Maryją i z Tobą mógł odnaleźć w niebie naszą rodzinę nienaruszoną w Najświętszym Sercu Jezusa. Amen.

<https://www.swietyjosef.kalisz.pl/Modlitwy/87.html>

59 |

LITURGIA KOŚCIOŁA DOMOWEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom że Kościół zaczyna się w rodzinie a nie w kościele (budynku).

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że liturgia to nie tylko obrzędy kościelne, ale wspólna modlitwa w rodzinie,
- > rozumie, że aby rodzina mogła być prawdziwie chrześcijańska, winna być w niej wspólnotowa modlitwa,
- > potrafi wskazać, jakie owoce przynosi wspólne wyznawanie wiary w rodzinie i dlaczego często to jest to bardzo trudne.

Postawy: uczeń podejmuje starania o zachowanie świątecznego charakteru niedzieli w swojej rodzinie.

Metody i formy: pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna, metaplan, metoda „ogłoszenia parafialne”.

Środki dydaktyczne: kartki A4, długopis, projektor, laptop, przygotowane ostatnie ogłoszenia z parafii (może być dowolnej, jednak najlepiej by to była parafia uczniów), **tekst** źródłowy.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. *Czy wiecie, co to jest liturgia?* Takim pytaniem można rozpocząć katechezę.

Odpowiedzi mogą być różne, jednak można się spodziewać, że żadna z udzielonych nie musi być prawdziwa. Tłumaczymy uczniom, czym jest

liturgia i jakie może mieć znaczenia: publiczna w kościele i rodzinna – **Kościół domowego**. Pomocą w udzieleniu odpowiedzi może być dla uczniów tekst z podręcznika:

Liturgia to przede wszystkim modlitwa w kościele, której przewodniczy ksiądz. Skąd więc pomysł na to, by mówić, o liturgii Kościoła domowego, przecież nie będziemy zapraszać na każdą modlitwę do naszego domu księdza? Zapominamy, że przecież mamy domowe liturgie, które obchodzimy przygotowując się do nich bardzo gorliwie i na nie oczekujemy, jak choćby wigilia Bożego narodzenia, czy śniadanie wielkanocne. Tak, dokładnie to są liturgie domowe, choć nie jedyne, które winny być sprawowane w domowym zaciszu.

| SPOTYKAM |

2. Zapytaj uczniów, czy znają jakieś domowe liturgie? Jeśli mają kłopot z odpowiedzią, warto odesłać ich do części – ODKRYWAM, to winno przedłużyć pogadankę, i skoro wiedzą już, że dwie wskazane w tekście liturgie nie są jedyne – pytamy, czy znają jakieś inne? Można zasugerować, że wspólna modlitwa jest liturgią Kościoła domowego – to winno posłużyć do kolejnego pytania: *Czy w rodzinie wspólnie się modlicie? Jeśli tak, to kiedy? A jeśli nie, to co stoi na przeszkodzie?* Spróbujemy z uczniami wspólnie rozeznaczyć ich sytuację. Zanim przejdziemy do szukania odpowiedzi, poprośmy uczniów, by przeczytali świadectwo w podręczniku:

W naszym domu najczęściej jest to wieczorny pacierz, podczas którego nasze dzieci uczą się, że modlitwa to rozmowa z Kimś, kto bardzo nas kocha. Pokazujemy im, że nie ma takiej sytuacji w życiu, takiej trudności czy takiego kłopotu, z którym nie można zwrócić się do Boga. To także mobilizacja dla nas abyśmy rozwijali się duchowo i odkrywali przed naszymi dziećmi nowe sposoby modlitwy. Od jakiegoś czasu wszyscy uczymy się modlitwy uwielbienia. Tym bardziej jest nam to bliskie, że lubimy modlić się muzyką. Głęboko wierzymy, że dziecięca modlitwa może wiele. Już niejednokrotnie przekonaliśmy się, że Bóg nie potrafi im odmówić. Dlatego mimo codziennego pośpiechu i mnóstwa spraw staramy się prowadzić modlitwę rodzinną na Bożą chwałę.

Moc modlitwy rodzinnej, <https://tarnow.gosc.pl/doc/4703066.Moc-modlitwy-rodzinnej>, (dostęp 21.10.2021)

| POZNAJĘ |

3. Wspólnie z uczniami skonstruujemy na tablicy (metaplan) – tablicę podzielmy na cztery części i do każdej części wpiszymy poszczególne pytania: *Jak jest? Jak powinno być? Dlaczego nie jest tak, jak powinno być? Co zrobić, by było tak, jak powinno być?* Wspólnie z uczniami wypełniamy metaplan, by otrzymać wnioski do dalszej pracy. Korzystamy z tekstów zawartych w podręczniku:

Objawienie i właściwe urzeczywistnienie wspólnoty kościelnej ma miejsce w rodzinie chrześcijańskiej, która również z tego powodu może i powinna nazywać się Kościołem domowym

KKK 2204

Rodzina chrześcijańska jest pierwszym miejscem wychowania do modlitwy. Zbudowana na sakramencie małżeństwa jest „Kościółem domowym”, w którym dzieci Boże uczą się modlitwy „jak Kościół” oraz wytrwałości w modlitwie. Szczególnie dla małych dzieci codzienna modlitwa rodzinna jest pierwszym świadectwem żywej pamięci Kościoła, cierpliwie pobudzanej przez Ducha Świętego.

KKK 2685

Zasadniczym i niezastąpionym elementem wychowania do modlitwy jest konkretny przykład, żywe świadectwo rodziców: tylko modląc się wspólnie z dziećmi, wypełniając swoje królewskie kapłaństwo, ojciec i matka zstępują w głąb serc dzieci, pozostawiając ślady, których nie zdołają zatrzeć późniejsze wydarzenia życiowe.

FC 60

| ODPOWIADAM |

4. Zapytajmy uczniów, czy możliwe jest w ich rodzinach wprowadzenie wskazanych przez nich zmian, by wyznawana ustami wiara stała się praktyczna w codzienności?
5. Po wysłuchaniu uczniów możemy spróbować podsumować ich wypowiedzi, że wiara deklarowana słowami niekoniecznie jest tym samym, co praktyczne jej wyznawanie w codzienności, a przecież o to w praktyce chodzi.

| UTRWALAM |

6. Wyświetlmy na tablicy ogłoszenia parafialne i poprośmy uczniów, by zapoznali się z ich treścią. Po przeczytaniu rozdajmy uczniom kartki A4 i poprośmy, by napisali ogłoszenia parafialne, ale dotyczące swojego Kościoła domowego.
7. Na zakończenie katechezy uczniowie prezentują swoje ogłoszenia na forum klasy, następnie zachęcamy uczniów do podjęcia próby rozmowy na temat wiary ze swoimi rodzicami.

| MODLĘ SIĘ |

8. Na zakończenie lekcji odmawiamy wspólnie modlitwę za rodzinę:

Dziękujemy Ci, Panie Boże, za naszą rodzinę i błogosławieństwo, którym nas obdarzasz każdego dnia. Dziękujemy, że troszczysz się o nas. Dziękujemy Ci za miłość, która nas łączy. Prosimy, niech w naszej rodzinie zawsze panuje zgoda. Spraw, byśmy nie chowali w sercach urazów i chętnie przebaczali sobie nawzajem. Spraw także, aby miłość umacniana łaską sakramentu małżeństwa okazywała się mocniejsza od słabości i kryzysów, przez jakie nieraz przechodzi nasza rodzina. A kiedy przyjdą trudności, cierpienie, może choroba kogoś z nas, pomóż nam razem przetrwać trudne chwile i z ufnością przyjąć Twoją wolę.

Panie Jezu, który doświadczyłeś rodzinnego ciepła i miłości rodziców Maryi i Józefa, błogosław naszej rodzinie.

Amen.

<https://rodzina.wiara.pl/doc/651204.Wspolna-modlitwa-rodziny>, (dostęp 21.10.2021)

CZĘŚĆ 7

**BÓG ŹRÓDŁEM
NADZIEI**

60 |

GDY NADESZŁA PEŁNIA CZASU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że pełnia czasów to czas przyjscia Pana Jezusa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że w Jezusie Chrystusie wypełniły się wszystkie zapowiedzi Starego Testamentu,
- > wie, że czasy obecne to czasy ostateczne,
- > rozumie pojęcie paruzji jako powtórnego przyjscia Pana Jezusa,
- > rozumie, że zawsze trzeba być przygotowanym na spotkanie z Jezusem.

Postawy: uczeń przygotowuje się do owocnego przeżywania Świąt Bożego Narodzenia

Metody i techniki: dyskusja, praca w grupach, analiza tekstu, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: Pismo Św., katechizm, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję od wspólnej modlitwy. Następnie wprowadź w temat katechez. Można wspomnieć w tym momencie, że uczniowie rozpoczynają nowy cykl katechez, pod wspólnym tytułem: „Bóg źródłem nadziei”. W celu wywołania swobodnej dyskusji, zadaj uczniom pytania:

Co to jest nadzieja?

Jak rozumiecie pojęcie nadziei, czym ona jest?

2. Gdyby uczniowie mieli problem ze zdefiniowaniem pojęcia abstrakcyjnego, można poprosić ich o wyszukanie różnych definicji nadziei w Internecie. Spróbuj wraz z klasą wspólnie stworzyć definicję nadziei chrześcijańskiej. Uczniowie winni dojść do wniosku (wspólnie z nauczycielem), że nadzieja chrześcijańska ukierunkowana jest na życie przyszłe, na pełnię czasów.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

3. Możesz powiedzieć: *Termin „pełnia czasów” ma związek z biblijną koncepcją czasu. Był czas, kiedy naród wybrany był przygotowywany na przyjście Zbawiciela, Jezusa Chrystusa. Wówczas izraelici byli jedynym narodem wierzącym w Jednego Boga. Byli spadkobiercami obietnicy Abrahama, dlatego też Jan Paweł II nazywał ich „starszymi braćmi w wierze”, ostatecznie ten okres przygotowywania Narodu Wybranego kończy się wraz z narodzeniem Jezusa Chrystusa. On to jest wyznacznikiem pełni czasów i to w Nim wypełniły się wszystkie obietnice dane Izraelowi, w Nim dokonało się nasze odkupienie. Po wniebowstąpieniu Jezusa, aż do paruzji następują czasy ostateczne. W tym biblijnym ujęciu czas nie zatacza okręgu, tylko jak po wektorze zmierza do określonego celu. Zobaczmy, co na ten temat mówi Pismo Św., a tak konkretnie to Św. Paweł.*

Ga 4, 1-6

I to wam jeszcze powiem: Jak długo dziedzic jest nieletni, niczym się nie różni od niewolnika, chociaż jest właścicielem wszystkiego. Aż do czasu określonego przez ojca podlega on opiekunom i rządcom. My również, jak długo byliśmy nieletni, pozostawaliśmy w niewoli „żywiołów tego świata”. Gdy jednak nadeszła pełnia czasu, zesłał Bóg Syna swego, zrodzonego z niewiasty, zrodzonego pod Prawem, aby wykupił tych, którzy podlegali Prawu, abyśmy mogli otrzymać przybrane synostwo. Na dowód tego, że jesteście synami, Bóg wysłał do serc naszych Ducha Syna swego, który woła: Abba, Ojcze!

4. Zachęć uczniów do przeanalizowania tekstu, możesz użyć pytań wspierających dyskusję.

Co znaczy, że byliśmy równie nieletni?

Co oznacza, że ktoś podlega Prawu? O jakie Prawo chodzi?

5. Po krótkiej dyskusji można wrócić do analizy fragmentu Pisma Świętego. Możesz zaznaczyć, że Pan Jezus mówiąc o Królestwie Bożym, zawsze używał porównań. Następnie zachęć do zapoznania się z fragmentem Ewangelii św. Łukasza,

Łk 20, 9-16

I zaczął mówić do ludu tę przypowieść: «Pewien człowiek założył winnicę, oddał ją w dzierżawę rolnikom i wyjechał na dłuższy czas. W odpowiedniej porze wystął sługę do rolników, aby mu oddali jego część z plonu winnicy. Lecz rolnicy obili go i odesłali z niczym. Ponownie posłał drugiego sługę. Lecz i tego obili, znieważyli i odesłali z niczym. Posłał jeszcze trzeciego; tego również pobili do krwi i wyrzucili. Wówczas rzekł pan winnicy: „Co mam poczyć? Poślę mojego syna ukochanego, chyba go uszanują”. Lecz rolnicy, zobaczywszy go, naradzali się między sobą, mówiąc: „To jest dziedzic, zabijmy go, a dziedzictwo stanie się nasze”. I wyrzuciwszy go z winnicy, zabili. Co więc uczyni z nimi właściciel winnicy? Przyjdzie i wytraci tych rolników, a winnicę da innym».

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

6. Zaproponuj uczniom, aby po przeczytaniu tekstu, spróbowali opowiedzieć jego treść, zastępując niektórych bohaterów przypowieści konkretnymi osobami lub grupami społecznymi. Na przykład:

pewien człowiek – Pan Bóg

winnica – Ziemia Obiecana

rolnicy – naród izraelski

sługa – prorok

Syn ukochany – Jezus Chrystus

inni – my

Uczniowie próbują na nowo przeczytać ten fragment, używając podmienionych słów.

7. Warto byłoby tak poprowadzić rozmowę z uczniami, aby wspólnie wyjaśnić, co może być tą Ziemią Obiecaną. Czy chodzi o raj, zbawienie?
8. Podziel klasę na trzy grupy. Zadaniem każdej z nich będzie praca z jednym przepisem Katechizmu Kościoła Katolickiego – temat: pełnia czasów,

objawienie. Wnioski z pracy grup zapisujemy na tablicy. Przykładowe efekty pracy:

Bóg przygotowywał nas na pełnię czasów przez proroków.

Wszystkie zapowiedzi wypełnił Bóg w osobie Jezusa Chrystusa.

Objawienie dokonane w osobie Jezusa Chrystusa jest ostateczne.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Zadanie domowe: na podstawie fragmentu PŚ (Hbr 1, 1-4) uczniowie wypełniają tekst.

Wielokrotnie i na różne sposoby przemawiał niegdyś Bóg do ojców przez proroków, a w tych ostatecznych dniach przemówił do nas przez Syna. Jego to ustanowił dziedzicem wszystkich rzeczy, przez Niego też stworzył wszechświat. Ten [Syn], który jest odblaskiem Jego chwały i odbiciem Jego istoty, podtrzymuje wszystko słowem swej potęgi, a dokonawszy oczyszczenia z grzechów, zasiadł po prawicy Majestatu na wysokościach. On o tyle stał się wyższym od aniołów, o ile odziedziczył wyższe od nich imię.

| MODLĘ SIĘ |

10. Na zakończenie odmówcie modlitwę, może być w ciszy i skupieniu, możecie skorzystać z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

61 |

NADZIEJA DLA ŚWIATA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, że Kościół jest nadzieją dla świata.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie zbawczy charakter sakramentów Kościoła,
- > wie, że Kościół jest sakramentem jednania świata z Bogiem,
- > rozumie, że kościół to nie tylko hierarchowie,
- > rozumie naukę Soboru Watykańskiego II o Mistycznym ciele Chrystusa.

Postawy: uczeń kształtuje swoją tożsamość jako członek Ludu Bożego.

Metody i techniki: rozmowa prowadzona, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Katechizm Kościoła Katolickiego.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Katechezę można rozpocząć wspólną **modlitwą** w ciszy, z prośbą o dar otwartego serca.
2. Możesz wspomnieć krótko treść poprzednich katechez, szczególnie o nadziei w odniesieniu do Boga Ojca i Jezusa Chrystusa: Bóg nawet w tych ostatecznych czasach nie pozostawił ludzi bez pomocy ze swojej strony i na zgromadzonych w wieczniku Apostołów zesłał Ducha Świętego – Parakleta, Ducha Prawdy, Pocieszyciela.
3. Uczniowie sięgają do podręcznika. Następnie zachęć do krótkiej dyskusji, która ma przynieść odpowiedź na pytanie:
Jak znaleźć w Bogu źródło nadziei?

4. Jeśli uczniowie nie dojdą do jasnych wniosków, można przeanalizować fragment Pisma Świętego i wspólnie odpowiedzieć na pytanie:

Czy Chrystus miał świadomość tworzenia Kościoła?

Mt, 16. 15-18

Jezus zapytał ich: «A wy za kogo Mnie uważacie?». Odpowiedział Szymon Piotr: «Ty jesteś Mesjasz, Syn Boga żywego». Na to Jezus mu rzekł: «Błogosławiony jesteś, Szymonie, synu Jony. Albowiem nie objawiły ci tego ciało i krew, lecz Ojciec mój, który jest w niebie. Otóż i Ja tobie powiadam: Ty jesteś Piotr [czyli Skalą], i na tej Skale zbuduję Kościół mój, a bramy piekielne go nie przemogą.

5. Jak widać Jezus miał świadomość tworzenia Kościoła i to Kościoła niezwykłego przez największego wroga człowieka na drodze do zbawienia – szatana. Po swoim Wniebowstąpieniu posłał Ducha Św. Aby ten Kościół umacniał i dalej prowadził, aż do paruzji.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Podziel klasę na cztery grupy i przydziel im zadanie, by każda z nich przeanalizowała wskazane fragmenty katechizmu i wynotowała, co dany tekst mówi o Kościele, jego funkcji i zadaniach.

Grupa I

KKK 789

Porównanie Kościoła do ciała wyjaśnia wewnętrzną więź między Kościołem i Chrystusem. Kościół nie jest tylko jakimś zgromadzeniem wokół Chrystusa, lecz jest on zjednoczony w Nim, w Jego Ciele. Należy szczególnie podkreślić trzy aspekty Kościoła jako Ciała Chrystusa: jedność wszystkich członków między sobą dzięki ich zjednoczeniu z Chrystusem; Chrystus jako Głowa Ciała; Kościół jako Oblubienica Chrystusa.

Grupa II

KKK 790

Wierzący, którzy odpowiadają na Słowo Boże i stają się członkami Ciała Chrystusa, zostają ściśle zjednoczeni z Chrystusem: „W Ciele tym życie Chrystusowe rozlewa się na wierzących, którzy przez sakramenty jednoczą się w sposób tajemny i rzeczywisty z umęczonym i uwielbionym Chrystusem”. Jest to szczególnie prawdziwe w odniesieniu do chrztu, przez który jednoczymy się ze Śmiercią i Zmartwychwstaniem Chrystusa oraz

do Eucharystii, przez którą „uczestnicząc w sposób rzeczywisty w Ciele Pańskim, wznosimy się do wspólnoty z Nim i nawzajem ze sobą”.

Grupa III

KKK 791

Jedność ciała nie eliminuje różnorodności członków. „W budowaniu Ciała Chrystusa bierze udział różnorodność członków i funkcji. Jeden jest Duch, który na pożytek Kościoła rozdziela różne swoje dary na miarę swych bogactw i potrzeb posługiwania”. Jedność Ciała Mistycznego rodzi i pobudza wśród wiernych miłość: „Stąd, jeśli jeden członek cierpi, wspólnie z nim cierpią wszystkie członki; a jeśli jeden członek czci doznaje, wszystkie członki wspólnie z nim się radują”. Jedność Ciała Mistycznego przewyższa w końcu wszystkie podziały: „Bo wy wszyscy, którzy zostaliście ochrzczeni w Chrystusie, przyoblekliście się w Chrystusa. Nie ma już Żyda ani pogańszczyzny, nie ma już niewolnika ani człowieka wolnego, nie ma już mężczyzny ani kobiety, wszyscy bowiem jesteście kimś jednym w Chrystusie Jezusie”. (Ga 3, 27-28).

Grupa IV

KKK 772

Chrystus wypełnia i objawia w Kościele Swoją własną tajemnicę jako cel zamysłu Bożego: „Wszystko na nowo zjednoczyć w Chrystusie” (Ef 1,10). Św. Paweł nazywa „wielką tajemnicą” (Ef 5, 32) oblubieńcze zjednoczenie Chrystusa z Kościołem. Ponieważ Kościół jest zjednoczony z Chrystusem jako swoim Oblubieńcem, także on sam staje się tajemnicą. Kontemplując w nim tę tajemnicę, św. Paweł pisze: „Chrystus pośród was nadzieja chwały” (Kol 1, 27).

KKK 773

Taka komunia ludzi z Bogiem w Kościele przez miłość, która „nigdy nie ustaje” (1 Kor 13, 8), jest celem, do którego dąży to wszystko, co jest w nim środkiem sakramentalnym, związanym z tym światem, którego przeznaczeniem jest przeminięcie. „Cała jego struktura jest całkowicie podporządkowana świętości członków Chrystusa. Świętość mierzy się według „wielkiej tajemnicy”, w której Oblubienica odpowiada darem miłości na dar Oblubieńca”. Maryja wyprzedza nas wszystkich „na drodze do świętości”, która jest tajemnicą Kościoła jako Oblubienicy bez „skazy czy zmarszczki” (Ef 5, 27). Z tego powodu „wymiar maryjny Kościoła wyprzedza jego wymiar Piotrowy”.

Wyniki prac grupy zapisujemy na kartkach i przyklepamy do tablicy, albo zapisujemy na tablicy, wówczas stanowić to będzie notatkę z lekcji.

7. Podsumowując katechezę, nauczyciel może powiedzieć: *Na dzisiejszej lekcji omówiliśmy genezę Kościoła, jego zadania i misję w świecie. Jak widać, Bóg nigdy nie pozostawi człowieka samego – pozostawił mu swój Kościół oparty na apostołskich fundamentach, którego Szatan nie zwycięży. Ten Kościół jest sakramentem jedynającym Boga z ludźmi, jest nadzieją dla całej ludzkości – nadzieją na zbawienie i to zbawienie wszystkich ludzi, ponieważ każdy – kto uwierzy, że Jezus Chrystus jest Synem Bożym, który dla naszego Zbawienia poniósł odkupieńczą śmierć na krzyżu – będzie zbawiony.*

| MODLĘ SIĘ |

8. Lekcję można zakończyć modlitwą, wykorzystując tekst zamieszczony w podręczniku ucznia.

Rozwiązanie krzyżówki

hasło: ECCLESIA

1					R	E	F	E	K	T	A	R	Z	
2						C	I	N	G	U	L	U	M	
3						C	Y	B	O	R	I	U	M	
4						L	E	K	T	O	R			
5					L	E	K	C	J	O	N	A	R	Z
6			E	P	I	S	T	O	Ł	A				
7	P	A	R	A	F	I	A							
8			M	S	Z	A	Ł							

1. Inna nazwa jadalni seminaryjnej.
2. Inaczej sznur do alby.
3. Naczynia służące do przechowywania lub przenoszenia Najświętszego Sakramentu.
4. Ministrant czytający czytania mszalne.
5. Księga zawierająca czytania mszalne i psalmy.
6. W liturgii chrześcijańskiej czytanie z listów Apostołów.
7. Najmniejsza jednostka kościelnego podziału terytorialnego.
8. Najważniejsza księga liturgiczna w Kościele katolickim obrządku rzymskiego, zawierająca teksty stałych i zmiennych części liturgii.

62 |

KIEDY NADESZŁA GODZINA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ponowne ukazanie znaczenia **Eucharystii** dla Kościoła i dla uczniów.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie wagę *communio* w Kościele,
- > wie kto i kiedy ustanowił Eucharystię,
- > zna naukę Św. Pawła o uczestnictwie we Mszy Św.,
- > zna naukę ojców Soborowych o Eucharystii.

Postawy: uczeń dostrzega w liturgii Kościoła drogę do przybliżania się ku Panu Bogu i pomocy w osiągnięciu doskonałości.

Metody i techniki: burza mózgów, analiza tekstu, praca w grupie.

Środki dydaktyczne: **Pismo Św.**, katechizm, dokumenty Kościoła.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpoczynając lekcję, zachęć uczniów do krótkiej modlitwy. Następnie wprowadzając do treści katechezy, możesz powiedzieć: *Dziś będziemy starali się uświadomić sobie, jakie jest miejsce Mszy Św., Eucharystii w zbawczym dziele Jezusa Chrystusa i misji Kościoła. Zapewne wiele już słyszeliście opinii na temat Mszy Św., jej sposobu sprawowania i przeżywania, sami pewnie też macie swoje zdanie.*

Możesz zaproponować krótką wymianę refleksji na temat uczestniczenia w Mszy Świętej.

2. Następnie zachęć uczniów do zapoznania się z fragmentem podręcznika i krótkiej pogadanki. Pomocne będzie pytanie:

Jak myślicie, czego brakowało autorowi tego opowiadania?

3. Jeśli klasa nie dojdzie do wniosku, że brakowało mu uczestniczenia we mszy świętej i zjednoczenia z Chrystusem w Eucharystii, można zaproponować zapoznanie się z postacią Ojca Pio, szczególną uwagę należy zwrócić na jego umiłowanie Eucharystii, sposób przygotowania się do niej i jej celebrację.

| SPOTYKAM |

4. Zadaj pytanie uczniom:

*Dlaczego Ojciec **Pio** tak wiele czasu poświęcał Eucharystii?*

Następnie uczniowie czytają w ciszy fragment Ewangelii Świętego Łukasza (Łk 22, 14-20), o ustanowieniu Eucharystii.

A gdy nadeszła pora, zajął miejsce u stołu i Apostołowie z Nim. Wtedy rzekł do nich: «Gorąco pragnąłem spożyć Paschę z wami, zanim będę cierpiał. Albowiem powiadam wam: Już jej spożywać nie będę, aż się spełni w królestwie Bożym». Potem wziął kielich i odmówiwszy dziękczynienie rzekł: «Weźcie go i podzielcie między siebie; albowiem powiadam wam: odtąd nie będę już pił z owocu winnego krzewu, aż przyjdzie królestwo Boże». Następnie wziął chleb, odmówiwszy dziękczynienie połamał go i podał mówiąc: «To jest Ciało moje, które za was będzie wydane: to czynicie na moją pamiątkę!» Tak samo i kielich po wieczerzy, mówiąc: «Ten kielich to Nowe Przymierze we Krwi mojej, która za was będzie wylana.

Warto wspomnieć uczniom, że jest to opis ustanowienia Eucharystii dokonany przez Jezusa w wieczerniku, w dzień poprzedzający Jego Śmierć. Trzeba zauważyć, że wagę tego wydarzenia podkreślał już Św. Paweł w Liście do Koryntian: 1 Kor. 11, 20-29.

Tak więc, gdy się zbieracie, nie ma u was spożywania Wieczerzy Pańskiej. Każdy bowiem już wcześniej zabiera się do własnego jedzenia, i tak się zdarza, że jeden jest głodny, podczas gdy drugi nietrzeźwy. Czyż nie macie

domów, aby tam jeść i pić? Czy chcecie znieważać Boże zgromadzenie i zawstydzać tych, którzy nic nie mają? Cóż wam powiem? Czy będę was chwalił? Nie, za to was nie chwale! Ja bowiem otrzymałem od Pana to, co wam przekazałem, że Pan Jezus tej nocy, kiedy został wydany, wziął chleb i dzięki uczyniwszy połamał i rzekł: «To jest Ciało moje za was [wydane]. Czyńcie to na moją pamiątkę». Podobnie, skończywszy wieczerzę, wziął kielich, mówiąc: «Ten kielich jest Nowym Przymierzem we Krwi mojej. Czyńcie to, ile razy pić będziecie, na moją pamiątkę». Ilekroć bowiem spożywacie ten chleb albo pijecie kielich, śmierć Pańską głosicie, aż przyjdzie. Dlatego też kto spożywa chleb lub pije kielich Pański niegodnie, winny będzie Ciała i Krwi Pańskiej. Niech przeto człowiek baczy na siebie samego, spożywając ten chleb i pijąc z tego kielicha. Kto bowiem spożywa i pije nie zważając na Ciało [Pańskie], wyrok sobie spożywa i pije.

5. Można przedyskutować ten tekst: o czym mówi, co stanowi trudność, dlaczego Św. Paweł był tak wrażliwy na sposób udziału w Eucharystii? (możliwe nadużycia). Uczniowie powinni otrzymać informację, że bardzo ważne jest pełne uczestnictwo w Eucharystii.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Podziel klasę na trzy grupy i przydziel każdej z nich fragment Konstytucji Liturgii do przeanalizowania pod kątem informacji o Eucharystii.

Grupa I

KL7

Dla urzeczywistnienia tak wielkiego dzieła Chrystus jest zawsze obecny w swoim Kościele, szczególnie w czynnościach liturgicznych. Jest obecny w ofierze Mszy świętej, czy to w osobie odprawiającego, gdyż „Ten sam, który kiedyś ofiarował się na krzyżu, obecnie ofiaruje się przez posługę kapłanów”, czy też zwłaszcza pod postaciami eucharystycznymi. Obecny jest mocą swoją w sakramentach tak, że gdy ktoś chrzci, sam Chrystus chrzci. Jest obecny w swoim słowie, albowiem gdy w Kościele czyta się Pismo Święte, wówczas On sam mówi. Jest obecny wreszcie, gdy Kościół modli się i śpiewa psalmy, gdyż On sam obiecał: „Gdzie dwaj albo trzej są zgromadzeni w imię moje, tam i ja jestem pośród nich” (Mt 18, 20). Rzeczywiście, w tak wielkim dziele, przez które Bóg otrzymuje doskonałą chwałę a ludzie uświęcenie, Chrystus zawsze przyłącza do siebie Kościół,

swoją Oblubienicę umiłowaną, która wzywa swego Pana i przez Niego oddaje cześć Ojcu wiecznemu.

Słusznie przeto uważa się liturgię za wykonywanie kapłańskiego urzędu Jezusa Chrystusa, w niej przez znaki widzialne wyraża się, i w sposób właściwy poszczególnym znakom urzeczywistnia uświęcenie człowieka, a mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa, to jest Głowa ze swymi członkami, wykonuje całkowity kult publiczny. każdy obchód liturgiczny jako dzieło Chrystusa-Kapłana i Jego Ciała, czyli Kościoła, jest czynnością w najwyższym stopniu świętą, a żadna inna czynność Kościoła nie dorównuje jej skuteczności z tego samego tytułu i w tym samym stopniu.

Grupa II

KL 8

Liturgia ziemską daje nam niejako przedsmak uczestnictwa w liturgii niebiańskiej, odprawianej w mieście świętym Jeruzalem, do którego pielgrzymujemy, gdzie siedzi po prawicy Bożej jako sługa świątyni i prawdziwego przybytku. W liturgii ziemskiej ze wszystkimi zastępami duchów niebieskich wyśpiewujemy Panu hymn chwały. W niej wspominamy ze czcią Świętych i spodziewamy się otrzymać jakąś część i wspólnotę z nimi. W niej oczekujemy Zbawiciela, Pana naszego Jezusa Chrystusa, aż się ukáže jako Ten, który jest życiem naszym, a my z Nim razem pojawimy się w chwale.

Grupa III

KL 10

Liturgia jednak jest szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, i jednocześnie jest źródłem, z którego wypływa cała jego moc. Albowiem prace apostołskie to mają na celu, aby wszyscy stając się dziećmi Bożymi przez wiarę i chrzest, schodzili się razem, wielbili Boga pośród Kościoła, uczestniczyli w Ofierze i pożywali Wieczерzę Pańską.

Z drugiej strony liturgia pobudza wiernych, aby „sakramentami wielkanoconymi” nasyceni, „żyli w doskonałej jedności”. Modli się, aby „zachowywali w życiu, co otrzymali przez wiarę”. Odnowienie zaś przymierza Boga z ludźmi w Eucharystii pociąga i zapala wiernych do tym gorętszej miłości Chrystusa. Z liturgii przeto, a głównie z Eucharystii jako ze źródła, spływa na nas łaska i z największą skutecznością przez nią dokonuje się

uświęcenie człowieka w Chrystusie i uwielbienie Boga, które jest celem wszystkich innych dzieł Kościoła.

Liderzy grup dzielą się ustalonymi wnioskami, można zapisać je na tablicy, wówczas będą stanowić notatkę z katechezy.

| UTRWALAM |

7. Jako podsumowanie można wykorzystać tekst z podręcznika. Możesz też powiedzieć: *Każdy z nas żyje w nieustannej wędrówce, stale się dokądś spieszymy. Rzadko pamiętamy o Bogu, modlitwie. Może to właściwy moment, aby się zatrzymać choć na chwilę, zadać sobie pytanie, dokąd zmierzam i czy pogoń za coraz większym konsumpcjonizmem nie przesłania mi ostatecznego celu – zjednoczenia z Chrystusem. A jak wygląda moje przygotowanie i uczestnictwo w Eucharystii, czy jestem w stanie korzystać w pełni z owoców komunii z Jezusem i Kościołem.*

| MODLĘ SIĘ |

8. Zakończ lekcję wspólną modlitwą, można wykorzystać tekst z podręcznika.

63 |

MARYJA, MATKA NASZEJ NADZIEI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów ze szczególnym miejscem Maryi w życiu Jezusa i Kościoła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że **Maryja** jest naszą drugą matką, tak jak chciał tego Jezus Chrystus,
- > rozumie nauczanie tradycyjne dotyczące **Maryi**,
- > potrafi wyjaśnić, dlaczego nie modlimy się do Matki Boskiej, ale prosimy ją o wstawiennictwo u Syna.

Postawy: uczeń modli się o wstawiennictwo do Matki Bożej i pogłębią swoją więź z Nią.

Metody i techniki: analiza tekstu, **praca** w grupach, dyskusja.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte, podręcznik, katechizm.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zachęć uczniów do modlitwy w ciszy i skupieniu – w intencji własnych mam i wszystkich matek na świecie.
2. Wprowadzając do tematu, zapisz na tablicy pytanie:
Za co kochasz swoją mamę?

Chętni uczniowie mogą podchodzić do tablicy i zapisywać swoje odpowiedzi (przykłady: troska, czułość, oparcie, serdeczność, opiekuńczość, miłość).

Możesz zadać kilka następnych pytań dotyczących roli matki w życiu, by płynnie przejść do Ewangelii świętego Jana (19, 25-27).

Czy w życiu dorosłym możemy zwrócić się do matki z prośbą o pomoc i wsparcie?

Jaka jest rola matki w życiu dorosłego dziecka?

Czy matka ma obowiązki wobec swoich dorosłych dzieci? Jeśli tak, to jakie?

Po krótkiej dyskusji możesz powiedzieć: *Nie wiem czy jesteście świadomi, ale każdy z nas, chrześcijan, ma dwie mamy – matkę ziemską i Maryję. Jest pewien fragment w Piśmie Świętym, który daje nam prawo, by wierzyć, że mamy matczyne wsparcie także i od Matki Boskiej.*

J 19 25-27

A obok krzyża Jezusowego stały: Matka Jego i siostra Matki Jego, Maria, żona Kleofasa, i Maria Magdalena. Kiedy więc Jezus ujrzał Matkę i stojącego obok Niej ucznia, którego miłował, rzekł do Matki: «Niewiasto, oto syn Twój». Następnie rzekł do ucznia: «Oto Matka twoja». I od tej godziny uczeń wziął Ją do siebie.

| SPOTYKAM |

3. Następnie warto zachęcić uczniów do otwarcia podręczników. Znajduje się tam herb Jana Pawła II. Chętni uczniowie mogą podzielić się swoją interpretacją poszczególnych elementów herbu (litera M). W tym samym dziale jest rozważanie Jana Pawła II na temat sceny pod krzyżem – uczniowie czytają je w ciszy i ze zrozumieniem. Zaproś ich do odpowiedzi na pytanie:

Jak rozumiecie wydarzenia Paschalne?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Podziel klasę na cztery grupy, każdej z nich przydziel teksty do przeanalizowania. Ważne jest bowiem, aby wiedzieć, co na temat Maryi mówi nauczanie Kościoła, czyli tradycja, orzeczenia soborów zebrane i zaktualizowane w Katechizmie Kościoła Katolickiego.

Grupa 1

KKK 410

Po swoim upadku człowiek nie został opuszczony przez Boga. Przeciwnie, Bóg wzywa go i zapowiada mu tajemnicze zwycięstwo nad złem oraz podniesienie go z upadku. Fragment Księgi Rodzaju, który mówi na ten temat, został nazwany „Protoewangelią”, będąc pierwszą zapowiedzią Mesjasza Odkupiciela, walki między wężem i Niewiastą oraz ostatecznego zwycięstwa jej potomka.

KKK 411

Tradycja chrześcijańska widzi w tym fragmencie zapowiedź „nowego Adama”, który „stawszy się posłusznym aż do śmierci, i to śmierci krzyżowej” (Flp 2, 8), naprawia przeobficie nieposłuszeństwo Adama. Wielu Ojców i Doktorów Kościoła widzi ponadto w Niewieście zapowiedzianej przez „Protoewangelię” Matkę Chrystusa, Maryję, jako „nową Ewę”. Ona była Tą, która pierwsza i w jedyny sposób skorzystała ze zwycięstwa odniesionego przez Chrystusa nad grzechem: Ona została zachowana od wszelkiej zmazy grzechu pierworodnego, a w czasie całego swojego życia ziemskiego, dzięki specjalnej łasce Bożej, nie popełniła żadnego grzechu.

Grupa II

KKK 721

Maryja, Najświętsza Matka Boga, zawsze Dziewica, jest arcydziełem posłania Syna i Ducha Świętego w pełni czasu. Po raz pierwszy w zamysle zbawienia, dzięki przygotowaniu przez Ducha Świętego, Ojciec znajduje Mieszkanie, w którym Jego Syn i Jego Duch mogą mieszkać wśród ludzi. W tym właśnie sensie Tradycja Kościoła często odczytywała w relacji do Maryi najpiękniejsze teksty mówiące o Mądrości: Maryja jest opiewana i przedstawiana w liturgii jako „Stolica Mądrości”. W Maryi zostają zapoczątkowane „wielkie sprawy Boże”, które Duch będzie wypełniał w Chrystusie i w Kościele.

KKK 722

Duch Święty przygotował Maryję przez swoją łaskę. Było czymś odpowiednim, aby Matka Tego, w którym „mieszka cała Pełnia: Bóstwo na sposób ciała” (Kol 2, 9), była „pełna łaski”. Tylko dzięki łasce została Ona poczęta bez grzechu pierworodnego jako najpokorniejsza ze stworzeń, najbardziej zdolna do przyjęcia niewymownego Daru Wszchemogącego. Słusznie więc anioł Gabriel pozdrawia Ją jako Córę Syjonu: „Raduj się”.

Dziękczynienie, które Maryja kieruje do Ojca w Duchu Świętym w Magnificat, gdy nosi w sobie Syna Wiecznego, jest dziękczynieniem całego Ludu Bożego, a więc i Kościoła.

KKK 723

W Maryi Duch Święty wypełnia zamysł zyczliwości Ojca. W Duchu Świętym i przez Za sprawą Ducha Świętego Maryja poczęła i zrodziła Syna Bożego. Jej dziewictwo staje się wyjątkową płodnością przez moc Ducha Świętego i przez wiarę.

Grupa III

KKK 724

W Maryi Duch Święty objawia Syna Ojca, który staje się Synem Dziewicy. Ona jest krzewem gorejącym ostatecznej teofanii; napełniona Duchem Świętym, pokazuje Słowo w uniżeniu Jego ciała i pozwala Go poznać ubogim i pierwocinom narodów.

KKK 725

Przez Maryję wreszcie Duch Święty zaczyna prowadzić do komunii z Chrystusem ludzi, „w których Bóg upodobał sobie”. Pokorni są zawsze uprzywilejowani w przyjmowaniu Go: pasterze, mędracy, Symeon i Anna, nowożeńcy z Kany i pierwsi uczniowie.

KKK 726

Na końcu tego posłania Ducha, Maryja staje się „Niewiastą”, nową Ewą, „Matką żyjących”, Matką „całego Chrystusa”. Jako taka jest Ona obecna z Dwunastoma trwającymi „jednomyślnie na modlitwie” (Dz 1,14) na początku „czasów ostatecznych”, które zapoczątkowuje Duch Święty w poranne Pięćdziesiątnicy wraz z ukazaniem się Kościoła.

Grupa IV

KKK 829

„Podczas gdy Kościół w osobie Najświętszej Maryi Panny już osiąga doskonałość, dzięki której istnieje nieskalany i bez zmazy, chrześcijanie ciągle jeszcze starają się usilnie o to, aby przezwyciężając grzech, wzrastać w świętości; dlatego wznoszą swoje oczy ku Maryi”. W Niej Kościół jest już cały święty.

KKK 964

Rola Maryi wobec Kościoła jest nieodłączna od Jej zjednoczenia z Chrystusem i wprost z niego wynika. „Ta zaś łączność Matki z Synem w dziele zbawczym uwidacznia się od chwili dziewiczego poczęcia Chrystusa aż do Jego śmierci”. W sposób szczególny ukazuje się w godzinie Jego męki: Błogosławiona Dziewica szła naprzód w pielgrzymce wiary i utrzymała wiernie swoje zjednoczenie z Synem aż do krzyża, przy którym nie bez postanowienia Bożego stanęła, najgłębiej ze swoim Jednorodzonym współcierpiała i z ofiarą Jego złączyła się matczynym duchem, z miłością godząc się, aby doznała ofiarniczego wyniszczenia żertwa z Niej zrodzona; a wreszcie przez tegoż Jezusa Chrystusa umierającego na krzyżu oddana została uczniowi jako matka tymi słowami: „Niewiasto, oto syn Twój” (J 19, 26-27).

KKK 965

Po Wniebowstąpieniu swego Syna „modlitwami swymi wspierała początki Kościoła”. Razem z Apostołami i kilkoma kobietami widzimy także „Maryję błagającą w modlitwach o dar Ducha, który podczas Zwiastowania już Ją był zacienił”.

KKK 970

„Macierzyńska zaś rola Maryi w stosunku do ludzi żadną miarą nie przyćmiewa i nie umniejsza tego jedyne go pośrednictwa Chrystusowego, lecz ukazuje jego moc. Cały bowiem wpływ zbawienny Błogosławionej Dziewicy na ludzi wywodzi się z nadmiaru zasług Chrystusowych, na Jego pośrednictwie się opiera, od tego pośrednictwa całkowicie jest zależny i z niego czerpie całą moc swoją”. „Żadne bowiem stworzenie nie może być nigdy stawiane na równi ze Słowem Wcielonym i Odkupicielem; ale jak kapłaństwo Chrystusa w rozmaity sposób staje się udziałem zarówno świętych szafarzy, jak i wiernego ludu i jak jedna dobroć Boża w rozmaity sposób rozlewa się realnie w stworzeniach, tak też jedyne pośrednictwo Odkupiciela nie wyklucza, ale wzbudza u stworzeń rozmaite współdziałanie, pochodzące z uczestnictwa w jednym źródle”.

| UTRWALAM |

5. Na tablicy zapisujemy imię: Maryja i każda z grup dodaje to, czego dowiedziała się z fragmentów katechizmu – może stanowić to notatkę z katechezy.

| MODLĘ SIĘ |

6. Na zakończenie lekcji pomódl się wspólnie z uczniami. Może wykorzystać tekst modlitwy zamieszczony w podręczniku.

64 |

MODLITWA UŚWIĘCANIEM CZASU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zrozumienie przez uczniów wagi i potrzeby uświęcania swojego dnia przez różne praktyki modlitwy.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > zna różne sposoby uświęcania czasu,
- > wie, że osoby życia konsekrowanego mają obowiązek modlitwy,
- > rozumie wagę i potrzebę uświęcania czasu.

Postawy: uczeń praktykuje każdy rodzaj **modlitwy**, stara się być wytrwałym w modlitwie.

Metody: burza mózgów, analiza tekstów.

Środki dydaktyczne: Pismo św., katechizm.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Katechezę warto rozpocząć od wspólnej modlitwy własnymi słowami, np. o dary Ducha Świętego. Wprowadzając w temat, przypomnij o chrześcijańskim obowiązku modlitwy, wspólnie z uczniami wymieńcie znane rodzaje modlitw (poranna, wieczorna, przed posiłkiem, przed podróżą, przed mszą itd.) Następnie uprzedź uczniów, że zadasz im różne pytania o modlitwę, ale nie oczekujesz od nich publicznych odpowiedzi – każdy z uczniów musi sobie odpowiedzieć na pytania we własnym sumieniu. Po każdym pytaniu zrób dwuminutową przerwę, by uczniowie mogli się zastanowić.

Czy się modlisz?

Dlaczego się modlisz?

Jak często się modlisz?

Czy masz stałe intencje, czy modlisz się za każdym razem w innej sprawie?

Jaki masz stosunek do modlitwy? Czy w większości wypełnia ją prośba, czy jest też wdzięczność i skrucha?

2. Na zakończenie tej części katechezy zadaj pytanie:

Czym jest modlitwa?

Wspólnie z uczniami stwórzcie definicję modlitwy na tablicy.

3. Następnym krokiem może być wspólna krótka analiza fragmentu Pisma Świętego

(1 Tes 5 17-22)

Nieustannie się módlcie! W każdym położeniu dziękujcie, taka jest bowiem wola Boża w Jezusie Chrystusie względem was. Ducha nie gaście, proroctwa nie lekceważcie! Wszystko badajcie, a co szlachetne – zachowujcie! Unikajcie wszystkiego, co ma choćby pozór zła.

Jeden z uczniów czyta fragment, następnie nauczyciel może zadać pytania:

Czego od nas oczekuje Św. Paweł?

Co waszym zdaniem oznacza „ducha nie gaście, proroctwa nie lekceważcie”?

Dlaczego Paweł apostoł nakazuje wręcz nieustanną modlitwę? (bo taka jest wola Boża względem ludzi).

| POZNAJĘ |

4. Korzystając z podręcznika, zachęć do przeczytania komentarza cytowanego fragmentu autorstwa Jana Pawła II. Wspólnie z uczniami porównaj dotychczasowe spostrzeżenia.
5. O potrzebie modlitwy, jej cechach i znaczeniu mówi także Katechizm Kościoła Katolickiego. Możesz wykorzystać jego fragmenty do pracy w grupach. W tym celu podziel uczniów na trzy zespoły i każdemu z nich przydziel zadania – odpowiednie przepisy katechizmu do wspólnego w grupach przeanalizowania. Czas zadania – około 10 minut. Po wykonaniu pracy liderzy grup zapisują wspólnie wypracowane przemyślenia na tablicy.

| ODPOWIADAM |

6. Przeanalizujmy teraz, co na temat modlitwy znajdziemy w Katechizmie Kościoła Katolickiego. W tym celu dzielimy klasę na trzy grupy i każda z grup otrzymuje tekst KKK każda z grup wypisuje, co dany tekst mówi na temat modlitwy. Swoje przemyślenia lider grupy zapisuje na tablicy pod hasłem: MODLITWA.

Grupa I

KKK 2559

Modlitwa – dar Boga

Modlitwa jest wzniesieniem duszy do Boga lub prośbą skierowaną do Niego o stosowne dobra. Z jakiej pozycji mówimy w czasie modlitwy? Z wyniosłości naszej pychy i własnej woli czy też z „głębokości” (Ps 130, 1) pokornego i skruszonego serca? Ten, kto się uniża, będzie wywyższony. Podstawą modlitwy jest pokora. „Nie umiemy się modlić tak, jak trzeba”. (Rz 8, 26). Pokora jest dyspozycją do darmowego przyjęcia daru modlitwy: Człowiek jest żebrakiem wobec Boga.

Grupa II

KKK 2564

Modlitwa jako przymierze

Modlitwa chrześcijańska jest związkiem przymierza między Bogiem i człowiekiem w Chrystusie. Jest działaniem Boga i człowieka; wypływa z Ducha Świętego i z nas, jest skierowana całkowicie ku Ojcu, w zjednoczeniu z ludzką wolą Syna Bożego, który stał się człowiekiem.

Grupa III

KKK 2565

Modlitwa jako komunია

W Nowym Przymierzu modlitwa jest żywym związkiem dzieci Bożych z ich nieskończenie dobrym Ojcem, z Jego Synem Jezusem Chrystusem i z Duchem Świętym. Łaska Królestwa Bożego jest „zjednoczeniem całej Trójcy Świętej z całym wnętrzem (człowieka)”. Życie modlitwy polega zatem na stałym trwaniu w obecności trzykrotnie świętego Boga i w komunii z Nim. Ta komunია życia jest zawsze możliwa, gdyż przez chrzest staliśmy się jedno z Chrystusem. Modlitwa jest o tyle chrześcijańska, o ile jest komunią z Chrystusem i rozszerza się w Kościele, który jest Jego Ciałem. Ma ona wymiary miłości Chrystusa .

7. Jeśli katechezę prowadzi kapłan, to w tym miejscu może podzielić się swoim doświadczeniem modlitwy brewiarzowej (Jutrznia, Godzina czytań, Nieszpory, Kompleta – kiedy się odmawia, jakie są sposoby odmawiania – indywidualnie lub w zgromadzeniu).
8. Jeśli katechezę prowadzi osoba świecka, która niekoniecznie ma obowiązek odmawiania brewiarza, może poprowadzić wywód: *Czy wiecie że są ludzie w kościele, którzy z racji swojej posługi zaciągają na siebie obowiązek modlitwy dodatkowej? Mam tu na myśli osoby życia konsekrowanego, tzn. kapłanów, zakonników i siostry zakonne. Wszyscy mający udział w danej postudze mają obowiązek odmawiania wspólnie lub indywidualnie brewiarza – nazywanego liturgią uświęcania czasu. Są także osoby świeckie, które same na siebie biorą obowiązek odmawiania liturgii godzin. Wówczas – plan modlitw na każdy dzień tygodnia wygląda tak:*
- > *Jutrznia (trzy psalmy, fragment Ewangelii, modlitwa powszechna);*
  - > *Godzina czytań (trzy psalmy i teksty przewidziane do rozmyślenia);*
  - > *Nieszpory (trzy psalmy, fragment Ewangelii, modlitwa powszechna);*
  - > *Kompleta (trzy psalmy, fragment Ewangelii, modlitwa powszechna).*

Wyjątek stanowi Niedziela oraz Uroczystości i Święta nakazane. Należy także wspomnieć o zakonach kontemplacyjnych, w których dzień podzielony jest na trzy części: 8h – modlitwa, 8h – praca, 8h – odpoczynek – np. kameduli.

| UTRWALAM |

9. W ramach utrwalenia wiedzy, wspólnie z uczniami wypełniamy krzyżówkę zamieszczoną w podręczniku.

1			R	O	Z	M	O	W	A													
2	L	E	K	C	J	O	N	A	R	Z												
3						D	E	K	A	L	O	G										
4						K	L	Ę	C	Z	N	I					K					
5						L	I	T	A	N	I	A										
6							T	A	B	E	R	N					A	K	U	L	U	M
7								W	I	A	R	A										
8	B	R	E	W	I	A	R	Z														

1. Dialog.

2. Czytamy z niego czytania podczas Mszy Św.
3. Dziesięć przykazań Bożych
4. Używany przez kapłana podczas prowadzenia nabożeństw.
5. Może być Loretańska.
6. Jest w nim przechowywany Najświętszy Sakrament.
7. Charakteryzuje chrześcijanina.
8. Inaczej Liturgia Godzin.

| MODLĘ SIĘ |

10. Katechezę kończymy modlitwą do Ducha Świętego zamieszczoną w podręczniku.

Opracowanie redakcyjne | Joanna Swędrzyńska

Projekt graficzny | Adam Piasek

Zdjęcie na okładce | Shutterstock

Skład | Małgorzata Głuszcak-Draczuk

© Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o., Poznań 2022

ISBN 978-83-8065-495-2

Wydawca

Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o.

Wydawnictwo

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

tel. 61 659 37 13

wydawnictwo@swietywojciech.pl

Zamówienia

Dział Handlowy

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

Obsługa księgarń i hurtowni:

sprzedaz@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 57 (79)

Obsługa zamówień detalicznych:

sklep@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 61 (55)

www.swietywojciech.pl